Ilgam atminimui
Jonui Tamošiūnui
nuo
Emilijos Juknavičiūtės
Rokiškis 1923.V.14.

J. GASIUNAS
Rokiskis 26/II-24m.

№ 46.
Švento Kazimiero Draugijos išleidimas.

Iš lenkų kalbos vertė
VYSKUPAS ANTANAS BARANAUSKAS.

PLATESNIS
KATEKIZMAS

arba

ŠVENTO RYMO-KATALIKŲ BAŽNYČIOS MOKSLO

IŠGULDYMAS

PATVIRTINTAS ŽEMAIČIŲ IR VILNIAUS VYSKUPIJOMS.

Spaudon prirengė
Kun. Juozapas Skvireckas šv. T. M.
Žemaičių Seminarijos Profesorius.

KAUNAS,
Saliamono Banaičio spaustuvė,
1908.

APPROBATUR.

№ 1822.

Datum Caunae 1907 Mai 20 die.

† *MIECISLAUS EPISCOPUS m. p.*

(L. S.)

Prakalba.

Vienu iš didžių paliepimų, Dieviško Mokytojo Jezaus Kristaus duotų Jo Bažnyčios Ganytojams, yra paliepimas mokinti visas gimines tų tiesų, kurių Jis pats mokino. Tas paliepimas pildosi katalikų Bažnyčioje nuo pat Apaštalų laikų net lig musų dienoms, apsakinėjant Kristaus mokslą gyvu žodžiu, tai yra, teip kaip tai darė pats Išganytojas, kaip darė Jo Apaštalai. Tokiu Kristaus mokslo apsakinėjimu buvo apšviestos ir prie tikėjimo patrauk'os visos giminės. Teip pat dabar po musų bažnyčias tas mokslas skelbiamas yra katalikams, suaugusiems ir kudikiams. Taigi apsakojimas gyvu žodžiu yra tai tikriausis ir geriausis kelias, kuriuo Kristaus mokslas pasiekia visus žmones, - kelias, kuriuo platinasi tikėjimas. Užtat ir šventas Povilas Apaštalas sako, jog tikėjimas iš klausymo (Rom. X, 17).

Bet apsakojimą gyvu žodžiu nemažai šelpia kningos, į kurias esti surašomas apsakomasis mokslas, kurios lengvai ir visur tikintiems yra prieinamos ir nuolatos gali buti jų skaitomos. Dėlto tai dvasiški vadovai, apsakodam Kristaus mokslą gyvu žodžiu, visados rupindavosi ir rupinasi duoti tikintiems į rankas trumpai ir suprantamai išdėstytas tikėjimo

tiesas, surašytas į kningas, katekizmu vadinamas.

Tokį katekizmą norėjo duoti savo dvasiškoms avelėms ir amžiną atilsį Seinų Vyskupas Antanas Baranauskas. Tam tikslui jisišvertė iš lenkų kalbos šitą kningą. Bet pirma, negu galėjo atiduoti ją spausdinti pasimirė († 1902m).

Gero katekizmo reikalingumą lietuviams katalikams atjausdamas Jo Mylista Žemaičių Vyskupas Mečislovas pasirupino įgyti vysk. Baranausko verstojo katekizmo rankraštį ir pavedė jį dar sykį perveizdėti ir galutinai prirengti spaudon žemiaus pasirašiusiam.

Pildydamas maloningai pavestąjį man darbą, į du dalyku atkreipiau atidą: kad katekizmas butų kuosuprantamiaušis ir dėlto prieinamas net visai mažai išlavintam skaitytojui, ir kad padaryti jame, kiek galima, kuomažiausia permainų, nes to reikalavo pagarba, prigulinti garbingiausiam Vertėjui.

Turiu viltį, kad šitas katekizmas atneš skaitantiems jį katalikams nemažą dvasišką pelną. Kiekvenas, didis ir mažas, galės iš jo gerai pažinti musų šventos Bažnyčios mokslą; priimdamas gi tą mokslą ir pagal jo gyvendamas užsipelnys sau amžiną laimę danguje. Pažinęs gerai tą mokslą, nepasiduos teipogi visokiems su juomi nesutinkantiems, netikusiems piktų žmonių prasimanymams, kurių šiandien galima išgirsti gana daug.

Kun. Juoz. Skvireckas,
Žemaičių Seminarijos Profesorius.

Kaunas,
16, Gegužio 1907 m.

ŠVENTAS
Rymo Katalikų Bažnyčios
MOKSLAS
TRUMPAI IŠPASAKYTAS.

PIRMOJI DALIS.
Apie tiesas, kurių nežinant ir netikint, nėra išganymo.

1 Apie švento Kryžiaus ženklą.

Švento Kryžiaus ženklas yra tai trumpas išreiškimas viso krikščioniško mokslo. Darome jį ant savęs žegnodamies ir tardami: Vardan Dievo Tėvo ir Sunaus ir Dvasios Sventos. Amen.

Žegnoties reikia šiteip: dešinės rankos dėlną, suglaudus ištiestus pirštus, pridėti prie kaktos ir sakyti: Vardan Dievo Tėvo, potam jį perkelti pakrutinėn ir sakyti: ir Sunaus; paskui jį kilsterint pridėti prie kairiojo peties ir sakyti: ir Dvasios; tada perkelti jį ir pridėti prie dešiniojo peties, sakant: šventos; ant galo pasakyti žodį: amen. Sakant amen nebereikia pridėti rankos prie krutinės, dėlto kad Kryžius jau padarytas.

Svento kryžiaus ženklas reiškia vieną Dievą ir Jo tris Asabas (Įpatas). Matai, pradėdami žegnoties

sakome: Vardan Dievo; vieną vardą minime, dėlto kad Dievas yra vienas. Sakydami: Tėvo ir Sunaus ir Dvasios šventos, pripažįstame, jog Dievo yra trįs Asabos (Įpatos): Tėvas, Sunus ir šventoji Dvasia.

Švento Kryžiaus ženklas reiškia dar, jog Viešpats Kristus atpirko visus žmones iš pragaro galybės. Matai, žegnodamies pasidarome ant savęs kryžiaus paveikslą †, reiškiantį, jog Viešpats Kristus numirė ant medžio kryžmai suleisto, ir numirė atpirkdamas žmones iš pragaro galybės.

Viešpačiui Kristui esant Dievo Sunumi ir draug žmogumi, švento Kryžiaus ženklas dar reiškia, jog Dievo Sunus žmogumi užgimė visiems žmonėms išganyti.

Švento Kryžiaus ženklas primena mums, ką Viešpats Kristus apreiškė, ko mokė, ką įstatė ir ką prisakė.

Dėltogi, kaip jau sakyta, švento Kryžiaus ženklas yra tai išreiškimas viso krikščioniškojo mokslo.

2. Apie Dievą.

Viešpats Dievas yra tai Sutvertojas dangaus ir žemės ir visų regimųjų ir neregimųjų daiktų. Viešpats Dievas sutvėrė Aniolus ir žmones ir visus daiktus, kurie kame nors yra. Viso to, ką Dievas sutvėrė, nebuvo pirma. Tiktai Viešpats Dievas buvo visados. Viešpats Dievas neturi nei jokios pradžios, nei galo turėti negali. Išreiškiame tai sakydami, jog Dievas yra amžinas. — Dievas yra dvasia. Žino visa, kas tiktai buvo, kas dabar yra, ir kas bus kada nors; visa regi, visa girdi, visur yra, danguje, ant žemės ir kiekvienoje vietoje. Visas pasaulis jo negali talpinti. Viešpats Dievas visagalįs, gali visa, ko tiktai nori. Sutvėrė visus daiktus iš nieko, viena savo valia. Norėjo, kad viskas atsirastų ir viskas atsirado.

Nors Viešpaties Dievo neregime, bet aiškiai regime tuos daiktus, kuriuos Viešpats Dievas sutvėrė. Veizdėdami į didį gražų dangų, į saulę, į mėnesį, į žvaigždes; mislydami apie visą daugybę teip įvairių žvėrių, žuvių, paukščių ir kitų gyvųjų sutvėrimų, visokių medžių, žolių, žolynų, vaisių, gerai numanome ir regime, jog turi buti tas, kurs vistai padarė ir užlaiko. Pasimislydami apie save, jog gyvename, jog turime kuną ir dušią, jog turime protą, atmintį ir valią, aiškiai regime jog esama tokio, kurs sutvėrė pirmąjį tėvą ir motiną, ir kurs duoda kožnam žmogui dušią, turinčią protą, atmintį ir valią.Regima tat iš musų pačių ir iš visų daiktų, kuriuos matome ant dangaus ir terp kurių esame ant žemės, jog Dievo esama visagalinčio, kurs sutvėrė ir mus ir visus daiktus.

Žinome tikriausiai, jog yra Viešpats Dievas, nes matome Jo darbus. Bet beto Viešpats Dievas patsai žmonėms apsireiškė ir davėsi pažinti, kiek reikia dėl musų gero.

Viešpats Dievas yra teip labai išmintingas, teip galingas, teip didis, kad Jo negalime išmanyti. Visgi žinome, jog Jis be galo geras, jog myli savo sutvėrimą ir nori, kad visi žmonės laimėtų dangų ant amžių. Budamas be galo šventas, neapkenčia nei jokio nusidėjimo, myli gi dorus ir gerus darbus. Budamas be galo teisingas, už piktą gyvenimą plaka, už gerą gyvenimą užmoka. Budamas be galo mielaširdingas, pasigaili prasikaltusiųjų ir prie Jo nuoširdžiai grįžtančiųjų. Viešpats Dievas visa apveizdi, tai yra, kaip visa patsai sutvėrė, teip patsai visa sužino ir suvaldo.

Taigi reikia Dievo bijotis, kaipo augščiausiojo musų Viešpaties ir Sutvertojo, ir reikia Jį mylėti, kaip geriausįjį Tėvą.

3. Apie švenčiausiąją Traicę.

Viešpats Dievas tėra tiktai vienas; bet Dievo asabos (įpatos) yra trįs. Pirmoji asaba (įpata): Dievas

Tėvas; antroji: Dievo Sunus; trečioji: šventoji Dvasia. Dievas Tėvas yra Dievas, ir Dievo Sunus — Dievas, ir šventoji Dvasia — Dievas. Visgi ne trįs Dievai, bet vienas trijose asabose (įpatose). Neišmanome, kaip trįs Dievo asabos (įpatos), skyrium budamos, yra vienu Dievu. Bet tikrai tikime, jog teip yra, dėlto kad patsai Dievas teip mums apreiškė.

Apreiškė dar mums Viešpats, jog Dievo Sunus yra gimęs iš Dievo Tėvo, bet nėra jaunesnis už Dievą Tėvą.

Teipogi mums Viešpaties Dievo apreikšta yra, jog šventoji Dvasia paeina nuo Dievo Tėvo ir nuo Dievo Sunaus, bet nejaunesnė nei už Dievą Tėvą, nei už Dievą Sunų.

Nors Dievo Sunus yra Dievo Tėvo gimdytas, šventoji gi Dvasia paeina nuo Dievo Tėvo ir nuo Dievo Sunaus, visgi nereikia mislyti, buk Dievas Tėvas buvo pirma, potam gi jau atsirado Dievo Sunus, o po Dievo Sunui jau šventoji Dvasia. Visos tos trįs Dievo asabos (įpatos) buvo visuomet, dėlto kad Dievas yra be jokios pradžios, Dievas buvo visuomet: Dievas gi yra tai Tėvas, Sunus ir šventoji Dvasia.

Visos tos trįs Dievo asabos (įpatos) yra visiškai lygios terp savęs. Kaip Dievas Tėvas visagalįs, tai yra gali visa, ko tiktai nori; teip ir Dievo Sunus visagalįs, teip ir šventoji Dvasia visagalinti. Kaip Dievas Tėvas visur yra ir visa regi ir girdi; teip ir Dievo Sunus visur yra ir visa regi ir girdi; teip ir šventoji Dvasia visur yra ir visa regi ir girdi. Ko nori Dievas Tėvas, to nori ir Dievo Sunus, to nori ir šventoji Dvasia. Reikia tat mums tikėti, jog ir Dievas Tėvas visagalįs, Sutvertojas dangaus ir žemės, ir Dievo Sunus visagalįs, Sutvertojas dangaus ir žemės, ir šventoji Dvasia visagalinti, Sutvertoja dangaus ir žemės.

Tas visas tris Dievo asabas (įpatas) vadiname šventaja Traice. Dėlto sat šventoji Traicė yra tai Dievas Tėvas, Dievo Sunus ir šventoji Dvasia, trįs asabos (įpatos), o vienas Viešpats Dievas.

4. Apie pasaulio ir pirmųjų žmonių sutvėrimą.

Viešpats Dievas sutvėrė pasaulį iš nieko, viena tiktai savo valià.

Viešpats Dievas sutvėrė pasaulį per šešias dienas.

Pradžioje sutvėrė Viešpats Dievas dangų ir žemę. Sutvėrė šviesą ir atskyrė šviesą nuo tamsos. Praminė šviesą diena, tamsą gi pavadino naktimi. Teip suėjo pirmoji diena. Antrojoje dienoje Dievas padarė tvirtumą, kurią regime augštai viršuje savęs ir vadiname dangumi. Atskyrė Viešpats Dievas vandenis, buvusius viršuje dangaus, nuo vandenų buvusių apačioje to paties dangaus. Trečioje dienoje, Dievui liepus, susirinko vandenįs vienon vieton. Tuos susirinkusius vienon vieton vandenis Viešpats Dievas praminė mariomis, ir skyrium pasirodė sausa žemė. Potam, Dievui liepus, žemė išželdė visokias žoles ir vaisingus medžius. Ketvirtoje dienoje Viešpats Dievas sutvėrė saulę, mėnesį ir žvaigždes. Penktą dieną sutvėrė žuvis ir visokius vandenų sutvėrimus ir paukščius. Šeštą dieną sutvėrė galvijus, ir visokius žemės žveris, ir sutvėrimus šliaužiojančius po žemę. Ir norėjo Dievas, kad tie visi vandenų ir žemės sutvėrimai vaisytųsi ir pripidytų žemę.

Vistai Viešpats Dievas sutvėręs, galop šeštoje dienoje sutvėrė ir pirmąjį žmogų, kuriam vardas buvo Adomas. Jo kuną padarė iš molio ir davė jam nemirtingą dušią, davė teipogi protą, atmintį ir valią. Žmogaus dušia sutverta pagal Dievo paveikslo ir prilyginimo. Žmogaus dušia yra paveikslu Viešpaties Dievo, dėlto kad kaip Viešpats Dievas dvasia, teip dvasia ir žmogaus dušia; ir dėlto kad kaip Viešpats Dievas amžinas, tai yra be pradžios ir be galo, teip ir žmogaus dušia, nors pradžią turi, bet galo neturės niekuomet; potam ir dėlto žmogaus dušia yra Dievo paveikslu, kad jai duota pažinti ir mylėti Viešpatį Dievą. Tamgi Viešpats Dievas žmogų ir sutvėrė, kad Jį žmogus pažintų ir mylėtų.

Paskiaus Viešpats Dievas kietai užmigdė Adomą ir, jam miegant, išėmė vieną šonkaulį, o iš to šonkaulio padarė pirmąją žmoną, kuriai vardas buvo Jieva, ir davė jai kaip ir Adomui nemirsiančią ir protingą dušią. Tą pirmąją žmoną, Jievą, Viešpats Dievas davė Adomui kaipo pačią, ir teip įstatė moterystę. Adomą ir Jievą Viešpats Dievas patalpino žemės rojuje, tai yra gražiame sodne. Tenai jiedu gyveno labai laimingu. Dievas jiems rodydavosi ir su jais kalbėdavosi. Jiedu turėjo Dievo mylistą, nieku nenusidėdavo, neišmanė nei jokio reikalo, nei nesmagumo kunui. Nepritýrė nei jokios ligos, nei nerimasties, nei baimės, nei mirties; buvo jiems tiktai liepta nevalgyti vaisiaus nuo vieno medžio, vadinamo medžiu žinios gero ir pikto. Viešpats Dievas davė jiems valgyti vaisius nuo visų rojaus medžių, tiktai draudė, kad nevalgytų vaisiaus nuo to vieno medžio. Per tai jiedu turėjo parodyti savo paklusnumą, kurio reikalavo Dievas, grasydamas jiems užtiksiančia juodu mirtimi, jeigu peržengtų tą prisakymą.

Adomas ir Jieva buvo sutverti nekalti, buvo Dievo padėti šventais ir teisingais; vienok buvo jiems valia daryti gerai arba piktai. Nes Viešpats Dievas norėjo, kad žmonės patįs savaimi Jo klausytų, neprispiriami. Ir dėlto tat Adomas ir Jieva galėjo uždrausto vaisiaus neprisilytėti, bet ir buvo jiems valia peržengti tą Dievo uždraudimą, jeigu teip norėtų.

5. Apie pradžios grieką (nusidėjimą).

Buvo dar Viešpats sutvėręs didžią daugybę Aniolų. Aniolais vadiname dvasias, turinčias protą ir valią, o neturinčias kuno. Negalime jų regėti, dėlto kad dvasia nesiduoda kuno akims matyti. Aniolų protas daug geresnis nekaip žmonių protas. Viešpats Dievas dėlto sutvėrė Aniolus, kad butų danguje, kad išpildydami Jo prisakymus butų amžinai laimingi. Sutvėrė juos šventais. Buvo jie be nusidėjimo ir buvo

prieteliais visagalinčio Sutvertojo. Bet ir jiems buvo valia daryti gerai, arba piktai. Teip jie galėjo pelnytis arba nukalsti. Galėjo tat jie savo laimę danguje pasitvirtinti, bet ir galėjo ją prarasti. Išpulti turėjo teip, kaip jie patįs pasielgs, ar išbus šventi, kaip juos Dievas sutvėrė, ar ne.

Vieni Aniolai ištarnavo Dievui, kaip reikia, ir atliko danguje laimingi per amžių amžius. Tie yra šventieji Aniolai, nekaltos dvasios.

Kiti gi patįs savaimi nusidėjo per puikybę, norėdami lygintis su savo Sutvertoju, pasikėlė prieš Viešpatį Dievą, ir už tai juos Dievas nutrėmė pragaran, amžinon ugnin. Vadinasi jie nečystaisiais, arba velniais, arba piktomis dvasiomis. Jie žmones gundo, kurstydami pasikelti prieš Dievą.

Vienas iš velnių, pavydėdamas Adomui ir Jievai rojaus laimės, pasivertęs žalčiu, prisiartinęs prie Jievos klausė, kodėl jiems Viešpats Dievas užgynęs valgyti vaisius nuo visų rojaus medžių? Jieva gi atsakė, Dievo esą jiems užginta tiktai vaisiai medžio žinios gero ir pikto ir mirtimi pagrasyta, jeigu juos valgytų. Tuomet piktoji dvasia jai tarė, jog nuo to ne tiktai nemirsią, bet dar tą vaisių valgydami busią Dievui lygųs, žinodami gera ir pikta. Jieva paklausė piktojo, nusiraškė užgintąjį vaisių, pati jį valgė ir prikalbėjo Adomą jį valgyti. Suvalgius Adomui ir Jievai užgintąjį vaisių, Dievas juos išvarė iš rojaus, ir užtiko ant jų visokios nelaimės. Nuo to laiko reikėjo jiems su nemažu vargu užsidirbti duoną. Atsirado visokios kuno silpnybės ir kiti nepatogumai. Baisu buvo smarkiųjų žvėrių ir piktųjų gyvačių. Krito ant jų ligos, neturtas, neramumas, baimė ir kiti visoki aimanai. Po visų šio gyvenimo vargų prisiėjo mirti. Negana to, prarado Dievo mylistą. šventumą, kuriame Dievas juos buvo pastatęs. Nuo to laiko nusidėjimai virto pigyn, amžinos laimės užsipelnymas —vargyn. Proto rasti neprarado, bet ir

jų protas susilpnėjo ir aptemo, įmonė ir išmonė sumažėjo. Kalti dar liko amžino pragaro.

Teip Adomas ir Jieva per savo nusidėjimą pakliuvo visokioms šio gyvenimo nelaimėms ir mirčiai, ir draug liko nusidėjėliais ir pragaro belaisviais.

Kada po Adomo ir Jievos prasikaltimui gimė jiems vaikai, nusidėjimas (griekas) su visomis iš jo einančiomis vargulystėmis, tai yra mirtimi, visokiomis nelaimėmis ir pragaro nelaisve perėjo ant jų vaikų, o nuo jų vaikų per eilių eiles ant visų žmonių. Teip visi žmonės gimsta tame nusidėjime. Kiekvienas žmogus, budamas Adomo vaiku, užgimdamas jau esti Dievo neprieteliumi ir pragaro belaisviu.

Tasai pradžios nusidėjimas, kuriame gimsta visi žmonės vadinasi pradžiogriekis, arba nusidėjimas (griekas) pirmųjų tėvų.

6. Apie Dievo Sunaus Įsikunijimą.

Nors per Adomo ir Jievos nusidėjimą atsirado visokie šio gyvenimo vargai, mirtis ir pragaro nelaisvė, visgi Viešpats Dievas susimylėjo ant žmonių ir nenorėjo, kad butų prapuolę ant amžių. Ir dėlto paduodamas Adomą ir Jievą ir visus žmonės visokiems šio gyvenimo vargams ir mirčiai, prižadėjo, jog Išganytojas ateisiąs ant žemės išgelbėti žmones iš pragaro nelaisvės. Tasai Dievo prižadėjimas Adomą ir Jievą labai gerai ramino. Troško jie visa širdimi, kad tas Išganytojas kuoveikiausiai ateitų ant žemės, tikėjo Jam, dėjo ant Jo visą savo viltį ir labai gailėjosi, kad rojuje nusidėjo Dievui.

Prisivargę, prisikentėję per visą šį gyvenimą numirė. Tikėdami Išganytojui, budami ant Jo atsidėję ir darydami su gailestimi pakutą už pradžiogriekį ir kitus paskesniojo gyvenimo nusidėjimus, nepražuvo ant amžių. Jiems numirus jų dušios nuėjo pragaran. Bet ir dangun negalėjo įeiti tolei, pakol jų tenai neįvedė patsai pasaulio Išganytojas. Jų dušios nuėjo

vieton vadinamon **A b r a o m o p r i e g l o b s č i u.** (limbus).

Tan pačian Abraomo prieglobstin eidavo dušios visų žmonių šventųjų ir teisiųjų, kurie dvasiškai gyveno ir dvasiškai mirė, ir kurie nusidėję tikrai pakutavojo ir teipogi dvasiškai mirė; visi tokie eidavo Abraomo prieglobstin laukdami išgelbėjimo.

Suėjus keturioms tukstantims metų su viršumi nuo pasaulio sutvėrimo, laukiamasis Išganytojas atėjo ant žemės, išpirko žmones iš pragaro nelaisvės, išvadavo visas dušias, buvusias Abraomo prieglobstyje, ir įsivedė dangun.

Tasai Išganytojas yra tai patsai Dievo Sunus, kursai tapo žmogumi, tai yra, prisiėmė tokį kuną ir tokią dušią, kokią turi žmonės. Šventoji Dvasia sutvėrė dušią tobulą ir padarė iš Švenčiausios Panelės kraujo tokį kuną, kaip žmonių; antroji gi švenčiausios Traicės asaba (įpata), tai yra, Dievo Sunus, prisiėmė tą kuną ir tą dušią živate (įščioje) tosios švenčiausios Panelės. Dėlto sakoma, jog Dievo Sunus tapo žmogumi, prasidėjęs iš šventosios Dvasios.

Dievo Sunus, žmogumi tapęs, vadinasi Jezus Kristus.

Vardas Jezus, lietuviškai jį verčiant, reiškia Išganytojas. Kristus gi — tai Dievo Pateptasis. Išganytoju vadinasi dėlto, kad atėjo ant žemės žmonių išganyti. Dievo Pateptuoju vadinasi dėlto, kad jisai yra karalius ir kunigas. O kunigai ir karaliai vadindavosi Dievo pateptaisiais, dėlto kad švęsdami kunigus tepdavo juos medžio alyva; ir karalius tepdavo alyva, priimant jiems valdžią žmonėms valdyti. Viešpats Kristus yra dangaus ir žemės karalius ir tikrasis kunigas, dėlto kad patsai save atnašauja (apieravoja) ant kryžiaus ir atnašauja save kasdien Dievui per šventas mišias dėl žmonių išganymo.

Dievo Sunus žmogumi tapo, bet žmogumi nepavirto; nes Dievas niekuomet neatsimaino ir kitaip nevirsta. Dievo Sunus, žmogumi tapęs, nepasiliovė

buvęs Dievu: nes Dievas yra amžinas, be pradžios ir be pabaigos. Teip Jezus Kristus yra ir tikras Dievas ir tikras žmogus.

Ir per tai Viešpats Kristus turi ir Dievo prigimimą ir žmogaus prigimimą. Dievo prigimimas toksai, kad Dievas yra amžinas, be pradžios ir be galo; kad niekuomet negali persimainyti ir kitaip virsti; kad visuomet yra laimingas ir negali nieko kentėti; kad yra visur; kad visa žino ir regi; kad gali visa padaryti, ko tiktai nori. Tokį Dievo prigimimą turi Viešpats Kristus budamas tikras Dievas. Bet Viešpats Kristus turi ir žmogaus prigimimą, budamas draug ir tikras žmogus. Prisiėmęs tikrą žmogaus dušią, prisiėmė Dievo Sunus žmogaus protą, ir norą, ir valią daryti, kaip sau nori. Prisiėmęs tikrą žmogaus kuną, einantį nuo Adomo ir Jievos, Dievo Sunus, budamas žmogumi, reikalaudavo poilsio, valgio ir miego; alkdavo,trokšdavo, dirbdamas vargdavo, kentėdavo sopulius ir ant galo numirė. Norėjo apsisunkinti visokiomis žmonių nelaimėmis ir dėlto prityrė neramumo ir baimės. Vien tiktai nemokėjimo neturėjimo savyje Viešpats Jezus, turėdamas pačią tikrąją ir pačią gerąją išmintį ir mokslą. Neturėjo dar Viešpats Jezus nei vieno nusidėjimo, o tai dėlto, kad Jame žmogaus prigimimas nuo pirmosios valandos Įsikunijimo buvo suvienytas su Dievyste, ir par tai Jezus buvo nenusidėtinas.

Šitą tiesą apie Įsikunijimą labai vargu yra suprasti, dėlto kad perviršija musų išmanymą; ir dėlto ją ir kitas tokias apreikštasias tiesas vadiname paslaptimis. Paslaptis yra tai toki tiesa, kad jos negalime permanyti. Gana mums tikėti, kaip mums Dievo apreikšta, tai yra, reikia tikėti, jog Dievo Sunus prisiėmė kuną ir dušią, jog Jezus Kristus yra tikras Dievas ir tikras žmogus.

Dievo Sunus tapo žmogumi visai žmonių giminei atpirkti iš pragaro nelaisvės. Apie tą atpirkimą bus pasakyta kitame skyriuje.

7. Apie atpirkimą žmonių iš pragaro nelaisvės.

Baisi Dievo teisybė reikalauja, kad kiekvienas nusidėjimas butų atkeršytas pagal Dievo didybės. Visi gi žmonės, budami iš Adomo ir Jievos vaikų, gimsta jau pradžiogriekyje, gimdami jau esti Dievo nepriateliais. Ne gana to pradžiogriekio, kuriame visi gimsta, žmonės dar patįs savais nusidėjimais prasikalsta, ir tie nusidėjimai vadinasi veikalo nusidėjimais. Už visus nusidėjimus jiems priguli atkeršijimas. Kiekvienai sunkiai kaltybei vertai esant amžinų pragaro kentėjimų, visiems žmonėms reiktų ir už pradžiogriekį ir už veikalo nusidėjimus amžinai pražuti.

Patįs žmonės niekaip gyvai negalėjo Dievui ganadaryti už savo kaltybes. Nes kuomi galėtų ganadaryti nusidėjęs sutvėrimas Sutvertojui? Žmonės niekaip negalėjo atsipakutavoti, budami pražuvę ant amžių. Pačiam Viešpačiui Dievui iš neapsakomos Jo mielaširdystės pasigailo žmonių, ir Jo išmintis atitiko, kaip žmones stebėtinai išgelbėti. Dievo Sunus prisiėmė žmogaus kuną ir dušią ir apsiėmė atkentėti ant savo dušios ir kuno už visos žmonių giminės kaltybes.

Atėjimas Viešpaties Jezaus ant žemės buvo stebuklingas, dėlto kad, kaip jau sakyta, ant žemės suvisu neturėjo tėvo. Gimė iš švenčiausios Marijos Panos. Gimė Viešpats Jezus Betliejaus mieste, žydų žemėje. Gyveno Jezus šiame pasaulyje tris dešimtis ir keliatą metų. Mokydavo žmones ką tikėti, kaip gyventi, kad dangų užsidirbti. Įstatė savo šventą Bažnyčią, tai yra tikinčiųjų draugiją po vienu viršiausiuoju Ganytoju. Įstatė septynis šventus sakramentus, per kurios žmonės nuo Dievo apturi visa, ko reikia amžinam jų išganymui. Liepė visiems pirmiausiai priimti šventąjį Krikštą, per kurį vaduojasi žmogus iš pragaro nelaisvės, buvęs Dievo neprietelium tampa jo įvaikiu, arba priimtu už sunų. Liepė dar apsakinėti šventą tikėjimą po visą pasaulį ir pri-

žadėjo užlaikyti prie tiesos savo Bažnyčios Ganytojus net lig pasaulio pabaigai; tai yra neleisti, kad jie suklystų tikėjimo ir krikščioniško gyvenimo moksle.

Visa tai padarė Viešpats Kristus, vienus daiktus prieš mirtį, kitus prisikėlęs iš numirusių; nes Viešpats Jezus trečioje dienoje po savo mirties gyvas išėjo iš grabo ir dar per keturias dešimtis dienų ant žemės buvojo.

Mirtis gi Viešpaties Kristaus atsitiko trįs dešimtįs ketvirtuose metuose Jo gyvenimo. Numirė Jis toje pačioje šalyje, kur buvo gimęs, tai yra Izraeliaus žemėje, kur senovėje gyvendavo žydai. Tuomet žydai buvo Rymo Ciesoriaus valdžioje, ir tos šalies dalį valdė Pilotas Pontijus. Kunigai gi ir žydų vyresnybė neapkentė Kristaus Viešpaties. Jo nprieteliai susitarė Jį pražudyti. Tai ir apskundė Jezų Pilotui, neteisiai sakydami, jog Jis žmones suvedžiojąs ir esąs maištinįkas. Pilotas pažino Viešpaties Jezaus nekaltybę ir visaip buvo norėjęs Jį paleisti. Bet Kristaus neprieteliai užsipuolė, kad butų mirtin išduotas. Niekas nieko nebutų Viešpačiui Jezui padaręs, nes Jisai budamas visagalinčiu Dievu, jei butų norėjęs, visus savo neprietelius butų bežiurint išnaikinęs. Bet patsai apsiėmė kentėti ant savo dušios ir kuno, norėdamas tomis kančiomis ganapadaryti Dievo teisybei už visų žmonių nusidėjimus. Dėlto patsai pasidavė savo neprieteliams. Davė jiems daryti visa, ko tiktai geidė jų piktybė ir įnirtimas. Kentėjo ant dušios nuliudimą ir išniekinimą. Kentėjo ant kuno baisius sopulius ir mirtį; nes Pilotas, norėdamas įtikti žydams, liepė labai priplakti Išganytoją. Buvo Viešpats Jezus per didį plakimą baisiai sužeistas. Potam, nupynę iš dygulinotų erškėčių vainiką, sužeidė, tą vainiką uždėdami, švenčiausią Jo galvą. Ant galo Pilotas, nors ir nenoromis, išdavė Viešpatį Kristų mirtin ir liepė Jį, nuvedus ant Kalvarijos kalno, už galo miesto, nukryžiavoti. Ant to kalno prikalė rankas ir kojas Viešpaties Jezaus vynimis prie kryžiaus. Ant

to kryžiaus Išganytojas buvo dar keliatą valandų gyvas, gailius sopulius kentėdamas, ir numirė. Visa tai atsitiko Jeruzaliaus mieste.

Teip tat išpirko musų Išganytojas žmonių giminę iš pragaro nelaisvės; nes Viešpats Jezus prisiėmė ant savęs atkeršijimą, kurį visi žmonės buvo nusidėjimais užsitraukę. Visus plakimus ir kančias. kurias visiems žmonėms butų reikę amžinai kentėti, užstojo ir pavadavo tos kančios, kurias Viešpats Jezus patsai prisiėmė ir iškentėjo. Numirė Išganytojas už žmones, vaduodamas juos nuo amžinųjų kančių pragare.

Viešpaties Kristaus Dievystė nieko nekentėjo, dėlto kad Dievas visados begal laimingas. Kentėjo ir numirė Jo žmogystė. Viešpačiui Jezui vienoje asaboje (įpatoje) esant ir Dievu ir žmogumi, kiekvienas daiktas, Viešpaties Kristaus dėl ganadarymo už žmonių nusidėjimus padarytas, turi vertybę be galo.

Viešpats Jezus, kentėdamas ir mirdamas, uždirbo mums dangų. Tai ir mes galime užsidirbti per Jo nuopelnus amžiną garbę danguje. Užpelnė dar mums Viešpats Jezus ir mylistas, reikalingas dangui apturėti; nes be Dievo mylistos nėra kaip dušios išganyti. Dievo mylista — tai pašalpa, kurią Viešpats Dievas duoda žmogui, apšviesdamas jo protą ir geryn lenkdamas jo valią.

8. Apie mirtį ir amžių amžius.

Kiekvienam žmogui reikia mirti, dėlto kad mirtis nuo Adomo ir Jievos perėjo ant visų žmonių. Mirtis gi — tai atsiskyrimas dušios nuo kuno. Žmogui mirštant, jo dušia skiriasi nuo kuno. Kolei dušia kune, tolei kunas gyvas. Dušiai gi nuo kuno atsiskyrus, kunas nieko nebeveikia, nebekruta, pradeda gesti ir puti.

Žmogui mirštant, vienas tiktai kunas temiršta. Dušia gi, nors nuo kuno atsiskyrusi, visgi nemiršta; dėlto kad ji n e m i r t i n g a. Matai, Viešpats Dievas

davė Adomui ir Jievai dušias nemirštančias. Mirčiai gi, už jų nusidėjimą rojuje papildytą, užtikus ant jų ir ant visos žmonių giminės, vienas tiktai kunas tepasiduoda mirčiai. Teip mirtis žmogaus suvisu nesunaikina, tiktai atskiria dušią nuo kuno.

Nors prie mirties kunas miršta ir genda; vienok ir kunas kiekvieno žmogaus atgys, arba kelsis iš numirusių. Kiekvienas kunas pagrįš savo pilnuman. Kiekvienas kunas, mirties atskirtas nuo dušios, sueis vėl ir susivienys su savo dušia. Tai įvyks pasibaigus pasauliui paskutinio teismo (sudo) dienoje; kunai atgiję, arba prikelti iš numirusių, nebemirs niekados, bet amžinai bus draug su savomis dušiomis.

Ne visų žmonių mirtis lygi. Bet ar šioki ar toki kieno mirtis, jo kunas iš karto nei algos negauna, nei sopulio nekenčia net lig prikėlimui iš numirusių. Žmogaus gi dušia vos išėjusi iš kuno esti teisiama (sudyta) ir gauna pelną gerą arba piktą.

Žmogaus dušia tuojau po mirties eina ar dangun, ar pragaran, ar čysčiun. Danguje yra amžina laimė, pragare amžinos kančios, čysčiuje gi kentėjimai lig paskirtam metui, kuriam išsipildžius, baigiasi.

Norint žinoti, kurios dušios eina dangun, kurios pragaran ir kurios čysčiun, reikia žinoti, jog nusidėjimai veikalo vieni esti sunkesni, už kuriuos yra skiriama žmonėms amžina bausmė pragare, tokie vadinasi m i r t i n a i s (smertelnais); kiti gi esti lengvesni, už kuriuos žmonės yra verti kentėjimo lig savam metui; tokie vadinas mažais arba k a s d i e n i n i a i s.

Kas mirdamas neturi nei vieno mirtino nusidėjimo, nei mažojo, ir jei jam nėra už ką pakutavoti, tai jo dušia tuoj po mirties stačiai eina dangun. Tokie esti maži pakrikštyti kudikiai, kurie miršta dar neįgiję proto, tai yra, dar neišmanydami, kas tai yra piktai daryti. Tokie vaikai, neturėdami proto negali papildyti nei vieno nusidėjimo veikalinio, pradžiogriekis gi, kuriame buvo gimę, jau sunaikintas per šventą krikštą.

Bet ir žmonės užaugę eina dangun tuoj po mirties, jeigu numirdami neturi nei vieno nusidėjimo, tai yra. nei pradžiogriekio, nei jokio veikalinio nusidėjimo. ir jeigu nėra jiems neišpildytos pakutos. Nes nors užaugęs žmogus neišsisaugo mažųjų arba kasdieninių nusidėjimų, o kad ir kuris žmogus butų papildęs daugelį sunkiųjų arba mirtinųjų nusidėjimų, vis-gi mirdamas gali nebeturėti nei vieno nusidėjimo ir buti liuosu nuo pakutos. Teip atsitinka, kada žmogus, Dievui nusidėjęs, tikrai nuoširdžiai pagrįžta prie savo Viešpaties. apturi nusidėjimų atleidimą ir prieš mirtį tiek išpakutavoja, kiek nuo jo reikalauja Viešpats Dievas.

Kartais atsieina, jog žmogus, papildęs tulus mirtinus nusidėjimus, nuoširdžiai grįždamas prie Viešpaties Dievo, turi už savo kaltybes labai didelį gailestį ir tikrą Dievo meilę. Toji karšta Dievo meilė ir tas didis už nusidėjimus gailėjimasis padaro, kad tokiam žmogui atsileidžia netiktai nusidėjimai ir pragaro bausmė, bet ir visos bausmės šio gyvenimo, tai yra. visa pakuta, kokios reikalauja nuo jo Dievo teisybė. Todėl kas mirdamas turėtų tokį didį gailestį ir karštą Dievo meilę, toksai teipogi eitų tiesiai dangun tuoj po mirtięs. Bet toks gailestis tai didžiausia Dievo mylista. Nei vienas žmogus negali žinoti, ar duos jam Viešpats Dievas teip didžią mylistą. Atsitinka teip, bet labai retai.

Kurių dušios eina dangun. tie danguje esti visados. Po mirties danguje esti tiktai vienos dušios be kunų, po paskučiausiojo gi teismo (sudo) jų dušios ir kunai bus danguje per amžių amžius.

Pragaran eina dušios tų žmonių, kurie miršta mirtiname nusidėjime. Jei kas padarė kokį mirtiną nusidėjimą ir už tą nusidėjimą nesigailėjo prieš mirtį, nei iš jo norėjo atsikelti, tai tuoj po mirties jo dušia eina pragaran ant amžių. Toms pragaro kančioms nebus galo niekuomet. Po mirties kenčia pra-

garo kančias viena tiktai dušia; po paskučiausiojo gi sudo kentės ir dušia ir kunas per amžių amžius.

Čysčiun eina dušios tokių žmonių, kurie mirdami neturėjo nei vieno mirtino nusidėjimo, o tiktai turėjo kokius mažesniuosius nusidėjimus, kurie jiems nebuvo atleisti prieš mirtį. Nes už mažuosius arba kasdieninius nusidėjimus bausmė esti neamžina, tai yra nevisados, bet lig kokiam metui. Ir čysčiaus bausmė neamžina, bet lig paskirtam laikui.

Teipogi ir tie, kurie papildė mirtinus nusidėjimus, bet prieš mirtį nuoširdžiai grįžo prie Viešpaties Dievo ir, gavę tų nusidėjimų atleidimą, negalėjo šiame gyvenime išpildyti pakutos, dėlto kad ant jų užtiko mirtis, arba nors ir pakutavojo, bet ne tiek, kiek nuo jų reikalavo Dievo teisybė, ir tie teipogi eis čysčiun. Nes jiems gaunant prieš mirtį atleidimą savo mirtinų nusidėjimų, draug buvo atleista ir amžinoji pragaro paskanda; ir tiktai jiems reikėjo kokį metą pakutavoti šiame gyvenime; nepadarius gi jiems to prieš mirtį, reikia kentėti čysčiuje.

Visa gi, kas buvo lig šiolei pasakyta paaiškina mums tas keturias tiesas, kurias reikia kiekvienam žmogui žinoti ir tikėti, kad apturėti išganymą. Nes kiekvienam žmogui reikia žinoti apie Dievą, apie švenčiausią Traicę, apie Dievo Sunaus įsikunijimą ir apie Viešpaties Dievo teisybę. Negana tai žinoti ir tikėti, reikia teipogi tas tiesas išpažinti. Nes jeigu kas gėdytųsi jas išpažinti ir prieš žmones jas niekintų, tokiai butų paskandintas ant amžių.

Ir dėlto, sakant trumpais žodžiais, kiekvienam žmogui, trokštančiam išganymo, reikia žinoti, tikėti ir išpažinti šitas keturias tiesas:

1. Jog yra Dievas.

2. Jog Dievas vienas trijose asabose (įpatose).

3. Jog antroji švenčiausios Traicės asaba (įpata), tai yra Dievo Sunus stojosi žmogumi dėl musų išganymo.

4. Jog Dievas teisingas, geriems žmonėms duoda dangų, piktuosius skandina pragaran.

Negana ir šitų keturių tiesų, reikia dar tikėti ir kitus visus daiktus, Dievo mums apreikštus. Reikia teipogi žinoti, kaip gyventi, kad gautumėm dangų.

Dėlto tat kiekvienam tikrajam krikščioniui-katalikui reikia mokėti iš atminties šitie daiktai:

1. Viešpaties Jezaus malda, arba Tėve musų,
2. Aniolo pasveikinimas, arba Sveika Marija.
3. Apaštalų sudėjimas, arba Tikiu į Dievą Tėvą.
4. Dešims Dievo prisakymų,
5. Penki Bažnyčios prisakymai,
6. Septyni šventi Sakramentai.

Šitie šeši daiktai reikia katalikui butinai mokėti; ir teip butų nusidėjimas tam, kas jų nemokėtų iš atminties. Bet dar negana mokėti tuos daiktus iš atminties, reikia dar jie išmanyti.

Tų daiktų paaiškinimas bus kitoje dalyje.

ANTROJI DALIS.

Pamokslas apie tikėjimą, viltį, meilę ir sakramentus.

9. Ko reikia žmogui, kad apturėtų dangaus karalystę?

Viešpats Dievas sutvėrė mus, idant Jį pažintumėm, mylėtumėm ir danguje amžinai karaliautumėm.

Viešpaties Dievo pažinimas yra tai žinojimas, kas tai yra Viešpats Dievas, ką mums Dievas apreiškė, ką dėl musų padarė? Viešpaties Dievo pažinimas yra dar žinojimas, ką mums Dievas pažadėjo ir čia begyvenant ir amžinai. Pažinimas Viešpaties Dievo yra teipogi žinojimas, ką Jis mums liepia ir ko gina; ir ant galo žinojimas, kaip mes galime apturėti Viešpaties Dievo mylistas ir jas padauginti.

Ne tiktai reikia žinoti, ką Viešpats Dievas apreiškė, bet dar reikia ir tikėti. Ne tiktai reikia žinoti, ką mums Viešpats Dievas pažadėjo, bet dar reikia turėti viltį, jog tai išpildys. Ne gana žinoti, ką mums Viešpats Dievas prisako, bet dar reikia išpildyti Jo prisakymus. Ant galo negana žinoti, kokias Viešpats Dievas davė mums pašalpas Jo mylistai apturėti ir padauginti, bet dar reikia ir naudotis tomis pašalpomis. Tos gi pašalpos yra šventieji sakramentai.

Kas turi tikėjimą, viltį ir meilę ir teip, kaip reikia. naudojasi tais sakramentais, tasai amžinai karaliaus danguje.

Ir dėlto pirma sakysime apie tikėjimą, potam apie viltį, paskiaus apie meilę, ant galo apie šventus sakramentus.

10. Apie tikėjimą.

Išganymui pirma viso reikalingas tikėjimas. Be tikėjimo nėra kaip patikti Viešpačiui Dievui. Kas neturi tikėjimo, tas negali turėti išganančios vilties, nei tikrosios meilės. Kas neturi tikėjimo, tas negali gerai priimdinėti šventų sakramentų.

Tikėjimas tai pamatas dievobaimingo gyvenimo, už kurį priguli amžina laimė. Kaip be pamato nepastatysi namų, teip be tikėjimo neužsipelnysi dangaus.

Tikrą tikėjimą turi tas, kas tvirtai tiki visa, ką Viešpats Dievas apreiškė; arba gerai žino ir pripažįsta, nei kiek neabėjodamas, jog visa, kas tiktai Viešpaties Dievo apreikšta, yra tikriausi tiesa. Reikia tat visam Dievo apreiškimui tvirtai tikėti ir nei kiek neabejoti. Nes Viešpats Dievas tai viena tiesa; negali nei pasirikti, nei musų suklaidinti.

Bet kaipgi mes patyrėme, ką Viešpats apreiškė? Iš karto Viešpats Dievas rodydavosi rojuje Adomui ir Jievai ir kalbėdavosi su jais. Tenai rojuje Dievas apreiškė Adomui ir Jievai, kas reikė žinoti ir tikėti. Adomas apsakinėjo vaikams ir vaikų vaikams, nes Adomas gyveno devynis šimtus metų su viršumi. Taigi labai daug tų vaikų per eilių eilias girdėdavo nuo paties Adomo, ką jam Viešpats Dievas buvo apreiškęs. Ir Adomo vaikai apsakinėdavo tuos pačius žodžius saviems vaikams, ir tie vėl saviems vaikams ir tolimesnėms kartoms, dėlto kad pirmieji žmonės gyvendavo ben po keliatą šimtų metų. Teip Dievo apreiškimas budavo tėvų paduotas vaikams, ir nuo jų vaikų tolimesnėms eilioms. Toksai apsakinėjimas Dievo apreiškimo vadinasi p a d a v i m a s arba tradicija.

Teip paduodant, užsilaikydavo terp žmonių tikras Dievo apreiškimo žinojimas. Ir nors paskui daug žmonių (per savo nusidėjimus ir velnio prigaudinėjimus) buvo Dievą pamiršę ir prasimanydavo netikrus Dievus, visgi niekuomet nestigo ir ištikimųjų žmonių,

užlaikančių tikrąjį padavimą. Terp tų ištikimųjų daug budavo šventų žmonių, vadinamų Patrijarkais. Tokie buvo šventieji Abraomas, Izaokas, Jokubas ir kiti.

Abraomui apreiškė Viešpats Dievas, jog pasaulio Išganytojas, Jezus Kristus gims iš jo vaikų. Jokubui apreiškė Dievas, kokioje gadynėje Kristus Viešpats ateis į šį pasaulį.

Paskui buvo šventas vyras Maižiešius, kuriam Viešpats Dievas daug daiktų apreiškė ir davė Dešimtį Prisakymų, parašytų ant dviejų plokščių iš nudailinto akmens. Maižiešius parašė penkias knygas Viešpaties Dievo apreikštųjų daiktų.

Paskui vėl Viespats Dievas apreikšdavo tulus daiktus šventiems žmonėms, vadinamiems Pranašais. Tokie buvo šventieji: Dovidas, Izaijas, Mikėjas, Danielius ir kiti.

Danieliui Viešpats Dievas aiškiai apreiškė, kiek išeis metų lig tam laikui, kuriame Viešpats Kristus ketino buti šiame pasaulyje, ir jog tasai musų Išganytojas busiąs užmuštas.

Mikėjui Viešpats Dievas apreiškė, jog Kristus gimsiąs žydų žemėje, Betliejaus mieste.

Izaijui Viešpats Dievas apreiškė, jog Kristus gimsiąs iš nekaltos Mergaitės ir dėl išganymo visų žmonių didžias kančias už jų nusidėjimus kentėsiąs. Apreiškė dar jam Viešpats Dievas, jog tas laukiamasis Išganytojas esąs tikras Dievas.

Ir Dovidui apreiškė Viešpats Dievas, jog tas laukiamasai Išganytojas esąs tikras Dievas, Dievo Sunus, Dievo Tėvo gimdytas. Buvo dar jam apreikšta tulos dalįs Viešpaties Jezaus kančios; iškoliojimai Jo neprietelių, perdurimas Jam rankų ir kojų, burimai ant drabužio, girdymas Jo tulžimi ir uksusu.

Tie šventieji Pranašai parašė kningas, į kurias sunešė Dievo jiems apreikštasias tiesas.

Yra ir kitos šventos kningos, kuriose surašyta tiesos, paties Dievo apreikštosios Adomui ir Jievai, šventiems Patrijarkams, šventiems Pranašams.

Kningos, kurias parašė Maižiešius ir Pranašai ir kitos knngos iš Viešpaties Dievo apreiškimo ir įkvėpimo parašytos dar neatėjus į pasaulį Išganytojui, visos tos kningos draug vadinasi šventuoju Raštų Senojo Istatymo.

Teip visa, ką Viešpats Dievas apreikšdavo kaikuriems žmonėms, nuo pradžios pasaulio net lig Maižiešiui, užsilaikė vienais žodžiais teperduodant, nuo Maižiešiaus gi buvo užlaikyta vieni daiktai žodžiais, kiti gi šventojo Rašto kningomis.

Viešpats gi Kristus, šian pasaulin atėjęs ir pradėjęs apsakinėti savo šventą mokslą, išsirinko dvyliką žmonių ir praminė juos A p a š t a l a i s. Tuos Apaštalus išmokė patsai Viešpats Jezus. Patvirtino visa, kas jau buvo apreikšta žmonėms nuo pradžios pasaulio ir tuos visus Apreiškimus pripažino tikrais; dėlto kad Jis patsai, budamas Dievas, visa tai buvo apreiškęs. Bet ir kitus daiktus apreiškė Apaštalams ir liepė jiemš, einant per visą pasaulį, apsakinėti visa, ką jiems Jis pats buvo apreiškęs, ir ko juos pats buvo išmokęs.

Viešpats Kristus įstatė, kaip sakyta, savo šventą Bažnyčią, tai yra, susirinkimą savo ištikimųjų (viernųjų). Apaštalus gi padėjo ganytojais ir mokytojais visų ištikimųjų. Vieną gi Apaštalą, šventą Petrą, padėjo galva ir valdytoju visos Bažnyčios. Paskyrė dar Viešpats Kristus, kad lig pasaulio pabaigai butų tokie Bažnyčios ganytojai ir mokytojai, arba vyskupai; ir kad vienas tiktai tebutų vyriausis Bažnyčios ganytojas ir valdytojas, arba Popežius.

Tai kaip šventas Petras su kitais Apaštalais tiktai to temokydavo, ko juos Viešpats Kristus buvo išmokęs ir ką apreiškęs, teip ir visuomet net lig pasaulio pabaigai Popežius su vyskupais tiktai to temokys, kas Kristaus Viešpaties apreikšta ir išmokyta.

Popežius draug su tikraisiais katalikų vyskupais —tai Bažnyčios ganytojų burys ir vadinasi mokinančia Bažnyčia. Tai ir sakoma, jog reikia tvirtai tikėti visa, ką šventa Bažnyčia tiki, moko ir tikėti liepia.

Taigi visa, ką tiktai Viešpats Dievas rojuje apreiškė Adomui ir Jievai, ką paskiaus apreiškė Patrijarkams ir Pranašams, ir ką Dievo Sunus, žmogumi gimęs, apreiškė saviems Apaštalams, visa tai mums teko nuo šventos mokinančios Bažnyčios, tai yra, nuo Popežių ir vyskupų. Nes jie, vieni mirdami,, kitus savo vieton palieka, paduodami jiems tą patį mokslą, kurį Apaštalai yra gavę nuo musų Viešpaties Jezaus Kristaus. Ir tas Viešpaties Kristaus mokslo padavinėjimas vienų Bažnyčios ganytojų kitiems vadinasi teipogi Padavimu arba Tradicija. Tas padavimas iš pradžios budavo tiktai žodžiais daromas: nes Viešpats Kristus vien žodžiais temokė, nieko nerašydamas. Ir Apaštalai iš pradžios vien žodžiais temokė, kartais gi paskiaus kokį daiktą ir parašė.

Parašyta buvo keturios Evangelijos kningos. Tose kningose trumpai aprašyta gimimas, gyvenimas, mokslai, stebuklai, kančios, mirtis, prisikėlimas iš numirusių ir daugun žengimas Viešpaties Kristaus. Vieną knungą parašė šventas Mateušas Apaštalas, kitą šventas Morkus, švento Petro Apaštalo mokytinis; trečią šventas Lukas (Lukošius), švento Povilo Apaštalo mokytinis; ketvirtą šventas Jonas Apaštalas. Šventas Lukas parašė istoriją darbų ir stebuklų Apaštalų, kuriai yra antrašas: Apaštalų darbai. Yra dar kaikurių šventųjų Apaštalų gromatos ir Pranašystės kninga švento Jono Apaštalo, kurios vardas: Apreiškimas švento Jono Apaštalo. Visos tos kningos parašyta iš Dievo apreiškimo ir įkvėpimo ir vadinasi šventuoju Raštu naujojo Įstatymo.

Bet tose kningose ne visa surašyta, ką Viešpats Jezus apreiškė ir ko mokė. Viešpaties Jezaus ap-

reiškimai ir mokslai, kurių nėra tose kningose, buvo žodžiais apsakinėti Apaštalų ir pirmųjų Popežių ir vyskupų.

Nors tas Padavimas iš pradžios buvo tik žodžiais sakomas, visgi kai-kurie daiktai iš jo buvo parašyta; nes rašydavo juos kai-kurie Popežiai, vyskupai, kunigai. ir tie vadinasi Bažnyčios Tėvais.

Teipogi, pradėjus kam mokyti kokių netikrų daiktų, priešingų Apaštalų paduotoms tiesoms, susirinkdavo iš viso pasaulio Vyskupai ir draug su Popežiumi išreikšdavo, kaip tuos dalykus visa šventa Bažnyčia tiki. Visa gi Bažnyčia tiktai tokių daiktų temokydavo, kokių mokydavo visi ganytojai visur ir visuomet, pradėjus nuo pačių Apaštalų. Visi vyskupai susirinkę, išreikšdami, kaip visa Bažnyčia mokina, darydavo tai ant rašto, tai yra, rašydavo apie tą daiktą nutarimą arba dekretą. Tokie susirinkimai katalikų vyskupų iš viso pasaulio vadinasi visos Bažnyčios Susirinkimais.

Teip Apaštalų Padavimas surašinėta po Bažnyčios Tėvų raštus, po visos Bažnyčios susirinkimų Dekretus ir po kningas, sutinkančias su visos šventos Bažnyčios mokslu.

Tikrasis krikščioniško Tikėjimo ir gyvenimo mokslas Apaštalų gautas nuo paties Kristaus Viešpaties, neikiek neatsimainė ir niekuomet lig pasaulio pabaigai negali atsimainyti, dėlto kad šventoji Dvasia buna su katalikų Bažnyčios Ganytojais. Šventoji Dvasia mokina juos tiesos ir mokins juos net lig pasaulio pabaigai. Kristus Viešpats aiškiai tai pažadėjo šitais žodžiais: Aš prašysiu Tėvo, ir duos jums kitą Palinksmintoją, idant pasiliktų su jumis ant amžių, Dvasią tiesos... Palinksmintojas, šventoji Dvasia... jis jus visa pamokins ir primins jums vis, ką tik jums pasakysiu.

Išreikštasis šitais Viešpaties Kristaus žodžiais žadėjimas išsipildė. Šventoji Dvasia apšvietė Apaštalus

ir apreiškė jiems tulas tiesas. Apaštalai tat padavė savo įpėdiniams ir tas tiesas, kurias jiems patsai Viešpats Jezus buvo žodžiais apreiškęs, ir lygiai tas tiesas, kurias jiems apreiškė šventoji Dvasia. Jų gi įpėdiniai, tai yra, Popežiai ir Vyskupai net lig musų gadynei ir teapsakinėja tiktai tas pačias apreikštasias tiesas.

Reikia tam žadėjimui pildytis ir lig pasaulio pabaigai. Taigi Bažnyčios Ganytojai apsakinės net lig pasaulio galui vieną tiktai Kristaus Viešpaties mokslą; nes Jezaus Kristaus mokslas yra tai tiesos, paties Kristaus Apaštalams apreikštosios, ir tiesos šventosios Dvasios jiems apreikštos.

Ir dėlto sakydami, jog Bažnyčios Ganytojai to tiktai temokina, ką Viešpats Kristus apreiškė, išpažįstame, jog jie mokina to, ką arba Viešpats Jezus patsai žodžiais apreiškė Apaštalams, arba tiems patiems Apaštalams apreiškė šventoji Dvasia.

Ir dėlto mums reikia tvirtai tikėti visa, ką Viešpats Dievas apreiškė ir per šventą Rymo - katalikų Bažnyčią padavė tikėti.

Dievo apreikštosios tiesos vienos jau išpasakyta lig šiolei, kitos gi bus apsakyta kituose pamoksluose.

11. Apie Apaštalų Sudėjimą.

Apaštalai, Kristui Viešpačiui liepus, išsivaikščiojo po visą pasaulį, šventojo Tikėjimo apsakinėtų. Bet pirma tebebudami neišsiskyrę sudėjo trumpą švento tikėjimo išpažinimą, turintį dvyliką sąnarių, šitokiais žodžiais:

1. Tikiu į Dievą, Tėvą visagalintį, Sutvertoją dangaus ir žemės.
2. Ir į Jezų Kristų, Sunų Jo vienatinį, Viešpatį musų.
3. Kursai prasidėjo iš Dvasios šventos, gimė iš Panos Marijos.

4. Kentėjo prie Pontijaus Piloto, nukryžiavotas numirė ir palaidotas.
5. Nužengė į peklas, trečioje dienoje kėlėsi iš numirusių.
6. Užžengė į dangų, sėdi po dešinei Dievo Tėvo visagalinčio.
7. Iš ten ateis sudytų gyvų ir numirusių.
8. Tikiu į Dvasią šventą.
9. Šventą Bažnyčią visur esančią, Šventųjų draugystę.
10. Griekų atleidimą.
11. Kuno iš numirusių prisikėlimą.
12. Ir gyvenimą amžiną. Amen.

Šitas tikėjimo išpažinimas vadinasi Apaštalų sudėjimu. Dėlto gi vadinasi Apaštalų sudėjimu, kad (kaip jau pasakyta) jį sudėjo Apaštalai.

Apaštalų sudėjimas turi trumpai išreikštas visas Viešpaties Dievo apreikštasias tiesas. Nes jame vienos tiesos aiškiai išreikšta, kitos gi visos iš viso patalpinta.

Sakydami: Tikiu į Dievą, Tėvą visagalintį, Sutvertoją dangaus ir žemės, išpažįstame tais žodžiais, jog pirmoji šventos Traicės asaba (įpata) yra Dievas Tėvas. Išpažįstame dar, jog Dievas Tėvas visagalįs, tai yra, jog gali visa, ko tiktai nori, ir jog sutvėrė dangų ir žemę ir visus regimus ir neregimus daiktus. Regimieji daiktai tie, kuriuos kuno akimis regime: žmonių kunai, žverįs, žemė, vanduo, želmenįs, saulė, mėnuo, žvaigždės; neregimieji gi, tai musų dušios ir aniolai. Visa Dievas sutvėrė viena tiktai savo valia, ir dėlto išpažįstame, jog Dievas Tėvas yra Sutvertojas dangaus ir žemės. Jisai Tėvas dangiškasis, jisai Tėvas visų sutvėrimų, nes Jis sutvėrė visa ir visa užlaiko savo tėvišku gerumu. Bet kad ir Dievo Sunus ir šventoji Dvasia teipogi visagalįs Sutvertojas ir Tėvas viso sutvėrimo; tai, tikrai sakant, Dievas Tėvas yra tėvu savo amžinojo Sunaus. Nes mums apreikšta, jog vienatinis Dievo

Sunus yra Dievo Tėvo pagimdytas pirm visų amžių. Šitie žodžiai, jog Dievo Sunus pagimdytas yra pirma visų amžių, ženklina, jog Dievo Sunus buvo visuomet, ir niekuomet Jam pradžios nebuvo. Nes Dievas neturi nei jokios pradžios. Dievas gi yra tai Tėvas, Sunus ir šventoji Dvasia.

Dievo Sunus yra tikras Dievas, visiškai lygus Dievui, visagalįs musų Viešpats. Ir dėlto išpažįstame, jog tikime teipogi: Ir į Jezų Kristų, Sunų jo vienatinį, Viešpatį musų. Potam dar išpažįstame, jog tas Dievo Sunus tapo žmogumi, tai yra, jog prisiėmė žmogaus kuną ir dušią. Šventoji Dvasia sutvėrė dušią ir padarė kuną iš švenčiausios Panos Marijos kraujo. Sunus gi Dievo prisiėmė tą dušią ir tą kuną. Išreiškiame tai sakydami: Kursai prasidėjo iš Dvasios šventos, gimė iš Panos Marijos. Gimė musų Išganytojas (kaip augščiaus sakyta) Betliejaus mieste, žydų žemėje. Švenčiausi Pana Marija ir šventas Juozapas (už kurio švenčiausioji Pana Marija buvo nutekėjusi) gyveno Nazareto mieste. Bet ateinant Viešpaties Jezaus gimimo metui, švenčiausi Pana Marija draug su šventu Juozapu atvyko Betliejaus miestelin užsirašyti gyventojų sąrašan, kaip buvo liepta Rymo Ciesoriaus, kurio valdžioje buvo tuomet žydai. Žmonių Betliejun suėjusių toks buvo daugumas, kad švenčiausiai Panai ir šventam Juozapui prisiėjo talpinties tvartelin. Tame tvartelyje gimė musų Išganytojas ir buvo paguldytas ėdžiose (prakarte). Arti to tvártelio buvo piemenįs galvijus ganydami. Tiems piemenims pasirodė Aniolas, duodamas jiems žinią, jog laukiamasis pasaulio Išganytojas gimė, jog suvystytas vystyklais ir prakarte paguldytas. Piemenįs tuojau atvyko Betliejun ir pagarbino Viešpatį Jezų. Neužilgo potam Išminčiai, vadinami trimis karaliais, iš tolimos rytų šalies, teipogi atkako Betliejun pagarbintų Viešpaties Jezaus. Nes jiems Dievas buvo apreiškęs Viešpaties Jezaus užgimimą, ir stebuklinga žvaigždė vedė juos Jeruza-

liaus miestan, potam gi net Betliejun. Tame laike su žinia Rymo Ciesoriaus žydus valdė karalius Erodas. Jisai neišmanė, kas-toks yra gimusis Viešpats Jezus, ir bijojosi, kad tas švenčiausis Kudikis nepaliktų žydų karaliumi; ir dėlto norėjo Viešpačiui Jezui atimti gyvybę. Bet šventas Juozapas, Aniolo apie tai persergėtas, nusigabeno Viešpatį Jezų ir švenčiausią Paną Mariją šalin, vadinamon Egiptu, ir iš ten nebegrįžo net lig Erodo mirčiai. Pagrįžus jiems iš Egipto, Jezus Kristus gyveno Nazarete lig trįsdešimtų savo amžiaus metų, budamas paklusnus švenčiausiai Panai Marijai, savo Motinai, ir šventam Juozapui ir dirbdamas su juomi dailydystės amato darbus. Per tas trisdešimtis metų gyveno Viešpats Jezus nepažintas ir visą savo jaunystę praleido nusižeminime, neturte ir varge. Viešpats Jezus, turėdamas apie trisdešimtis metų amžiaus, buvo švento Jono Krikštytojo pakrikštytas Jordano upėje. Nes šventas Jonas Krikštytojas mokydavo žmones ir ruošdavo juos prie priėmimo Viešpaties Kristaus; tuos gi, kurie klausydavo jo pamokslų, apiplaudavo Jordane, ženklindamas nusidėjimų atleidimą. Ir Viešpats Kristus norėjo apsikrikštyti, lygiai kaip butų buvęs toks žmogus, kaip ir kiti, ir nusidėjėlis. Šventas Jonas nedrįso Jo krikstyti, bet jam Viešpats Kristus krikštyti liepė. Potam Viešpats Jezus išėjo į tyrus ir tenai pasnįkavo keturias dešimtis dienų. Nuo to laiko Išganytojas pradėjo apsakinėti savo šventą mokslą. Sakėsi žmonėms esąs Dievo Sunus, Išganytojas viso pasaulio, pažadėtasis dar Adomui ir Jievai ir Pranašų pranašautasis. Apreiškinėjo visa, kas reikia tikėti, ir mokė kaip gyventi, idant užsipelnyti amžiną laimę dangaus karalystėje. Darė Viešpats Jezus daug stebuklų. Gydydavo bežiurint vienu žodžiu visokias ligas; akliems grąžindavo regėjimą, kurtiniams girdėjimą, nebyliams kalbą, apsėstuosius vaduodavo nuo velnio, numirusius atgaivindavo. Žmonės regėjo Viešpatį Jezų vaikščiojantį po marias, kaip po žemę, vir-

šumi vandens. Regėjo, kaip sujudus orui ir marioms, bežiurint aptildavo vėjai ir audros, kaip tiktai Viešpats Kristus sudrausdavo vėjus ir marias. Kartą papenėjo keliatą tukstančių žmonių penkiais duonos kepalais ir dviem žuvim,kitą kart vėl keliatą tukstančių žmonių septyniais duonos kepalais ir trupučiu žuvies. Pažindavo Viešpats Jezus slapčiausias žmonių mislis ir pranašaudavo, kaip paskiaus atsitiks. Visi tie stebuklai rodydavo aiškiai, jog Jisai buvo Viešpats ir visagalįs viso sutvėrimo valdytojas; jog Jis buvo pasaulio Išganytojas ir Dievo Sunus. Netiktai gi patsai Viešpats Jezus darė stebuklus, bet dar ir savo mokytiniams davė galybę daryti stebuklus tokius, kaip Jo stebuklai, ir dar didesnius. Ir gyvenimas Viešpaties Jezaus buvo visokių dorų paveikslu. Užlaikydavo visus religijos įsakymus. Dažnai melsdavosi per visą naktį Dievui, savo Tėvui. Buvo žemos širdies, sergėdavosi žmonių garbės. Buvo pilnas meilumo ir gerumo; su niekuomi nesiginčijo ir smarkiai nesušnekėdavo. Niekuomi nesibodėdavo. Mažus vaikus prie savęs prileisdavo, imdavo juos ant rankų ir laimindavo. Kantriai nukentėdavo žmonių silpnybes ir nuobodį. Visą gyvenimą buvo kaip paskutinis pavargėlis. Kantrus buvo visokiuose nepatogumuose ir varguose. Buvo jautrus ir pilnas pasigailėjimo dėl pavargėlių. Gera širdimi ir maloniai priimdavo nusidėjėlius, norinčius pasitaisyti. Užkietėjusius gi nedorybėje, o įpačiai tokius, kurie pavirš norėdavo pasirodyti dievobaimingais, smarkiais žodžiais pabausdavo. Buvo paklusnus svietiškoms vyresnybėms, kokios buvo padėta. — Viešpats Kristus begyvendamas ant žemės įstatė šventus sakramentus, uždėjo Popežių, vyskupus ir kunigus.

Viešpats Kristus norėdamas išpirkti žmones iš pragaro nelaisvės per savo kančią ir mirtį ant kryžiaus, sulaukęs laiko, kuriame buvo ketinęs apieravoties (pasiaukuoti) už žmonių išganymą, leido savo neprieteliams parodyti visą jų piktybę. Vienas iš dvylikos Apaštalų, vardu Judas (Judošius), prisižadėjo

žydams išduosiąs Viešpatį Kristų už tris dešimtis sidabrinių, tai yra mažiaus, kaip už dvidešimti rublių. Paskutinėje dienoje prieš savo mirtį Viešpats Jezus valgė paskutinę vakarienę su dvylika savo Apaštalų. Per tą paskutinę vakarienę duoną ir vyną pavertė savo Kunu ir Krauju ir įstatė švenčiausį sakramentą savo Kuno ir Kraujo. Apieravojo dar savo kuną ir kraują Dievui savo Tėvui ir amžinai įstatė tą Apierą (Atnašą) savo Kuno ir Kraujo, tai yra šventų mišių Apierą. Paskiaus išėjo ant kalno, vadinamo Alyvų kalnu, ir tenai sodne meldėsi Dievui savo Tėvui, ir besimelsdamas teip labai kentėjo, kad net kruvinas prakaitas pradėjo varvėti nuo jo kuno ant žemės, ir Viešpats Jezus ėmė alpti. Netrukus atėjo Judas (Judošius) su ginkluotais vyrais, siųstais žydų kunigų ir vyresnybės. Surišė jie Viešpatį Jezų ir nuvedė pas Kaipą (Kaipošių), kunigų vyriausįjį. Ant rytojaus nuvedė Viešpatį Kristų pas Pontijų Pilotą, kurs tuomet valdė tą žydų žemės dalį, kur buvo Jeruzaliaus miestas. Viešpats Jezus buvo gailiai nuplaktas. Jo galva sužeista erškėčių vainiku. Kareiviai, nežmogiškai išjuokdami, apvilko dar Viešpatį Jezų palaikiu raudonu rubu, kaip kokį karalių, ir davė jam rankon nendrę, kaip ir karaliaus lazdą, ir tyčiodamies iš Jo, vadino Jį karaliumi, ir mušė Jį į veidą, ir į Jo veidą spjaudė. Nors prikankintą Kristų Viešpatį Pilotas parodė žydams, visgi žydai nei kiek nesigailėjo Išganytojo ir dar didžiais balsais ėmė šaukti, idant butų nukryžiavotas. Ant galo Pilotas leido nužudyti Viešpatį Kristų. Tai ir buvo nuvestas Viešpats Jezus ant Kalvarijos kalno; eidamas gi į tą kalną nešėsi užsidėjęs kryžių, prie kurio turėjo buti prikaltas.

Duodavo anoje gadynėje kankinamiems kaltinįkams vyno gerti; tai ir Viešpačiui Jezui davė vyno; bet per nežmogišką savo nedorybę įmaišė tan vynan tulžies. Potam ištempė Išganytoją ant medžio kryžiavai suleisto, ir pervėrė Jo rankas ir kojas vynimis, ir

teip Jį prie kryžiaus prikalė. Iš abiejų šalių prie Jo ištiesė dar ant kryžių du piktadariu, kuriuodu buvo teip baisią bausmę užsipelnę; dėlto gi teip padarė, idant Viešpatį Kristų paskaitytų terp piktadarių. Kareiviai, kurie nukryžiavojo Viešpatį Jezų, pasidalijo Jo rubais. Rubelio gi, be siulės išvieno padaryto, nenorėjo į dalis draskyti, bet metė burtas, tai yra, burė mesdami akmenėlius, ar kitus kokius daiktus, pagal sąkalbos, idant tasai rubelis butų tam, kam išpuls burtos.

Viešpatį Jezų, kybantį ant kryžiaus, nedorieji jo neprieteliai apjuokė ir iškoneveikė piktais žodžiais. Viešpats Jezus, baisiai ištroškęs ir sopuliais sugeltas, buvo dar keliatą valandų ant kryžiaus gyvas. Prieš pačią Viešpaties Kristaus mirtį prikišė dar jam prie lupų kempinę, pilną uksuso. Potam Išganytojas didžiu balsu sušuko į Dievą savo Tėvą ir nulenkęs galvą numirė. Vienas kareivis ištirdamas, ar jau Viešpaties Kristaus numirta. šoną jam su jietimi (ragotine) kiaurai perdurė; ir ištekėjo iš Viešpaties šono kraujas ir vanduo.

Tuomet vienas šlovingas vyras, Juozapas iš Arimatėjos, kurs ir pats buvo Viešpaties Kristaus mokytiniu, prašė Pilotą, kad jam leistų pasiimti Išganytojo kuną. Patepę Viešpaties Kristaus kuną kvėpalais, paguldė naujame grabe, kurį buvo sau Juozapas iškaldinęs uoloje. Viešpaties Jezaus neprieteliai atsiminę, jog Jisai žadėjo keltis iš numirusių, su Piloto žinia pastatė prie grabo sargus-kareivius, ir prie grabo durų pridėjo antspaudą (pečėtį). Šitą kančią, mirtį ir palaidojimą Viešpaties Jezaus išpažįstame sakydami: K e n t ė j o p r i e P o n t i j a u s P i l o t o, n u k r y ž i a v o t a s n u m i r ė i r p a l a i d o t a s.

Jezus Kristus, budamas tikras Dievas ir tikras žmogus, kaipo Dievas nekentėjo nieko, nei nemirė; kentėjo gi ir numirė kaipo žmogus. Viešpaties Jezaus mirtis buvo toki, kaip mirtis tikro žmogaus, tai yra, jog mirštant, jo dušia atsiskyrė nuo kuno. Vieš-

pačiui Kristui numirus, Jo dušia nužengė arba nuėjo ton vieton, kur buvo dušios Adomo ir Jievos ir visų teisingųjų ir šventųjų žmonių, mirusių nuo pradžios pasaulio. Ta vieta vadinasi Abraomo prieglobsčiu arba priepekliu; Apaštalų gi sudėjime vadinama peklomis arba žemumomis. Ton tai vieton nužengė Viešpaties Kristaus dušia palinksminti visų tenai užturėtųjų teisingųjų ir išvaduoti jų iš tenai. Išreikšta tai žodžiais: n u ž e n g ė į p e k l a s.

Toliaus sakome: t r e č i o j e d i e n o j e k ė l ė s i i š n u m i r u s i ų. Šitais žodžiais išpažįstame, jog Kristaus Viešpaties dušia trečioje dienoje po Jo mirčiai vėl susivienijo su Jo kunu. Nes Viešpats Jezus numirė pėtnyčioje, nedėlioje gi kėlės iš numirusių garbės pilnas. Tuomet Aniolas nužengė iš dangaus pasirodė po žmogaus paveikslu, atritė didelį akmenį, kuriuomi grabas buvo užverstas ir ant jo atsisėdo. Kareiviai, grabo sargai, teip nusigando, kad buvo kaip numirę. Šventos moterįs, nežinodamos, jog Kristus Viešpats kėlėsi iš numirusių, atėjo prie grabo. vėl patepti Išganytojo kuną brangiais kvepalais ir buvo labai apimtos baimės, kad išvydo atvirą grabą ir du Aniolu. Bet Aniolas liepė joms nesibijoti, pasakė, jog Kristus Viešpats prisikėlė iš numirusių, ir liepė joms pasakyti šventam Petrui ir kitiems Kristaus mokytiniams, jog jie Jį išvys teip, kaip jiems buvo žadėta. Apaštalai netikėjo, jog Kristus Viešpats kėlėsi iš numirusių, ir tik jau potam teįtikėjo, išvydę Jį savom akim, prisilytėję Jo savom rankom, kalbėdamies su Juomi ir draug valgydami. Nes Kristus tą pačią dieną, kurioje kėlėsi iš numirusių, rytą pasirodė šventai Marijai Magdalenai. Dar tą pačią dieną pasirodė Viešpats Jezus ir kitoms šventoms moterims; pasirodė šventam Petrui ir dviem mokytiniam, ėjusiem iš Jeruzaliaus miestelin Emaus. Tą pačią dieną pasirodė Kristus Viešpats dešimčiai Apaštalų, susirinkusių vienuose namuose; davė jiems prisižiurėti į savo rankas ir kojas perkaltas, ir prie

jų valgė. Per keturias dešimtis dienų Viešpats Kristus rodydavosi tuliems savo mokytiniams ir buvo regėtas daugiaus nekaip penkių šimtų žmonių, vienoje vietoje susirinkusių. Per tą laiką davinėjo jiems daug pamokslų, davė vyskupams ir kunigams ant visų amžių valdžią nusidėjimams atleisti; davė valdžią apsakinėti savo mokslą ir prižadėjo padėti Bažnyčios ganytojams, kad mokydami nepaklystų net iki pasaulio pabaigai. Prižadėjo dar Viešpats Kristus atsiųsti veikiai Apaštalams šventąją Dvasią, kuri juos apšviestų ir patvirtintų. Keturiosdešimtoje dienoje po prisikėlimo iš numirusių Viešpats Jezus išvedė Apaštalus iš Jeruzaliaus miesto ant Alyvų kalno, ir tenai, pakėlęs rankas, laimino juos, ir pradėjo keltis augštyn, ir skaistus debesis uždengė Jį nuo jų akių; ir teip sava visagalybe dangun įžengė. Išpažįstame tai sakydami: užžengė į dangų.

Išpažįstame toliaus, jog Viešpats Jezus sėdi po dešinės Dievo Tėvo visagalinčio. Tie žodžiai reiškia: jog Viešpats Kristus yra danguje draug su Dievu Tėvu neapsakomoje garbėje; jog Jisai lygus Dievui savo Tėvui. Nereikia gi mislyti, jog Viešpats Kristus visados esti ant vienos vietos sėdėdamas; nes šventieji Apaštalai dėlto tik teip sakė, kad mes suprastumėm. Viešpats Kristus, kaipo Dievas, visuomet turėjo tą pačią garbę, kaip ir Dievas Tėvas ir šventoji Dvasia, bet ir kaipo žmogus Jis viršesnis už visus sutvėrimus; visa Jam po kojų padėta: turi valdžią danguje ir ant žemės; Jis tikras Aniolų ir žmonių karalius ir viršiausis Sudžia. Ta Jo didi, kaipo karaliaus ir sudžios galybė išreikšta žodžiu: sėdi. Tas žodis sėdi ženklina dar, jog Viešpats Jezus turi tikriausį atilsį, pabaigęs visus savo vargus ir sopulius, dėl musų išganymo iškentėtus. Viešpats Kristus Danguje užtaria mus prieš Dievą savo Tėvą ir visuomet stato savo kančios ir mirties Apierą (auką), išpildytą už mus ant kryžiaus. Ateis Kristus Viešpats

pats iš dangaus paskučiausiojo sudo dienoje. Nes bus paskučiausis sudas (teismas) visų draug žmonių.

Šis pasaulis, kurį regime, pasibaigs. Visa, kas yra ant žemės, bus ugnimi sudeginta; saulė ir mėnuo nebeduos šviesos, žvaigždės kris iš dangaus. Aniolai triubys ir surankios iš visų šalių numirusius, kurie kelsis iš numirusių ir išeis iš savų grabų. Tuomet visos giminės susirinkusios draug, išvys Viešpatį Jezų, ateinantį iš dangaus ant debesų didžioje garbėje; ir pasirodys Jisai labai galingu; aplink Jį stovės visi Aniolai. Gerieji žmonės stovės po dešinei rankai, piktieji gi po kairiai. Sudys juos Viešpats Jezus pagal jų darbų; geruosius vadins amžinon dangaus garbėn, piktuosius gi varys amžinon ugnin. Ant to paskučiausiojo sudo neikiek neatsimainys dekretas (nutarimas), išduotas po kiekvieno žmogaus mirčiai. Kaip kurį Viešpats Jezus apsudijo tuoj po jo mirčiai, teip jį apsudys ir toje paskučiausioje sudo dienoje. Bet ant to paskučiausiojo sudo prieš visą žmonių giminę aiškiai pasirodys visi nuopelnai, visų šventųjų žmonių geri darbai; ir bus jiems užmokėta už visus pažeminimus ir paniekinimus, kurių prityrė šiame pasaulyje, bus jiems užmokėta už gerą šlovę, kuri jiems buvo nuplėšta. Piktųjų gi žmonių visos slapčiausios nedorybės bus išreikštos, ir baisi gėda apdengs juos prieš visą pasaulio giminę. Ant to sudo visi pripažins, jog Viešpats Dievas darė visa gerai, išmintingai ir teisingai. Tai ir išpažįstame, jog Viešpats Kristus ateis iš dangaus į paskučiausį sudą ir dėlto sakome; jog: i š t e n a t e i s s u d y t ų g y v ų i r n u m i r u s i ų. Sudys Viešpats Kristus n u m i r u s i u s, tai yra visus tuos, kurie išmirė nuo pasaulio pradžios, ir kurie išmirs per visus laikus; sudys ir g y v u o s i u s, tai yra tuos, kurie pasaulio pabaigoje tebebus gyvi. Kurie pasaulio pabaigoje tebebus gyvi, ir tie numirs ir tuoj kelsis vėl iš numirusių ir stos Viešpaties Jezaus sudan.

Toliaus sakomė: T i k i u į D v a s i ą š v e n t ą, ir tais žodžiais išpažįstame, jog trečioji šventos Traicės asaba (įpata) yra šventoji Dvasia. Šventoji Dvasia, tikras Dievas, musų augščiausis Viešpats ir visagalįs Sutvertojas dangaus ir žemės, teip kaip Dievas Tėvas ir Dievas Sunus. Yra mums Dievo apreikšta, jog šventoji Dvasia paeina nuo Dievo Tėvo ir nuo Dievo Sunaus.

Negalime to suprasti, kaip šventoji Dvasia paeina nuo Dievo Tėvo ir nuo Dievo Sunaus. Bet reikia teip stipriai ir be jokio abejojimo tikėti; nes teip paties Dievo apreikšta.

Nors šventoji Dvasia paeina nuo Dievo Tėvo ir nuo Dievo Sunaus, visgi nejaunesnė nei už Dievą Tėvą, nei už Dievą Sunų; bet visiškai lygi Dievui Tėvui ir Dievui Sunui. Ir dėlto reikia lygią ir tokią pat šlovę ir garbę duoti Dievui Tėvui, ir Dievo Sunui, ir šventajai Dvasiai.

Nereikia dar mislyti, jog šventoji Dvasia vėlyvesnė už Dievą Tėvą ir už Dievo Sunų. Nes Dievas buvo visuomet. Dievas neturi nei jokios pradžios; Dievas gi yra tai Tėvas, ir Sunus, ir šventoji Dvasia.

Priimdami, kaip reikiant, šventus Sakramentus, gauname Dievo mylistą, ir musų dušia esti pašvęsta. Šventoji Dvasia duoda mums tą mylistą. Šventoji Dvasia mus pašvenčia.

Šventoji Dvasia įpilia į musų širdis Dievo meilę; šventoji Dvasia daro, jog žmonės šventai gyvena; ir dėlto šventąją Dvasią vadiname g a i v i n t o j a. Nes žmogus, kurs kaltas mirtino nusidėjimo, yra dvasiškai numiręs, atgaudamas gi šventosios Dvasios mylistą dvasiškai atgyja.

Turėdami tikrą Dievo meilę jaučiame savo dušioje didžią linksmybę. Tą gi linksmybę daro mums šventoji Dvasia; ir dėlto ją vadiname P a l i n k s m i n t o j a.

Šventoji Dvasia apreikšdavo šventiems Pranašams daug nežinomų daiktų, ir dėlto sakoma. jog šventoji Dvasia kalbėjo per Pranašus. Šventoji Dvasia apšvietė Apaštalus ir apreiškė jiems visokias tiesas. Šventoji Dvasia apreikšdavo dar kaikuriems kitiems šventiesiems nežinomus daiktus, kurių patirti niekaip nebutų galėję.

Šventoji Dvasia, kaip augščiaus pasakyta, užlaiko Bažnyčios Ganytojus prie tiesos ir apsaugo juos net lig pasaulio pabaigai nuo suklydimo tikėjimo ir gero gyvenimo moksle. Ji duoda tikrąją išmintį. Ji duoda galybę stebuklams daryti.

Taigi nuo pradžios Apaštalų Sudėjimo, nuo žodžių: Tikiu į Dievą Tėvą, net lig šitų žodžių: tikiu į Dvasią šventą, ištariame, jog tikime į Dievą Tėvą ir į Dievo Sunų, kursai žmogumi tapo, ir į šventąją Dvasią. Nuo šitų gi žodžių lig Apaštalų Sudėjimo galui yra išpažinimas apie penkis daiktus: apie šventą Bažnyčią, apie Šventųjų Draugystę, apie nusidėjimų atleidimą, apie kuno iš numirusių prisikėlimą ir apie amžiną gyvenimą. Visiems tiems penkiems daiktams priguli žodis: T i k i u, lygiai kaip ir sakytumėm šiteip: tikiu šventą Bažnyčią, tikiu šventųjų Draugystę, tikiu griekų atleidimą, tikiu kuno iš numirusių prisikėlimą, tikiu gyvenimą amžiną.

Sakydami: 'š v e n t ą B a ž n y č i ą, v i s u r e s a n č i a, išpažįstame. jog yra šventa Bažnyčia visur esanti arba katalikiška; nes tas žodis k a t a l i k i š k a paimtas yra iš graikų kalbos ir ženklina tiek, kaip ir v i s u r e s a n t i.

Bažnyčia ženklina susirinkimą; ir dėlto Dievo namus, kur tikintįs katalikai susirenka melstis, vadiname bažnyčiomis.

Bet B a ž n y č i a š v e n t a v i s u r e s a n t i ženklina s u s i r i n k i m ą v i s ų t i k r ų k a t a l i k ų. i š p a ž į s t a n č i ų v i e n ą š v e n t ą t i k ė j i m ą, p r i i m a n č i ų v i e n o k i u s s e p-

tynis sakramentus, ir esančius povaldžia tikrųjų vyskupų, kurių galva yra Popežius, Vietinįkas paties Kristaus Viešpaties.

Musų Išganytojas Jezus Kristus patsai įstatė į Jį tikinčiųjų susirinkimą, arba savo šventą Bažnyčią, yra tos savo Bažnyčios galva, bet galva neregima. Nes neregime Viešpaties Jezaus teip, kaip žmonės regėdavo Jį gyvenantį ant žemės. Savo gi Vietinįku Viešpats Kristus paskyrė šventą Petrą Apaštalą ir jo įpėdinius. Įpėdinis švento Petro yra Popežius, kurį šlovindami vadiname dar šventuoju Tėvu. Teip tat regimoji Bažnyčios galva yra šventasis Tėvas arba Popežius.

O kadangi Popežiaus sostas yra Rymo mieste, todėl ir visas tikinčiųjų katalikų susirinkimas vadinasi Rymo-katalikų Bažnyčia.

Nors visi katalikai priklauso prie bažnyčios, visgi jie ne visi lygųs; ne visi valdo; ne visi gali mokyti, ne visi pildo visus sakramentus. Vieni Bažnyčios ganytojai teturi nuo Viešpaties Kristaus galybę katalikams valdyti daiktuose, prigulinčiuose prie jų išganymo. Vieni tiktai bažnyčios ganytojai teturi nuo Viešpaties Kristaus pilną galybę suteikti visus sakramentus ir jie tik esti mokytojais tikrųjų katalikų. Bažnyčios gi ganytojais yra vyskupai, kaipo Apaštalų įpėdiniai: viršiausiuoju gi ganytoju yra Popežius, kaipo Viešpaties Kristaus Vietinįkas ir švento Petro Įpėdinis.

Popežius su visais draug tikraisiais katalikų vyskupais — tai Bažnyčios ganytojų burys, ir vadinasi mokinančia ir valdančia Bažnyčia. Sakydami tat, jog Bažnyčia mokina, išreiškiame, jog mokina Popežius draug su tikraisiais katalikų vyskupais. Šitie Bažnyčios ganytojai draug su Bažnyčios galva, tai yra Popežiumi, negali apsirikti mokydami tikėjimo ir krikščioniško gyvenimo, ir niekuomet neapsiriks net lig pasaulio pabaigai. Ta

tai yra neklaidinga Bažnyčia, kurios mokslo reikia stipriai turėtis.

Padėjo dar Viešpats Kristus kunigus. Bet kunigai nepriguli prie Bažnyčios ganytojų susirinkimo. Jie yra po vyskupų valdžia, ir jų valdomi ir liepiami suteikia sakramentus ir apsakinėja Kristaus mokslą.

Yra dar Kristaus Bažnyčioje asabos (įpatos) dvasiško stono (luomo), už kunigus žemesnės, kurios vadinasi dijakonais. Bet jie pagal Viešpaties Kristaus padėjimo tarnauja vyskupams ir kunigams Dievą garbinant ir nei jokio kito sakramento negali suteikti, kaip tiktai krikštyti su šventomis apeigomis.

Visas tasai Bažnyčios parėdymas yra nuo paties Kristaus Viešpaties. Visi tat katalikai tegul mokinasi nuo dvasiškų asabų (įpatų) to, ką reikia tikėti ir ką reikia daryti dangaus nusipelnymui. Visos gi dvasištos asabos (įpatos) tegul to tiktai temokina, ko mokina Popežius su tikrais katalikų vyskupais. Visi katalikai tegul klauso Bažnyčios ganytojų visuose daiktuose, priguliančiuose prie išganymo. Kas neklausytų Bažnyčios, tasai priešintųsi pačiam Kristui Viešpačiui ir taptų lygus pagoniui nepažįstančiam tikro Dievo. Aiškiai teip pasakyta Kristaus Viešpaties tais žodžiais: J e i g u B a ž n y č i o s n e k l a u s y s, **t e b u n a t a u, k a i p p a g o n i s.**

Šventa Kristaus Bažnyčia tėra viena. Nes visi katalikai yra teip, kaip viena šeimyna, turėdami vieną Tėvą. Tasai dvasiškasis visų Tėvas, tai Popežius, padėtas paties Kristaus Viešpaties. Tiktai tokie priklauso prie Bažnyčios, kurie Popežių pripažįsta galva visų katalikų. Nes Viešpats Kristus duodamas šventam Petrui ir jo įpėdiniams valdžią ant visos Bažnyčios, tarė šventam Petrui: A š s a k a u t a u, j o g t u e s i P e t r a s (u o l a), i r a n t t o s u o l o s p a s t a t y s i u s a v o B a ž n y č i ą. Taigi kas atsiskiria nuo Popežiaus, tas jau nebepriguli prie Kristaus Bažnyčios.

Teip atskalunai neprigull prie Bažnyčios, nes atsiskyrė nuo Popežiaus. Ir nors turi vyskupus ir kunigus, bet neturi galvos. Ir dėlto jie yra lygųs rankai, arba kojai, atkirstai nuo viso kuno, tebėsančio vienybėje su galva. Lygųs jie šakai, atkirstai nuo viso ir sveiko medžio.

Nepriklauso dar prie Kristaus Bažnyčios ir kitos visokios sektos suklydėlių tikėjime, kurios atsiskyrė nuo Popežiaus; tokie yra Liuteriai, Bambizai ir visi kiti, kurie prasimane naujas religijas, ir patįs save vadina tikrais krikščionimis. Bet aišku, jog jie netikri krikščionįs, kad išklydo iš tikrojo Viešpaties mokslo ir atsiskyrė nuo šventos Bažnyčios galvos.

Šventoje gi Rymo katalikų Bažnyčioje Kristaus mokslas visuomet esti vienas, tas pats kurį Apaštalai gavo nuo Viešpaties Jezaus; visuomet sakramentai tie patįs, kuriuos įstatė Viešpats Kristus; visuomet esti vyskupai, pasilikdami vienybėje savo galvos, tai yra Popežiaus, Kristaus Viešpaties Vietinįko. Jau arti dviejų tukstančių metų, kaip Viešpats Kristus įstatė savo Bažnyčią; visuomet gi joje tebėra tie patįs perdėtiniai, kokius Išganytojas yra padaręs. Per visus tuos amžius budavo visuomet Popežius ir vyskupai, iš kurių yra Bažnyčios ganytojų burys; visuomet kunigai ir dijakonai budavo po vyskupų valdžiai; visuomet dvasiškojo pašaukimo asabos (įpatos) apsakinėdavo vienokį mokslą, suteikdavo vienokius sakramentus.

Ir nors katalikai budavo ir esti po visokias šalis, nors katalikai budavo, kaip ir dabar esti, iš visokių tautų, visokios kalbos, nevienokių papratimų ir įstatymų, visgi visur katalikai išpažindavo vieną tikėjimą, priimdavo tuos pačius sakramentus, visur buvo paklusnųs Bažnyčios ganytojams, ir visi iš visų žmonių ir tautų pripažindavo Rymo Popežių savo galva ir dabar pripažįsta. Teip ta šventoji, tikra Bažnyčia vadinasi visuresanti, nes buvo ir bus per visus

laikus ir po visą pasaulį, ir to tiktai temokina, ko visuomet ir visur mokindavo visi vyskupai, budami vienybėje su savo galva, tai yra, Popežiumi.

Visi gi katalikų vyskupai, išsisklaistę po visas pasaulio šalis tvirtai turėdavos to mokslo, kurs buvo po pasaulį apsakytas šventųjų Apaštalų. Nei jokio kito nepriimdavo ir priešindavos visokioms naujybėms. Mokslas tat šventos Bažnyčios yra apaštalų mokslas, ir dėlto Bažnyčia vadinasi Apaštališka. Ta Bažnyčia vadinasi Apaštališka ir dėlto, kad visi katalikų vyskupai nepertraukta eilia stodami vieni po kitų, eina nuo pačių Apaštalų. Viešpats Jezus, išrinkęs dvyliką Apaštalų ir padėjęs juos Bažnyčios ganytojais, davė dar jiems valdžią apsirinkti įpėdinius ir duoti jiems per kunigystės sakramentą vyskupišką valdžią, kokią yra gavę patįs; ir kad tie jų pašvęstieji vyskupai galėtų tą pačią vyskupišką valdžią duoti kitiems per kunigystės sakramentą: idant teip tas vyskupų burys nepasibaigtų niekuomet net lig pasaulio pabaigai. Niekas kitas negali pašvęsti vyskupo, kaip tiktai toksai, kurs patsai vyskupo valdžią yra gavęs per pašventimą, gautą teipogi nuo tikro vyskupo. Tokia tai nenutraukta eilia visi vyskupai eina nuo pačių Apaštalų.

Tikroji Kristaus Bažnyčia yra dar šventa. Nes neregimoji tos Bažnyčios galva, Viešpats Jezus, yra pati šventybė. Bažnyčia ir dėlto dar šventa, kad turi šventus sakramentus, duodančius Dievo mylistą. Šventa dar ir dėlto, kad jos mokslas šventas ir be jokių suklydimų; tame moksle vienos tėra tikrosios iš šventosios taisyklės, taisyklės ne nuo žmonių, bet nuo Dievo. Bažnyčia dar ir dėlto šventa, kad terp katalikų visuomet budavo ir dabar yra daug šventųjų, nors ir nevisi katalikai per savo pačių kaltybę yra tokiais.

Šitos tai yra keturios žymės tikrosios Bažnyčios, tai yra, kad ta Bažnyčia yra viena, šventa visuresanti ir apaštališka. Visas tas keturias žymes turi

Rymo - katalikų Bažnyčia, ir tomis žymėmis ji atsiskiria nuo atskalunų, išklydėlių iš tikėjimo ir kitų visokių religijų. Visos kitos ar šiokios, ar tokios religijos, kurios yra ant žemės, žmonių pramanytos yra ir dėlto netikros. Tiktai viena katalikų Religija tėra tikra, dėlto kad Dievo duota. Visas kitas religijas prasimanė žmonės pagal savo menko proto, arba pagal savo nedorųjų geidulių. Rymo katalikų Religijoje niekas nedrįsta nieko pataisyti, nei parėdyti; kiekvienas to tesituri, ko mokina visi vyskupai draug su Popežiumi. Visas gi tų Bažnyčios ganytojų burys draug su savo galva vėl nieko naujo nededa, nieko naujo nemokina, tiktai to vieno, ko visuomet, ko visur, ir ko visi Bažnyčios ganytojai temokydavo nuo pat Apaštalų gadynės. Apaštalai gi buvo išmokyti paties Viešpaties Jezaus ir šventosios Dvasios apšviesti.

Taigi sakydami: t i k i u š v e n t ą B a ž n y č i ą v i s u r e s a n č i ą, netiktai išpažįstame, jog yra susirinkimas ištikimųjų katalikų po viena galva, tai yra Popežiumi; bet dar išpažįstame, jog tikime visa, ko visuomet mokydavo ir mokina visi katalikų vyskupai draug su savo galva, tai yra, su Popežiumi.

Išpažįstame toliaus Š v e n t ų j ų D r a u g y s t ę. Idant išmanytumėm, ką reiškia Š v e n t ų j ų D r a u g y s t ė, reikia pirma išmanyti, ką reiškia žodis d r a u g y s t ė.

Broliams, seserims, giminėms, prieteliams, pažįstamiems apsilankant viemiems kitus, pasišnekant, pasilinksminant, pasišelpiant, apie visa tai sakoma, jog turi draugystę.

Toki draugystė esti dar artimesnė, visiems esant iš vienos šeimynos, gyvenant vienuose namuose, draug valgant, draug dirbant, kiekvienam imant, ko jam reikia iš bendro namų turto. Tokioje šeimynoje visi, kokie yra, turtai visiems draug priguli. Kaip tas pasinaudojimas žemiškais turtais esti bendras, teip ir visi katalikai bendrai naudojasi visokiomis dvasiško-

mis gėrybėmis. Visi katalikai budami po visą pasaulį, yra dvasiškais broliais, viena dvasiška šeimyna; visi priklauso prie vieno ištikimųjų ketalikų susirinkimo po viena galva. Visi katalikai priima Kuną ir Kraują Viešpaties Jezaus; niekam iš jų neužginta priimdinėti ir kitus šventus sakramentus pagal reikalo ir Kristaus Viešpaties įstatymo. Viešosios iškilmingos pamaldos (nobaženstvos) laikoma esti už visus katalikus. Katalikai vieni kitiems dirba, vieni kitus šelpia. Nes vyskupai ir kunigai apsakinėja krikščionims išganymo mokslą, suteikia sakramentus veda kelią į dangų. Dijakonai ir kiti žemesnieji dvasiškieji esti šelpėjai vyskupų ir kunigų. Turtingieji katalikai, kaip dvasiško, teip ir svietiško pašaukimo, stato bažnyčias, įtaiso krikščioniškas mokyklas, klioštorius, ligonims ir pavargėliams prieglaudas; ir teip kitiems padeda susirinkti šventų mišių išklausyti, sakramentus priiminėti, Dievo žodžio išsimokyti; duoda ramią prieglauda tokiems, kuriuos Dievas šaukia zokonan (įstatan); duoda pastogę ligotiems, pavargėliams, našlaičiams. Visi gi tie, kurie naudojasi tomis geradarystėmis, meldžiasi už savo geradarius. Kunigai meldžiasi už visus žmones, katalikai gi meldžiasi už dvasišką stoną (luomą). Toki tai yra draugystė tarp katalikų. Visiems gi katalikams esant viena dvasiška šeimyna, šeimyna šventa, ta katalikų draugystė vadinama yra šventųjų draugystė. Apreikšta mums Viešpaties Dievo, jog šventų mišių Apiera (auka) duoda dvasišką pelną visiems katalikams, teipogi ir pamaldos dvasiško luomo įpatų (asabų) laikomos, ir jog maldos arba almužnos, kokio kataliko apieravotos (aukuotos) Dievui už kitą, duoda dvasišką pelną tam, už kurį esti daromos. Dar ir tai mums apreikšta, jog visi geri dievobaimingų katalikų darbai ne tiktai jiems patiems, bet ir kitiems yra naudingi. Daug dievobaimingų katalikų meldžiasi nuoširdžiai ir karštai, mąsto dvisiškus daiktus, spaviedojas gerai ir priima švenčiausią Komuniją, pavargėlius apveizdi, ligo-

nis gydo, nuliudusius linksmina, nemokančius mokina; iš to viso turi jie nuopelną pas Dievą ir gaus danguje užmokesnį. Tie-gi visi jų geri darbai netiktai jiems patiems naudingi, bet ir kitiems katalikams. Nes kas tik yra gera ir verta amžino užmokesnio, visa tai dedasi per Viešpaties Dievo mylistą; ir pelnas iš visų gerų darbų sueina bendran visos Bažnyčios iždan, kurį Viešpats Dievas, kaipo dangiškasis Tėvas, apžino ir dalyja savo vaikams. Dedasi tai teip, kaip sula sveikame medyje gaivina jį visą, tekėdama per visas šakas ir lapus.

Bet kaip ta sula neįeina į šakas padžiuvusias, supuvusias ir nukirstas, teip lygiai maldos, geri darbai ir visos dvasiškos gėrybės, kurios yra katalikų Bažnyčioje, nei jokio gerumo neduoda atskalunams nuo tikrosios Bažnyčios, nei išklydėliams iš tikrojo Kristaus Viešpaties mokslo, nei žydams, nei karajimams, nei kitiems nekrikštytiems pagonims. Negauna jų ir tokie katalikai, kurie esti iš Bažnyčios iškeikti, tai yra, atskirti nuo Bažnyčios draugystės.

Šventųjų draugystė ženklina dar ir tai, jog katalikai gyvendami šiame pasaulyje turi draugystę su danguje karaliaujančiais Šventaisiais ir su Aniolais. Ta draugystė yra toki, kad mes meldžiamės šventiems Aniolams ir šventiesiems žmonėms ir prašome jųos užtarymo už mus prieš Dievą. Šventieji gi mus pas Dievą užtaria ir išprašo mums visokias mylistas ir geradarystes. Negana to, dar nuopelnai, surinkti šventųjų, gyvenant ant šios žemės, yra mums naudingi, nors jau tie šventieji danguje gyvena. Nuopelnai šventųjų Kankintinių (Mučelninkų), surinkti per iškentėjimą visokių kančių ir mirties dėl švento tikėjimo; nuopelnai surinkti visokių šventųjų per jųjų pasnįkus ir visokius pakutos darbus, per visokius mielaširdingus darbus ir visokius vargus, išvargtus dėl Dievo meilės: visi tie nuopelnai suėjo bendran Bažnyčios iždan. Mums gi tomis gėrybėmis besinaudojant, visų Šventųjų nuopelnai eina mums ant gero.

Sventųjų Draugystė ženklina dar ir tai, jog katalikai, gyvendami šiame pasaulyje, turi draugystę su dušiomis, čysčiuje kenčiančiomis. Nes mums Dievo yra apreikšta, jog mums už tas dušias besimeldžiant, arba almužnas pavargėliams dalijant, arba kitus pas Dievą pelningus darbus darant ir visa tai atnašaujant (apieravojant) už numirusiųjų dušias, tų dušių kentėjimai eina trumpyn, ir tos dušios veikiaus pasiekia dangų.

Teip katalikai, gyvendami šiame pasaulyje, ne tiktai turi šventą draugystę terp savęs, bet turi draugystę su Aniolais ir su Šventaisiais, gyvenančiais danguje, ir su dušiomis čysčiuje kenčiančiomis.

Ir dėlto Aniolai ir visi Šventieji danguje karaliaudami vadinami d ž i a u g s m o Bažnyčia, dėlto kad džiaugiasi, priveikę pagundymus, ir naudojasi dabar amžina garbe. Katalikai gi, gyvendami ant šios žemės, vadinasi k a r i o n ė s B a ž n y č i a, dėlto kad visuomet kariauja prieš pagundymus. Ant galo dušios, čysčiuje esančios, vadinasi k e n č i a n č i a B a ž n y č i a, dėlto kad per kokį laiką kenčia, kolei neapsikuops iš viso, kas joms neduoda įeiti dangun.

Sakydami g r i e k ų a t l e i d i m ą, šitais žodžiais išpažįstame, jog šventoje Rymo-Katalikų Bažnyčioje yra valdžia nusidėjimų atleidimo. Nusidėjimas atleidžiama per sakramentą krikšto ir per pakutos sakramentą. Per šventą krikštą atsileidžia visi nusidėjimai, tai yra pradžios griekas ir veikalo nusidėjimai. Per pakutos sakramentą atsileidžia tiktai tie nusidėjimai veikalo, kurie esti papildyti, priėmus šventą krikštą.

Žmogui norint tapti krikščionimi, reikia buti pakrikštytam. Kiekvienas žmogus pirma priima šventą krikštą, ir per krikštą atsileidžia jam pradžiogriekis. Tas pradžiogriekis nesiduoda kitaip atleisti, kaip tiktai per sakramentą krikšto; bet jei krikštijamasis yra jau pa-

pildęs ir nusidėjimus veikalo, tai ir tie nusidėjimai atsileidžia jam per šventą krikštą.

Pradžiogriekis, atleistas sykį krikštijant, niekuomet nebegrįšta. Nes pradžios grieko mes patįs nepapildėm, bet jis tiktai perėjo ant musų nuo pirmųjų musų tėvų, Adomo ir Jievos. Veikalo gi nusidėjimus papildome mes patįs; taigi žmogus ir krikštą priėmęs gali veikalo nusidėjimais prasikalsti. Tų gi veikalo nusidėjimų, kuriuos kas papildė po šventam krikštui, nebegalima išnaikinti antrukart per krikštą, nes pagal padėjimo Viešpaties Kristaus šventas krikštas esti suteikiamas tiktai vieną kartą per visą gyvenimą. Bet tokiems nusidejimams išnaikinti Viešpats Kristus įstatė pakutos sakramentą, tai yra, davė vyskupams ir kunigams galybę atleisti tokius nusidėjimus žmonėms, kurie už juos nuoširdžiai gailėsis ir tikrai norės nebenusidėti Dievui.

Reikia dar žinoti, jog ir sakramentas paskutinio patepimo naikina mažuosius nusidėjimus ir tokius mirtinuosius, kurių žmogus nebeprisijaučia arba pamiršo.

Visa tai bus išaiškinta plačiaus po kitus pamokslus, kur bus apsakinėjimas apie šventus sakramentus. Trumpas gi paaiškinimas, čia padėtasis, tiktai mums duoda išmanyti, ką mes išpažįstame, sakydami žodžius g r i e k ų a t l e i d i m ą.

Toliaus išreiškiame savo tikėjimą apie kuno iš numirusių prisikėlimą. Visi žmonės kelsis iš numirusių su tais pačiais kunais, kuriuos turėjo ant žemės. Kiekvienas kunas grįš vėl savon čielybėn.

Viešpats Dievas, kaip žmogaus kuną, pirma nebuvusį, sutvėrė ir įtaisė visokias jo dalis, teip ir vėl gali jį iš dulkių sugrąžinti jo čielybėn. Nes Dievas yra visagalįs, gali padaryti visa, ko tiktai nori. O kadangi mums apreiškė, jog musų kunai kelsis iš numirusių, tai teip tikrai ir bus. Žinome tai gerai, jog javų grudas, žemėn pasėtas, apmiršta ir pųva, bet iš jo dygsta toks pat želmuo su varpa ir su gru-

dais. Kaip Viešpats Dievas tai padaro per savo visagalybę, teip ir musų kunus prikels per savo visagalybę. Ir nors viena žmogaus kuno dalis butų ugnimi sudeginta, kita žvėrių suėsta; nors jo dulkės butų mariosna įmesta, Viešpats Dievas visas tas dulkeles ir smulkiausias jų dalelytes regi ir per savo visagalybę iš visur jas gali sugrąžinti ir sutaisyti pilnan žmogaus kunan. Taigi iš numirusių kelsimės visi.

Žmonių kunai, prisikėlę iš numirusių, nebemirs; niekuomet nebeatsiskirs nuo savo dušių. Bet kunai nedorųjų ir prakeiktųjų kentės sopulius, bus baisiai kankinti be paliovos; bus bjaurųs ir apdengti amžina gėda. Kunai gi gerųjų ir išganytųjų neišmanys jokių sopulių, bus visiškai paklusnųs dušiai. Išganytųjų kunai bus dar didžioje garbėje, ir bus skaistųs, ir spindės. Nes Viešpats ištarė šiuos žodžius: žibės teisieji, kaip saulė jų Tėvo karalystėje.

Tokias tai tiesas išpažįstame, sakydami Apaštalų Sudėjimo žodžius: kuno iš numirusių prisikėlimą. Ant galo sakome: gyvenimą amžiną; tai yra išpažįstame, jog po mirčiai kiekvienam iš musų prasideda amžinas gyvenimas, kuris niekuomet nesibaigs per visus amžių amžius. Musų dušia nemiršta, dėlto gi jai niekuomet nebus galo. Bet ir kunas, prisikėlęs iš numirusių, nebemirs.

Gyvens amžinai žmonės ir gerieji ir nedorieji. Bet amžinas gerųjų gyvenimas bus begal laimingas, nes gerieji bus amžinai danguje. Nedorųjų gi gyvenimas amžinai bus baisiausis ir begal nelaimingas, nes amžinai bus kankinami pragare.

Sukalbėję Apaštalų sudėjimą, sakome: Amen. Šitas žodis amen imtas yra iš ebraiškos arbą žydų kalbos ir ženklina tiek pat, kiek mes sakome šitais dviem žodžiam: teip yra. Taigi sakydami amen, išpažįstame, kaip kad sakytumėm: tai tiesa, arba kaip kad sakytumėm šiteip: tikiu, jog visa tai, ką čia išpasakiau, yra tikroji tiesa.

12. Apie Viltį.

Viltis yra tai pasitikėjimas, jog teip įvyks, kaip ko trokštame. Ir teip jeigu koks žmogus prisiima kokį vargą dėl naudos kito turtingo žmogaus, besitikėdamas gausiąs už tai užmokesnį; arba jei kas tarnauja vyresnybėms, pasitikėdamas gausiąs kokį paaugštinimą; arba jei kas, kalėjime sėdėdamas, tikisi busiąs paleistas, apie kiekvieną tokį sakoma, jog turi viltį. Iš to galima suprasti, kas tai yra turėti viltį Dievuje, arba Dievu tikėtis.

Taigi turėti viltį Dievuje yra tai tikėtis gauti, kas mums Dievo pažadėta. Žadėjo gi mums Dievas dangų, jeigu dvasiškai gyvensime. Mums gi be Dievo mylistos negalint dvasiškai gyventi, maloningiausis Dievas prižadėjo mums ir savo mylistą, reikalingą dvasiškam gyvenimui. Ir dėlto sakoma, jog šiame gyvenime reikia tikėtis Dievo mylistos, po mirčiai gi dangaus karalystės. Be tokios vilties nėra kaip gauti išganymą. Kas tos vilties neturėtų, tas negautų dangaus.

Viešpats Dievas sutvėrė mus, idant Jį pažintumėm, mylėtumėm ir amžinai danguje karaliautumėm. Bet mes negalėsime nei pažinti, kas Dievo apreikšta, nei Dievo mylėti, taigi nei pasiekti dangaus karalystės, jei Dievo mylista musų neapšvies ir napalenks musų valios, kad pildytumėm jo prisakymus, ir jei nepadės mums išbuti net lig mirčiai dvasiškiems. Pirmosios geros mislįs ir geri troškimai, kokius tik kada nors turime, ateina mums nuo Viešpaties Dievo; tai ir negalima be Dievo mylistos nieko tokio padaryti, kas butų verta dangaus. Teip mums Viešpats Kristus aiškiai pasakė: be manęs nieko negalite daryti. Taigi norint save išganytį, negalime apsieiti be Dievo mylistos.

Turime gi tikrą žinią, jog Viešpats Dievas nori mums duoti savo mylistą. Nes Viešpats Jezus aiškiai tai mums įsakė šitokiais žodžiais: „Jei jųs, budami pikti,

mokate geras dovanas duoti savo vaikams; kaip labjaus jusų Tėvas iš dangaus duos gerą Dvasią jo prašantiems". Ta geroji Dvasia ženklina, jog žmogus savo dvasioje turi tvirtą tikėjimą ir turi tikrą norą daryti, kas Viešpaties Dievo prisakyta. Tai tokios geros dvasios reikia trokšti ir prašyti; Viešpats Dievas ją duos, tai yra duos tvirtą tikėjimą ir gerą norėjimą dvasiškai gyventi; taigi yra Dievo mylista.

Pažadėjo tat Viešpats Dievas duoti mums savo mylistą reikalingą dievobaimingam gyvenimui, pažadėjo dar duoti ir dangų. Nes Viešpaties Jezaus ištarta šitie žodžiai: „ješkokite — karalystės Dievo... ješkokite ir rasite".

Tą-gi mylistą ir dangaus karalystę užpelnė mums Viešpats Jezus per savo kančią ir mirtį. Dėl nuopelnų tat Viešpaties Jezaus bus mums duota ir mylista, reikalinga išganymui, ir dangaus karalystė. Nevalia nei kiek apie tai abejoti, kadangi tai Viešpaties Dievo apreikšta ir užpelnyta musų Išganytojo kančia ir mirtimi.

Taigi reikia mums tvirtai ir ištikrųjų tikėtis, jog busime danguje ir jog šiame pasaulyje apšvies mus Viešpats Dievas, ir lenks musų valią geryn, ir priduos mums stiprumo gerai gyventi, ir duos mums gerais išbuti net lig mirčiai.

Tikrai žinome, jog visa tai išsipildys, jeigu tiktai mes patįs nesipriešinsime Dievo mylistai. Nes kiekvienas žmogus turi liuosą valią, gali daryti gerai arba piktai. Taigi žmogus, gaudamas nuo Viešpaties Dievo geras mislis, gerus norus, gali jas priimti, arba nepriimti. Viešpačiui Dievui apsviečiant žmogaus protą ir duodant pažinti, kas apreikšta, žmogus gali tai šviesai nepasiduoti. Viešpačiui Dievui judinant žmogaus valią, idant jis gyventų dievobaimingai, žmogus gali tai mylistai priešinties ir užsikietinti nusidėjimuose. Teip daro žmonės ir labai dažnai teip daro, ir teip daro žmonių labai daug. Kurie gi teip daro, tie neturi Dievo mylistos dėlto, kad jos nepriima ir jai nepasiduoda; ir jeigu bus mirdami tokiais, negaus dangaus

karalystės. Bet tai bus jų pačių kaltybė, ir dėlto bus amžinai paskandinti.

Taigi reikia priimti Dievo mylistą, ir tai Dievo mylistai padedant gyventi šventai; žiurėti, kad jos nenustoti per papildymą kokio mirtino nusidėjimo, karštai prašyti Viešpatį Dievą išbuvimo geru net lig mirčiai; tai teip bus tvirta viltis Dievuje.

Bet negali turėti Dievo mylistos toks žmogus, kurs esti kokiame mirtiname nusidėjime. Reikia pirma gauti to nusidėjimo atleidimą, idant paskiaus su Dievo mylista butų galima gyventi dievobaimingai. Taigi dar reikia tikėtis, jog musų nusidėjimus atleis mums Dievas, jeigu tiktai sugrįšime prie Jo iš tikros širdies. Teip mums aiškiai pažadėta Viešpaties Dievo šitais žodžiais: N e n o r i u m i r t i e s n e d o r ė l i o, b e t k a d p a g r į ž t ų n e d o r ė l i s n u o s a v o k e l i o .. V i s i j o n u s i d ė j i m a i, k u r i a i s n u s i d ė j o, n e b u s j a m p a s k a i t y t i [Ezek. XXXVIII, 11. 16].

Taigi nusideda tokie žmonės, kurie neturi vilties, jog jiems Dievas atleis nusidėjimus, kurie nesitiki gauti nuo Dievo išganymui reikalingą mylistą, dėlto netiki gauti dangaus karalystę; vadinasi tai n u s i m i n i m a s arba d e s p e r a c i j a.

Bet priešingai nusideda tokie, kurie piktai gyvena, prie Dievo niegrįžta ir nei kiek nesirupina apie dangų, o vienok drąsiai laukia sau išganymo; ir tai vadinasi p a i k a v i l t i s.

Nusideda ir tokie, kurie perdaug tikisi savomis pajiegomis (sylomis,) jog be Dievo mylistos galės patįs priveikti pagundymą; toksai neatsargumas gali vadintisi p a i k u p r o t u. Paikapročiai žmonės drįsta skaityti piktas kningas, tikėdami, jog jie tuomi nepasipiktins ir tos kningos neprives jų prie piktų darbų. Drąsiai jie kišasi nedoron draugystėn ištvirkusių žmonių, tikėdamies, jog ta pikta draugystė nepatrauks jų į nusidėjimus, Toks paikasis protas tankiai apgauna, ir tokie paikapročiai gali veikiai nusidėti Dievui. Nes kiekvienas

žmogus silpnas, be Dievo mylistos nepriveiks pagundymo, bet pats bus priveiktas, tai yra nusidės. Paikaprotis, kišdamos į daiktus, galinčius jį privesti į nusidėjimą, vertas yra, kad jo negelbėtų Dievo mylista. Tokį žmogų piktų kningų skaitymas patrauks prie užrustinimo Dievo, ir piktos draugystės išmokys jį visokių nusidėjimų ir padrąsins nusidėti.

Bet žinokime, jog nuo Dievo reikia mums laukti ir daiktų, reikalingų šiam gyvenimui. Nes Viešpats Dievas teip mus sutvėrė, kad mes savo gyvenimo ir sveikatos užlaikymui ir draug su kitais žmonėmis sugyvenimui reikalaujame įvairių daiktų: valgio, apdaro, pastogės ir kitų-kitokių žemiškų gėrybių. Vienam gi tiktai Viešpačiui Dievui tegalint duoti mums, ko reikalaujame, gyvendami šiame pasaulyje, reikia mums nuo paties Dievo laukti žemiškos gėrybės.

Valgį, kuriuomi stiprinamės, Dievas mums duoda; rubus, kuriais dengiamės, Dievas mums duoda; triobas, kuriose gyvename, ir tas mums Dievas suteikia. Nes Viešpats Dievas per savo visagalybę želdina iš žemės visokius javus, ir vaisių medžius, ir visokius želmenis, kuriais mintame. Veltui žmonės dirbtų žemę, dykai ją drėgintų savo prakaitu, jeigu Viešpats Dievas iš pasėto grudo neišželdintų javo, duodamas žmogui maistą. Dievo visagalybė tuopradž vaiso galvijus ir visokius sutvėrimus, žmogui reikalingus visokiems darbams ir maitnasčiai. Iš gyvulių ir iš želmenų žmonės dirbasi rubus. Auksas, sidabras, varis, iš kurių labai daug yra gerumo žmonių draugystei, visa tai yra visagalinčio Dievo dovanos. Jeigu žmonėms tas visokias Dievo dovanas perdirbant, saviems reikalams pritaikinant ir tomis dovanomis pasinaudojant, reikia vargti, tai teip dedasi dėlto, kad Viešpats Dievas žmogų paskyrė, idant vargtų, o ne sau pataikautų. Bet ir pats žmogaus mokėjimas ir galėjimas vargti ir tai yra Dievo dovana. Nes protas žmogui Dievo duotas; išmintis, nusimanymas viso-

kiuose darbuose tai Dievo dovana. Teip visos žemiškos gėrybės vis tai Dievo dovanos, ir dėlto nuo paties Dievo reikia mums jų laukti.

Žemiškų gi daiktų ne tiktai reikia nuo Dievo laukti, bet dar jų reikia ir tikėtis. Nes Dievas žada mums duoti daiktus šiame pasaulyje reikalingus. Aiškiai tai pasakė Viešpats Jezus šitais žodžiais: Nesirupinkite sakydami: ką valgysime arba ką gersime, arba kuo apsidengsime... Nes žino jusų Tėvas, jogei to viso reikalaujate. Jieškokite todėl pirmiaus karalystės Dievo ir Jo teisybės, ir vis tai bus jums priduota.

Vienok nėra mums Viešpaties Dievo žadėta, jog bus mums duota kiekviena žemiška gėrybė, kokios tiktai įsigeistumėm. Pažadėta mums, jog gausime nuo Viešpaties Dievo tiek žemiškos naudos, kiek mums reikia dangaus karalystės uždirbimui. O kogi kam reikia, kad dangų užsidirbtų? mes patįs to negalime žinoti. Nes vienam žmogui palengvina išganymą, kas kitam kliuda; vienas žmogus, turėdamas daug žemiško turto, gali per tai susirinkti ne maž nuopelnų pas Viešpatį Dievą, kitam gi tie patįs turtai išeitų ant paskandos. Vienas tiktai Viešpats Dievas per savo begalinę išmintį žino, kas kam bus geruoju ir kam kas piktuoju.

Taigi reikia tiek tiktai žemiškų gėrybių tetrokšti, kiek jų mums reikia musų išganymui. Nes esame sutverti, kad Viešpatį Dievą pažintumėm ir mylėtumėm, ir dangaus karalystę gautumėm. Tai kas jieško tiktai dangaus ir trokšta įtikti vienam Viešpačiui Dievui, tas tiktai to sau teprašo, kas reikalinga dangaus užsidirbimui. Toksai gi prašymas yra tai prašymas vardan Jezaus Kristaus ir sutinka su Jezaus Kristaus mokslu; kasgi teip prašo vardan Jezaus Kristaus, tasai gauna, ko prašo. Teip prižadėjo Viešpats Jezus Kristus šitais žodžiais: Ir ko nors prašysite Tėvą mano vardan, tai pa-

darysiu... Jei ko prašysite manęs mano vardan, tai padarysiu. Šitais tat Viešpaties Jezaus žodžiais prižadėta mums, jog gausime visa, ko mums reikia musų išganymui, tai yra, Dievo mylistą, ir įvairias religijos pašalpas, ir dar žemės gėrybes, tikrai reikalingas musų išganymui.

Kartais palengvina išganymą turėjimas daugelio žemės turtų, daugybei gi žmonių palengvina išganymą turėjimas mažų žemės turtų; kitiems gi vėl naudinga yra tiek tiktai turėti, be ko nebutų kaip išsisaugoti neturto; kitiems gi geras yra daiktas buti labai didžiame neturte Iš to viso galima suprasti, dėlko Viešpats Dievas vieniems žmonėms duoda didžius turtus, kitiems mažus, kitus palieka neturte, kitus gi ant galo didžiame varge.

Tiesa. kad dažnai žmonės nieko gero nenuveikia su žemės turtų gausybe, bet per juos patįs prapuola. Tiesa ir tai, kad žmonės dažnai nieko gero nepadaro iš savo neturto, bet nusiminę burnoja prieš Dievą ir teip sau ješkosi amžinos prapulties. Visgi teip dedasi per žmonių kaltybę. Nes Dievo likimai visuomet esti išmintingi, geri ir teisingi; ir jeigu turtingieji gerai naudotųsi savo turtais, beturčiai gi kantriai savus vargus kentėtų, ir vieni ir kiti gautų dangaus karalystę.

Taigi reikia mums tikėtis, jog Viešpats Dievas duos mums savo mylistą šiame gyvenime ir visokias dvasiškas pašalpas mums dorai gyventi, po mirčiai gi dangaus karalystę. Reikia dar mums tikėtis, jog Viešpats Dievas duos mums ir žemės turtų tiek, kiek mums reikia amžinam išganymui. Negana gi to viso tikėtis, bet ir to viso reikia prašyti Viešpatį Dievą, arba melstis Dievui. Taigi bus pasakyta apie maldą.

13. Apie maldą.

Malda yra tai prašymas Viešpaties Dievo, ko trokštame, arba ko norime sau patiems, arba kitiems

žmonėms. Meldžiant reikia kelti savo mislis prie Dievo; tai ir sakoma, jog malda yra pakėlimas dušios prie Dievo. Melsdamies kaip ir atsitoliname nuo šios žemės, ant kurios gyvename, ir kaip ir keliamės į dangų pasikalbėti su Viešpačiu Dievu.

Bet malda yra dar garbinimas Viešpaties Dievo, nes mąstydami, jog Dievas visagalįs, begalo išmintingas, maloningiausis ir teisingas, stebimės Jo didybei ir visoms Jo tobulybėms, ir šloviname Jį mislimi ir žodžiais. Teip gi melsdamies garbiname Viešpatį Dievą.

Malda esti teipogi ir Apiera (atnaša), nes sakydami maldoje Dievui, jog Jam vienam trokštame pamėgti, apie Jį mislyti, Jį už vis labjaus mylėti, atnašaujame Dievui savo dušią. Apsiimdami maldoje padaryti kokį darbą dėl Dievo garbės, atnašaujame Dievui savo dušią ir kuną. Prisižadėdami maldoje Dievui duoti kokį daiktą iš savo turto, atnašaujame Jam žemišką gėrybę. Apierą darome Dievui prašydami maldoje Dievą, kad priimtų musų skausmus, kuriuos kenčiame iš neturto, ar ligos, arba budami kitų žmonių paniekinti, arba neteisingai persekioti. Pasiduodami Dievui maldoje ir sutikdami kentėti kokį vargą, ar skausmą, darome tokiu budu Dievui apierą (auką) iš savo valios.

Per maldą darosi dar dėkavojimas, tai yra, kada dėkavojame V. Dievui, kad mus sutvėrė, norėdamas mus padaryti amžinai laimingais danguje, arba kad Dievo Sunus mus atpirko savo kančia ir mirtimi, arba kad Dievas mums duoda visokias dvasiškas pašalpas, išganymui reikalingas, arba už kokią žemišką gėrybę, tai yra, už sveikatą, už pasisekimą kokiame reikale, už užlaikymą musų turto nuo kokios nelaimės.

Bet kiekvieną maldą reikia daryti gerai ir priderančiai. Reikia gi melstis atsidėjus, tai yra, reikia mislyti apie tai, ką sakome žodžiais. Tegul žodžiai išreiškia, kas yra musų dvasioje. Jeigu musų dvasioje nebutų to, ką sakome žodžiais, tai musų

malda Dievo negarbintų. Viešpats Dievas žino, ką mes mislijame, ko trokštame, nors mes to nesakytumėm. Bet mums nuo Viešpaties Dievo gavus protą, ir valią, ir kalbą, reikia mums garbinti Viešpatį Dievą ir protu, ir valia, ir kalba.

Reikia dar melstis su nusižeminimu. Nes melsdamies, kalbiname Viešpatį Dievą, kurs teip didis, kad Jo didybės negalime išmanyti. Visa, kas tiktai yra, vis tai Jo sutverta; ir jeigu Jisai norėtų, tai visa, kas tiktai yra sutverta, galėtų pragaišinti viename akimirksnyje, vienu savo valios norėjimu. Mes gi žmonės, kas esame? Esame niekingi ir menki daiktai, kaip smulkios kirmelėlės ir dulkelės. O! kaip gi tai mums reikia dvasioje nusižeminti prieš visagalintį savo Sutvertoją, kalbant su Juomi maldoje.

Negana gi žemintis prieš Dievą dvasioje, bet dar reikia parodyti nusižeminimą regimai ir aiškiai. Nes turime dušią ir kuną. Dėlto sudedame rankas, kaip ir jas laikydami sukaustytas retežiais; nes esame kaltinikais ir melsdamies, stojame prieš savo visagalintį Sudžią. Dėlto nuleidžiame akis į žemę, parodydami savo užsigėdinimą, kaipo nedrįsdami veizdėti į Dievo veidą, kaipo nedrįsdami veizdėti į dangų, kurio nevertais esą prisipažįstame. Dėlto klaupiamės, kaip ir puldami ant žemės, nusilenkdami prieš visagalintį Dievą ir prašydami sau Jo mielaširdystės. Dėlto ir kunigai, laikydami pamaldas, kartais meldžiasi bažnyčioje gulėdami kniupšti ant žemės.

Iš to kiekvienam lengva suprasti, kaip padoriai reikia žmogui užsilaikyti besimeldžiant, kad butų regima, jog jo visa dvasia perimta šventais jausmais.

Cia vienok reikia pridėti, jog žmogus kartais negali maldoje užsilaikyti teip padoriai ar iš senatvės, ar iš silpnybės po ligai, arba dėl kuno skausmų, tuomet ir teip neužsilaikydamas nenusideda Viešpačiui Dievui. Malda tokio žmogaus, teip jam užsilaikant, kaip gali, esti miela Viešpačiui Dievui, jeigu tiktai eina iš tikros ir dievobaimingos širdies.

Turi gi tasai dievobaimingą širdį, kas yra nekaltas, arba nuoširdžiai gailisi už savo nusidėjimus. Reikia vieno iš tų dviejų daiktų, idant malda butų padaryta gerai ir prigulinčiai. Nes jeigu žmogus, buda mas mirtinuose nusidėjimuose ir nenorėdamas jų pamesti, prašytų Dievo kokios geradarystės, darytų draug du daiktu, vieną kitam visai priešingą. Prašydamas žemintųsi prieš Dievą; norėdamas gi pasilikti nusidėjimuose, butų Dievui priešingas ir Jį paniekintų. Toki gi malda butų Dievo išjuokimas. Dėlto gi reikia nuoširdžiai gailėtis už savo kaltybes ir tikrai prisiketinti nebenusidėti Dievui; malda gi padaryta su tokiu gailesčiu esti gera malda.

Galima pažinti, ko reikia melstis, žinant ko reikia tikėtis nuo Dievo. Nes dėlto Dievą prašome, kad tikimės gauti, ko prašome. Taigi reikia melstis, idant mums Dievas atleistų nusidėjimus. Reikia melstis, idant mus Viešpats Dievas priimtų dangaus karalystėn. Reikia prašyti, idant mums Viešpats Dievas suteiktų savo mylistą dievobaimingam gyvenimui ant šios žemės ir visas dvasiškas pašalpas, tokiam gyvenimui reikalingas. Reikia melsti, idant mus Viešpats Dievas apsaugotų nuo amžinos paskandos; taigi kad mus apsaugotų nuo įpuolimo į nusidėjimus ir kad apgintų nuo pagundymų. Viso to reikia prašyti stačiai, be jokio apsaugolio, tai yra, nesimelsti tų daiktų šiteip: Duok mums tai, Dieve, jei Tau teip mėgsta. Nes žinome tikrai, jog to Viešpats Dievas nori visados, tai yra, nori mums atleisti kaltybes, nori mums duoti savo mylistas, nori mus amžinai išganyti.

Bet meldžiant kokių žemiškų gėrybių, arba apsaugojimo nuo žemiškų nelaimių, reikia pridėti šitoks apsaugolis: jeigu teip Tau tinka. Nes reikia mums prašyti Viešpatį Dievą ir žemiškų gėrybių, bet reikia tik tokių žemiškų gėrybių teprašyti, kurios mums padeda nusipelnyti dangų. Nežinodami gi, kokios žemiškosios gėrybės musų išganymui praverčia ko-

kios kliuva, pridedame šitokį apsaugolį: jeigu Tau, Dieve, teip tinka. Toki malda ženklina, jog norime sakyti šiteip: Viešpatie Dieve, prašau šitos žemiškos gėrybės. Jeigu ta gėrybė padės man išpildyti Tavo valią ir užsidirbti amžiną užmokesnį danguje, tegul neapsakoma Tavo malonybė suteikia man, ko prašau. Bet jeigu Tu regi, Viešpatie Dieve, jog ta gėrybė, kurios meldžiu, gali įvesti mane nusidėjiman. tai neduok man jos Viešpatie, padaryk man, kad tos gėrybės nebenorėčiau.

Reikia dar mums prašyti Viešpatį Dievą, idant mus išgelbėtų nuo visokių žemės nelaimių: nuo ligos, nuo neturto, nuo neprietelių persekiojimo, arba kitoniškų pritikimų. Nes vienas tiktai Viešpats Dievas budamas visagalįs, gali mus išvaduoti nuo visokių skausmų. Bet nevienai žemės nelaimei išeinant geruoju dėl musų, žadinant mus į gailestį už nusidėjimus, atitraukiant musų širdį nuo žemės gėrybių, duodant troskimą amžinosios dangaus laimės; reikia prašyti išgelbėjimo musų nuo tų nelaimių su šitokiu apsaugoliu: jeigu teip Tau, Dieve, tinka. Kas teip prašo, esti lygiai, kad melstųsi šiteip: Dieve mielaširdingas! išgelbėk mane is bėdos (arba: iš ligos, arba nuo prispaudimo). Bet jeigu ta nelaimė, kurią esmi pritYręs, išeis Tau ant garbės, nebenoriu nuo jos išsivaduoti. Pasiduodu Tavo šventai valiai. Priduok man, Viešpatie, kantrybės ir nusižeminimo.

Taigi mums reikia Dievo prašyti dangaus ir visokių dvasiškų gėrybių ir dar tokių žemiškų gėrybių, kurios mums praverčia dėl amžino musų gyvenimo. Ir negana melstis už save, reikia melstis ir už visus žmones.

Reikia tat melstis už šventąjį Tėvą, arba Popežių, už savo Vyskupą ir visą katalikų Bažnyčios dvasiškiją. Reikia melstis už savo tėvus, brolius, seseris, gimines, prietelius ir neprietelius. Reikia melstis už valdytoją visos karalystės ir už visas savo šalies vyresnybes, namų ir mokslinyčių vyresniuosius. Vi-

siems gi vyresniesiems vėl reikia melstis už visus savo pavaldinius. Tarnams reikia melstis už savo šeimynįkus, šeimynįkams gi — už savo šeimyną.

Reikia melstis už geruosius ir dievobaimingousius, idant gerais išbutų lig mirčiai; už nusidėjėlius gi melstis, idant susiprastų ir geran kelian pagrįžtų.

Reikia dar Viešpatį Dievą prašyti, idant visi atskalunai nuo Bažnyčios, išklydėliai iš švento tikėjimo, žydai, maometanai ir visokie pagonįs pažintų tikrąjį tikėjimą ir įeitų šventon Rymo-katalikų Bažnyčion.

Reikia melstis ir už dušias čysčiuje esančias, idant Viešpats Dievas teiktųs joms sutrumpinti kentėjimus, ir idant joms veikiaus suteiktų amžiną atilsį danguje, kur joms švies amžinoji šviesybė, tai yra tikroji garbė ir pilnoji laimė danguje.

Idant gi malda išsipildytų, tai yra, gautumėm, ko prašome, reikia tikėti, jog Dievas gali mums padaryti, kaip prašome. Tikėti gi reikia tvirčiausiai be jokio abejojimo, dėlto kad Viešpats Dievas visagalįs.

Reikia dar tikėtis, jog Viešpats Dievas padarys, kaip prašome. Tikėtis gi reikia dėlto, kad Viešpats Dievas begal geras ir prisižadėjo, jog mums duos dangų ir visa, ko mums reikia dangui užsidirbti. Tai gi reikia, kad musų malda butų romi, nes reikia atsidėti ant gerumo ir malonybės Viešpaties Dievo ir ant jo žadėjimų.

Prašydami kokio daikto ir neveikiai gaudami nesiliaukime prašę. Nesiliaukime maldavę, susilauksime maldos išklausymo. Žinoma tai nuo Viešpaties Jezaus, kurs mums pasakė prilyginimą apie žmogų, prašiusį savo prietelių duonos. Tasai žmogus atėjęs vidunaktyje pas savo prietelių, jau gulintį ir užsirakinusį duris. Prašęs jisai savo prietelių paskolinti duonos; bet jo prietelius nenorėjo to padaryti, kad nepatogu ir vargu buvę keltis ir atidaryti duris. Visgi žmogus nesiliovęs klebinti durų ir prašyti, kad jam prietelius paskolintų duonos. Ant galo prietelius atsikėlęs ir davęs jam, ko geidė; nors ne iš mei-

lės, bet dėl jo užsipuolimo. Tai pasakęs, Viešpats Jezus pridėjo šituos žodžius: Ir aš sakau jums: prašykite, ir bus jums duota, jieškokite ir rasite, belskite, ir bus jums atidaryta. Nes kiekvienas, kurs prašo, gauna; ir kurs jieško, randa; ir beldžiančiam bus atidaryta. Šitais žodžiais musų Išganytojas duoda mums paduksį (užsitikėjimą) ir tvirtina musų viltį, jog per ilgą maldą gausime, ko norime.

Dėlto tai sakoma, jog dėl išklausymo musų maldų, reikia melstisi su tikėjimu, viltimi ir nesiliaunant.

Iš to gi, kas lig šiolei pasakyta apie viltį ir apie maldą, pigu suprasti, kodėl dažnai negauname, ko Viešpatį Dievą prašome. Neapturime musų maldų išklausymo kartais dėlto, kad meldžiamės be tvirto tikėjimo, arba nesitikėdami gauti, arba maldoje neištverdami.

Dažnai žmonės negauna savo maldų išklausymo dėlto, kad prašo tokių daiktų, kurie jiems neišeitų geruoju. Mažam kudikiui prašant tėvo peilio arba ugnies, tėvas mylėdamas savo kudikį, jam to neduoda. Kudikiui tai nemiela, ir jis ima verkti. Bet tėvui geriaus pravirkdinti kudikį valandėlę, ne ką jam duoti daiktą, kurs jam galėtų atimti sveikatą arba gyvybę. O mes kas gi esame prieš Dievą, jei ne kudikiai nemokyti ir neišmanantįs savo gerumo? Taigi Dievas, kaipo geriausis Tėvas, mylėdamas mus ir gerai žinodamas, ko mums reikia, nenori mums duoti to, kas dėl musų butų tikriausia nelaimė. Geriaus mus palieka kokiame varge, apsergėdamas mus nuo amžinos nelaimės.

Kartais Viešpats Dievas suvisu neduoda mums, ko prašome; duoda gi daiktus daug geresnius, apie kuriuos nebuvome mislyję.

Taigi kiekvienoje maldoje pasiduo ime ramiai užsitikėdami Dievo malonybei ir visuose daiktuose valiai Viešpaties Dievo, kaip mielaširdystės Tėvo.

Reikia žinoti, jog be maldos nėra kaip gauti išganymo. Nes be Dievo mylistos niekas negali buti išganytas; nesimeldžiant gi nėra kaip nei sakramentų priimti, nei gauti Dievo mylistos

Kiekvienas žmogus įsigijęs protą, reikia kad prašytų Dievą maldoje mylistos, visokių dvasiškų pašalpų ir amžinos laimės dangaus karalystėje, teipogi ir nusidėjimų atleidimo.

Kiekvienam teipogi turinčiam protą, reikia Dievą prašyti viso, ko tiktai reikia gyvenimui ir sveikatai užlaikyti ir dar dėkavoti Dievui už visas geradarystes.

Visa, ko tiktai reikia prašyti Viešpatį Dievą, randame sudėta Viešpaties maldoje, prasidedančioje šiais žodžiais: **Tėve musų, kursai esi danguose.** Apie šitą maldą bus dabar pasakyta.

14. Apie Viešpaties maldą.

Malda, prasidedanti šitais žodžias: **Tėve musų, kursai esi danguose**, vadinasi **Viešpaties malda**, arba **malda musų Viešpaties Jezaus Kristaus**, dėlto kad patsai Viešpats Jezus jos išmokė.

Ta malda kalbama šiteip: **Tėve musų, kursai esi danguose. Švęskis vardas tavo; ateik karalystė Tavo; buk valia tavo, kaip anguje, teip ir ant žemės. Duonos musų visų dienų duok mums šiandien; ir atleisk mums musų kalčias, kaip ir mes atleidžiame saviems kaltiems; ir nevesk mus į pagundinimą, bet gelbėk mus nuo pikto. Amen.**

Žiurėkime, kad šitoje maldoje nesakome: Tėve **mano**, bet Tėve **musų**; nesakome: duok **man** duonos **mano**, bet duok **mums** duonos **musų**; nesakome: atleisk **man** kalčias **mano**, bet atleisk **mums** kalčias **musų**; gelbėk **mus** nuo pikto. Tai ir vienas žmogus, kalbėdamas tą maldą, teip ją

kalba, kaip kalbėtų besimelsdamas draug su kitais žmonėmis. Teip darydami, parodome, jog meldžiamės ne tiktai už save, bet ir už visą katalikų Bažnyčią, tai yra už visus tikruosius katalikus.

Pirmieji šitie žodžiai Tėve musų, kursai esi danguose, tai Viešpaties maldos pradžia. Tais žodžiais vadiname Viešpatį Dievą musų Tėvu; nes Viešpats Dievas mums davė dušią ir kuną; ir visa, ką tiktai turime, duota mums iš Jo tėviškos malonybės. Iš Jo tėviškos malonybės turime maistą ir apdarą ir daiktus reikalingus musų ligoms gydyti. Jisai mums žada amžiną užmokesnį danguje, jeigu Jam busime paklusnųs; lygiai kaip geras tėvas užmoka paklusniesiems vaikams. Jisai mus myli, kaip savo vaikus, ir nori, kad Jį mylėtumėm, kaip geriausį Tėvą.

Vadiname Viešpatį Dievą musų Tėvu ir dėlto, kad esame Dievo pasavintais vaikais. Mes tiktai sutvėrimai visagalinčio Sutvertojo; bet per sakramentą švento krikšto tampame Viešpaties Dievo pasavintais vaikais. Dedasi tai teip, kaip esti šlovingam ir turtingam kokiam žmogui pasisavinant svetimą vaiką ir darant jį savu įvaikiu ir tėvinainiu savo vardo ir turto. Teip ir mes, budami tiktai Dievo sutvėrimais, per Viešpaties Jezaus mylistą tampame Dievo įsuniais ir įdukromis.

Žodžiai Tėve musų primena dar mums, jog Viešpačiui Dievui esant musų visų Tėvu, reikia ir mums visiems laikytis terp savęs broliais, ir kaipo vaikams dangiškojo Tėvo mylėtis vieniems kitus.

Viešpats Dievas yra danguje, ant žemės ir kiekvienoje vietoje; sakome gi šitoje maldoje, jog Jisai yra danguose; o tai dėlto, kad aniolai ir šventieji regi Dievą danguje. Danguje Viešpats Dievas rodo jiems savo garbę visoje skaistybėje. Ir mes tat, tikėdamies danguje amžinai regėsią ir garbinsią Dievą, musų Tėvą visugeriausį, ir sakome Jam: Tėve musų, kursai esi danguose. Į dangų mums

reikia kelti savo viltį ir troškimus. Šitie gi žodžiai ir ragina mus mislyti apie dangų, trokšti dangaus ir dangų sau pelnyti. Nes norint dangaus Tėvą amžinai regėti, reikia dangų užsipelnyti.

Sukalbėję Viešpaties maldos pradžią, kalbame toliaus septynis meldimus.

Pirmasis meldimas šitoks: Šveskis vardas tavo. Tais žodžiais prašome Viešpatį Dievą, kad Jo vardas butų pažįstamas visiems žmonėms po visą žemės plotą ir visų garbinamas, tai yra: idant visi žmonės pažintų Viešpatį Dievą, idant visi priimtų tikrąją šventą religiją, idant visi duotų šlovę Dievo vardui ir butų paklusnųs Jo prisakymams. Toksai meldimas kilsta iš Viešpaties Dievo meilės. Nes jei Dievą mylime, tai reikia mums trokšti, kad Jį visi mylėtų ir kad duotų Jam tokią šlovę, koki Jam priguli.

Antrasis meldimas išreikštas šitais žodžiais: Ateik karalystė Tavo. Meldžiame gi teip sakydami, idant Viešpats Dievas karaliautų ant musų ant šios žemės, ir idant mes nueitumėm dangaus karalystėn. Norint tai suprasti, reikia žinoti, jog, žmogui Viešpaties Dievo klausant, sakoma esti. jog Dievas karaliauja ant jo valios. Nors žmonės ir nenorėtų daryti, kas Dievo prisakyta, visgi Dievas esti visagalįs Viešpats ir Karalius visų sutvėrimų. Bet tie žmonės, kurie nenori Dievo klausyti, esti maištinįkais prieš Dievą. Ir dėlto tai sakoma, jog Viešpats Dievas nekaraliauja širdyse tokių žmonių. Tai šitame antrame Viešpaties maldos meldime prašome Viešpatį Dievą, idant Jo mylista padėtų mums buti paklusniais Jo valiai. Dargi, kaip neesti visiškai paklusnus Dievui toks, kurs yra mirtiname nusidėjime, teip ir toks Dievui nepriklauso, kurs netiki, kas Dievo mums apreikšta. Taigi tik tokie suvisu tepasidouda Dievo karaliavimui, kurie tvirtai tiki visa, kas Dievo apreikšta, ir nuoširdžiai pildo, kas Dievo prisakyta. Dėlto gi ir visų ištikimųjų draugystė, arba visur esanti Ba-

žnyčia vadinasi *D*ievo karalystė ant žemės. Iš to gi galima suprasti, jog žodžiais: Ateik karalystė tavo, meldžiame Viešpatį Dievą, idant visi žmonės prisivienytų prie šventos Rymo-katalikų Bažnyčios ir idant gyventų šventai. Tuomet tai bus tikrai Dievo karalystė ant visos žemės. Ta Dievo karalystė tikrai yra danguje. Nes tenai visi Aniolai ir Šventieji visiškai yra pasidavę Dievui ir bus pasidavę per visus amžius. Dievas nuo jų nori, idant Jį mylėtų ir garbintų, ir jie Jį myli ir garbina, ir Jį mylės ir garbins per amžius. Taip-gi, trumpai sakant, žodžiais: Ateik karalystė Tavo, meldžiame Viešpatį Dievą, idant visi žmonės šiame pasaulyje turėtų tikrąjį tikėjimą ir gerus darbus ir po mirčiai gautų dangų.

Trečiasis meldimas šitoksai: Buk valia tavo, kaip danguje, teip ir ant žemės. Tas meldimas ženklina, kaip ir kad sakytumėm: Viešpatie Dieve, trokštame, kad tavo valia dėtųsi ant žemės teip, kaip ji dedasi danguje. Danguje Dievo valia dedasi visuomet. Dievo gi valia toki, idant sutvėrimai protu apdovanoti, mylėtų ir garbintų Dievą. Taigi ir Aniolai, kaip jau pasakyta, ir Šventieji danguje visuomet Dievą myli ir garbina. Tai mes meldžiame, kad ir ant žemės visi žmonės visuomet Viešpatį Dievą garbintų ir mylėtų. Ir jeigu teip bus, tai Dievo valia dėsis ant šios žemės teip lygiai, kaip danguje Aniolai ir Šventieji visuomet daro, ko Dievas nori.

Tas meldimas 'dar parodo, jog mes patįs savaimi sutinkame su Dievo parėdymais. Taigi reikia mums ramiai užsilaikyti tokiame pašaukime, kokiame mus Dievas pastatė. Jei Viešpats Dievas leis ant musų neturtą, ar ligą, ar kokius turto nuostolius, arba kitas kokias nelaimes, nereikia mums raudoti, nei burnoti prieš Dievo Apveizdą, bet reikia pasiduoti Viešpaties Dievo parėdymams. Dėlto tai ir sakome: Buk valia tavo. Galima prašyti Viešpatį Dievą viso, kas tiktai nepikta. Bet jei Viešpats Dievas nenori mums to padaryti, ko prašome, reikia atsiduoti Jo valiai.

Jeigu tat pasiduosime savo valią Dievo parėdymams, tai sakysime tiesą, kalbėdami šitą meldimą: Buk valia tavo, kaip danguje teip ir ant žemės.

Ketvirtasis meldimas išreikštas šiteip: Duonos musų visų dienų duok mums šiandien. Tais žodžiais meldžiame dvasiškos duonos ir duonos šiam gyvenimui. Kadangi šitas žodis duona išreiškia visa, ko tiktai reikia musų gyvenimui užlaikyti ant šios žemės, galima suprasti, jog dvasiška duona ženklina visa, ko tiktai reikia dievobaimingam gyvenimui užlaikyti, kurį dar vadiname dvasišku gyvenimu. Taigi dvasiška duona ženklina švenčiausį Sakramentą Kuno ir Kraujo musų Viešpaties Jezaus Kristaus. Tas švenčiausis Sakramentas yra tai stipriausis maistas musų dušioms. Jis mums duoda stiprybę piktiems musų geiduliams atsispirti, pagundymams priveikti, geriems darbams daryti. Dvasiškoji duona dar ženklina Dievo mylistą, kuri mus apšviečia, ir musų valią geryn lenkia, ir padeda mums šventai gyventi. Dvasiškoji duona dar ženklina Dievo žodį, tai yra, mokslą, kas mums Dievo apreikšta ir kas mums prisakyta. Tas mokslas tai penas musų dušioms, lygiai teip, kaip kasdieninė duona esti penu musų kunams. Taigi šituomi ketvirtuoju meldimu prašome Viešpatį Dievą, kad mums duotų valgyti Kuną ir Kraują musų Viešpaties Jezaus Kristaus; kad mums duotų naudotis ir kitais šventais sakramentais, suteikiančiais Jo mylistą; kad mus kasdien šelptų savo mylista, kad mes nusidėjimų išsisergėtumėm ir gerai išpildytumėm savo darbus; kad mums duotų dažnai girdėti pamokslus ir katekizmus, skaityti dvasiškas kningas, klausyti gerų persergėjimų ir dvasiškųjų mokytojų privedžiojimų.

Duona gi žemiškam gyvenimui ženklina maistą, rubus, triobas ir kitus daiktus, reikalingus musų gyvenimui ir sveikatai užlaikyti ant šios žemės. To visiems reikia kasdien prašyti Viešpatį Dievą, teip

beturčiams, kaip ir turtingiems. Nes ir patįs turtingieji žmonės savo maistą, vienai tiktai dienai teužtenkantį turi iš Viešpaties Dievo dovanos. Dėlto prašome Dievą, kad mums duotų duonos musų visų dienų, tai yra, kasdieninės.

Žiurėkime dar, jog šitais žodžiais neprašome kokių skanskonių, bet prašome to, ko mums reikia gyvenimui ir sveikatai. Taigi reikia, kad musų maistas, ir rubai, ir triobos butų vidutinės, sulig kiekvieno luomo, ir sulig turtų, kokius kam Viešpats Dievas davė.

Žiurėkime dar, jog prašome daiktų reikalingų tai dienai, kurioje meldžiamės, nes sakome: duonos musų visų dienų duok mums šiandien; tai mums pamokslas, kad nesirupintumėm apie daiktus reikalingus kitam kartui, tai yra, kad nesisielotumėm, mislydami, jog galės mums neužtekti daiktų, reikalingų pragyvenimui. Nes kaip visa, ką šiandien turime, yra Viešpaties Dievo dovana, teip ir potam Dievo Apveizda galės mums duoti visa, ko tiktai mums reiks. Ne musų protas nei musų pajiegos (sylos) davė mums, ką šiandien turime, bet tai davė mums Dievo Apveizda. Ir ko mums reiks paskiaus, neduos mums to nei musų protas, nei pajiegos, bet visagalįs Apveizdėtojas Dievas.

Penktasis meldimas yra šitoksai: Ir atleisk mums musų kalčias, kaip ir mes atleidžiame saviems kaltiems. Tais žodžiais meldžiame Viešpatį Dievą, idant mums atleistų musų nusidėjimus. Prašant gi Viešpatį Dievą musų nusidėjimų atleidimo, reikia nuoširdžiai gailėtis, kad nusidėjome, ir labai norėti pataisyti savo gyvenimą. Nes nesigailint nuoširdžiai už kaltybes ir nenorint pasitaisyti, tasai meldimas ženklintų teip lygiai, kaip kad sakytumėm: Dieve, atleisk mums musų nusidėjimus, bet mes nesigailime, jog Tau nusidėjome, ir nesiketiname pasitaisyti, norime vėl nusidėti Tau, kaip ir pirma. Lengva kiekvienam suprasti, jog toks pra-

šymas labai užrustintų Viešpatį Dievą, nes tai butų išjuokimas ir paniekinimas Viešpaties Dievo. Dėlto žiurėkime, ką sakome. Meldžiame Dievą atleidimo, gailėkimės gi labai už savo kaltybes, ir kietai prižadėkime pasitaisyti; tuomet musų meldimas bus tikras ir bus Dievo išklausytas. Bet norėdami išprašyti nuo Dievo visų nusidėjimų atleidimą, atleiskime gi ir mes iš širdies visiems tiems žmonėms, kurie mums nusidėjo, arba šlovę nuplėšė, arba musų daiktus pasisavino, arba kokį mums sopulį padarė. Nes jei neatleisime tiems žmonėms, kurie mums nusidėjo, nei Viešpats Dievas neatleis musų nusidėjimų. Teip mums stačiai pasakė musų Viešpats Jezus Kristus, ištardamas šituos žodžius: Jei atleisite žmonėms jų nusidėjimus, atleis ir jums jusų dangiškasis Tėvas jusų nunusidėjimus. Jeigu neatleisite žmonėms, nei jusų Tėvas neatleis jums jusų nusidėjimų. Tasai atleidimas musų kaltinįkams tegul bus pilnas ir tikras, idant ir mes gaumumėm savo nusidėjimų atleidimą. Trokštame, kad Viešpats Dievas mums nusidėjimus atleistų suvisu, kad dovanotų prigulinčias už nusidėjimus bausmes, kad užmirštų musų kaltybes, kad apdovanotų mus savo geradarystėmis, lygiai kaip kad nebutumėm niekados Jam nusidėję. Taigi ir mes atleiskime tiems, kurie prieš mus nukalto; nesikeršinkime ant jų, nei jiems nenorėkime nieko pikto; ir jeigu reikalautų nuo musų pagalbos ir suraminimo, to jiems neatsakykime. Viešpats Dievas teip mums atleis, kaip ir mes atleisim saviems kaltinįkams. Taigi ir meldžiame Viešpatį Dievą, kad mums atleistų teip, kaip mes atleidžiame saviems artimams. Nes sakome: Atleisk mums musų kalčias, kaip ir mes atleidžiame saviems kaltiems.

Šeštasis meldimas išreikštas teip: Ir nevesk mus į pagundinimą. Šitais žodžiais meldžiame Viešpatį Dievą, idant musų neužtiktų pagun-

dymai, ir prašome, idant mus Viešpats Dievas pastiprintų, kad galėtumėm pagundas atmesti, jei mus užtiktų. Jei kas mus nusidėjiman traukia, tokį traukimą vadiname p a g u n d y m u. Kaip va: paima mus pyktis ant kito žmogaus ir kursto mus išsitarti prieš tą žmogų kokį piktą žodį; esti tai pagundymas. Arba: įsigeidžia žmogus įgyti kokį svetimą daiktą, ir tas geidulis kursto jį, kad tą daiktą neteisingai pasisavintų; butų tai pagundymas. Jeigu žmogui nesinori išpildyti savo darbo, ir tas nenorėjimas ragina jį savo darbą apleisti; esti tai pagundymas Tokie pagundymai imasi iš to, kad žmonės patįs savyje turi blogus patraukimus į rustybę, į neteisybę, į tinginį ir į visokius kitus nusidėjimus. Tokie pagundymai vadinasi k u n o p a g u n d y m a i s lygiai kaip sakytumėm, jog žmogus tokius pagundymus nešioja savame kune. Ženklina tie žodžiai, jog žmogus patsai savyje turi piktus patraukimus į visokius nusidėjimus.

Yra dar pagundymai, vadinami s v i e t o p a g u n d y m a i s. Tokiais pagundymais esti negeri kitų žmonių darbai, negeros jų kalbos, negeri patarimai, pakurstymai papildyti kokį nusidėjimą. Teip koksai bedievis, kalbėdamas apie kokį daiktą, Viešpaties Dievo apreikštą, ir norėdamas netikrai parodyti, jog tai netiesa, gundo žmogų, idant abejotų apie tą tiesą ir suvisu jos nepripažintų. Paleistuvis koksai, darydamas kokius daiktus be gėdos, matant kitam doram žmogui, pažadina jame bjaurias mislis, kuniškus geidulius. Jeigu koksai žmogus butų išlojotas arba užgautas prie kitų, ir tuomet jį bedievis kurstytų pašaukti savo nprietelių į vienmušį (kautines, duellum), sakydamas, jog jam teip nedarant bus gėda; tai ir tuomet butų pagundymas. Tai visi tie pagundymai vadinasi s v i e t o p a g u n d y m a i s. Dar yra svieto pagundymais nepadorios gužynės, girtuokliavimai po karčiamas, negeros komedijos, kur nekaltas žmogus patiria daug pikto ir išmoksta slėpti negerus darbus.

Pagundymais yra moterų parėdnės, jei kuno nepridengia priderančiai, ir kningos išklydėlių iš tikėjimo, ir aprašymai nepadorių pasielgimų.

Yra ir pagundymai vadinami v e l n i o p a g u n d y m a i s. Velniai pavydi žmonėms amžinos laimės, dėl kurios žmonės yra sutverti, ir kurią jiems uždirbo Viešpats Kristus per savo kančią ir mirtį; todėl jie visuomet visaip gundina žmones, norėdami juos įtraukti į nusidėjimus, idant ir žmonės butų prakeikti ant amžių, teip kaip jie yra prakeikti. Neregime piktų dvasių kuno akimis; bet teip mums Dievo apreikšta, jog jie mus suvedžioja ir gundo. Visgi velnių galybė labai yra suvaržyta, ir negali jie mums padaryti pragaišties, jei mes patįs savaimi nepaklausome jų pakurstymų. Kaip tie šunįs, pririšti retežiais, gali jie loti ir nugąsdinti mus, tiktai negali įkąsti jei prie jų neprisiartinsime.

Tai šituo šeštu meldimu prašome, idant Viešpats Dievas užlaikytų mus nuo visokių pagundymų kuno, svieto ir velnio; prašome dar ir Dievo mylistos, kad galetumėm priveikti visus tokius pagundymus, jeigu jie ant musų užtiktų.

Sekmasis meldimas toks: B e t g e l b ė k m u s n u o p i k t o. Šitais žodžiais meldžiame Viešpatį Dievą išgelbėjimo nuo nusidėjimų. Nes nėra piktesnio daikto už mirtiną nusidėjimą. Per mirtiną nusidėjimą darosi begal didis Viešpaties Dievo išniekinimas; žmogus visiškai pragaišina Dievo mylistą ir darosi vertas amžino kankinimo pragare. Pragaras yra tai baisiausioji ir neapsakoma nelaimė, nes tenai per amžius nebėra nei jokios vilties, o tik amžinos kančios, pranešančios žmogaus protą. Didis piktumas esti užpuldinėjimai velnio, norinčio visuomet įtraukti žmones amžinan prakeikiman. Taigi sakydamas: g e l b ė k m u s n u o p i k t o, prašome Viešpatį Dievą išvadavimo iš nusidėjimų, kuriais esame surišti, teip kaip kunas esti surišamas retežiais ir virvėmis; prašome ir užlaikymo musų nuo įpuolimo į nusidėjimus ir iš-

gelbėjimo musų nuo užtikimų piktos dvasios, ir idant musų neskandintų pragaran.

Sakydami: gelbėk mus nuo pikto, prašome dar, idant Viešpats Dievas atitolintų nuo musų visokius sopulius šiame gyvenime, ligas, vargus, liudnastis, kitų žmonių persekiojimus, badą, ugnies pragaištis, tvanus ir kares. Bet išvadavimo musų nuo šio gyvenimo nelaimių reikia, kaip jau pasakyta, prašyti su šitokiu apsaugoliu: jeigu teip tinka Viešpačiui Dievui.

Baigiame Viešpaties maldą, pridedami žodį Amen. Tas žodis amen, kaip jau augščiaus pasakyta, ženklina: teip yra. Bet dedant tą žodį kokios maldos, galan jis reiškia: tegul teip įvyks, lygiai kaip kad sakytumėm: Duok, Viešpatie Dieve, kad įvyktų teip, kaip šioje maldoje prašėme.

15. Apie atsišaukimą į Šventuosius.

Tikriems katalikams reikia šauktis į Šventuosius, arba melstis į šventuosius Aniolus ir šventuosius žmones, danguje karaliaujančius.

Bet maldos, kalbamos į Šventuosius, suvisu kitoniškos, nekaip maldos, kalbamos į pati Viešpatį Dievą. Viešpatį Dievą prašome nusidėjimų atleidimo; prašome, idant mums duotų amžiną laimę danguje, prašome, idant mums suteiktų savo mylistą gyventi mums teip, kaip Dievo prisakyta; prašome visokių geradarysčių šitam savo gyvenimui; prašome išgelbėjimo musų iš neturto, arba iš ligos; arba atitolinimo nuo musų bado, karės, arba kitų didžiųjų nelaimių. Nes Viešpats Dievas visagalis, ir dėlto gali padaryti visa, ko tiktai nori. Šventųjų gi neprašome nei jokios dvasiškos mylistos, nei jokios žemiškos geradarystės; dėlto kad Šventieji to mums padaryti negali. Prašome tiktai Šventųsius, kad už mus melstųsi Dievui

kad mums išprašytų nuo Dievo, ko reikalaujame, arba ko sau norime. Ir dėlto tai prašome Šventuosius, sakydami: M e l s k i t ė s u ž m u s; u ž t a r y k i t e u ž m u s.

Maldos, kurias kalbame į Šventuosius, visuomet ženklina teip lygiai, kaip kad sakytumėm: Melskitės už mus Dievui, išprašykite mums nuo Dievo, nors tose maldose butų žodžiai tie patįs, kokius sakome, melsdamies pačiam Viešpačiui Dievui. Teip vienoje maldoje į švenčiausią Mariją Paną sakoma šitokie žodžiai: O Marija, mano geriausi Motina, apsaugok mane per šią dieną nuo nusidėjimo. Tie žodžiai ženklina čia: O Marija, išprašyk man nuo Dievo apsaugojimą per šią dieną nuo nusidėjimo. Arba kitoje maldoje į švenčiausią Paną sakoma teip: Per šventą ir nekaltą tavo prasidėjimą, apkuopk širdį, kuną ir dušią mano. Ir šitie žodžiai ženklina teip: išprašyk man, idant Viešpats Dievas apkuoptų širdį, kuną ir dušią mano.

Teip lygiai reikia suprasti ir visas kitas maldas į Šventuosius, tai yra, jog visose maldose į Šventuosius prašome juos tiktai užtarymo už mus prieš Viešpatį Dievą ir išprašymo mums mylistų ir geradaryščių per musų Viešpatį Jezų Kristų. Nes kaip mums reikia tiktai vardan Jezaus Kristaus teprašyti, taip ir Sventieji išprašyti mums tegali mylistas ir geradarystes tiktai vardan Jezaus Kristaus.

Reikia melstis į šventuosius Aniolus ir šventuosius žmones, danguje karaliaujančius, dėlto kad jie yra Dievo prieteliai ir musų užtarytojai. Bet švenčiausiai Marijai Panai, Motinai Viešpaties Kristaus, Dievo ir žmogaus, esant viršesnei už visus Šventuosius ir Aniolus, reikia mums turėti dėl josios širdį dar karštesnę, labjausiai reikia į ją kreiptisi, ieškant apgynimo visuose savo gyvenimo reikaluose ir mirties valandoje. Visuomet šventoje Bažnyčioje teip darydavo, ir lig pasaulio pabaigai teip bus visuomet.

Ir dėlto kiekvienas katalikas, sukalbėjęs į Viešpatį Dievą Tėve musų, tuoj prideda maldą į švenčiausią Panelę Mariją, vadinamą Aniolo pasveikinimu. Ta malda bus paaiškinta sekančiame perskyrime.

16. Apie Aniolo Pasveikinimą.

Malda į švenčiausią Paną Mariją, vadinama Aniolo pasveikinimu, turi šituos žodžius: Sveika Marija, mylistos pilna, Viešpats su tavimi; pagirta tu terp moterų, ir pagirtas vaisius živato tavo, Jezus. Šventa Marija, Motina Dievo, melskis už mus griešnus dabar ir valandoje smerties musų. Amen.

Ši malda vadinasi Aniolo pasveikinimu dėlto, kad prasideda žodžiais, kuriais Aniolas pasveikino švenčiausią Paną Mariją.

Nes atėjus laikui, kuriame Dievo Sunus norėjo prisiimti žmogaus kuną ir dušią, švenčiausi Pana Marija gyveno Nazareto mieste, žydų žemėje. Viešpats Dievas siuntė pas ją šventą Arkaniolą Gabrijėlių apreikštų jai, jog iš jos gims žadėtasis ir laukiamasis Išganytojas Jezus Kristus. Tuomet Arkaniolas Gabrijėlius pasirodė švenčiausiai Panai Marijai po žmogaus paveikslu ir teip ją sveikino: Sveika, tai yra: sveikinu tave, arba: sveika buk.

Ir mes sveikiname švenčiausią Panelę Arkaniolo žodžiais, sakydami jai: Sveika Marija, tai yra: sveikiname tave, Marija! kaip ir sakydami; šloviname tave, garbiname tave, mylime tave, Marija.

Potam Arkaniolas Gabrijėlius sakė švenčiausiai Panai šituos žodžius: mylistos pilna, Viešpats su tavimi, pagirta tu terp moterų.

Ir mes sakome švenčiausiai Panai: mylistos pilna; tai yra, tu esi pilna Dievo mylistos; tai ženklina: tu

esi pripildyta Dievo mylistos, tave Dievas apdovanojo didžia mylistų daugybe. Švenčiausi Pana, gyvendama ant šios žemės, pilna buvo gerų mislių, gerų norų ir šventų darbų. Dabar gi danguje yra švenčiausi iš visų Šventųjų ir Aniolų.

Sakome švenčiausiai Panai Marijai: Viešpats su tavimi, tai yra: Viešpats Dievas yra draug su tavimi, ir tu esi tikroje vienybėje su Dievu, dėlto kad visa širdimi tarnauji Dievui. Viešpats Dievas buvo su švenčiausia Pana Marija per visą jos gyvenimą ant šios žemės; dabar gi yra su ja danguje; nes ji regi ir myli Dievą, ir amžinai Jį regês ir mylės.

Sakome dar švenčiausiai Panai: pagirta tu terp moterų, tai yra: tu esi terp visų moterų palaiminta, tu esi išrinkta iš visų moterų, tu esi atskirta, kitoniška nuo visų moterų, tu praneši visas moteris. Nebuvo ir nebus nei vienos moteriškės tau lygios, nes tave Dievas apsirinko Motina savo Sunui, Jezui Kristui.

Ne vien Aniolo, bet dar yra šioje maldoje ir žodžiai šventos Elžbietos. Šventa Elžbieta buvo švenčiausios Marijos Panos giminaitė, ir buvo motina švento Jono Krikštytojo. Arkaniolas Gabrijelius buvo apreiškęs švenčiausiai Panai, jog šventa Elžbieta buvo pradėjusi savo živate (įščioje) šventą Joną Krikštytoją. Taigi švenčiausi Pana nuėjo apsilankytų pas savo giminaitę. Nuėjus gi jai tenai, šventoji Dvasia apreiškė Elžbietai, jog švenčiausioji Pana esanti Dievo išrinkta buti Motina laukiamajam Išganytojui, ir jau ji nešiojanti Jį savame živate (įščioje). Todėl šventa Elžbieta, išvydus Mariją, sušuko didžiu balsu, tardama: Pagirta tu terp moterų, ir pridėjo šituos žodžius: ir pagirtas vaisius živato tavo, tai yra: ir tasai, kurį tu nešioji živate (įščioje), yra šventas; ir visiems reikia jį šlovinti ir garbinti; tai yra, musų Viešpats Jezus.

Ant galo šitoje maldoje yra žodžiai šventos Bažnyčios pridėti, o tai šitie: šventa Marija, Motina

Dievo, melskis už mus griešnus, dabar ir valandoje smerties musų. Šituose žodžiuose vadiname švenčiausią Mariją Paną Dievo Motina, dėlto kad ji yra Motina musų Viešpaties Jezaus Kristaus, kursai yra Dievas ir žmogus.

Sakome: melskis už mus griešnus, dėlto kad visi esam griešnįkais (nusidėjėliais). Budami gi griešnįkais reikalaujame, kad už mus melstųsi švenčiausi Pana Marija.

Sakydami: melskis už mus dabar, prašome, idant švenčiausi Marija melstųsi už mus, mums į ją besišaukiant ir kiekvienoje musų gyvenimo valandoje. Prašydami gi, idant melstųsi už mus per visą musų gyvenimą, pridedame dar žodžius: ir valandoje smerties musų. Šitais žodžiais prašome švenčiausią Paną užtarymo už mus labjausiai tuomet, kai mums prisieis mirti; dėlto kad mirštant labjausiai mums reikia Dievo mielaširdystės.

Pabaigoje šios maldos sakome: Amen, tai yra, tegul teip įvyks.

17. Apie kitas maldas.

Kiekvienam katalikui reikia kasdien, rytą ir vakarą, sukalbėti: Tėve musų, Sveika Marija ir Tikiu į Dievą Tėvą. Labai gerai daro teipogi, kurie sukalba ir visuotinę Spaviednę (Išpažintį), kurią kalbame šiteip:

Išpažįstu visagaličiam Dievui, palaimintai Marijai visuomet Panai: palaimintam Mikolui, Arkaniolui, palaimintam Jonui Krikštytojui, šventiems Apaštalams Petrui ir Povilui, ir visiems Šventiems, jog nusidėjau perdaug mislimi, žodžiu ir darbu. Mano kaltybė, mano kaltybė, mano visudidžiausi kaltybė. Dėlto prašau palaimintą Mariją visuomet Paną, palai-

mintą Mikolą Arkaniolą, palaimintą Joną Krikštytoją, šventus Apaštalus, Petrą ir Povilą, ir visus Šventuosius melstis už mane Viešpačiui musų Dievui.

Kalbėdami šitą visuotinę išpažintį, prisipažįstame Dievui ir visiems Šventiesiems, esą griešnįkais (nusidėjėliais); pripažįstame esą papildę daug nusidėjimų, ir dėlto sakome nusidėjau perdaug, tai yra nusidėjau labai, arba kaltas esu daugelio nusidėjimų. Ir nesiteisiname iš savo nusidėjimų. Nesisakome sugriešiję nenoromis, bet prisipažįstame, nusidėję iš savo pačių kaltybės. Ir dėlto tris sykius sakome šituos žodžius: mano kaltybė. Trečią kart sakydami: mano didžiausi kaltybė, prisipažįstame, jog papildant nusidėjimus, musų kaltybė nemaža, bet labai didelė. Prisipažindami savo kaltybę tris kartus, kiekvieną kart mušamės į krutinę, rodydami per tai savo gailestį už nusidėjimus. Gailestis esti dvasioje, bet sakoma, jog jis yra širdyje. Dėlto ir mušamės į krutinę, kaip ir norėdami sutrupinti, sudaužyti į trupinius musų širdį. Nes žmogui pikta darant ir nepametant piktumo, sakoma apie jį, jog jo širdis kieta, kaip akmuo; gailintis gi nuoširdžiai už nusidėjimus, sakoma apie jį, jog akmeninė jo širdis dųžta ir trupa į dalis.

Ant galo šioje visuotinėje išpažintyje prašome Švenčiausią Paną ir visus Šventuosius, idant melstųsi už mus Viešpačiui Dievui; per tai prašome Dievą, idant mums atleistų musų nusidėjimus.

Tai geras butų daiktas prie rytmetinių ir vakarinių poterių pridėjus ir tą visuotinę išpažintį.

*

Ne visi žmonės vienodai daug laiko gali paskirti maldai; ir tas pats žmogus kartais gali melstis ilgiaus, kartais gi trumpiaus. Visgi katalikui neišpuola niekuomet apleisti kasdieninių ryto ir vakaro krikščioniškų maldų.

Atsikėlus iš miego ir apsivilkus rubais, reikia tuojau sukalbėti poteriai.

Nepasimeldus nereikia imtis jokio darbo; jei bent mažas kudikis, arba koks ligonis reikalautų pašalpos arba tarnavimo, arba jei netikėtai reiktų kas daryti, kur nei kiek negalima laukti.

Kalbant gi rytmetines arba vakarines maldas arba poterius, nereikia nieko kito daryti; nereikia, kaip va, ruoštis, nei šluoti, nei praustis.

Reikia dar rytmetines arba vakarines maldas kalbėti atsiklaupus; kas kita jei žmogus negali klupoti iš nestiprumo, arba jeigu iš senatvės butų pasilpnėjęs.

Nors ir kas turėtų labai daug užsiėmimo, daug darbo, visgi gali sukalbėti paprastuosius poterius. Taigi kaip rytą teip vakare reikia atsiklaupti ir persižegnoti sakant: Vardan Dievo Tėvo ir Sunaus † ir Dvasios šventos. Amen. Potam sukalbėti vieną: Tėvę musų ir tt., vieną: Sveika Marija ir tt., ir vieną: Tikiu į Dievą Tėvą ir tt. ir gerai butų pridėjus visuotinę Išpažintį; ant galo gi vėl persižegnoti. Tam labai nedaug laiko tereikia.

Galint gi ilgiaus pasimelsti iš ryto, reikia sukalbėti nors trumpai Aktus Tikėjimo, Vilties, Meilės ir Gailesčio už nusidėjimus.

Paskiaus padėkavoti už visas geradarystes, gautas nuo Viešpaties Dievo per visą gyvenimą; apieravoti Viešpačiui Dievui visa, ką tik žmogus darys per visą dieną, kalbės, mislys ir kentės; prašyti Viešpatį Dievą padėjimo perleisti visą dieną dievobaimingai; atsiduoti švenčiausiai Marijai Panai, šventam Aniołui Sargui, šventam savo Patronui (Užtarytojui), tai yra, tam Šventajam, kurio vardą žmogus turi, ir visiems Šventiesiems. Visa tai galima išpasakyti trumpais žodžiais.

Geras dar butų daiktas sukalbėti Litaniją apie Jezaus Vardą.

Po Litanijai tris kartus muštis į krutinę, sakant: Dieve susimilk ant manęs griešnįko (arba griešnįkės).

Potam žemai pasilenkus sakyti: Tegul bus pagarbintas švenčiausis Sakramentas, tikras Kunas ir Kraujas Viešpaties musų Jezaus Kristaus, dabar ir visados ir ant amžių amžinųjų. Amen.

Lygiai ir vakare, jei galima ilgiaus pasimelsti, sukalbėjus Tėve musų ir tt. Sveika Marija ir tt., Tikiu į Dievą Tėvą ir tt. ir visuotinę Išpažintį pridera padėkavoti Viešpačiui Dievui už visas nuo Jo gautas geradarystes, pasimislyti sau apie mirtį atsiduoti globon (apiekon) švenčiausiai Panai Marijai, šventam Aniolui Sargui, šventam savo Užtarytojui, arba šventai savo Užtarytojai ir visiems Šventiesiems.

Geras dar butų daiktas sukalbėti Litaniją į švenčiausią Paną Mariją.

Po Litanijai gi pabaigti vakarines maldas teippat, kaip ir rytmetines maldas

Bet dar reikia neužmiršti padaryti kas vakaras rokundą (perkratinėjimą) sąžinės; tai yra, atsiminti savo nusidėjimus, kuriuos žmogus galėjo papildyti per tą dieną. Reikia už tuos nusidėjimus gailėtis ir prisižadėti gyvenimo pataisymą.

Apie tą sąžinės perkratinėjimą žemiaus bus padėta aiškesnė žinia.

Maldas, pridedamas prie ryto ir vakaro poterių, galima atkalbinėti ir kitoniškoje eilioje. Galima kalbėti ilgesniais arba trumpesniais žodžiais. Galima skaityti iš kningos, jeigu ta kninga katalikiška ir dvasiškos vyresnybės patvirtinta.

*

Varpais skambinant rytą, per pietus ir vakare reikia kalbėti malda: A n i o l a s D i e v o.

Tą maldą kalbame atminimui, jog Dievo Sunus tapo žmogumi dėl musų išganymo.

Pirmieji tos maldos žodžiai šitie: Aniolas Dievo apreiškė Panai Marijai, ir pradėjo iš Dvasios šventos. Tie žodžiai reiškia, jog Arkaniolas Gabrijėlius davė žinią švenčiausiai Panai Marijai, jog iš jos gims pasaulio Išganytojas Viešpats Kristus; ir jog ji pradėjo savo įščioje Viešpatį Jezų per visagalybę šventos Dvasios.

Antrasis tos maldos trukis yra šitoks: Šitai aš tarnaitė Viešpaties, tegul man stojasi pagal žodžio tavo. Tie žodžiai buvo švenčiausios Panos Marijos ištarti Arkaniolui Gabrijėliui, kada jis pasakė, jog ji pradėsianti ir pagimdysianti Viešpatį Jezų per Dievo visagalybę. Tie žodžiai ženklina štai ką: Aš esmi Dievo tarnaitė; man reikia pasiduoti Dievo valiai, ir aš pasiduodu; tai tegul gi darosi su manim teip, kaip tu, Aniole, pasakei.

Trečiasis šios maldos trukis šitoks: O Žodis stojosi Kunu ir gyveno terp musų. Šitie žodžiai reiškia: O Dievo Sunus tapo (stojosi) žmogumi ir gyveno terp musų. Nes Dievo Sunus yra Dievo Tėvo Žodis; kunu gi dažnai šventasis Raštas vadina žmogų. Ir dėlto šventas Jonas Apaštalas Dievo Sunaus įsikunijimą šiteip išreiškė: Žodis stojosi kunu. Kadangi Viešpats gyveno terp žmonių, labjausiai gi budavo su savo Apaštalais, todėl šventas Jonas tai išreiškė, sakydamas: ir gyveno terp musų.

Po kiekvienam iš tų trijų trukių kalbame po vieną: Sveika Marija ir tt., prašydami per tai švenčiausią Paną Mariją užtarymo už mus pas Dievą, idant pasinaudotumėm Dievo Sunaus įsikunijimu, tai yra, idant butumėm išganyti.

Toliaus dar pridedame šituos žodžius:

V. Melskis už mus šventa Dievo Gimdytoja!

R. Idant stotumės vertais žadėjimo Viešpaties Kristaus.

Pridedame ir šitą maldą: Melskimės. Mylistą tavo, prašome, Viešpatie, teikkis įpilti į musų širdis,

idant kurie, Aniolui apreiškiant, pažinome Kristaus tavo Sunaus įsikunijimą, per Jo kančią ir kryžių, butumėm privesti į garbę prisikėlimo iš numirusių. Per tą gi Kristų, Viešpatį musų. Amen.

Šita malda reiškia, kaip kad sakytumėm: Viešpatie Dieve, mes patyrėme apie Kristaus tavo Sunaus įsikunijimą, kadangi Arkaniolas Gabrijėlius davė apie tai žinią švenčiausiai Panai Marijai. Dėlto prašomė Tavę, duok savo mylistą musų dušioms, idant butumėm išganyti per kančią Jezaus Kristaus ir Jo mirtį, iškentėtą ant kryžiaus, o potam, pasauliui pasibaigus, prisikeltumėm iš numirusių garbėje. Prašome Tavę Viešpatie, išpildyk teip dėl to paties Kristaus, musų Viešpaties.

* * *

Švenčiausios Panos Marijos Rožančius yra tai garbinimas Dievo, sukalbant daug kartų Viešpaties maldą ir Aniolo pasveikinimą. Sukalbėjus vieną Tėve musų ir tt. kalbama esti dešimts kartų Sveika Marija ir tt.., ir teip daroma penkioliką sykių. Kad nepaklysti, skaitant maldas, suvarstyti yra didesni ir mažesni poterėliai; tie poterėliai vadinasi Rožančiumi, tai yra, vainiku, nupintu iš rožių, dėlto kad jie ženklina paskirstytas maldas, esančias dvasiškomis rožėmis.

Rožančių kalbame šiteip:

Pirma persižegnojame, potam kalbame vieną Tėve musų ir tt.. Sukalbėję Tėve musų, kalbame dešimtį kartų Sveika Marija ir tt., ir teip darome penkioliką kartų. Ant galo kalbame vieną kartą: Tikiu į Dievą Tėvą ir tt.

Teip kalbant visą Rožančių, kalbama esti penkioliką kartų Tėve musų ir tt. ir šimtas penkios dešimtįs kartų Sveika Marija ir tt... Bet kalbant vieną tiktai Rožančiaus dalį, esti penki kartai Tėve musų ir tt. ir penkios dešimtįs kartų Sveika Marija ir tt. Dėlto kad Rožančius turi tris dalis.

Pirmoji vadinasi džiaugsmo dalis, dėlto kad joje yra apmąstymai daiktų, duodančių mums didį džiaugsmą, kaip va:

1. Apreiškimas Arkaniolo Gabrijėliaus.
2. Apsilankymas švenčiausios Panos Marijos pas Elžbietą.
3. Viešpaties Jezaus gimimas Betliejaus mieste.
4. Apieravojimas kudikėlio Jezaus Jeruzaliaus bažnyčioje.
5. Atradimas Viešpaties Jezaus dvylikos metų bažnyčioje, besikalbančio su mokytojais žydais.

Antroji dalis Rožančiaus vadinasi Sopulinga, dėlto kad tenai yra apmąstymai Viešpaties Jezaus kentėjimų, tai yra:

1. Kruvinas prakaitas Viešpaties Jezaus, besimeldžiant Jam darželyje ant Alyvų kalno prieš pačią Jo kančią.
2. Nuplakimas Viešpaties Kristaus, Pilotui liepus.
3. Sužeidimas (suronijimas) Viešpaties Jezaus galvos erškėčių karuna.
4. Nešimas kryžiaus Kalvarijos kalnan.
5. Nukryžiavojimas Viešpaties Kristaus ir Jo mirimas.

Trečioji Rožančiaus dalis vadinasi Garbinga, dėlto kad turi apmąstymus Dievo garbės ir išaugštinimo švenčiausios Marijos Panos, tai yra:

1. Prisikėlimas iš numirusių Viešpaties Kristaus.
2. Dangun žengimas Viešpaties Kristaus.
3. Siuntimas šventosios Dvasios, arba atėjimas šventosios Dvasios ant Apaštalų po ugnies liežuvių paveikslu.
4. Dangun ėmimas švenčiausios Marijos Panos su dušia ir kunu.
5. Apvainikavimas danguje švenčiausios Marijos Panos, tai yra, didi jos galybė ir garbė danguje.

* * *

Karunka į švenčiausią Paną Mariją yra tai malda, kalbama dėl atminimo skaičiaus metų švenčiausios Panos Marijos gyvenimo. Sakoma yra, jog švenčiausi Panelė gyvenusi apie septynetą dešimtų metų; dėlto ir karunkon įdėta septynios dešimtįs kartų S v e i k a M a r i j a ir tt., ir tai teip, kad sukalbėjus vieną k a r t ą T ė v e m u s ų ir tt., reikia kalbėti dešimtį kartų S v e i k a M a r i j a ir tt., ir teip daryti septynis kartus. Bet iš pradžios reikia persižegnoti, sukalbėti vieną sykį T i k i u į D i e v ą T ė v ą ir tt., vieną sykį T ė v e m ū s ų ir tt. ir tris sykius S v e i k a M a r i j a ir tt. Teippat reikia daryti ir pabaigus, tiktai atvirsčiai, tai yra, sukalbėjus septynis T ė v e m u s ų ir septynias dešimtis S v e i k a M a r i j a, pridėti dar tris kartus S v e i k a M a r i j a, vieną kartą T ė v e m u s ų, ir vieną kartą T i k i u į D i e v ą T ė v ą, ir ant galo persižegnoti.

Bet karunka dar ir šiteip atkalbinėjama. Persižegnoję kalba vieną kartą T ė v e m u s ų ir tt. Potam kalba dešimtį kartų S v e i k a M a r i j a ir tt. Teip daro lig septynių kartų: ant galo gi sukalba vieną kartą T i k i u į D i e v ą Tėvą ir tt. Potam prideda dar tris kartus S v e i k a M a r i j a ir tt., ir ant galo žegnojasi.

Žodis k a r u n k a teippat kaip ir Rožančius, ženklina karunėlę, arba vainikėlį iš dvasiškų kvietkų. Dėlto ir poterėliai, ant kurių kalbama esti karunka, vadinasi teipogi k a r u n k a.

*

Yra dar ir kitos įvairios maldos po geras maldų kningas. Visgi reikia žinoti, jog po Viešpaties maldai, Aniolo Pasveikinimui ir Apaštalų Sudėjimui, pirmiausi vieta priguli kunigų poteriams, sudėtiems daugiausiai iš žodžių šventojo Rašto Senojo ir Naujojo Įstatymo.

Pačios švenčiausios ir svarbiausios maldos yra tos, kurias atkalbinėja vyskupai ir kunigai, laikydami

šventų mišių apierą (auką), krikštydami, patvirtindami tikėjimą ir suteikdami kitus šventus sakramentus.

*

Visutrumpiausi maldelė yra tai švento kryžiaus ženklas, tai yra, jog mes kalbame visutrumpiausią maldelę, žegnodamies ir sakydami: Vardan Dievo Tėvo ir Sunaus ir Dvasios šventos. Amen.

Nes žegnodamies trumpai išreiškiame, jog tikime visa, ką mums Dievas apreiškė, ir jog tikimės gauti visa, ką mums Dievas prižadėjo, ir jog mylime Viešpatį Dievą; ir dar trumpai parodome, jog prašome Viešpatį Dievą viso to, ko reikia prašyti ir ko prašyti galime.

Dėlto mums pridera žegnoties švento kryžiaus ženklu atsikėlus iš miego, arba einant gultų; prieš valgymą ir pavalgius; išeinant, arba išvažiuojant, arba išjojant kelionėn; kad per tai visos musų mislįs, žodžiai ir darbai butų pašvęsti ir atnašauti Viešpačiui Dievui ant garbės.

Šventas kryžius yra musų dušios ir kuno apgynimu baimei užtinkant, kaip tai, atsitikus ugniai arba tvanui; užpuolant nedoriems žmonėms, arba piktiems žvėrims, arba kam atsitikus įeiti kokion vieton, iš kur galėtų įkristi prapultin; ir užėjus smarkiai audrai ir perkunams. Teipogi labai pridera krikščioniui žegnoties švento kryžiaus ženklu, užtinkant kokiam pagundymui, ar tai užsidegant rustybei, ar kerštui įsigalint, arba įsigeidžiant neteisingo pelno, arba atsiradus bjaurioms mislims ir norams, arba esant terp žmonių niekinančių šventą tikėjimą, arba piktžodžiaujančių be jokios gėdos, arba prikalbinėjančių į kokį nusidėjimą.

Tokiuose ir tiems lygiuose atsitikimuose šventas esti daiktas persižegnoti, ar tai kitiems matant, ar nematant, kaip kam parodo išmintis.

*

Jeigu žmogus garbina Viešpatį Dievą viena tiktai mislimi, nesakydamas nei jokio žodžio, ir tuomet esti malda. Tokią maldą vadiname mislies malda, tai yra, malda daroma dvasioje.

Taigi esti malda, jei kas atsidėjęs mislija apie Viešpatį Dievą, apmąsto kaip įtikti Viešpačiui Dievui, kaip apsisaugoti nuo nusidėjimų, kaip išsisaugoti nuo amžinos prupulties, kaip užsipelnyti dangų. Tokie mąstymai labai geri ir reikalingi. Taigi išpuola pasirupinti rasti nors valandėlę tokiems mąstymams. Patogiausis jiems metas — rytas. Kas rytą negalėtų, tas kitame kokiame dienos mete tegul benkiek pamislys apie kokį išganingą daiktą. Mislijant duokim, apie mirtį, galima atsiminti, jog mirtis tikrai ateis, gal ir labai veikiai; jog Kristaus Viešpaties prisakyta rupintis ir buti prisitaisiusiam mirti, dėlto kad nežinome nei dienos, nei valandos savo mirties. Potam pamislyti, jog mirties užtiktas nusidėjimuose bučiau paskandintas amžinai pragaran. Apie tai pasimislijusį žmogų visą apima išganinga baimė, tai ir atsiranda gailestis už nusidėjimus, nusižeminimas prieš Dievą, ir pradeda žmogus nuoširdžiai prašyti nusidėjimų atleidimo. Gerai gi pasimisliję apie savo gyvenimo galą, suprantame, jog norint išsisaugoti negeros mirties, reikia tuoj pataisyti savo gyvenimą, pradėti pakutą, pataisyti papiktinimus, ganadaryti už kaltybes, daryti visokius gerus darbus, idant užsidirbti užmokesnį danguje; imame melstis Dievo mylistos padėjimo ir prisiketiname gyventi dievobaimingai.

Teip lygiai galima pasimislyti apie Dievo sudą, apie pragarą ir apie dangų.

Galima pasimislyti ir apie kiekvieną skyrium Dievo prisakymą, žiurint, kas juomi prisakyta, kas užginta; gerai peržiurint, ar tą prisakymą gerai pildome, ar pildome kaip reikia; atradus to prisakymo peržengimą, reikia gailėtis ir kietai prisiketinti pasitaisyti.

Galima teip apmąstyti ir Bažnyčios prisakymus ir Apaštalų Sudėjimo sąnarius, ir Viešpaties maldos meldimus. Galima pasimislyti ir apie visokius daiktus, girdėtus bažnyčioje iš pamokslo, arba katekizmo.

Teipgi dvasiškus mąstymus gali daryti ir toks žmogus, kurs nemoka skaityti. Kas gi moka skaityti, tam pigiaus atsieina rasti daiktus mąstymams; nes jisai gali perskaityti iš kningos kokį pamokslą arba dvasišką mąstymą ir apie jį sau pasimislyti.

*

Reikia pratintis dažnai pakelti mislis į Viešpatį Dievą. Labai tai praverčia musų išganymui ir nei kiek nesunku padaryti. Nes ir dirbant kokį darbą arba kuomi esant užsiėmus, galima nekartą atsidusti į Viešpatį Dievą, galima nekartą atsiminti kokį daiktą, linksminantį musų dušią, arba daiktą, žeminantį mus prieš Viešpatį Dievą arba daiktą, pažadinantį mus gerai ir nuoširdžiai tarnauti Dievui. Galima tai išpildyti, nenustojant dirbus, dėlto kad gana valandėlės pamislyti apie kokį daiktą, keliantį musų dušią į Dievą.

Visur aplink mus pilna Dievo darbų. Tie gi Jo darbai, kaip koki knınga, iš kurios kiekvienas žmogus gali sau skaityti. Žvilgterėk augštyn į giedrų dangų; tai ir pradžiugs tavo dušia, ir pamislysi sau — tai didumas, stiprumas ir visagalybė Viešpaties Dievo kurs visa tai sutvėrė! Vasarą vidulaukyje pasižvalgyk po žemės grožybes, po kalnus ir slėnius, miškais apžėlusius, po laukus javais plaukančius, po pievas, po nesuskaitomą visokių kvietkų daugybę; visa tai regint įnustenba širdis iš Dievo išminties, pajunta dėkingumą už gausias Dievo Apveizdos geradarystes, arba kilsta kita koki šventa mintis. Išvydęs vystančią žolelę, arba džiustantį lapelį, gali sau pamislyti, jog ir tavo gyvenimas šiame pasaulyje lygiai teip vysta ir džiusta. Grudelis, įmestas žemėn iš rudens, laukiant kitų metų rugiapjuties, primena žmogui, jog ir jam reikia žemintis ir varginti save per pakutą, norint pasiruošti amžinon laimėn danguje

Tokios dvasiškos mislįs vadinasi dvasiškomis šaudyklėlėmis, dėlto kad kilsta bežiurint ir lekia į dangų. Nereikia manymo, nei galvos sukimo tokioms mislims. Viešpats Dievas begal geras patsai jas netikėtai įdeda žmogaus širdin.

*

Lygiai esti malda, jei visus savo veikalus pildome, norėdami įtikti Viešpačiui Dievui.

Žmogus gerai pasimislįjęs apie darbus savo pašaukimo ir suprasdamas, jog Viešpats Dievas nori, idant jisai tuos darbus gerai padarytų, reikia kad turėtų tokią intenciją, arba tokį norą, kad tie darbai butų padaryti teip, kaip reikia, ir dėl pagarbinimo Viešpaties Dievo. Tai jeigu su tokia intencija pildo savo darbus ir veikalus, tuomet visi jo vargai esti nuolatinė ir nesiliaujanti malda.

Taigi reikia atnašauti Viešpačiui Dievui visus savo reikalus, visokius darbus, visus vargus ir nepatogumus, ir visus skausmus, teip sau mislijant, jog norime daryti visa iš Dievo meilės. Teip apieravot visi musų darbai virsta nuopelnais pas Dievą. Ir pats valgymas, atilsis ir prīderąs nekaltas pasilinksminimas po nuovargiui virsta Dievui ant garbės, jeigu jais naudojamės norėdami atgauti pajiegas darbui, kurį norime padaryti dėl Dievo meilės. Ši tiesa aiškiai pasakyta šventajame Rašte šitais žodžiais: Togidėl arba valgote, ar geriate, ar ką kitą darote, viśa dėl Dievo garbės darykite.

Iš to galime regėti, jog ir žmogus, turėdamas daugiausiai darbo, gali išpildyti Viešpaties Kristaus žodį: jog reikia visuomet melstisi ir nenustoti.

Teip kiekvienas katalikas gali ir turi pradėti dieną nuo Dievo, perleisti ją dėl Dievo, ir baigti ją su Dievu.

Žmogus apsunkintas daugybe vargų ir reikalų tegul dievobaimingai sukalbės vieną kartą Tėve musų ir tt., Sveika Marija ir tt., Tikiu į Dievą Tėvą ir tt., visuotinę Išpažintį, tegul

trumpą valandėlę pasimislys apie kokį daiktą, tarnaujantį amžinam išganymui: jau jisai pradės dieną nuo Dievo.

Tegul potam dirba visus savo darbus per visą dieną, bet norėdamas įtikti Dievui. Teip darydamas, perleis dieną dėl Dievo, ir bus teip lygiai, kaip kad butų meldęsis per visą dieną.

Ant galo tegul baigia dieną su Dievu, tai yra, tegul perkrato savo sąžinę ir nuoširdžiai pasimeldžia eidamas gultų.

Jeigu perdaug nuvargęs iš silpnumo negalėtų ilgiaus pasimelsti, tegul sukalba vieną kartą Tėve musų ir tt., Sveika Marija, Tikiu į Dievą Tėvą ir visuotinę Išpažintį.

Sąžinės gi perkratinėjimą, jei butų vargu padaryti einant gultų dėl nuvargimo ir silpnumo, galima jį padaryti anksčiaus vakarop, atradus kokią p..ogesnę valandėlę, ar tai esant tokioje vietoje, kur niekas nekliudo, arba einant keliu nuo darbo, arba iš kelionės važiuojant namo.

Toks sąžinės perkratinėjimas iš vienos dienos galima padaryti labai trumpai ir lengvai. Persižegnoti, atsidusti į Dievą iš širdies, idant Dievas apšviestų žmogų ir duotų pažinti nusidėjimus. Potam trumpai perbėgti savo visos dienos užsiėmimus, atsimenant sau: ar gerai atkalbėjau rytmetines maldas? ar nevalgiau arba ar negėriau perdaug? ar neapleidžiau kokio savo darbo? ar neminėjau Dievo vardo dovanai? ar nebuvo pykčio arba barnės, arba keiksmo, arba nepaklusnumo, arba neapkentimo ko, arba pavydėjimo? ar nepadariau kam pragaišties, kokios neteisybės? ar ko neapkalbėjau, arba neteisingai ko nenukaltinau? ar nebuvo melo? ar neklausiau negeros kalbos? ar nežiurėjau į kokius nepriderančius daiktus? ar nepasidaviau begėdiškoms mislims?

Toks sąžinės perkratinėjimas iš visos dienos, kaip jau pasakyta, galima padaryti greit, ir tai teip, kad kitas žmogus budamas prie tam nesuprastų. O tai

dėlto, kad tas perkratinėjimas esti iš vienos tiktai dienos; ir kad tiems, kurie perkratinėja kasdien savo sąžinę, pigu esti tai išpildyti trumpoje valandėlėje.

Nes jei nelyginant miške liepta butų rasti kokią vietą, bet liepta butų žmogui niekuomet tame miške nebuvusiam, arba kartais tiktai per tą mišką perėjusiam; prisieitų tam žmogui ilgai vaikščioti ir klaidžioti, pakol tą vietą atrastų. Bet miško sargas, visuomet miškę budamas ir visus kelius ir takus žinodamas, be jokio vargo atitiks tą vietą iš karto. Teip lygiai, kas niekuomet neperkratinėjo savo sąžinės, arba retai teperkratinėjo, ir tai be jokios rupesties; tokiam vargu esti padaryti sąžinės rokundą. Kas gi save sergi ir dažnai peržiurinėja savo darbus, žodžius ir mislis, tas pigiai ir veikiai pamato, kokiame daikte esąs nusidėjęs.

Perkračius savo sąžinę, reikia daryti aktą gailesčio už nusidėjimus. Tą gailestį galima išpasakyti trumpais žodžiai, ar šiokiais, ar tokiais, bytiktai butų ištarta. jog gailimės už nusidėjimus dėl meilės Dievo; jog jų neapkenčiame: jog kietai prisiketiname daugiaus Dievui nebenusidėti.

18. Apie meilę.

Reikia mylėti Viešpatį Dievą, dėlto kad Jis yra begal geras.

Geru vadiname tokį daiktą, kurs mus linksmina ir duoda mums laimę. Dėlto ir žmonės mėgsta mislyti apie tai, kas jiems regisi nepaprasta, kas juos linksmina, kas juos laimingais daro; mėgsta apie tai mislyti; trokšta įgyti.

Visi gi nepaprasti daiktai, kurie tiktai žmogų linksmina ir laimingu daro, visa tai Viešpaties Dievo sutverta. Taigi Viešpats Dievas, kurs vistai sutvėrė, begal labjaus yra nepaprastas, begal labjaus mus linksmina ir laimingais daro. Jeigu tat mylime gė-

rybę, Dievo sutvertą, tai dar labjaus reikia mylėti patį Viešpatį Dievą, kurs visokią gėrybę sutvėrė.

Bet Viešpats Dievas yra ne tiktai gėrybė, didesnė už visokią gėrybę, kurią sutvėrė, bet dar Jisai yra gėrybė begalinė ir neišmanoma.

Jei pažįstame kokį išmintingą žmogų, stebimės jo išminčiai; bet dar labjaus nustenbame, radę žmogų dar išmintingesnį. Stebimės sutikę žmogų labai stiprą; bet aptikus dar stipresnį, dar didesnis esti musų nustebimas. Džiaugiamės regėdami meilų žmogų, norintį kitiems gero, mielaširdingą, geradarį; bet dar didesnis ima mus džiaugsmas, radus kitą žmogų dar meilesnį ir daugiaus gero darantį. Jei kas mus pamokina religijos, parodo, kaip dvasiškai gyventi, nuramina musų dušią, duodamas gerus patarimus; toksai daro mus dvasiškai laimingais; bet ta musų laimė eina didyn, jei kitas kas duoda mums apšvietimą dar tikresnį ir dušiai ramumą dar didesnį. Bet ką tiktai turi žmonės, visa tai turi savo ribas ir neturi pilno gerumo. Už visas gėrybes, žmonėms duotas, be jokio palyginimo didesnis yra šventumas ir garbė Aniolų ir Šventųjų.

Bet šventumas ir garbė Aniolų ir Šventųjų neturi mažiausio palyginimo su Viešpaties Dievo tobulybėmis. Nes visos Viešpaties Dievo tobulybės neturi galo, nei jokių ribų.

Jo išmintis begalinė; Jo valdžia ir galybė neišmanoma, dėlto kad Jisai visagalįs; Jo malonybė ir mielaširdystė nei jokio galo neturi; Jo teisybė neapsakoma. Aniolai ir Šventieji yra laimingi ir bus laimingi per amžių amžius iš regėjimo Viešpaties Dievo. Veizdėdami į Jį, pasisotinti ir atsižiurėti negali. Randa jie kaskart vis naujas priežastis mylėjimo Dievo, ir tos priežastįs Dievo meilės niekuomet negali pasibaigti.

Taigi reikia mylėti Viešpatį Dievą dėlto, kad Jisai gėrybė begalinė ir neišmanoma.

Viešpačiui Dievui esant begaline gėrybe, reikia Jį mylėti labjaus už visus daiktus; tai yra, labjaus už

savo prietelius, labjaus už gimines, labjaus už tėvą ir motiną, labjaus už save patį. Dėlto gi reikia mums buti pasiryžusiems išsižadėti savo patogumo, visokių, kokias turime, žemės gėrybių ir gyvenimo dėl meilės Viešpaties Dievo. Tai jeigu tėvas arba motina geistų, kad darytumėm ką prieš Dievo valią, nereikia to daryti, nors tai labai netiktų tėvui arba motinai, nors jie butų nuliudę ir rustintųsi, dėlto kad Viešpatį Dievą labjaus reikia mylėti, nekaip gimdytojus. Lygiai, jei giminės arba prieteliai atsitrauktų nuo kokio žmogaus užtai, kad jisai užlaiko šventą tikėjimą, arba kad gyvena dievobaimingai; reikia jam atsižadėti tos meilės giminių ir prietelių, bet neatsižadėti švento tikėjimo ir dievobaimingo gyvenimo; dėlto kad Viešpatį Dievą labjaus reikia mylėti, nekaip gimines ir prietelius. Jei kam prisieitų iškentėti didelius skausmus už paklusnumą ir ištikimybę Viešpačiui Dievui, jei prisieitų padėti už tai visus turtus ir sveikatą, arba ir gyvastį, reikia visoko nesigailėti, dėlto kad reikia mylėti Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus.

Reikia mums mylėti Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus ir dėlto, kad Jisai musų Sutvertojas. Juk gi musų visai nebutų, jei Dievas musų nebutų sutvėręs. Ta pati sutvėrimo geradarystė reikalauja nuo musų, idant mylėtumėm Dievą labjaus už visus daiktus. Bet dar žiurėkime, jog mums Viešpats Dievas davė nemirtingą ir protingą dušią, galinčią Jį pažinti ir mylėti per visus amžius. Musų kunas nors miršta, bet pasauliui pasibaigus, prikeltas iš numirusių, jau nebemirs, turės draug su dušia danguje amžiną laimę ir garbę. Ne dėlko kito ir Viešpats Dievas sutvėrė žmogų, kaip tiktai dėlto, kad butų amžinai laimingas. Toji laimė buvo prapuldyta per Adomo ir Jievos nusidėjimą; bet Dievo Sunus, žmogumi tapęs, išpirko žmones iš amžino prakeikimo ir uždirbo žmonėms tiesą įeiti dangun, per sopulingiausią ir baisiausią savo kančią ir mirtį, iškentėtą ant kryžiaus. Dangų apturėti padeda mums Dievo mylista,

ir beto turime visokias pašalpas, Viešpaties Kristaus įstatytas. Teip gi atpirkimo geradarystės reikalauja nuo musų mylėjimo Dievo labjaus už visus daiktus. Gyvenant čia ant žemės kiekvienoje vietoje ir kiekvienoje valandoje užlaiko mus Dievo Apveizda· Nes negalėtumėm gyventi nei vienos valandos, negalėtumėm nei per vieną valandą naudotis savo dušios ir kuno pajiegomis, jei nesirupintų apie mus visuomet visagalįs Dievas. Taigi kiekvienoje musų gyvenimo valandoje gauname naujas Dievo geradarystes. Ir visokie dušios ir kuno skausmai, Dievo siunčiami ant musų, ir tai vis Jo geradarystės, kaip kokie negardieji gydyklai ligoniui pagydyti.

Taigi didžios Dievo geradarystės, musų apturėtos, ir kurias nuolatos gauname, ir neapsakomos amžinos gėrybės, kurias tikimės gauti, reikalauja nuo musų mylėjimo Dievo labjaus už visus daiktus.

Todėl pirmiausis ir didžiausis yra Dievo prisakymas, idant Jį mylėtumėm. Tuomi prisakymu apimtas yra visas Dievo Įstatymas; kas išpildo ta prisakymą, tasai išpildo visa, ko tiktai reikia. Nes kas tikrai myli Dievą, tasai tvirtai tiki, kas Dievo apreikšta, tikisi gausiąs, kas Dievo pažadėta, ir išpildo visas priedermes link Dievo, pats link savęs ir link artimo.

Viešpats Dievas prisakė, kad Jį mylėtumėm iš visos musų širdies, ir iš visų pajiegų. Nes šventame Rašte yra šitie žodžiai. Mylėsi Viešpatį, tavo Dievą, iš visos tavo širdies ir iš visos tavo dušios, ir iš visų tavo pajiegų ir iš visos tavo mislies. (Luk. X. 27)

Viešpats Dievas davė mums dušią, taigi reikia mums naudotis dušios pajiegomis Jam ant garbės. Dušios pajiegos šitos: protas, atmintis ir valia.

Mislydami apie Dievo išmintį, malonybę, visagalybę, ir kitas tobulybes ir pasirupindami mylėti Dievą, naudojamės protu ir atmintimi Dievui ant garbės.

Kas išmoko kokių mokslų, tam reikia už tai garbinti Dievą ir pripažinti, jog visi mokslai Dievo duoti. Ką tiktai žinome apie kokius išmintingus, gerus dievobaimingus ir šventus žmones, reikia pripažinti, jog visa tai Dievo dovana; nes tiktai Dievo duota tiems žmonėms buti išmintingais, gerais, dievobaimingais ir šventais. Mislijant apie visokius sutvertus daiktus, reikia stebėtis išminčiai ir visagalybei Viešpaties Dievo, nes dangus ir žemė ir visa, kas yra danguje ir ant žemės, vistai stebėtini Dievo darbai. Regint kokias nelaimes ir pragaištis Dievo leistas, reikia garbinti Jo teisybę.

Teipgi visiems daiktams, apie kuriuos mislijame, vedant musų mislį į Dievą, esti mylėjimas Viešpaties Dievo i š v i s ų m u s ų m i s l i ų.

Naudojamės savo valia Dievui ant garbės, norėdami daryti, kas Dievo mums prisakyta, ir patįs savaimi tai darydami; norėdami dangų gauti, kurį mums pažadėjo Viešpats Dievas, ir patįs savaimi darydami darbus, nupelnančius mums amžiną užmokesnį. Nereikia gerųjų darbų daryti dėl apturėjimo kokių žemiškų gėrybių; nei dėl įsigijimo žmonių malonės; nei dėl pasigyrimo. Bet reikia pildyti savo pašaukimo darbus, ir daryti gerai dėlto, kad toki Dievo valia. Lygiai reikia sergėtis visokių nusidėjimų ne dėlto, kad neateitų ant musų kokie skausmai ant šios žemės, ir ne dėlto, kad nesiliautų mylėję mus prieteliai, arba maloniomis buvusios vyresnybės; nei dėlto, kad nebutumėm čia paniekinti; bet tiktai dėlto, jog nusidėjimais užrustiname Dievą.

Jeigu tat sergimės nusidėjimų dėlto, kad mylime Dievą, ir jei gerai darome dėlto, kad mylime Dievą; tai tuomet mylime Dievą iš v i s o s m u s ų v a l i o s. Tai yra mylėjimas Dievo iš v i s o s s a v o š i r d i e s, nes sakoma yra, jog valia esanti širdyje.

Taigi žmogus, kurs myli Viešpatį Dievą iš visos širdies, džiaugiasi iš platinimosi religijos po pasaulį ir trokšta, kad ją pažintų visi žmonės ir pagal jos

gyventų. Džiaugiasi iš gerų darbų, kuriuos kiti daro iš Dievo meilės. Patyrus gi, jog bedieviai išniekina šventus daiktus, arba niekina Viešpatį Dievą arba Jo Šventuosius, ima jį neramumas ir skausmas. Žmogus, Dievo mylėtojas iš visos širdies, džiaugiasi iš pasididinimo visokių mokslų, amatų, visokių išmintingų priemonių, gerai išgalvotų, ir iš visokio žemiško gerumo; jei regi, jog per tai didyn eina Viešpaties Dievo garbė. Bet jei regi, jog tie daiktai virsta ant nusidėjimo Dievui, tai iš to viso darosi jam negera ir širdį sopa.

Mylėjimas Viešpaties Dievo iš visos savo mislies ir iš visos savo širdies yra tai mylėjimas Dievo iš visos savo dušios. Nes mylint Viešpatį Dievą iš visų mislių ir iš visos širdies, yra tai meilė iš visų dušios pajiegų; yra tai sunaudojimas dėl Dievo meilės ir savo proto, ir atminties, ir valios visuose daiktuose.

O kad tas, kurs labai myli Viešpatį Dievą, netiktai trokšta įtikti Dievui, bet ir stengiasi daryti visa, kas Dievui tinka; tai jis ant to apverčia visas savo išgales, prisimanymą, atsargumą, visą savo prityrimą, žinias ir mokslus ir visas savo kuno pajiegas.

Viešpats Dievas davė mums ir kuną, tai reikia ir savo kuno pajiegas apversti Jam ant garbės. Kunas gi yra suaugęs su dušia ir dėlto draug su dušia pildo dvasiškuosius darbus; ar tai einant Dievo garbintų bažnyčion, arba kalbant poterius ir maldas, klausant dvasiškų pamokslų, ar skaitant dvasiškas kningas, arba kitus mokinant; arba rankiojant daiktus, reikalingus bažnyčiai statyti, arba ją savom rankom statant, arba puošiant altorius ir dėlto nesigailint visokių vargų, arba kelionių, arba pinigų.

Tai visas musų dušios ir kuno pajiegas apversdami Dievui ant garbės, visais gi savo norais ir darbais stengdamies įtikti Viešpačiui Dievui, tikrai tai mylime Viešpatį Dievą iš visų savo pajiegų.

Reikia tat nuolatos mylėti Viešpatį Dievą. Kas

nuolat myli Viešpatį Dievą, tą ir Dievas myli. Pakol katalikas nepapildo mirtino nusidėjimo, patol nepragaišina Dievo meilės. Tokiame žmoguje nuolat buna Dievo mylista. Ir dėlto apie tokį žmogų sakoma, jog jisai buna Dievo mylistoje.

Reikiant mums mylėti Viešpatį Dievą nuolat, arba be perstogės, reikia kartais tą musų meilę išreikšti ir žodžiais. Įvyksta tai mums kalbant a k t ą D i e v o m e i l ė s. Tas meilės aktas trumpai galima ištarti keliatu žodžiu, nors ir šiteip: m a n o D i e v e, m y l i u T a v ę iš v i s o s m a n o š i r d i e s, d ė l t o k a d T u b e g a l v e r t a s m e i l ė s. Iš tokeliato žodžių jau labai geras esti aktas Dievo meilės, jei jie sutinka su žmogaus širdimi.

Kiekvienam kudikiui, kaip tik ateina protan, reikia atsidėjus ir tikrai daryti aktą Dievo meilės, dėlto kad, kaip jau sakyta, reikia nuolatos gyventi Dievo meilėje, kad ir numirti Dievo meilėje.

*

Kas myli Viešpatį Dievą iš visos savo širdies, tasai myli ir savo artimą, atsižvelgdamas į Dievą. Nes Viešpats Dievas prisakė mylėti musų artimą, tai yra kiekvieną žmogų. Visi žmonės sutverti ant paveikslo ir prilyginimo Dievui; už visus žmones kentėjo Viešpats Kristus ir mirė ant kryžiaus; visus tat žmones reikia mums mylėti, tikinčius ir netikinčius, geruosius ir piktuosius, gimines ir svetimuosius, prietelius ir neprietelius. Katalikui reikia neapkęsti bedievystę, ir netikrąjį tikėjimą, ir atsiskyrimą nuo Bažnyčios; bet žmones teip suklydusius, išklydėlius iš švento tikėjimo ir atskalunus nuo šventos Bažnyčios reikia mylėti, gero jiems norėti, reikale esančius šelpti ir gelbėti. Teipogi katalikui reikia neapkęsti suktybių, išdavimų, neteisingų skriaudų ir visokių prasikaltimų; bet žmones, tokių nusidėjimų kaltus, reikia mylėti; reikia trokšti jų susipratimo, pa-

sigailėti jų, kenčiant jiems kokį skausmą, ir neatsakyti jiems pašalpos.

Reikia gi mums mylėti musų artimus teip, kaip mes patįs save mylime. O tai reiškia, kad nedarytumėm savo artimams to, ko mes patįs nuo jų nenorėtumėm pritirti. Tai kaip nenorime, kad mums kas išplėštų musų daiktus, arba mus neteisingai kaltintų, arba musų prasikaltimus, kitiems nežinomus, apsakinėtų, arba mums gadintų sveikatą, arba mums darytų kokią nedorybę; teip ir mums reikia nenorėti niekeno turto, nieko neskųsti neteisingai, nei neapkalbinėti, nei sveikatos neatimti, nei daryti jokios pragaišties artimo dušiai arba kunui. Bet ir to dar negana. Nes jei koks žmogus nedarytų niekam nieko pikto, negalima dar butų apie jį sakyti, jog myli artimą, kaipo patsai save. Apie tokį žmogų tiktai tegalima sakyti, jog nedaro niekam pikto. Kas gi myli savo artimą, kaipo patsai save, tasai netiktai nedaro kitiems pikto, bet dar kiek galėdamas kitiems daro gerai. Darykime tat artimams tai, ko norėtumėm sau nuo jų. Kaip norėtumėm, kad kiti mus apšviestų daiktuose, kurių nežinome, kad mums reikalaujant duotų gerą patartį, kad mus nuliudusius linksmintų, pavargusius arba apsirgusius gelbėtų; teip ir mes, kiek galime, nemokančius apšvieskime, abejojantiems duokime gerą patartį, nuliudusius linksminkime, pavargėliams ir ligonims padėkime.

Tuodu prisakymu apie meilę Dievo ir artimo, apima visą Dievo Įstatymą. Aiškiai tai pasakė musų Viešpas Jezus Kristus šitais žodžiais: Mylėsi Viešpatį, tavo Dievą, iš visos tavo širdies ir iš visos tavo dušios, ir iš visos tavo mislies. Tas yra didžiausis ir pirmasis prisakymas. Antrasis gi tam panašus yra: Mylėsi tavo ártimą, kaipo patsai save. Ant tų dviejų prisakymų pasiremia visas Įstatymas ir Pranašai. (Mat. XXII. 37 ir tol). Išganytojo tat žo-

džiai, čia paminėti, aiškiai parodo, jog visas Dievo Įstatymas, kada norint duotas, ir visa, ką apreikšdavo, Dievui liepiant, Pranašai, sueina į prisakymą, kad mylėtumėm Dievą labjaus už visus daiktus, artimą gi teip, kaip patįs save.

Dėlto tai ir sakoma, jog šituose dviejuose prisakymuose tilpsta dešimts Dievo prisakymų, kurie bus paaiškinti sekančiame perskyrime.

19. Apie dešimtį Dievo prisakymų.

Dešimtin Dievo prisakymų maža kas daugiaus įdėta, ne kaip p r i g i m i m o į s t a t y m a s. Prigimimo gi įstatymas tai niekas kitas, kaip tik p r o t a s i r s ą ž i n ė.

Žmogus protu pažįsta, jog reikia garbinti Viešpatį Dievą; pažįsta, jog reikia sergėtis viso pikto ir daryti gerai; pažįsta, jog nereikia to daryti kitam, ko mes patįs nenorėtumėm pritirti nuo kitų.

Žmogus sąžinėje sudijasi patsai save, ar gerai ar piktai mislija, arba kalba, arba daro; ir jeigu gerai yra mislijęs, arba ką sakęs, arba daręs, tai dušia jaučia ramumą ir linksmybę. Bet jei yra ką negera papildęs mislimi, arba kalba, arba darbu, tai esti liudnas ir griaužiasi. Teip gi žmogus turi savyje be mokslo įstatymą, kurį Dievas įdeda jo dušion. Tasai įstatymas vadinasi p r i g i m i m o į s t a t y m u.

Bet nors Viešpats Dievas sutverdamas žmogų įdeda jam prigimimo įstatymą, visgi to žmogui negana, kad galėtų aiškiai pažinti visa, kas jam reikia daryti. Dėlto ir Viešpats Dievas jau pirmiesiems žmonėms, Adomui ir Jievai, aiškiai tą įstatymą apreiškė, ir paskiaus dažnai apreikšdavo jį žmonėms.

Po tuomi įstatymu gyveno žmonės nuo pasaulio pradžios lig tam laikui, kuriame Viešpats Dievas per šventą Maižiešių davė savo prisakymus, parašytus ant dviejų akmens plokščių.

Reikia žinoti, jog pirmieji Adomo ir Jievos sunųs buvo Kainas ir Abelis. Kainas, pavydėjimo apimtas, užmušė Abelį. Kaino vaikai buvo negeri. Adomas turėjo dar kitą sunų, vardu Setą. Seto vaikai užlaikė Dievo pažintį ir gyveno dvasiškai. bet. bendrindamies su Kaino vaikais, patįs ištvirko. Teip visi žmonės virto bedieviais; ir jų palcistuvystė teip buvo didi, jog Viešpats Dievas pasiketino išnaikinti visus žmones aptvinimu visos žemės, atskyrus tiktai Patrijarką Nojų ir jo šeimyną. Tame tvane paskindo visi žmonės. Aštuonios tiktai įpatos (asabos) tebuvo užlaikytos nuo tvano, tai yra, dievobaimingas Nojus, jo moteris, trįs jo sunųs: Semas, Kamas ir Japetas ir jų moterįs.

Tvanui išdžiuvus, vėl ant žemės pasidaugino žmonės iš Nojaus vaikų. Bet po tvanui žmonės buvo dar nedoresni už tuos, kurie buvo gyvenę pirm tvano. Nes, ką butų garbinę Viešpatį Dievą, daugumas ėmė garbinti saulę, mėnesį, žvaigždes, stipruosius žmones. Buvo tai labai sunkus nusidėjimas, vadinamas s t a b m e l d y s t e. Liovėsi atidavinėję pagarbą tėvams, paleistuvavo, vieni kitiems darė galą, vogė, melavo.

Tokioms bedievystėms besidedant, visgi buvo kai-kurie šventi žmonės, labjausiai terp Seto vaikų, ir jie užlaikydavo Dievo apreikštą religiją ir prigimimo įstatymą. Vienas iš jų buvo Abraomas. Abraomui Viešpats Dievas apreiškė, jog iš jo vaikų gims laukiamasis pasaulio Išganytojas, ir prižadėjo jam, jog iš jo vaikų bus didi giminė, ir jog tai giminei bus duota žemė, vadinama K a n a a n u. Abraomas turėjo sunų Izaoką, Izaokas gi turėjo sunų Jokubą. Jokubas gi turėjo dvyliką sunų; ir iš tos dvylikos jo sunų atsirado didi Izraelitų, arba žydų giminė.

Vienas iš dvylikos Jokubo sunų, vardu Juozapas, savo brolių parduotas nelaisvėn, nuvestas buvo žemėn Egiptu vadinamon. Jam gi sekėsi ir nesisekė Egipte; ant galo Viešpats Dievas davė jam įgyti didžią malonę pas Egipto karalių, kurs jam davė ir valdžią

visai karalystei valdyti. Tuomet butų galėjęs atkeršyti savo broliams, bet to nepadarė; juoties dar jiems dovanojo ir atgabendino Egiptan savo tėvą ir brolius su jų moterimis ir vaikais. Tenai jie įsikurė; ir iš jų pasidarė labai didelė Izraelitų arba žydų giminė. Gera buvo Izraelitams, pakol gyveno Juozapas. Bet Juozapui numirus, kitas Egipto karalius, kurs Juozapo nebuvo pažinęs, ėmė spausti Izraelitus sunkiais darbais, pastatė ant jų užvaizdus, nebeduodančius jiems nei jokio atilsio ir apsieinančius su jais nežmoniškai, ir dar norėjusius išnaikinti visus jų kudikius vyriškos lities. Budami tokioje nelaimėje, Izraelitai šaukėsi į Dievą, ir Viešpats Dievas išklausė jų balso. Siuntė Viešpats Dievas jiems iš nelaisvės išvesti šventą vyrą—Maižiešių.

Maižiešius nors buvo iš Izraelitų giminės, bet, Dievui rėdant, buvo išauklėtas Egipte karalaitės rupestimis. Potam vienok Maižiešius pabėgo žemėn, vadinamon T u š č i a A r a b i j a. Tenai Viešpats Dievas pasirodė Maižiešiui ir liepė eiti Egiptan ir išvesti Izraelitus iš nelaisvės, ir davė jam galybę daryti stebuklus.

Maižiešius, atvykęs Egiptan, padarė teip daug stebuklų, kad Egipto karalius, nors ir nenorėdamas, buvo priverstas leisti Izraelitams išeiti iš jo žemės. Išėjo tat Izraelitai ir keliavo į Kanaano žemę, kuri jiems buvo pažadėta.

Pradžioje kelionės prisiartino prie kalno Sinai. Tenai Viešpats Dievas liepė jiems pabuti, ketindamas jiems duoti savo įstatymą. Per Maižiešių Viešpats Dievas apreiškė Izraelitams, kokioje dienoje jie išgirs Dievo balsą ant to kalno. Atėjus tai dienai nuo ryto girdėjosi griausmai ir žaibai; ir labai tirštas debesis apdengė kalną, ir visi išvido tą kalną ugnyje, ir girdėjo šauksmą kaip ir daugelio draug triubų. Tuomet atsiliepė didis balsas iš debesies, sakydamas šituos žodžius: A š e s m i V i e š p a t s D i e v a s t a v o, k u r s t a v e i š v e d ž i a u i š E g i p t o

žemės. iš namų nevalios. Ir potam tas pats balsas išpasakė visus žodžius dešimties prisakymų, kurie trumpai sakant yra šitokie:

I. Neturėk svetimų dievų prieš mane.
II. Neimk vardo Viešpaties Dievo tavo dovanai.
III. Atmink šventą dieną švęsti.
IV. Godok (šenavok) tėvą tavo ir motiną tavo.
V. Neužmušk.
VI. Nesvetimoteriauk.
VII. Nevogk.
VIII. Nekalbėk neteisiai prieš artimą tavo.
IX. Negeisk moters artimo tavo.
X. Negeisk nei namų, nei tarno, nei tarnaitės, nei jaučio, nei asilo, nei jokio daikto, kurs yra artimo tavo.

Šituos tat prisakymus patsai Viešpats Dievas apreiškė Izraelitams ant kalno Sinai. Potam gi Maižiešiui užėjus, Dievui liepiant, ant kalno ir esant debesyje, davė jam Viešpats Dievas tuos pačius dešimtį prisakymų, parašytų ant dviejų akmens plokščių.

Pirmieji Dievo žodžiai, kuriuos Izraelitai girdėjo iš debesies ant kalno Sinai, buvo šitie: Aš esmi Viešpats Dievas tavo, kursai tave išvedžiau iš Egipto žemės, iš namų nevalios (nelaisvės). Šitie žodžiai tai pradžia prisakymų. Tais žodžiais Viešpats Dievas priruošė Izraelitus, kad priimtų prisakymus kuolabiausiai brangindami, kaipo nuo visagalinčio Sutvertojo, kursai juos savo galybe išvedė iš Egipto, kur jie buvo buvę sunkioje nelaisvėje.

*

I. Pirmasis prisakymas, išreikštasis žodžiais: Neturėk svetimų dievų prieš mane, gina to, kad nei vieno sutvėrimo nelaikytumėm Dievu; nes Viešpats Dievas tikrasis tiktai vienas tėra, visagalis Sutvertojas dangaus ir žemės. Šitą gi nusidėjimą papildydavo tie, kurie prasimanydavo įvairius dievus.

Garbindavo jie saulę, mėnesį, žvaigždes. Dirbdavosi jie visokius paveikslus iš aukso, iš sidabro, iš akmenų, arba iš medžio; vienus kaip ir vyriškus, kitus moteriškus; ir tuos paveikslus vadindavo dievais, darydavo jiems aukas (apieras), statydavo jiems bažnyčias, savo viltį ant jų guldydavo. Taigi ir buvo stabmeldystė arba stabų garbinimas. Nes stabu (balvonu) vadinasi paveikslas kokio daikto. O kadangi tie žmonės duodavo garbę ir šlovę tokiems stabams, užtat ta jų netikroji religija ir vadinasi stabmeldystė.

Bet reikia žinoti, jog šiuomi prisakymu neužginta garbinimas paveikslų švenčiausios Traicės, arba nukryžiavoto Išganytojo, arba Aniolų, arba Šventųjų. Dėlto kad mes nei iš jokio paveikslo neprašome nieko; ir nieko nuo jų nesitikime gauti, kaip tai darydavo stabmeldžiai. Bet prieš Viešpaties Dievo ir jo Šventųjų paveikslus nusiimdami kepurę, arba juos bučiuodami, arba prieš juos klaupdami, garbiname Viešpatį Dievą, arba atiduodame garbę patiems tiktai Šventiesiems, kurių panašumą regime tuose paveiksluose.

Reikia teipogi žinoti, jog šis prisakymas negina atidavinėti garbę Šventiesiems; dėlto kad jis tiktai tegina, kad neduotumėm nei jokiam sutvėrimui tokios garbės, kuri priguli vienam Viešpačiui Dievui. Mes gi šloviname Šventuosius tiktai kaipo sutvėrimus, mielus Viešpačiui Dievui, kuriuos jisai apdovanojo amžina garbe. Garbiname Šventuosius dėl dovanų, kurias jiems Dievas davė; per tai gi garbiname patį Dievą. Taigi garbė, kurią duodame Šventiesiems, eina į patį Viešpatį Dievą. Jeigu ant žemės godojame (šenavojame) gerus, didžius žmones, kaipgi negarbinti Šventųjų, kurie yra Dievo prieteliais, ir kurių garbė labai didi danguje. Dėl tos pačios priežasties garbiname Šventųjų relikvijas, tai yra, Šventųjų kūnus ir kai-kuriuos daiktus, kuriuos jie turėjo, gyvendami ant žemės. Nes jei godojame kapus žmonių, padariusių daug gero, jei pasilaikome kaipo brangų

pamenklą, daiktus musų prietelių arba dorų žmonių, tai kaip gi nebranginti relikvijų Šventųjų.

Švenčiausiai gi Panai Marijai duodame garbę dar didesnę, nekaip visiems kitiems Šventiesiems ir Aniolams, dėlto kad ji yra Motina musų Viešpaties Jezaus Kristaus.

Bet nei Šventiesiems, nei Aniolams, nei švenčiausiai Panai Marijai neduodame dieviškos garbės, tai yra, tokios garbės, koki tikrai priguli vienam tiktai visagalinčiam Sutvertojui. Tokią garbę vienam tiktai teduodame Viešpačiui Dievui. Į vieną tiktai Viešpatį Dievą tikime; nuo jo tiktai vieno tesitikime viso; vieną tiktai Viešpatį Dievą temylime labjaus už visus daiktus iš visos širdies, ir iš visų musų pajiegų. Ir dėlto šventos mišios per kurias garbiname visagalintį Sutvertoją, apieravojame vienam tiktai Viešpačiui Dievui.

Viešpats Dievas šiuomi pirmuoju prisakymu, užgindamas stabmeldystę, dar prisako Jam tiktai vienam teduoti dievišką garbę, kaipo vienam tikrajam Dievui, į Jį vieną tetikėti, Juomi vienu tesitikėti ir mylėti Jį labjaus už visus daiktus iš visos širdies. Tai gi visa, kas tiktai priešinasi tikėjimui, vilčiai, meilei ir dieviškai garbei, vis tai nusidėjimas prieš šitą pirmąjį prisakymą.

Taigi peržengia šį prisakymą tie, kurie netiki to, ką apreiškė Viešpats Dievas; ir kurie apie tuos daiktus abejoja, arba teip mislija, kad gal tai netiesa. Nusideda prieš šitą prisakymą išklydėliai iš švento tikėjimo, turėdamies savo klaidų, priešingų šventos Bažnyčios mokslui. Nukalsta prieš šitą prisakymą atskalunai nuo Bažnyčios, nepripažindami Popežiaus už Bažnyčios galvą, nors jį pastatė savo vietininku patsai Kristus Viešpats. Peržengia šitą prisakymą žydai, kurie Viešpaties Jezaus nepripažįsta Dievo Sunumi ir pažadėtu Išganytoju. Sulaužo šitą prisakymą ir visi kiti, kurie laikosi kokios netikros religijos, ir ataušėliai, kurie neturi nei jokios religijos.

Laužo šitą prisakymą ir tokie, kurie sutepa bažnyčias, versdami jas sau gyvenimais, arba po jas pildydami kokius nusidėjimus; ir tokie, kurie paniekindami mėto kryžių, Šventųjų paveikslus, arba šventus indus, arba tyčiomis juos verčia į niekus.

Užginta čia ir visokie nusidėjimai, vadinami prietarais (zabobonais). Užginta vaikščioti pas burtinįkus ir kabalnįkus, kurie apgaudinėdami žmones sakosi galį patirti apie daiktus, niekam nežinomus, tiktai vienam Dievui. Tokie suvedžiotojai vieni žiuri į delnus, kiti išdėsto kortas, ir sakosi, žiurėdadami delnan arba į kortas, sužiną, ar tai yra daiktai kieno pavogti, arba pamesti; arba jog patirią, kaip kam atsitiks potam. Kiti sakosi esą nuodnįkais, žavėtojais, raganomis ir raganiais, ir moką, šnibždėdami kokius tenai žodžius, arba padėdami kokius daiktus, užlesti ant kito kokią pragaištį, arba ligą; arba atitolinti nuo jų kokią nelaimę. Esti ir tokių, kurie vadindamies žiniais, žiniuonais, šeptoriais, sakosi moką kalbėjimais, šnibždėjimais, spjaudymais pagydyti ligonį, ar atitolinti pragaištį, arba kokią nelaimę. Tai kas tiktai vaikščioja pas tokius žmones, toksai perzengia pirmąjį Dievo prisakymą.

Tam pačiam prisakymui priešinasi, jei kas tiki, jog visi sapnai parodo, kas kam atsitiks. Ir dėlto nusideda, kurie savo arba kitų sapnus išguldinėja.

Nuodemė (griekas) yra tikėti jog numirėliai išeiną iš savo kapų ir vaikščioją po namus, gąsdindami žmones, arba juos smaugdami, arba nuo jų išnešdami iš namų kokius daiktus. Atsitikdavo ir tokių apgaudinėtojų, kurie sakydavosi, esą numirėliais ir turį galybę ant kitų numirėlių.

Priešinga šiam pirmajam prisakymui ir tai, jei kas tariasi esą tokios dienos, kuriose nereikia važiuoti kelionėn, kad nepatiktų koks negeras priepuolis; arba trylikai įpatų draug prie stalo sėdint, vienai reiksią tais pačiais metais mirti; arba varnai krankiant už-

tiksinti koki nelaimė. Visi ir kiti tokie prietarai tegul bus toli nuo tikrojo kataliko, kurs į Dievą tiki, ant Jo guldo savo viltį; Jo tiktai tesibijo ir žino, jog vienas Dievas visus daiktus valdo ir sužino.

Peržengia šitą prisakymą ir tie, kurie nesitiki gauti nuo Dievo mylistos šventam gyvenimui ir dėlto nesitiki dangaus užsipelnyti; ir tie teipogi, kurie nesitiki gauti nuo Viešpaties Dievo nusidėjimų atleidimo. Toksai nusidėjimas vadinasi n u s i m i n i m a s arba d e s p e r a c i j a.

Gina šitas prisakymas turėti perdaug didžią viltį, jeigu žmogus drąsiai nusideda, dėlto kad Dievas mielaširdingas.

Ant galo peržengia šitą prisakymą tasai, kurs neapkenčia Viešpaties Dievo. Yra tai didi nedorybė, toki kaip nedorybė velnio. Retai ji atsitinka. Bet reikia žinoti, jog žmogui visa dušia prilimpant į tokį daiktą, kurį Dievas užgynė, pradeda jame rastis paniekinimas ir neapykanta Dievo.

*

II. Antras prisakymas išreikštas šiteip: N e i m k v a r d o V i e š p a t i e s D i e v o t a v o d o v a n a i. Tas prisakymas gina prisiekti ant Dievo vardo be labai didžio reikalo. Labai gi didis reikalas esti tuomet, jei atsitikus kokiai bylai (provai) esti kas sudan pavadintas kaipo liudytojas, kad pasakytų tikrą tiesą, sudžia gi liepia jam prisiekti, jog sako tikrą tiesą. Tokiame atsitikime esti reikalas labai didis. Nes sudo vyresnybė padėta dėl gero visų žmonių draugystės. Kad gi ta vyresnybė negali kitaip išduoti nutarimo, arba apsudyti, kaip tiktai pagal liudytojų sakymo: ir norėdama susekti, ar jų liudijimas tikra tiesa, liepia jiems prisiekti per Dievo vardą, jog sako tiesą, tuomet esti labai didelis prisiegos reikalingumas. Lygiai didelis esti prisiegos reikalingumas, kada koks žmogus užima valdininko vietą ir prisiekia, jog budamas tuo valdininku, bus teisingas;

arba kada kareiviai prisiekia Ciesoriui ištikimybę (viernybę). Taigi trumpai sakant didelis esti prisiegos reikalingumas, geidžiant jos aiškiai žmonių draugijos gerovei.

Tai ir nevalia prisiekti, besikalbant ar tai apie menkus, arba apie svarbius daiktus, arba teip sau apie kokius reikalus. Ir dėlto peržengia šitą antrąjį prisakymą tas, kurs tokiame karte sako Dievas žino, arba trumpiaus Dievaž, arba kaip Dievą myliu, arba prisiekiu Dievui, arba tėgul mane Dievas nubaudžia. Kiekviename tokiame karte ima Viešpaties Dievo vardą dovanai.

Jeigu gi kas, sakydamas netiesą, prisiekia, buk sakąs tiesą, tai nusidėjimas esti dar didesnis. Nes toksai žmogus šaukia Viešpatį Dievą liudyti jo melą, ir per tai labai Dievą užrustina. Toksai nusidėjimas vadinasi neteisi prisiega. Todėl neteisią prisiegą papildo žmogus, jei ką prižada su prisiega, o nemislija prižadėjimo išpildyti, arba jei ir ketina žadėjimą išpildyti, tai paskui jo išpildyti nenori.

Taigi kad butų prisiega be nusidėjimo, reikia prisiekti už tiesą, labai dideliam esant reikalui. Prisieinant kam prisiekti, reikia pirma gerai pamislyti apie tai. dėlko bus prisiega, tai yra, žiurėti ar tai tiesa, dėlko prisieksi? arba ar žmogus tikrai nori išpildyti, ką su prisiega prižada? arba ar gali tai išpildyti, ką su prisiega prižada?

Užginta dar su prisiega žadėti tokį daiktą, kurs yra nusidėjimu. Jei kas butų prisiekęs padaryti kokią nedorybę, tegul to nedaro. Tokiame karte reikia jam perprašyti Dievą už tai, kad drįso prisiekti dėl nedoro daikto, bet prisiegos išpildyti jam nereikia. dėlto kad niekam nevalia nusidėti.

Šis prisakymas dar liepia ištikimai išpildyti apžadus, padarytus Viešpačiui Dievui. Apžadas esti, jei kas pats savaimi apsižada Viešpačiui Dievui padaryti kokį gerą daiktą, ar tai duoti almužną kokiam pavargėliui, arba kai-kurias dienas pasnįkauti,

arba atkalbinėti tokias ir tokias maldas, arba daryti kitus kokius gerus darbus. Taigi nusideda tas, kurs neišpildo, ką yra Dievui apsižadėjęs. Reikia tat pirma gerai pasimislyti, ar žmogus galės išpildyti, ką nori apsižadėti. Nereikia buti umam arba greitam prie prižadėjimų. Nes nekartą žmonės apsižada neišmintingai, paskui gi, negalėdami apžado išpildyti, turi didelį dušios neramumą ir sąžinės graužimą. Daug gerų daiktų galima padaryti neapsižadant; tolimesniam gi laikui apsižadėti nedrąsu; dėlto tai šiame dalyke reikia atsargumo.

Šitas prisakymas gina dar piktžodžiavimo (bliuznijimo). Piktźodžiavimas esti, jei kas kalba su paniekinimu apie Viešpatį Dievą, arba Šventuosius; jei kas sako, duokim, jog Viešpats Dievas neteisingas, arba, jog nesirupina apie žmones, arba, jog neturi mielaširdystės; jei murma prieš Dievą, kad leido ant jo kokį skausmą. Jei kas Viešpaties Dievo vardą maišo kokion rustingon kalbon, kaip antai, supykęs ant kito, liepia jam eiti šalin, ir iš pykčio sako šiteip: Eik sau su Dievu, per tai išniekina Dievo vardą. Lygiai išniekina Dievą tas, kurs juokus kalbant, sako kitam: Plepi Dievas žino ką. Esti nepagodojimas Dievo vardo, jei kas kalboje, arba liepdamas sako: Gink Dieve, Tegul Dievas myli, arba jei juokais, kaip ir rodydamas nusistebėjimą arba išgąstį, sušunka šitokiais žodžiais: Jezau, Marija! O brangiausios Dievo ronos! arba Dievuliukai mano! Visų tokių žodžių reikia sergėtis, nes jie geri tiktai tuomet, kad juos ištariame dievobaimingai, kaip ir maldą.

Neišpuola dar juokus kalbant minėti žodžių, iš šventojo Rašto, arba iš Bažnyčios maldų. Bu'ų toks nusidėjimas, jei kas juokais norėdamas kitam sakyti, išduok savo darbo skaitlių, sakytų žodžius iš šventos Evangelijos: Duok skaitlių iš tavo užveizdėjimo. Lygiai butų nusidėjimas, jei kas apie kokį ilgą sarašą sakytų juokais šiteip: Ilgumas gi tos litanijos. Visiems

tokiems žodžiams nereikia buti kataliko burnoje, dėlto kad šventus daiktus reikia pagodoti.

Ant galo peržengia šį prisakymą tas, kurs kalba apie šventas Bažnyčios apeigas (ceremonijas), paniekindamas jas arba apjuokdamas.

*

III. Trečias Dievo prisakymas išreikštas šitais žodžiais: Atmink šventą dieną švęsti. Tas prisakymas reikalauja, kad kas savaitė (nedelia) viena diena butu atidėta įpatingai Dievo garbei. Šešias dienas Viešpats Dievas paskyrė žmonėms, visokiems darbams atlikti; septintą liepė paskirti visą įpatingai Jo garbei. Senajam Įstatymui tebėsant, Dievo paskirtoji šventa diena buvo Subata. Šventi Apaštalai, šventosios Dvasios įkvėpti, perkėlė šventę iš Subatos Nedėlion. Todėl ir dabar šventoje Bažnyčioje šventoji savaitės diena yra Nedėlia. Ta diena vadinasi Viešpaties diena, arba diena įpatingai švenčiama Dievui. Ji yra atminimu prisikėlimo iš numirusių Kristaus Viešpaties ir atsiuntimo šventosios Dvasios. Nes Viešpats Kristus kėlėsi iš numirusių Nedėlioje, ir šventoji Dvasia Nedėlioje nužengė ant Apaštalų.

Taigi šis prisakymas reikalauja, kad nedėliomis nedirbtumėm nei jokio darbo, be kurio galima apsieiti. Todėl užginta nedėliomis arti, sėti, javus arba šieną pjauti, arba vežti. Nevalia daržus ravėti. Daržinįkai ir sodninįkai tegul nedėlioje nedirba takų, nei kitų po sodnus darbų. Nevalia nedėlioje užsiimti jokiu amatu, nei kalvėje kalti, nei autuvo, nei rubų siuti. Užginta moterims velėti, siuti ir adyti. Neišpuola prėkyvietėn (turgun) vežti grudų, nei galvijų nei jokių prekių. Nereikia nedėlioje daryti sąkalbų; nei sudan eiti bylinėtis: ir kiti visi žemiški reikalai tesiilsi. Nereikia nedėlioje keliauti.

Leista nedėliomis daryti tai, be ko negalima ap-

sieiti, tai yra: virti valgį, mazgoti šaukštus ir indus, grįčią šluoti ir ruoštis. Leista galvijus paliuobti ir kitus naminius gyvus daiktus aprupinti, kaip ir šiokiomis dienomis. Leista daryti visa, ko reikalauja ligonių aprupinimas, arba kasdieniniai kudikių reikalai.

Leista yra nedėliomis mokytis kokių mokslų, skaityti kningą, rašyti raštą ir paišyti paveikslus, griežti instrumentais. Vienok reikia atminti, kad per tokius daiktus nevalia apleisti nieko, ko reikalauja dvasiškas nedėlios šventimas.

Reikia dar žinoti, jog kartais leista nedėlioje daryti tikį darbą, kurs toje dienoje užginta: tai yra, atsitikus kokiam didžiam reikalui. Teip jeigu atsitiktų koks didis reikalas, kurs galėtų pražuti nekeliaujant nedėlioje, tuomet butų valia keliauti ir nedėlioje. Arba jeigu imtų vandenįs tvinti, galėdami apsemti triobas, daržus, pievas, arba javų dirvas, jei nebutų padaryta perkasas; tuomet nebutų nusidėjimo darant perkasą nedėlioje.

Iš to kas pasakyta, galima suprasti, kas išpuola daryti kiekviename atsitikime. Visgi tokie atsitikimai retai teesti, dėlto tai sakoma, jog kartais tiktai nedėlioje yra valia dirbti darbus toje dienoje užgintus. Reikia kiekvienam atminti, kad neapsigautų, tardamas sau turįs didį reikalą kokio darbo, kur nėra tikro reikalo. Zmones apgausi, bet Dievo neapgausi.

Jeigu rugiapjutyje arba šienapjutyje didi lietųs reikalautų laukų darbo nedėlioje; arba, kilus sumišimams, ragintų prie tokių darbų neprietelių užpuolimai, tuomet reikia gauti pirma leidimą nuo savo prabaščiaus. Jeigu gi toksai reikalas butų per ilgą laiką, tuomet reikia turėti leidimą darbams dirbti nedėldieniais nuo savo Vyskupo. Bet jeigu dirbimo reikalas butų toks umas, kad belaukiant leidimo nuo Bažnyčios vyresnybės galėtų atsitikti pragaištis, tuomet esti valia imtis to darbo, ir neesti nusidėjimo.

Darbai ir žemiški reikalai reikia kad nebutų nedėldienyje, idant ta diena butų apversta Dievo gar-

bei. Todėl nedėlioje reikia daugiaus melstis, nekaip šiokioje dienoje, mislyti apie išganymo daiktus, buti bažnyčioje ant pamaldų, klausyti pamokslo ir daryti gerus darbus, kurie atsitinka. Tokiems tai užsiėmimams reikia paskirti nedėldienį; teip tai reikia švęsti šventą dieną.

Neprisakyta katalikui, kad visą nedėlios dieną, be jokios paliovos, perleistų ant vienų šventųjų užsiėmimų. Nes leista atsilsėti ir benkiek pasilinksminti priderančiai; apsilankyti kokį prietelių, arba svečius namie priimti ir jais užsiimti. Visgi reikia visa tai teip parėdyti, kad didesnė dienos dalis virstų Dievui ant garbės.

Ne visiems vienokiai galima perleisti nedėlios metą, dėlto kad vaikai arba tarnai neturi tokios valios ant savo laiko, kaip tėvai, arba ponai ir ukinįkai. Visgi neesant kokiai kliučiai, priderėtų sukalbėjus rytmetines maldas tuoj eiti Bažnyčion ant j u t r i n ė s. Per jutrinę melstis iš kningos, kas moka skaityti, arba atkalbėti dalį rožančiaus, arba karunką; arba pasimislyti apie kokius išganingus daiktus, arba perkratyti sąžinę. Potam galima išeiti iš bažnyčios, grįžti namon pavalgyti pusryčio, ir vėl eiti bažnyčion pirma didžiosios mišios (sumos), ir vėl kalbėti kokias maldas, arba daryti dvasiškus mąstymus, arba su kitais draug giedoti rožančių, arba šventas giesmes. Potam klausyti šventų mišių ir pamokslo. Pasibaigus visoms pamaldoms, pagrįžus po mišparui namo, galima atsilsėti, pasišnekėti su namiškiais, arba su svečiais teip prieš pietus, kaip ir po pietų. Pasilsėjus, kiek reikia, geras daiktas skaityti kokią religijos knyngą sau ir kitiems; arba klausyti kito, skaitant tokią knyngą. Vaikų gi tėvas, arba ukinįkas galėtų su savais vaikais, arba su savais namiškiais pasikalbėti apie tai, kas buvo sakyta per pamokslą, arba persakyti su jais kai kuriuos daiktus iš katekizmo; arba juos privedžioti, kad bijotųsi Viešpaties Dievo, ir gyventų pagal Jo įstatymą. Pasikalbėjus dvasiškai,

arba pasiskaičius šventą kningą, geras butų daiktas aplankyti kokį ligonį ir jį kiek galint sušelpti arba nors paguosti, pasigailint jo ir su juomi gerai pasikalbant; arba nueiti pas kokį pavargėlį ir duoti jam kokią pašalpą; arba aplankyti kokį nuliudusį ir jį palinksminti; arba prilankyti kokį žmogų, sielvarte esantį, ir duoti jam gerą patarimą.

Jei kur mišparai esti prievakaryje, o prieš mišparą sakoma katekizmas, tai išpuola eiti bažnyčion atsidėjus klausytų katekizmo; potam gi per mišparą melstis iš kningos, arba kalbėti rožančių arba karunką.

Po mišparui, jei dar yra laiko, galima priderančiai bent kiek pasilinksminti, aplankyti prietelius, arba namie svečius priimti.

Pabaigti gi reikia šventą dieną teip, kaip ir šiokią dieną, kalbant vakarines maldas.

*

IV. Ketvirtasis prisakymas šitoks: Šenavok tėvą ir motiną tavo. Šitas prisakymas liepia pagodoti tėvą ir motiną, klausyti jų ir juos mylėti. Sunųs ir dukterįs tegul kalba į savo gimdytojus nusižemindami ir tegul nusižeminę klauso, tėvams į juos kalbant. Tėvo arba motinos paklausti, tegul tuoj atsako. Tėvų pašaukti, tegul negaišdami eina. Taigi reikia šenavoti gimdytojus ir kalba ir darbais. Tokie vaikai, kurie bijosi Viešpaties Dievo, užsilaiko prieš tėvą ir motiną teip, kaip tarnai prieš savo ponus. Ta tiesa aiškiai pasakyta šventajame Rašte šitais žodžiais: Kas bijosi Viešpaties, tas godoja gimdytojus, ir kaip ponams tarnaus tiems, kurie jį pagimdė. (Eccl. III. 8.). Sunums ir dukterims reikia gerbti (šenavoti) savo gimdytojus netiktai beaugant, bet ir per visą gyvenimą. Taigi vaikai nors butų užaugę, ir nors sunus butų jau apsivedęs, arba duktė jau ištekėjusi, visgi jiems reikia į tėvą ir į motiną kalbėti švelnai

ir nusižeminant. Budami kur draug su savo gimdytojais, tegul juos visados teip gerbia, kaip ir jų bijodamies. Pasitikdami juos kame nors, tegul prieš juos prideranċiai nusilenkia. Gimdytojai yra to verti, kad jiems vaikai pabučiuotų ranką, sveikindamies ir atsisveikindami. Nekartą atsitinka sunui arba dukterei turėti geresnį protą, nekaip jų gimdytojai; arba turėti daugiaus už juos mokslo, arba geresnius gabumus, didesnę išmintį; visgi jiems nevalia paniekinti gimdytojus. Jeigu tėvas arba motina sakytų kokį daiktą, iš ko pasirodytų jų neišmanymas arba neišmintis, reikia ir tuomet nutylėti. Prireikus gi ką jiems pasakyti kitaip, nekaip jiems regisi, reikia tai pasakyti nusižeminant ir taip atsargiai, kad jiems nebutų papeikimo. Nors sunus arba duktė, prasigyvenę, taptų turtingesniais už savo gimdytojus, arba turėtų didesnę valdžią, nekaip jie, ir tada nemažiaus reikia gerbti gimdytojus.

Reikia dar vaikams klausyti savo gimdytojų visuose namų darbuose ir parėdymuose, ir visuose daiktuose, nepriešinguose Dievo įstatymui. Nes jei gimdytojai lieptų vaikams papildyti kokį nusidėjimą, tokiame karte nereikia jų klausyti. Tuomet reikia, juos begerbiant, atsakyti, jog neišpuola daryti nieko priešingo Dievo prisakymams. Bet tas retai teatsitinka. Gimdytojams gi neliepiant nieko priešingo Dievo įstatymui, visuose kituose daiktuose reikia vaikams buti paklusniems. Reikia tat jų klausyti, kada mokina baimės ir meilės Dievo, kada draudžia pristoti prie piktos draugystės, kada liepia buti darbtšiems ir ieškoti gero. Reikia vaikams klausyti gimdytojų daiktuose nemaloniuose ir vargiuose, kada, duokim, lieptų dėl sveikatos imti kokį nemalonų vaistą, arba daryti kokį vargų darbą, arba atlikti nepatogią kelionę. Reikia klausyti gimdytojų menkuose arba nereikalinguose daiktuose, kad, duokim, lieptų pasivaikščioti, arba prideranċiai pažaisti, arba kad lieptų apsivilkti ne tuomi rubu, kurio vaikas nori, bet kitu; arba kad

tyčiomis lieptų eiti ne tuomi keliu, kuriuomi vaikas norėtų eiti, bet kitu. Trumpai sakant, reikia gimdytojų klausyti ramiai, rodžiai, umai, ir vis tai daryti iš tikros meilės. Dėlto kad šis ketvirtas prisakymas liepia mylėti savo gimdytojus.

Vaikams reikia savyje źadinti meilę savo gimdytojų, dėlto kad jie daug daro ir kenčia mylėdami vaikus. Tegul sunųs ir dukterįs neužmiršta, jog motina daug sopulių iškentėjo, jog dėl užlaikymo jų gyvenimo ir sveikatos daug turėjo vargo, jog nekartą naktį neužmigo, jog juos auklendama daug padėjo sveikatos, o gal ir pasitrumpino per tai jos gyvenimas. Lygiai ir tėvas daug vargų pakėlė, daug pajiegų padėjo, daug kelionių iškeliavo, dažnai perbudavo bjaurų orą ir visokius nemalonumus, kad tiktai pristatyti visa, ko geisdavo vaikų reikalai ir patogumai: nuo savos burnos atitraukdavo, kad tiktai vaikams nieko netruktų. Tai kaipgi vaikams nemylėti savo gimdytojų, kad tėvai tiek daro dėl jų gerovės?

Taigi vaikams reikia buti iš tikros širdies dėkingiems dėl savo gimdytojų už jų geradarystes; reikia už juos melstis, trokšti jiems viso gero, gerai apie juos kitiems kalbėti; užstoti juos ir ginti jų šlovę, jeigu kiti žmonės juos apkalbinėtų. Jeigu gimdytojai papildytų kokius nusidėjimus, nevalia vaikams jų apkalbinėti. Jeigu prisieitų ką nuo jų neteisingai nukentėti, nevalia ant jų skųstis prieš kitus žmones, bet iš meilės ir dėkingumo reikia tylomis nukentėti ir atnašauti Dievui savo skausmą.

Vaikams užaugus ir ant savų, kaip tai sakoma, kojų atsistojus, reikia šelpti gimdytojus visuose daiktuose ir rupintis, kad gimdytojams butų pastogė, rubai ir valgis, kad butų jiems senatvėje patogu gyventi ir be rupesties. Gimdytojams apsirgus, vaikai turi rupintisi jų pagydymu. Jeigu kartais tėvas arba motina yra pripratę į kokį nusidėjimą, geri vaikai, išrinkę patogią valandą, arba patįs nusižeminę ir su

didžia pagarba privedžioja juos į gerą gyvenimą, arba per kitus žmones jieško jų pataisymo. Gimdytojams sunkiai susirgus, reikia nelaukiant pasirupinti, kad butų apveizdėti šventais sakramentais. Artyn gi einant mirčiai, reikia jiems padėti dievobaimingai pabaigti savo gyvenimą, kalbant apie daiktus, vedančius išganyman; ir apsaugant nuo viso, kas juos galėtų vesti į kokį nusidėjimą.

Iš to, kas pasakyta, aišku, jog sunkiai nusideda tokie vaikai, kurie pasenusiems savo gimdytojams tik nenoromis duoda daiktus, reikalingus jų gyvenimui, ir džiaugtųsi, jei jų nebebutų, arba stačiai jiems sako, jog jie yra jiems nereikalingu sunkumu. Sunkiai nusideda tokie vaikai, kurie gailisi išlaidų sergantiems savo gimdytojams pagydyti. Sunkiai prasikalsta ir tokie, kurie rusčiai ir piktais žodžiais atsiliepia į savo gimdytojus; ir dar sunkiaus, kurie drįsta juos barti, arba keikti. Baisiausį nusidėjimą papildo tie vaikai-išgamos, kurie drįsta savus gimdytojus mušti. Norint pažinti, kaip yra bjauras tas nusidėjimas, gana yra atsiminti, jog kurs savo gimdytojus tiktai pyktin veda, tampa už tai vertu prakeikimo nuo Dievo. Pasakyta tai aiškiai šventajame Rašte šitais žodžiais: Dievo yra prakeiktas, kurs erzina motiną. (Eccl. III. 18).

Kaip pagarba, paklusnybė ir meilė priguli gimdytojams, teip priguli ir tiems, kurie esti gimdytojų vietoje. Tokie yra globėjai, kurie svetimus vaikus dvasiškai auklėja ir aprupina jų žemiškus reikalus. Tokie yra ir mokytojai, kuriems savo vaikus duoda gimdytojai mokyti, sergėti nuo paklydimų ir rupintis apie jų sveikatą.

Priguli dar toki pagarba ir meilė tėvo ir motinos gimdytojams, vadinamiems senelis ir bobutė. Reikia dar gerbti dėdę, tetulę ir kitus gimines.

Bet šiuomi ketvirtuoju prisakymu prisakyta yra pagarba, paklusnumas ir meilė dėl visokių vyresnybių Bažnyčios, tėvynės ir šeimynos.

Taigi daiktuose, prigulinčiuose religijai ir amžinam išganymui, reikia buti paklusniems šventajam Tėvui Popežiui, savo vyskupui, savo prabaščiui ir jų vietinįkams.

Daiktuose gi, prigulinčiuose tėvynės valdymui, reikia klausyti Ciesoriaus, visos karalystės valdovo, ir jo padėtų vyresnybių, dėlto kad ir svietiška vyresnybė yra Viešpaties Dievo įstatyta.

Šeimynos gi vyresnybę turi tie, kurie esti galva kitų žmonių, gyvenančių draug, arba prigulinčių vienon draugystėn. Ir dėlto mokytiniai kokio amatnįko privalo jo klausyti visuose daiktuose, prigulinčiuose namų rėdui, ir visokius darbus dirbti, teip kaip jisai liepia, ir jį gerbti, kaip savo vyresnįjį. Tokią valdžią ir vyresnybę turi ukinįkas ant savo šeimynos, dirbančios draug su juomi tuos pačius darbus. Ir tokiai šeimynai reikia gerbti savo ukininką ir jo klausyti. Ant galo žmonės, kurie už algą apsiėmė tarnauti, privalo klausyti savo ponų visuose daiktuose prigulinčiuose namų valdymui. Jų liepimus reikia priimti su nusižeminimu, kalbėti į juos su pagarba, užlaikyti jų gėrybę, sergėti juos nuo pragaišties. Užginta tarnams apkalbėti savo ponus prieš kitus žmones; reikia norėti jiems gero, džiaugtis iš jų laimės, pasigailėti jų nepasisekimuose. Dėlto kad visiems esantiems po kito valdžia, reikia teip mylėti savo vyresniuosius, kaip savo gimdytojus.

Tas prisakymas dar reikalauja gerbimo senųjų žmonių dėl jų senatvės.

Reikia dar žinoti, jog šiame ketvirtame prisakyme yra visa. kas nuo gimdytojų priguli vaikams ir nuo vyresnybių jų pavaldiniams. Prisakyta tėvams ir moti noms savo vaikus penėti, ir duoti jiems visus reikalingus daiktus, kolei vaikai negalės patįs užsidirbti. Gimdytojai turi rupintis, kad jų vaikai butų išmokinti religijos; turi privedžioti juos, kad gyventų dievobaimingai, ir iš savęs duoti jiems gerą pavyzdį. Reikia vaikus tikrai mylėti, nebuti dėl jų persmar-

kiems, nei jų perdaug nenuliudinti. Bet ir nereikia jiems pataikauti, jei elgiasi negerai. Jei geruoju privedžiojami neklauso, reikia bausti ir plakti išmintingai. Išpuola užlaikyti vaikus teip, kad visuomet butų paklusnus ir nusiženimę. Reikia vaikus mylėti, bet neištvirkinti. Tegul jie mokinasi, kaip turi gimdytojus gerbti ir jų klausyti, nei kiek neatsisakant ir nieko nelaukiant.

Ponams ir ponioms šitas prisakymas liepia teisingai savo tarnams užmokėti algą, neapsunkinti jų perdidžiais vargais, valgydinti juos, dengti ir duoti patogų gyvenimą; neapleisti jų sergančių, padėti jiems išmokti religijos, prižiurėti juos, kad švęstų šventas dienas ir priimtų, kada reikia, šventus sakramentus, ir neduoti jiems pasileisti.

Ant galo šis prisakymas reikalauja nuo visų dvasiškų ir svietiškų vyresnybių, kad rupestingai jieškotų žmonėms, jų valdžioje esantiems, dvasiško ir žemiško gero; kad neužmirštų, jog juos Viešpats Dievas vyresnybėn iškėlė dėl gerovės tų, kuriuos jų valdžion davė. Taigi tegul visi vyresnieji išpildo visa, kas nuo jų priguli pavaldiniams, ne iš reikalo, bet iš meilės. Nes visos vyresnybės turi teip savo valdomuosius mylėti, kaip tikrus vaikus.

*

V. Penktasis prisakymas turi šitą žodi: N e u ž m u š k. Šitas prisakymas gina atimti gyvastį kitam žmogui. Ar kas kitą užmuštų iš keršto, ar norėdamas kam įtikti, ar jo turtus išplėšti; vis užmušimas papildytas savo valia esti didžiu nusidėjimu, vertu amžinos bausmės pragare. Jei kas ir žmogžudį užmuštų savo valia, ir toks papildytų užmušimo nusidėjimą, dėlto kad niekas neturi tiesos užmušti kitą savo valia. Viešpats Dievas pastatė ant pasaulio giminių vyresnybes ir sudus, kad teisybę pildytų ir užlaikytų visur ramybę ir drausmę. Svietiškai tat vyresnybei nusudijant mirtin pagal įstatymų kokį piktadarį, neesti

nusidėjimo užmušimo, esti gi išpildymas bausmės, įstatymu paskirtos. Dėlto kad vyriausioji svietiška vyresnybė yra iš Dievo valios, ir turi galybę paskirti didiems piktadariams mirties bausmę, idant nedorieji žmonės bijotųsi pildyti prasikaltimus, ir kiekvienam butų užlaikyti be baimės jo turtai, ramybė ir gyvastis. Kas salig sudo nutarimo kerta galvą piktadariui, arba jį karia, sušaudo, tasai jokio nusidėjimo nepapildo, dėlto kad išpildo teisingą vyresnybės nutarimą. Iš tos pačios priežasties nepapildo nusidėjimo kareiviai teisingai kariaudami ir atimdami gyvybę neprietelių kareiviams.

Kaip esti nusidėjimas, užmušant kokį žmogų savo valia, teip lygiai nusidėjimas esti ir sau pačiam tyčiomis galą darant. Dėlto tasai, kurs tyčiomis patsai nusišautų, arba pasipjautų, arba pasikartų, arba prisigirdytų, vertas butų amžinos paskandos pragare.

Iš to pigu suprasti, jog toks pat nusidėjimas esti ir kova terp dviejų arba vienmušis. Vienmušis esti, kada koks žmogus prasikalsta prieš kitą, arba jį iškoneveikia, arba abudu prasikalsta kits prieš kitą ir išvadina muštisi, kaip ir ieškant teisybės, ir to vienmušio galas bus vieno iš jų mirtis. Nes kas gi gali iš to išeiti? Kaltasis gali užmušti tą, kuriam patsai nusidėjo; tai koksai gi ganadarymas bus tam, kuriam nusidėjo, jeigu dar jis liks užmuštas? Jeigu abudu kaltu, vienam gi tiktai bus mirtis, kokia gi čia bus teisybė? Bet jeigu ir užrustintasis užmuštų kaltininką, ir tuomet nebutų galima išteisinti vienmušio, dėlto kad tuomet butų atkeršijimas užmušant. Ant galo ar šioki, ar toki bus vienmušio pabaiga, visgi jiedu abudu eidamu į vienmušį gali padėti gyvenimą ir amžinai prapulti. Ir dėlto einantiems į vienmušį paskirta didžios bausmės Bažnyčios įstatais ir svietiškos valdžios. Kurie išsivadina į vienmušį, esti iškeikti iš katalikų draugystės, ir kurie jiems padeda muštis ir kurie su jais eina į vienmušio vietą. Kurie gi teip besimušdami galą gauną, tiems nėra krikščioniškų laidotuvių.

Šis prisakymas gina ir to, kas į mirtį veda. Taigi užginta kitam ranką, koją arba kitą kokį sąnarį nukirsti, sužeisti, kokią nors pažeidą daryti, arba plakant sveikatą atimti. Kuniškosios bausmės neužginta, kad tiktai butų teisingos ir išmintingos. Bet nubausti tiktai tie tegali, kurie turi vyresnybę. Teip gimdytojai gali nubausti savo vaikus, mokytojai —savo mokytinius. Kiti gi žmonės po savo valdžia esančius tiktai teip tegali bausti, kaip jiems įstatymai leidžia. Jeigu kitaip darytų, nekaip įstatymai rodo, peržengtų šitą, penktą prisakymą. Taigi galima pažinti, kaip nusideda Viešpačiui Dievui ponas arba ukinįkas, mušdamas savo tarną per ausį, per galvą, tąsydamas jį už plaukų, trenkdamas jį į žemę. Toksai apsiėjimas netiktai nekrikščioniškas, bet dar lygina tokį nedorą žmogų piktam žvėriui. Žmogus, sugavęs kitą ar vagiant, arba pildant kitą kokį nusidėjimą, patsai neturi jo mušti, bet pristatyti jį vyresnybei, kad ji nubaustų jį pagal įstatymų.

Prasikalsta prieš penktąjį prisakymą ir tie, kurie parduoda daiktus, žmonių sveikatai negerus; kaip tai paplėkusius miltus, kruopas, mėsą pašvinkusią. Nusideda ir ponai ir ukinįkai, kurie savo tarnams neduoda šalčiuose šilto apdaro; per tai tarnai įpuola į visokias ligas.

Užginta gadinti sveikatą ir savo paties: taigi sunkiai nusideda, kas naikina savo pajiegas ir trumpina gyvenimą paleistuvaudamas, arba per girtybę, arba apsirijimais.

Šis prisakymas gina visokių barnių, rėksmų išpykčio, dėjavimų; liepia kitų nekeikti ir nepravardžiuoti negražiais žodžiais. Taigi nusideda, kas į kitą sako: kad tave velniai! arba: kad tave perkunas! arba: kad tu pastiptum! Nusideda, kas kitą bjauriai pravardžiuoja, sakydamas: kvaily! susna! glindžiau! šelma! bestija! arba kitus tokius žodžius išranda. Tokie koneveikimai dar labjaus nukaltina žmogų, jeigu dar esti begėdiški. Keiksmai ir koliojimai,

ištarti prieš ką norint, vis esti nusidėjimu; bet dar didesnis esti nusidėjimas, ištariant juos prieš vyresnes įpatas, prieš savo gimines, prieš brolius arba seseris. Nusideda ir kas keikia galvijus, naminius paukščius, ištardamas tokius žodžius, kurie galėtų užrustinti žmogų. Bepročiai sutvėrimai paniekinimo nejaučia, keiksmai jų neįžeidžia; bet žmonės, sakydami tokius žodžius, nusideda; nes teip kalba iš pykčio, nes jų žodžiai nepridera krikščioniškiems pasielgimams.

Užginta ir keršyti bepročiams sutvėrimams ir skaudžiai juos mušti. Jeigu tat arklys, arba jautis parvertė vežimą, arba jį sudraskė, tai ką tuomet padės mušimas to sutvėrimo? Kas jį tuomet muša, daro tai iš keršto; teip gi daryti yra priešinga protui. Jeigu dar jį muša ilgai ir skaudžiai, jei jį tuomet muša su dalba, arba kerta per akis, per galvą; argi tai ne didelis esti pyktis ir smarkybė, kurios nėra kaip išteisinti? Nemielaširdystė esti ir kraunant ant šių sutvėrimų perdidžias sunkybes; neduodant jiems atilsio, nepriduodant jiems reikalingo pašaro.

Penktasis prisakymas neduoda mums neapkęsti musų artimų, laikyti prieš juos užkietėjusią širdį. Atsitikus ant ko papykti, reikia savo pyktį suturėti kuoveikiausiai, numaldyti širdį. Nereikia niekam norėti pikto.

Nusideda prieš šitą prisakymą ir tokie, kurie kitus žmones papiktina ir veda į nusidėjimus, tai yra tie, kurie kitą žmogų mokina kokio nusidėjimo, kurio jisai pirma nebuvo išmanęs, arba jei prikalbinėja papildyti kokį nusidėjimą, arba papildydami kokį nusidėjimą, kitiems žmonėms matant, padrąsina juos, kad ir jie teip darytų. Kas mirtiną nusidėjimą papildo patsai savaimi, tas vadinasi dvasiškai numiręs, dėlto kad jame nebėra Dievo mylistos. Dėlto ir apie tokius žmones, kurie kitus veda nusidėjiman, sakoma, jog jie papildo dvasišką užmušimą. Taigi dušių užmušėjais esti ir tie žmonės, kurie rašo negeras kningas ir kurie jas parduoda; ir tokie kurie nuįepa

nepriderančius paveikslus ir juos pakabina žmonėms prieš akis, arba juos laiko po namus, arba juos parduoda.

Reikia žinoti, jog šis prisakymas dar liepia, kad kiektik išsigalint butų pataisyta visoki nedorybė, koki buvo papildyta. Jeigu tat kas privedė kitą į blogą gyvenimą, tegul gi vėl jį veda į gerą gyvenimą. Kas kitam nusidėjo, arba jį į akis iškoliojo, tegul jį atsiprašo. Kas kitam sumažino sveikatą, tegul jam kaip nors atlygina.

*

VI. Šeštasis prisakymas išreikštas šituo žodžiu; N e s v e t i m o t e r i a u k. Tas prisakymas gina, kad žmonės dėl mėgasties nedarytų to, ką Viešpats Dievas paskyrė dėl žmonių pasidauginimo. Moterystės darbai leista tik tokioms įpatoms, kurios paėmę šliubą ir moterystės sakramentą tame stone draug gyvena. Įpatoms gi, nesurištoms moterystės ryšiu, toksai darbas visuomet esti labai didelis nusidėjimas, vertas amžinos paskandos pragare.

Ne vien tasai darbas esti labai didžiu nusidėjimu, bet ir kitos paleistuvingos kuno mėgastįs esti labai didžiu nusidėjimu.

Vyrai su moterimis begėdiškai šnekėdamies, dovydamies, nors tai vadina juokais, visgi sunkiai nusideda Dievui. Sunkiai peržengia šitą prisakymą, kas dėl kuniškos mėgasties be gėdos prisiliečia kito, arba patsai savęs, ir toks kurs be gėdos apnuogina kuną ar savo ar kitų; ir tie kurie neapsidengia priderančiai nusirėdydami arba maudydamies. Griešija moterįs, kurios darbus dirbdamos, kad jų rubai nesušlaptų arba neperplyštų, neapsidengia teip, kaip padorioms krikščionėms pridera; ir tokios kurios budamos žmonėse nepadoriai esti apsitaisiusios. Šioje gadynėje velnio gudrybė įtaisė tokią madą, kad panelės iš turtingų namų kartais turi visas rankas,

dalį pečių ir krutinę visiškai nuogus, ir tai kad kunas iš aikštės patogiaus išsitaisytų. Argi tai yra šventas krikščioniškas padorumas? baugi tai, juoties, ne velnių žabangos dėl paleistuvystės? Neišpuola to laikyti mažu daiktu. Iš visų begėdysčių ir nepadorybių išeina labai daug baisaus piktumo. Nuo jų kiti žmonės kenčia piktas mislis, bjaurius norus; pasidrąsina ir apsipranta nepadoriai elgtisi ir begėdiškai daryti. Taigi visi vyrai ir moterįs, kurie savo begėdystėmis kitus veda į nusidėjimą, papildo dvasišką nužudymą, apie kurį buvo sakyta, kalbant apie penktąjį prisakymą.

O kaip nusideda tie, kurie per savo nepadorybes duoda kitiems priežastį nusidėjimo, teip nusideda ir kiekvienas toks, kurs patsai veizdi į kokį nepriderantį daiktą, arba į kokius nepadorius begėdiškus paveikslus.

Prasikalsta prieš šitą prisakymą ir tie, kurie patįs klausosi, kitiems apsakinėjant kokius nepriderančius daiktus, arba besišnekant, kaip neišpuola. Nevalia ir skaityti tokių pasakojimų, kur aprašyti begėdiški apsiėjimai arba atkakla kuniška meilė. Neišpuola skaityti ir tokių kningų, kurios ant pažiuros tartum padorios, bet aprašo meilę ir susinešimą įvairių įpatų. Tokie skaitymai maišo protą, pripildo žmogų nedoromis mislimis ir kursto piktą troškulį. Taigi kiekvienas jaunas, bijodamas Dievo, tegul nedrįsta skaityti visokios kningos, koki tiktai į rankas pakliutų, kolei nepasiklaus, ar toje kningoje nėra ko blogo. Klaustis gi reikia savo prabaščių, arba savo spaviednįką, arba kokį svietišką žmogų išmintingą ir dievobaimingą.

Esant gi nusidėjimui, klausant nepriderančių šnekų ir skaitant paleistuvingas kningas, nusidėjimas esti ir sakant žodžius, priešingus krikščioniškai padorybei, arba giedant paleistuvingas dainas.

Visi nusidėjimai, papildomi prieš šeštąjį prisakymą, vadinasi nečystatos nusidėjimais.

Reikia dar čia pasergėti, jog lošimai (žvėgojimai ir kemėravimai) po teatrus, kuriuos kaikurie vadina komedijomis, duoda kartais priežastį nečystatos nusidėjimams. Nes pagal teatrališkų taisyklių parodo po teatrus įvairius išgalvius ir apjakimus nuo neprotingos meilės; ir tie pasielgimai teip esti rodomi, kaip ir kad patįs perstatytojai (aktoriai) tikrai teip butų apjakę. Įpatos teip apsimetusios stengiasi teip daryti, šnekėti ir krutėti, kaip ir budamos apimtos neprotingos meilės. Tai kas jas regi ir girdi, prisipildo mislių ir jausmų, priešingų nekaltybei. Nepadorųs paveikslai pasilieka jų galvoje ir išėjus iš teatro; ir ne vienam per ilgą laiką gali labai kliuti išganymui. Nes nekartą gali grįžti jų galvon nepadorios mislįs, pikti pageidimai, kurių po teatrus yra prityrę, ir nekartą gali iš to užsidegti geidulis visokių paleistuvingų darbų.

Muzika ir dainavimai, kurie pramanyta kuno lepinimui pačiais instrumentų skambėjimais ir dainų balsais, gali turėti savyje nuodus klausančiųjų dušiai.

Ir šokiai duoda priežastį visokiems nečystatos nusidėjimams. Šokiai po karčiamas su nepadoriais apsiėjimais, negražiomis šnekomis ir dainomis esti aiškiu nusidėjimu Dievui. Bet ir viešieji šokiai ant didžių susirinkimų po miestus, arba ant pokilių, nors regisi padorųs, bet ir tenai reikia bijotis pavojaus. Nes tenai eidami žmonės perdaug puošiasi ir dabinasi. Ne vienas eina, norėdamas įvairių įpatų pamatyti, arba patsai kitiems pasirodyti. Iš to teip dedasi, jog po tokius susirinkimus daug esti kaip ir kokių žabangų pristatyta, kad į juos įkliutų neatsargieji; nes iš to žmonės, tenai budami, pajunta piktas mislis, nedorus svajonių galvon įsimušimus, piktus norus. Ir dažnai atsitinka, jog tokiame susirinkime, nors ant pažiuros užsilaiko padoriai, bet vieni kitiems visaip prisimeilindami, vyrai giria moteris, moterįs gi vyrus iš veido gražybės, kuno dailybės, krutėjimų patogybės, balso garsybės; iš to išeina daug nusidėjimų, daugiau-

siai neaiškių, dažnai gi traukiančių daugelį nelaimių ne ant vienų namų.

Tiesa, jog susirinkime gerų žmonių, gerai užlaikant krikščionišką padorybę šokiai mažiaus teturi blogūmo. Dėlto ir šventas Pranciškus Salezas, pamokydamas vieną įpatą, gyvenusią terp svietiškų žmonių, sakė šiteip: Gali sau grajiti ir šokti—kiek tiktai kartų padoriame susirinkime prašys tave grajiti ir šokti, tau gi regėsis, kad teip išpuola. (Philothea III. 34). Visgi šokant svietiškoms įpatoms reikia atsargumo, sutūrėjimo savo akių, ausų ir mislių. Tokį pamokinimą tas patsai šventas Pranciškus Salezas duoda įpatai, gyvenusiai terp svietiškų žmonių, šitais žodžiais: Jeigu tau atsitiktų šokis, nuo kurio negalėtumei atsisakyti, gerai jį pritaisyk padorybe, tvirtybe širdies ir gera dvasia. (Tenpat 33).

Į nečystatos nusidėjimus veda išlepintas gyvenimas, tai yra pristatymas sau pergardžių valgių, perminkštų patalų ir visokių linksmybių be paliovos. Nečystaton dar eina žmogus miegodamas perilgai be reikalo, valgydamas perdaug, pasigerdamas ir dykas budamas.

Taigi dėl užlaikymo šito šeštojo prsakymo reikia sergėtis tų daiktų, kurie veda nečystaton. Išvydus kas nepridera, reikia tuoj akis nukreipti nuo to daikto. Išgirdus bjaurų žodį, reikia jį išmesti iš mislies. Įsivaidinus mislin kokiems bjauriems daiktams, arba pajutus piktą pageidimą, tuoj reikia kreipti savo mislį ir širdį tolyn nuo tų daiktų. Nes ir vieną nečystą mislį temislijant pačiam savaimi, pasipildo mirtinas nusidėjimas. Apie tai bus daugiaus pasakyta, išguldant devintąjį prisakymą.

*

VII. Sekmasis prisakymas yra šitoks: N e v o g k. Tas prisakymas gina, kad nedarytumėm kitam skriaudos ant jo turto. Gali gi šitą prisakymą peržengti turtingi ir beturčiai, vyresnieji ir jų pavaldiniai.

Nusideda prieš tą prisakymą, kurie nuo kitų atima išplėšdami jų turtus; toksai nusidėjimas vadinasi išplėšimu. Tokį nusidėjimą papildo, kurie žmogų ant kelio užpuola ir nuo jo išplėšia jo daiktus. Ta nedorybė esti ne tiktai skriauda ant turto, bet dar iškoneveikimas žmogaus, kurio turtai išplėšta. Išplėšimą kartais papildo ir tie, kurie pildo prisakymą augštesniųjų vyresnybių, ar tai liepdami kam daugiaus užmokėti, nekaip reikalauja įstatymai, arba patįs geisdami užmokesnio už tai, kas reikia padaryti dykai, be jokios mokesties; arba geisdami kokių dovanų nuo žmogaus jų bijančio. Išplėšimą papildo karčiamnįkai, reikalaudami, kad jiems mokėtų daugiaus nekaip išpuola tokie pakeleiviai, kurie jiems negali priešintis. Tokį pat nusidėjimą papildo paramnįkai, išgaudami brangesnį mokestį, nekaip jiems priguli; pakeleivis gi neturi kam skųstis ir moka jiems tiek, kiek reikalauja. Ant galo išplėšimą papildo kiekvienas toks, kurs neteisingai reikalauja mokesties už žygį arba darbą nuo tokio žmogaus, kurs jam nedrįsta priešintis.

Tikra vagystė vadinasi, imant kam slapčia svetimą daiktą, kurio savinįkas nenorėtų geruoju duoti. Papildo gi vagystę tie, kurie slapčia ima svetimus pinigus, arba rubus, arba kokius rakandus ir indus; arba javus, arba galvijus, arba naminius paukščius. Bet ar kas vagia svetimuose namuose, arba ima svetimą daiktą, kur lengva prieiti, vistai tiek; vistai vagystė. Taigi nusideda, kas ima svetimus javus, sustatytus ant dirvos, arba svetimą šieną. Nusideda, kas vagia svetimame sodne medžių vaisius, arba kokias daržoves: kopustus, bulbes, arba kitus kokius daiktus. Prasikalsta ir kas kertasi medžius svetimame miške ir kas žuvauja svetimame tvenkinyje (prude).

Jei vagia toks, kuriam užsitikėta, kaltybė esti dar didesnė. Taigi sunkiai nusideda tarnai, kurie vagia stulus daiktus nuo savo ponų; kurie slapčia vilki jų rubais; kurie ponų valgiais ir gėrimais peni ir girdo

svetimus žmones; kurie kitiems dovanoja daiktus. nuo ponų pavogtus. Nevalia teipogi tarnams vogti nuo ponų dėl atsilyginimo už skriaudas nuo ponų pritirtas. Budami nuskriausti, tegul eina sudan jieškotų teisybės; vagyste gi sau atsilyginti neišpuola.

Ne tiktai gi tas nukalsta, kurs pats vagia, bet ir tas, kurs jam kaip nors padeda vogti, ar palaikydamas vogtuosius daiktus, arba juos pirkdamas.

Dedasi dar pragaištis kitiems, leidžiant kam savo galvijus, arba naminius paukščius į svetimus javus, arba svetimon pievon, ir teip juos išganant. Prasikalsta ir piemenįs, gerai nesaugodami ganomųjų galvijų, ir iš tos priežasties galvijai išmindo ir išėda svetimus javus arba žolę, arba sodnan įėję, laužo vaisių medžius, išmindo daržoves. Ir tokie daro kitiems pragaištį, kurie vengdamies blogo kelio arba dumblynės, važiuoja per pievas, arba per apsėtas dirvas, arba per sužėlusius javus ir teip gaišina svetimą gėrybę.

Nusideda prieš šitą prisakymą, kas neužmoka skolų, kitiems prigulinčių, arba algos, tarnams suderėtos; arba užmokesnio, suderėto samdinįkams. Ir netiktai esti kaltybė, visiškai nemokant, kas priguli tarnams ir padieniams, bet ir mokant ne tame mete, kaip buvo suderėta.

Nevalia pasisavinti rastą svetimą daiktą. Radus kokį svetimą daiktą, reikia patirti, kieno tas daiktas ir atsišaukiančiam atiduoti. Nėsant gi žinios, kieno tas daiktas, reikia jį duoti vyresnybei, kad paleistų žinias, kad teip galėtų grįžti tam, kieno buvo.

Peržengia šitą prisakymą ir tas, kurs kitus apgauna parduodamas; jei parduoda kokį blogą daiktą už gerą, imdamas pinigus, kaip už gerą daiktą. Peržengia ir tie, kurie apgauna pirkdami, ar tai mokėdami netikrus pinigus, arba mažiaus nekaip išpuola, tyčiomis rodydamies užmokėję visa.

Daro kitiems pragaištį, kas neišpildo suderėtos sankalbos: ar tai kas pardavęs grudus, nepristato-

suderėtoje dienoje, arba pristato netikusius grudus; ne tokius, kaip buvo sulygęs, arba jei pirkėjas neužmoka toje dienoje, kurioje buvo sukalbėta.

Neteisybę daro tarnai ir samdyti padieniai, kurie nepadaro užduoto jiems darbo, teip kaip buvo apsiėmę padaryti.

Sargai magazinų, klėčių, sodnų, miškų laužo šitą prisakymą, jeigu nesaugo sąžiningai to, kas jiems paskirta; ir per tai eina perniek valdytojo turtas. Šerikai apsiėmę ganyti svetimus galvijus, daro pragaištį savinįkams tų galvijų, nesirupindami, kad galvijai butų sotųs ir turėtų reikalingą patogumą.

Sekmąjį prisakymą peržengia ir tokie žmonės, kurie nuaria ežią arba sieną savo lauko įsiardami svetimon dirvon; arba daržo tvorą perkelia svetiman daržan. Dėlto kad teip darydami neteisingai prisisavina svetimą turtą.

Didelis teipogi esti nusidėjimas, jei kas paskolindamas kitam pinigus, arba kitą kokį daiktą, geidžia kad jam daugiaus atiduotų, nekaip buvo ėmęs. Toksai pelnas vadinasi palukanomis arba nuošimčiais. Randasi žmonės teip nedori, kad už paskolinimą labai daug plėšia. Toksai plėšimas vadinasi neteisingomis palukanomomis (perdidžiais nuošimčiais). Bet nors ir nedaug palukanų kas reikalautų už paskolinimą, visgi ir tas reikalavimas esti nusidėjimu. Tuomet tiktai leista imti benkiek daugiaus nekaip paskolinta, jeigu paskolinant truksta kokio tikro pelno. Bet ir tokiame karte reikia žiurėti, kad palukanos butų teisingos.

Kam tiktai dedasi skriauda ant turto, vistai esti nusidėjimas; bet sunkesnė esti kaltybė, nutraukiant ką pavargėliui, arba našlei, arba našlaičiams.

Niekuomet tat nevalia naudotis svetimu turtu. Jei kas neturi, ko jam reikia, tegul kitiems darbus dirba, idant už tai gautų pelną ir teip galetų įsigyti reikalingą sau daiktą; arba tegul verčiasi kokiais teisingais mainiavimais, arba eina kur kitiems tarnautų.

Jeigu niekaip gyvai negalėtų teisingai užsidirbti, tegul tuomet prašo pašalpos nuo turtingesnių žmonių.

Taigi kiekvienam pridera vargti vargus, kurie tenka jo pašaukimui; užlaikyti žemiškus turtus, kokius turi iš Dievo apveizdos, neaikvoti jų, idant patsai nepavargtų. Jeigu šykščiai naudos'is savo turtais, jei neaikvos, jei protingai taupys savo gėrybę, tai Viešpačiui Dievui laiminant, gana bus ir jam pačiam, ir dar liks iš ko duoti almužną pavargėliams.

Šitas prisakymas dar liepia atlyginti visokią neteisybę, padarytą artimui ant jo turto. Jeigu kas nuo kito kokį daiktą ar butų išplėšęs, arba slapčia pavogęs, tegul jam jį atiduoda. Jeigu jau to daikto nebebutų, tegul už jį atlygina tiek, kiek tas daiktas buvo vertas. Jeigu iš vagystės išeitų apvogtam kita koki pragaištis, tai vagis turi sugrąžinti jam pavogtąjį daiktą ir užmokėti už pragaištį, padarytą per tą vagystę. Ir teip, kad kas pavogtų nuo kito grudus reikalingus pragyvenimui, apvogtam gi prisieitų pirkti grudus brangiaus, nekaip buvo mokėjęs už pavogtuosius grudus, tada vagis turi sugrąžinti ir pavogtuosius grudus ir pinigus apvogtojo permokėtus per tą vagystę. Lygiai, kad kas pavogtų nuo kokio amatniko prietaisus reikalingus darbui; ir amatnįkas neturėtų uždarbio bent keliatą dienų, tuomet vagis turi jam ir pavogtuosius prietaisus atiduoti ir užmokėti už negautąjį uždarbį. Jeigu kas negautų pelno, arba turėtų pragaištį per tai, kad jam skolinįkas neužmokėjo skolos dienoje, kuri buvo sukalbėta; arba per tai, kad jam, kurs rado, neatidavė veikiai kokio pamestojo daikto, tuomet skolinįkas arba radėjas turi užmokėti už tą pragaištį, arba negautą pelną. Reikia atlyginti už nuganytus svetimus javus arba pievas, arba už sugadintas daržoves. Reikia atlyginti visokias pragaištis ir nuostolius, kitiems padarytus per neišpildymą kokios sankalbos arba kontrakto.

Dažnai krinta reikalas atlyginimo ant tokių žmonių, kurie nors patįs kitų ant turtų nenuskriaudė

bet davė nuskriaudimo priežastį. Ir teip, kad kas butų liepęs savo tarnui, arba savo valdžios priklausytojui iškirsti medį svetimame miške, toksai liepėjas butų davęs priežastį skriaudos. Jei kas butų pakurstęs kitą, atkeršijant savo neprieteliui, įleisti galvijus į jo javus; toksai patarimo davėjas butų davęs priežastį skriaudos. Galima duoti priežastį skriaudai pavelijant; kad, duokim, butų paskirti trįs vyrai apsudyti kokią bylą, ir du iš jų neteisingai sudytų nekaltąjį mokėti, kas jam mokėti nepriguli; trečiasis gi nenorėdanas jųdviejų erzinti, sutiktų ant to, ką jiedu prisudijo; tokiame karte ir du pirmuoju butų davusiu priežastį pažeidimo, ir šis trečiasis butų davęs lygiai priežastį pažeidimo per tai, kad sutiko ant jų neteisingo sudo. Kartais dar žmonės duoda priežastį pažeidimo girdami piktą darbą. Ir teip, jeigu kas sakytųsi kitam, norįs savo neprieteliui iškirsti vaisių medžius sodne; tasai gi, girdėdamas tokį žodį, pagirtų jo ketinimą ir sakytų, jog reikia neprietelių pamokyti, parodyti jam savo mokėjimą atkeršyti, tokiame karte pagyrimas pakursto ir paragina kitą daryti pažeidą. Jeigu gi kas pagirtų jau padarytą pažeidą, teip girdamas gali pakurstyti žeidėją, kad ir paskui darytų tokias pažeidas. Pažeidimo priežastį duoda ir toks, kurs vagį slepia savo namuose, arba palaiko vogtus daiktus, arba juos nuo vagies perka, idant teip darant jo vagystė neišeitų aikštėn, arba idant jis turėtų nedorą uždarbį. Ir tokie duoda priežastį pažeidimui, kurie kokią dalį svetimos vagystės gavę pasisavina; ir tokie, kurie kitiems padeda pildyt kokią pažeidą. Padeda gi daryti pažeidą, kaip-tai, spynius, darydamas vagiui kokius prietaisus spynoms atrakinėti, arba toks žmogus, kurs, vagiui vagiant, saugo, kad kas nepamatytų; arba toks, kurs tyčiomis atidaro vagiui namų duris: arba kurs pastato vagiui kopečias viršun užlipti. Priežastį pažeidimo duoda ir tie, kurie regėdami kam pažeidą darant, tyli, nesipriešina, neduoda žinios, kam reikia. Tokie esti.

vyresnieji, budami tam pastatyti, kad neleistų jokios neteisybės, nei pažeidos ant turto. Tokie esti sargai magazinų, miškų ir sodnų. Ir tarnai (nors ir nebutų suderėti savo ponų gėrybių sergėjimui) turi nuo Dievo paliepimą, saugoti savo ponus nuo pragaišties ir pažeidos. Matydami tat kitus žmones imant arba gadinant jų ponų gėrybes, turi priešinties, bartis, ginti, arba savo ponams duoti žinią. Jei to nedaro, tai duoda priežastį pažeidimui.

Tai jeigu butų kam padaryta pažeida ant jo turtų vieno kokio žmogaus, ir prie tos skriaudos butų prisidėję ir kiti, ar liepdami ir patardami, ar padėdami, arba negindami, arba dar kaip kitaip; tokiame karte visą skriaudą turi atlyginti tasai, kursai davė didžiąją priežastį skriaudai. Jeigu gi atlyginti negalėtų arba nenorėtų tasai, kursai davė didžiąją priežastį skriaudai, tuomet turi atlyginti kiti, kurie prie tos skriaudos prigulėjo.

*

VIII. Ašmasis prisakymas yra šitoks: N e k a l b ė k n e t e i s i a i p r i e š a r t i m ą t a v o. Tas prisakymas gina, kad nebutumėm neteisingais liudytojais prieš kitą sude. Jeigu esti sude koki byla, bet ta byla neaiški; dėlto sudžia turi surasti tiesą klausdamas liudytojų, tai yra žmonių, gerai žinančių visa, kas tai provai priguli. Ir teip, kad kas neteisingai įduotų sudžiai savo kaimyną, jog jis užpuolęs ant jo naktį ir norėjęs pasmaugti, apskųstasis gi kaimynas gintųsi, suvisu to nedaręs, ir kad nei skundėjas, nei apskųstasis negalėtų sudžiai parodyti, kieno tiesa; tada sudžia klaustųsi tokių žmonių, kurie galėtų pasakyti, kaip buvo. Tai kad tokiame karte žmonės, pavadinti liudyti, sakytų netiesą, jog žmogus apskųstasis tikrai užpuolęs ant skundėjo ir norėjęs jam galą padaryti, tokie liudytojai papildytų sunkų nusidėjimą, užgintą ašmuoju prisakymu. Teipogi

kad kas butų neteisingai apskųstas už vagystę; pavadintasis gi liudytojas, žinodamas, kad tai netiesa, visgi sakytų, jog apskųstasis žmogus tikrai papildęs vagystę; toksai liudytojas sunkiai nusidėtų prieš aštuntąjį prisakymą. Ir kad kas prieš sudą neteisiai sakytų ant kito, jog nuo jo kokius pinigus paskolinęs: žmogus gi pavadintas liudyti, žinodamas, jog tos skolos neimta, vienok sakytų, jog tai tiesa, ir tokiame karte butų nusidėjimas netikro liudijimo prieš nekaltą.

Taigi didelį nusidėjimą papildo visi tokie žmonės, kurie neteisiai liudija suduose; vistiek, ar tai darytų, turėdami pyktį ant apskųstojo žmogaus, ar norėdami malonės įgyti nuo jo priešinįko, arba trokšdami įtikti kokiam dauggalinčiam vyrui, kuriam bijosi nusidėti, o kurs nuo jų geidžia neteisaus liudijimo.

Peržengia šitą prisakymą ir toksai, kurs, pavadintas sudan liudyti, nenori parodyti kaltybės kaltinįko ir gerai žinodamas, jog jis kaltas. Dėlto kad esti skriauda priešingai pusei, arba žmonių draugijai, nebaudžiant prasikaltimų.

Tas prisakymas gina pramanyti kalbas ant kito. Pramanyta kalba vadinasi, jei koks žmogus pramano ant kito nusidėjimas, ir apsakinėja juos kitiems žmonėms teip tvirtai ir aiškiai, kad klausytojams regis, jog tai tikra tiesa. Ir teip, jei kas neapkęsdamas kito arba pavydėdamas, arba iš kitokios priežasties meluotų, jog tas žmogus slapčia nuskriaudė artimą ant turto; arba kad apsakinėtų, jog jisai paleistuvis, prisidengęs maldingumu prieš žmones; toksai nedoras kaltinimas butų pramanyta kalba, arba apmelavimas. Apmelavimas daro nekaltam didelę skriaudą, dėlto kad jam nuplėšia šlovę prieš tuos, prieš kuriuos jis buvo apmeluotas. Ir dėlto vieni jį niekina, kiti jo saugosi, kiti tą apmelavimą sakinėja savo pažįstamiems; per tai dar toliaus platinasi nešlovė nekalto žmogaus.

Neteisiai kam liudijant, arba ką nekaltą apmeluojant, visados esti tokiuose nusidėjimuose melas. Bet atsitinka ir tokie melai, kur nėra nei netikro liudi-

jimo, nei šlovės plėšimo. Vienok gi kiekvienas melas esti nusidėjimu, dėlto kad niekuomet neišpuola apgaudinėti artimą nei žodžiu, nei darbu. Melu gi vadinasi kiekvienas žodis, sakomas dėl apgavimo kito žmogaus. Teip vaikas, nebuvęs ant šventų mišių, tėvo gi paklaustas, ar buvo ant mišių, jeigu atsakytų, jog buvęs, toksai atsakymas butų melas. Lygiai tarnas, ukininko paklaustas, ar davė galvijams tą pašarą, koks buvo sakyta; jei atsakytų, jog davęs, nebudamas davęs: toks atsakymas butų melas. Kartais žmonės meluoja bijodamies, kad ant jų nesibartų vyresnieji, arba nenubaustų; kartais norėdami kitą apginti kartais gi norėdami kieno malonės įsigyti. Bet ar šioki ar toki bus melo priežastis, melas visados nedoras, ir meluoti neišpuola niekuomet.

Ašmasis prisakymas užgina ir apkalbinėjimą arba liežuvavimą. Apkalbėjimas esti, jei kas apsakinėja svetimus tikrus nusidėjimus, bet nežinomus tiems, kurie tą kalbą girdi. Tai apkalbėtojas nemeluoja, sakydamas tikras kaltybes; vienok nusideda nuplėšdamas apkalbamąjam šlovę. Kas apie kitą žmogų nežino nieko blogo, tas apie jį negali nieko blogo mislyti. Toksai gi, apie kurį kiti žmonės nieko blogo nemislija, turi pas juos šlovę, arba gerą vardą; tai yra, žmonės mislija, jog jisai geras žmogus. Žinodami gi, jog jisai padarė kokį gerą darbą, skiria jam dar didesnę šlovę. Jeigu toksai žmogus papildytų slapčia kokį nusidėjimą, tai pas žmones, to nežinančius, jo šlovė nesumažėtų. Tam gi jo nusidėjimui išėjus aikštėn, jo šlovė nyksta. Tai kas tuos jo nežinomus nusidėjimus apsakytų kitiems, tasai jam nuplėštų šlovę, kokią buvo turėjęs pas žmones, jo nusidėjimų pirma nežinojusius. Taigi apkalbėtojas nors sakė tikrą tiesą, vienok nusidėjo, dėlto kad artimui nuplėšė šlovę. Šlovės nuplėšimas žmogui esti labai skaudus; kartais geriaus butų žmogui praradus turtą nekaip šlovę.

Jeigu apkalbėtojas netik sako svetimus nežinomus kitiems nusidėjimus, bet dar ir prideda nuo savęs

daugiaus, nekaip buvo, toksai nedoras priedas esti apmelavimu.

Reikia vienok žinoti, jog kalbėti apie kito žmogaus nusidėjimus leista yra tuomet, kada to paties žmogaus gerovė reikalauja. Taigi nenusidėtų toks, kurs žinodamas kito žmogaus nusidėjimus apsakytų jo tėvams, kad jie jį nuo tų nusidėjimų sulaikytų; arba juos apsakytų jo prieteliui, kad jis jį prikalbėtų pataisyti gyvenimą. Nenusidėtų ir toks, kurs kokio žmogaus nusidėjimus apsakytų tokiems, kuriems tie nusidėjimai butų sumažinę sveikatą, arba turtą arba šlovę. Nes jiems tas apsakymas reikalingas, kad galėtų apsisaugoti nuo skriaudos. Bet ir tokiame karte reikia pagal sąžinės žiurėti, kad tasai svetimų nusidėjimų apsakymas butų vien iš meilės artimo ir iš tikro reikalo. Todėl kas gali artimą patsai sulaikyti nuo nusidėjimų, tegul jų niekam nesakinėja.

Bet ar leistas yra daiktas apsakinėti skriaudas ir neteisybės, pritirtas nuo neprietelių? Jeigu žmogus nori pasiguosti prieš kitą žmogų, jieškodamas gero patarimo, ką daryti, arba pašalpos, arba palengvinimo savo skausmo, tokiuose kartuose tiek tik tereikia sakyti, be kiek negalėtų gauti patarimo, arba pašalpos, arba paguodos. Ir teip guostis valia tiktai pas žmogų išmintingą ir dorą. Dėlto šv. Pranciškus Salezas mokina šitais žodžiais: Jeigu reiktų prieš ką pasiguosti, arba jieškant patarimo nuo skriaudos, arba maldant gailestį, jieškok tam įpatų, pilnų malonybės ir Dievo meilės. (Philothea III, 3.).

Jei kas nekaltą žmogų apmeluoja už akių, arba ir apkalba kitą; tai yra, apkalbamam arba apmeluojamam žmogui negirdint, esti nusidėjimas šlovės nuplėšimo; bet jeigu kas kitam jo nusidėjimus išmetinėja į akis prie kitų žmonių, kurie dar to nebuvo žinoję; arba į akis jam išmetinėja pramanytus nusidėjimus, nepapildytus, tada ne tiktai tam žmogui nuplėšia šlovę, bet dar jo įpatai daro gėdą. Toksai nusidėjimas vadinasi išgėdinimas arba koliojimas.

Išgėdina dar kito įpatą, kas jį į akis apjuokia. Taigi nusideda tokie žmonės, kurie apjuokia (kaip vai žmogų kuprotą, arba tokį, kurs šnekėdamas mikčioja, arba vilkintį apdriskusiais rubais, arba glušą. Nusideda ir kurie niekina žmogų iš žydų apsikrikštijusį, vadindami jį perkrikštu arba žydeliu. Visi tokie apjuokimai yra nusidėjimu, dėlto kad juose yra artimo paniekinimas.

Drasko šlovę ir tie, kurie kitų gerus darbus blogais išverčia. Ir teip, kad kas darytų almužnas pavargėliams, kitas gi nedoras žmogus sakytų prieš kitus, jog tos almužnos esą ne iš mielaširdystės, bet dėl tuščios garbės; toks išvertimas gero darbo blogu, plėštų mielaširdingam žmogui šlovę. Nes tokie žmonės, kurie daro mielaširdingus darbus, turi labai gerą šlovę pas kitus; nedoram gi žmogui sakant kitiems, tie mielaširdingi darbai esą daromi dėl tuščios garbės, gera šlovė mielaširdingų žmonių gaišta ir į niekus išeina.

Jeigu kokį žmogų giria ar už tai, kad ką išgelbėjo iš pavojaus, arba kad ką apgynė nuo užpuolimo, arba kad kam padėjo kokiame reikale; nedoras gi žmogus sako įvairioms įpatoms, jog tai netiesa; teip sakydamas nedoras žmogus nuplėšia šlovę tam, kurs ją buvo užsipelnęs teisingai.

Nusideda ir toks, kurs pripažįsta gerus artimo darbus, bet sako, tiems darbams nepriguli tiek pagyrimo, kiek jiems duoda kiti žmonės.

Mažina kartais artimui šlovę ir toks, kurs neikiek negiria kito, jei io tylėjimą kiti žmonės stato peikimu. Teip gali atsitikti, bent keliatui žmonių kalbant apie kokį visiems pažįstamą žmogų, ir pradėjus jį girti, vienas iš terpo jų tuomet tyčiomis nutiltų: iš tokio nutilimo regėtųsi, jog jis gyrimo nepripažįsta, kurį tam žmogui duoda kiti.

Esti dar kitiems žmonėms priežastis mažiaus branginti kokį žmogų, giriant kam jį teip, kad žmonės tą pagyrimą girdėdami, supranta, jog giriamam žmo-

gui nepriguli tiek pagyrimo. Esti gi tai šiteip: jei, tiesa, ką giria, bet mostelėlamas ranka, arba pakrutindamas veidą, parodo, jog nelabai jį brangina; arba jei giria teip, kad regima, nenoromis, arba tiktai prisimeilindamas klausantiems žmonėms.

Esti dar kiti nusidėjimai kalba papildomi. Yra tokių žmonių, kurie išgirdę ką neteisingai peikiantį arba apkalbantį, duoda pašnibždomis žinią išpeiktam, arba apkalbėtam; ką gi nuo jo išgirsta vėl praneša pirmajam. Išto išeina nesutikimai terp pažįstamų, terp gyventojų to paties sodžiaus, arba miesto, arba terp giminių. Kartais negeri žmonės slapčia apsakinėja vieniems ant kitų visokius daiktus tikrus arba netikrus, tyčiomis norėdami įvesti prietelius barnin arba išskirti, arba turtingą žmogų papykdinti ant pavargėlio, kuriam butų daręs geradarystes.

Reikia žinoti, jog daug nusidėjimų, papildomų kalba, išeina iš didžio šnekumo arba daugkalbėjimo. Daugkalbėjimu vadinasi, šnekant kam perdaug bereikalo, įsikišant kiekvienon kalbon, neduodant kitiems šnekėti. Šnekus žmogus kito gerai neišklauso, neišpermano ir tuoj atsako. Toksai žmogus nekartą nepamislija ką sakyti; dažnai pats neveizdi į tą, ką sako Tai nestebėtina, kad šnekus žmogus dažnai gali pameluoti, apkalbėti, arba nekaltą apmeluoti. Reikia gi pratintis išmintingai tylėti; tai yra, klausyti kantriai, kitiems kalbant, nepertraukiant kalbos kitiems žmonėms, manyti tylint, ką sako išmintingi ir rimti žmonės; prireikus gi kalbėti, nesakyti perdaug, bet lygiai tiek, kiek reikia.

Nusideda prieš šitą prisakymą ir tie, kurie kitus žmones kaltina mislydami be priežasties. Kaltinimas be priežasties esti blogai apie kitą mislijant, ir gerai nežinant, beg jis toks. Ir teip, kad kieno pinigai butų prapuolę, jis gi mislytų sau, nekaip tai kaimyno pavogta, nors jokios tokiai misliai priežasties neranda; toksai apie kaimyną blogas pamislijimas butų kaltinimas be priežasties. Teipogi, kad kas

išvydęs savo pažįstamą veidu labai įkaitusiu, tuoj tikrai pamislytų, jog jis girtas; teip blogai mislydamas papilditų nusidėjimą be priežasties. Nes to pažįstamojo veidas galėjo buti įkaitęs iš didžio nuovargio, arba nuo ugnies, arba iš silpnybės. Teipogi, jeigu išvydę žmogų sustyrusį ir apdriskusį, tuoj pamislytumėm, jog tikrai tas žmogus tinginys ir per paleistuvystę pavargo; teip negerai mislydami, papildytumėm nusidėjimą kaltinimo be priežasties. Nes toks žmogus galėjo vargan pareiti nuo ugnies, arba nuo patvinio, arba nedorų žmonių apiplėštas; neturėdamas gi kuomi apsivilkti, apsidengė palaikiais rubais, kokius išsiprašė. Taigi visuomet esti kaltinamas be priežasties, kiek tiktai kartų mislijame negerai apie savo artimą, neturėdami tikros priežasties. Tada tiktai nepapildome kaltinimo be priežasties, kada kito kaltybė teip esti regima, kad kiekvienas protingas žmogus ir sąžiningas, kurs jį regėtų, teip lygiai jį kaltintų.

Reikia dar žinoti, jog šitas prisakymas liepia pataisyti, kiek išgalint, visą negerumą, padaryta artimui per neteisingą liudijimą, arba per apmelavimą, arba per apkalbėjimą, arba kitaip kaip. Tai, kas butų neteisingai prieš sudą liudijęs, tegul prieš tą patį sudą pasisako, jog jo liudijimas netikras, idant nekaltas nebutų nubaustas neteisingai. Jeigu gi toks pasisakymas nebutų reikalingas, dėlto kad nekaltasis jau liko nubaustas, tuomet neteisus liudytojas tegul jam kaip nors ganapadaro už sopulį, iškentėtą ant kuno, arba ant turto; tegul dar jam sugrąžina šlovę nuplėštą per netikrą liudijimą; tai yra, tegul kitiems sakinėja, jog šis nubaustasis suvisu nebuvo kaltas.

Kas apmelavo nekaltą žmogų, tegul prisipažįsta, jog tai netiesa, ką jis buvo kalbėjęs ant nekalto. Prisipažinti turi prieš tuos pačius žmones, prieš kuriuos jį buvo apmelavęs.

Jeigu kas ką buvo apkalbėjęs be melo, tegul kiek išgalėdamas, grąžina jam gerą šlovę. Tegul apsakinėja ką tiktai gero žino apie jį, girdamas jį

užtai, ir tai prieš tuos pačius žmones, prieš kuriuos jį buvo apkalbėjęs. Nes tie žmonės, išgirdę apkalbėjimą, negerai mislija apie apkalbėtą žmogų; patyrę gi apie jį ką-gero, pradės apie jį gerai mislyti, arba nors neteip piktai, kaip pirma. Kartais pagyrimas apkalbėto žmogaus, grąžina jam išplėštą šlovę; bet nekartą vargu esti padaryti, kad žmogus apkalbėtas atgautų gerą šlovę.

Pagal mokslo čia išpasakyto, reikia rupintis sugrąžinti artimui išplėštą šlovę ir kitaip kaip.

Jeigu artimo nušlovinimas butų nuo girdėjusių žmonių prasiplatinęs dar toliaus, reikia daryti rupestį, kad visi žodžiai dėl šlovės sugrąžinimo pasiektų tuos žmones, kuriuos buvo pasiekęs nušlovinimas.

Vargu esti atlyginti nuplėštą šlovę; visgi reikia daryti, kas galima. Žmogui išpildžius kas galima, mielaširdingas Dievas nebeskandins jo už tai, ko nebegalėjo išpildyti.

*

IX. Devintasis prisakymas ištartas šitais žodžiais: N e g e i s k m o t e r s a r t i m o t a v o. Tas prisakymas priguli prie šeštojo. Šeštuoju prisakymu užginta papildyti svetimoterystė, devintuoju gi užginta ir jos norėjimas. Vienu tokiu norėjimu esti papildomas mirtinas nusidėjimas. Aiškiai tai parodė musų Viešpats Jezus Kristus šitais žodžiais: K i e k v i e n a s v e i z į s į m o t e r į, i d a n t j o s p a g e i s t ų, j a u s v e t i m o t e r i a v o s u a n a s a v o š i r d y j e. (Mat. V, 28.).

Kaip šeštasis prisakymas gina, kad nei jokių begėdiškų darbų nedarytumėm, teip devintasis gina, kad nenorėtumėm nei jokio tokio daikto, kurs yra nečystatos nusidėjimu.

Nusideda dar prieš devintąjį prisakymą tasai, kurs pats savaimi ima mislyti kokią nečystą mislį, ir nusimanydamas ją mėgia. Jeigu kam įeitų mislin koks nepadorus daiktas, tegul traukia savo mislį to-

lyn nuo to daikto. Nes ir nemėgdamas nečystos mislies. gali žmogus nusidėti, jeigu nuo jos neatsitraukia, bet jai įsitėmija.

*

X. Dešimtasis prisakymas šitoks: Negeisk nei namų, nei tarno, nei tarnaitės, nei jaučio, nei asilo, nei jokio daikto, kurs yra artimo tavo. Tas prisakymas priguli prie sekmojo prisakymo. Nes sekmasis prisakymas gina savintis svetimą turtą; dešimtasis gi neduoda nei geisti pasisavinimo jokio svetimo daikto. Tai ir nereikia norėti neteisingo įsigijimo svetimų namų, arba dirvos, arba pievos, arba miško, arba arklių ar jaučių, arba rubų, rakandų, ratų, arba kitų kokių daiktų, turimų kieno kito. Jeigu žmogus nori svetimo daikto įsigyti, pirkdamas arba mainydamas; tai yra, jeigu nori jo gauti žinant ir duodant tam, kieno tas daiktas, mokėdamas už jį kiek suderėta; arba duodamas už jį kitą savo daiktą, pagal sąkalbos, toksai norėjimas neturi jokios kaltybės. Bet jei kas nori svetimo daikto pavogti, toksai nusideda neteisingu pageidimu. Lygiai jei kas norėtų svetimo daikto įgyti, apgaudamas tą, kieno tas daiktas; ir toksai nusidėtų neteisingu pageidimu. Nusideda ir tas, kurs užsipuola svetimo daikto gauti, kurio turėtojas niekaip nenori išleisti, nors ir norėtų mokėti už jį pinigus, kiek išpuola, arba ir daugiaus nekaip priguli. Nes nors ir nori už tokį daiktą užmokėti, kiek reikia, arba ir daugiaus ne kaip verta, visgi geidžia to, ko sau nenori to daikto turėtojas; dėlto toksai noras neteisingas.

Nusideda dar prieš dešimtąjį prisakymą tokie, kuriems negana to, ką turi iš Viešpaties Dievo apveizdos; bet geidžia turėti, ką turi turtingieji žmonės, geidžia turėti, ką turi kiti žmonės, kurie patogiaus gyvena. Mat tokie geidžia to, ko negali įgyti teisin-

gai. Iš tokio geidulio pradeda pavydėti žmonėms turtingesniems ir šlovingesniems. Įstatymams ir vyresnybems neleidžiant išplėšti svetimo turto, tokie žmonės, neteisingi geidėjai svetimos gėrybės, ima neapkęsti ir įstatymų ir vyresnybių; taigi jie nori išversti visa, suardyti rėdus, kad galėtų daryti sau, ko tiktai įsigeidžia, ir nuo kožno išplėšti, kas jiems tinka. Żmonės, kurie teip mislija musų gadynėje, prisiėmė vardą k o m u n i s t ų, tai yra, b e n d r i n į k ų; ir nori kitiems žmonėms įkalbėti, jog visos žemiškosios gėrybės esą visiems žmonėms bendros. Tokie žmonės, negalėdami nedorų savo geidulių išpildyti patįs, kursto visus ir kelia sumišimą. Sakosi, jie norį, kad butų gera visiems; nori gi jie patįs vieni iš sumišimo susikurti ir susikrauti turtus iš svetimų gėrybių. Neturėdami artimo meilės, apie kitus žmones nesirupina. Kad jie tikrai visus mylėtų, tai dalytų kitiems ir savo turtą. Bet jie savo neduoda ir neduos. Nori išplėšti svetimus daiktus ir neva lygiai visiems juos padalyti. Bet toki nedori įsigeidimai nebus niekados išpildyti. Nes visą pasaulį valdo Dievas: ir iš jo valios vieni yra turtingi, kiti pavargę; ir iš jo valios buvo ir bus vyresnybės ir sudai, kurie kiekvienam žmogui pripažįsta, kas jam priguli ir apgina nuo neteisybės ir pažeidos. Taigi nors tokiems žmonėms kartais ir pasiseka trumpam laikui išpildyti neteisingus savo geidulius, sekasi jiems tai teip, kaip vagims ir žmogžudžiams sekasi apiplėšti ar užmušti. Bet galutinai vėl visi daiktai grįžta savon eilėn ir vieton: išplėšimai gi ir žmogžudystės esti atkeršytos. Kurie gi į nedorus darbus pakursto kitus, dažnai savo gyvenimą baigia nelaimingai; ir jeigu miršta nepagrįžę į Dievą, tai eina pragaran kentėti amžinai. Toks tai esti galas neteisingų geidulių.

Nepasiduodami neteisingam geiduliui, neprileiskime širdies į žemiškas gėrybes, atminkime dangų ir žiurėkime, kad jį užsidirbtumėm, gyvendami dievobaimingai. Teip daryti aiškiai mus mokina musų Išga-

nytojas Viešpats Jezus Kristus, sakydamas: Nerinkkite sau turtų ant žemės. kur rudis ir kandis gadina, ir kur vagįs iškasa ir išvagia. Rinkkite gi sau turtus danguje, kur nei rudis, nei kandis negadina ir kur vagįs neiškasa ir neišvagia. (Mat. VI, 19. 20).

Šitas prisakymas dar gina geisti svetimo tarno arba tarnaitės. Tokį nusidėjimą papildo, kas nori, kad svetimas tarnas pereitų pas jį tarnaut.; ir dėlto ketinasi tą tarną kalbinti, kad atstotų nuo savo pono. Kas nuo kito nukalbėtų jo tarną, tas jam padarytų pažeidą. Nes per tai suardytų jo ramybę. uždėtų jam vargą jieškant kito tarno, padarytų jam nepatogumą, nuliudintų jį, o gal ir pelną jam sumažintų, jeigu tasai tarnas jam buvo labai geras; gal dar reiktų naujam tarnui mokėti daugiaus, nekaip atkalbėtam. Kolei tarnas, arba padienis, arba šeimynietis tebetarnauja pas kitą arba tebedirba ir nori pasilikti toliaus, nevalia jo atkalbinėti nei dovanomis, nei žadėjimais, nei prašymais. Taigi kas pasimislijęs norėtų atkalbėti nuo kito ir pas save pavylioti jo tarną arba tarnaitę, tasai nukalstų neteisingo pageidimo.

Šitais dviem paskutiniem prisakymam užginta ne piktieji darbai, nei blogosios šnekos, bet nedorosios mislįs, piktieji norai, blogieji geiduliai. Taigi neužmirškim, jog ne tas vienas tenusideda, kurs daro negerą darbą, arba kas sako negerą žodį, bet ir tasai, kurs pats nusimanydamas mislija piktą mislį, arba nesikrato nedoro geidulio. Juoties dar, visi nedorieji darbai ir visos piktosios šnekos imasi iš nedorųjų mislių ir iš piktųjų norų. Kas nedrįsta piktai mislyti, nei norėti nieko nedoro, tas neturės drąsumo nusidėti nei kalba, nei darbu.

Tuodu paskutiniu prisakymu dar mums primena, jog turime ištikimai tarnauti Viešpačiui Dievui. Kas savo širdyje netrokšta gyventi dievobaimingai, bet

gerai tedaro arba tesako tiktai dėlto, kad geru pasirodytų prieš kitus žmonės, tas ištikimai netarnauja Viešpačiui Dievui. Toksai žmogus Dievo negarbina, nes Viešpats Dievas žino, kas jo širdyje darosi; regi Viešpats Dievas, jog toksai žmogus neturi noro išpildyti Jo prisakymus. Toksai žmogus apsimetęs tėra dievobaimingumu, bet jo darbuose nėra tiesos. Tada tiktai geruose darbuose teesti tiesa, kai žmogus savo dvasioje turi tikrą norą išpildymo tu darbų dėl Dievo meilės. Taigi dėl meilės Viešpaties Dievo gerus daiktus sakydami arba darydami, garbiname Dievą ištikimai; ir tokios garbės nori nuo musų V. Dievas.

Rupinkimės ištikimai išpildyti Dievo prisakymus dėl meilės Viešpaties Dievo, ir neužmirškime, jog ištikimai užlaikantiems tuos prisakymus Viešpats Dievas prižadėjo amžiną užmokesnį danguje ir visokius palaiminimus šiame pasaulyje.

Reikia dar mums užlaikyti Bažnyčios prisakymus, nes Viešpats Dievas liepė mums buti paklusniais Bažnyčios ganytojams. Tie Bažnyčios prisakymai bus paaiškinti sekančiame perskyrime.

Apie Bažnyčios prisakymus.

Kadangi Viešpats Kristus davė valdžią Bažnyčios ganytojams valdyti katalikus visuose daiktuose, prigulinčiuose amžinam gyvenimui, todėl reikia mums ištikimai užlaikyti, ką mums jie prisako dėl musų dvasiško gero.

Daug yra įvairių šventos Bažnyčios parėdimų, bet visuotini Bažnyčios prisakymai yra penki:

1. Šventas dienas. Bažnyčios įstatytas. švęsti.
2. Mišių šventų šventomis dienomis dievobaimingai ir priderančiai klausyti.
3. Pasnįkus. Bažnyčios įsakytus, užlaikyti.
4. Spaviedotis nors vieną kartą ant metų ir priimti švenčiausį Sakramentą apie Velykas

savo parapijoje, arba kitoje, savo klebonui leidžiant.

5. Nekelti veselijų dienose, Bažnyčios užgintose

Pirmas prisakymas išreikštas šitais žodžiais: Šventas dienas, Bažnyčios įstatytas, švęsti. Prisakyta švęsti ne tik nedėldienius, bet ir šventes Bažnyčios ganytojų įstatytas. Tai ir reikia, kaip nedėliomis, teip ir šventėmis, duoti garbę Viešpačiui Dievui, klausant pamaldų ir pamokslų, darant gerus darbus ir nedirbant sunkiųjų darbų, be kurių galima apsieiti.

Vienos šventės įstatyta musų religijos paslaptims priderančiai pagarbinti, kaip va, Užgimimui Viešpaties Jezaus Betliejaus mieste, jo Prisikėlimui iš numirusių ir kitoms paslaptims. Kitos šventės įstatyta švenčiausios Panos Marijos garbei ir kai-kurių Šventųjų atminimui.

Švenčiant kokią religijos paslaptį, pridera apie tą paslaptį gerai pasimąstyti. Švenčiant kokio Šventojo atminimą, išpuola pasimislyti, kaip tasai Šventasis gyveno ir kaip sau dangų užsidirbo. Iš tokių pasimislijimų imasi geros žinios ir privedžiojimai saugotis nusidėjimų ir daryti gerus darbus.

Visos šventės įstatyta Viešpaties Dievo garbei, nes ir švęsdami atminimą didžiųjų Dievo darbų ir mąstydami, ką mums Dievas apreiškė, garbiname Viešpatį Dievą, ir apmislydami dievobaimingą Šventųjų gyvenimą, teipogi garbiname Viešpatį Dievą; dėlto kad pripažįstame, jog Dievas juos šventais padarė per savo mylistą. Šventuosius gi meldžiame, idant mus užtartų prieš Dievą.

Bažnytiniai metai prasideda nuo Advento. Adventas yra tai laikas prieš Kalėdas arba Viešpaties Užgimimo šventes. Kartais esti ilgesnis, kartais gi ben kiek trumpesnis. Prasideda nuo nedėldienio artimojo trisdešimtai Lapkričio dienai, arba toje dienoje pripuolančio. Taigi Adventas kartais

prasideda pirma trisdešimtosios Lapkričio dienos, kartais toje pačioje dienoje, kartais gi po tai dienai; ir traukiasi net lig Kalėdų. Adventas yra pakutos metas, kaip ir Gavėnia. Per tą metą taisosi katalikai švęsti Dievo Užgimimą dvasiškai džiaugdamies ir dėkavodami. Dėlto tai ir šventa Bažnyčia liudnomis Advento apeigomis kaip ir stato katalikus anon gadynėn, kada žmonės tebelaukė ateinant Išganytojo ant žemės. Iš tos priežasties ir šisai metas vadinasi A d v e n t u, nes lotiniškoje kalboje žodis A d v e n t u s ženklina Atėjimą.

Advente esti didi šventė Nekalto Prasidėjimo švenčiausios Marijos Panos. Ta šventė primena mums, jog švenčiausi Pana, pati viena iš visų žmonių, buvo pradėta savo motinos įščioje (živate) be pradžiogriekio, tai yra, jog tiktai ant jos vienos neperėjo nusidėjimas pirmųjų tėvų, Adomo ir Jievos. Ta šventė esti ašmoje Gruodžio dienoje.

Tame pačiame Gruodžio mėnesyje, dvidešimt penktoje dienoje esti didžiausi šventė Dievo Užgimimo arba Kalėdų: tai yra atminimas, kaip Dievo Sunus prisiėmęs žmogaus kuną ir dušią įščioje švenčiausios Panos Marijos, gimė Betliejaus mieste, tvartelyje.

Ant rytojaus po Dievo Užgimimui esti didi šventė švento Stepono Dijakono, pirmojo Kankintinio (Mučelniko), dėlto kad jis pirmasis iš krikščionių buvo užmuštas už švento tikėjimo išpažinimą.

Ašmoje dienoje po Dievo Užgimimui išpuola šventė Apipjaustymo Viešpaties; tai yra, atminimas, jog Viešpats Jezus norėjo idant ašmoje dienoje po jo užgimimui butų ant jo išpildyta šventa apeiga apipjaustymo. Ta ceremonija pildydavosi ant kudikių, Dievui liepus, nuo gadynės dar švento Abraomo Patrijarko. Pripuolant gi tai šventei visados pirmoje naujai prasidedančių metų dienoje, ir teko jai vardas „Naujų metų“.

Po penkių dienų, tai yra, šeštoje dienoje Sausio mėnesio, esti šventė V i e š p a t i e s A p s i r e i š k i m o, vadinama t r i m i s K a r a l i a i s. Toje

dienoje švenčiame atminimą pribuvimo trijų karalių arba išminčių, stebuklingos žvaigždės vedamų, Betliejaus miestan, atiduoti garbę Viešpačiui Jezui ir atnašauti jam dovanas, tai yra auksą, mirrą ir smilkylus. Iš tos priežasties toje dienoje Bažnyčia švenčia auksą, mirrą ir kvepinčius smilkylus. Toje pačioje dienoje švenčiame ir atminimą, kaip Viešpatį Kristų pakrikštijo Jordano upėje šventas Jonas Krikštytojas. Švenčiame dar toje dienoje ir atminimą pirmojo stebuklo, Viešpaties Kristaus padaryto Kanos mieste, Galiliejoje, vandenį verčiant vynu.

Vasario mėnesio antroje dienoje esti šventė Apčystijimo švenčiausios Panos Marijos, vadinama G r e b e n y č i o m i s. Yra tai atminimas, jog švenčiausi Pana Marija, pagimdžiusi Viešpatį Jezų, atvyko keturios dešimtoje dienoje Jeruzaliaus bažnyčion išpildyti parėdymą Senojo Sandaro, liepusio pirmuosius sunus atnašauti Viešpačiui Dievui, ir jų motinoms, atsikėlusioms iš negalės (palago) pributi bažnyčion apsikuopti. Toje dienoje esti švenčiamos žvakės. Tų žvakių šviesa ženklina Viešpatį Jezų, dėlto kad Viešpats Jezus, apreikšdamas savo mokslą, apšviečia visą žmonių giminę. Viešpats gi Kristus ištrėmė velnius, ir dėlto tos žvakės vadinasi grebenyčiomis, lenkiškai g r o m n i c a, nuo žodžio g r o m i č — tremti. Iš to ir ta šventė vadinama Grebenyčiomis.

Tame pačiame Vasario mėnesyje, arba kitame Kovo mėnesyje prasideda pamaldos ir didžios šventės, kurios kartais pripuola anksčiaus, kartais gi vėliaus, pagal ankstyvumo arba vėlyvumo Velykų; dėlto kad vienos iš jų esti per kiek dienų prieš Velykas, kitos gi per kiek dienų po Velykoms. Tos pamaldos ir šventės esti šitos:

Keturiomis dešimtimis ir šešiomis dienomis prieš Velykas prasideda G a v ė n i a: pirmoji gi gavėnios diena vadinasi P e l e n i j a. Toje dienoje aiškiai prasideda pasnįkas keturių dešimtų dienų, arba metas krikščioniškos pakutos. Maldos, giedojimai ir

apeigos griaudžios ir liudnos, tą dien atlaikomos, žadina katalikus prisipažinti prieš Dievą savo nedorumą ir pakutavoti už nusidėjimus. Kunigas šventais pelenais žmonėms pabarsto galvas, minėdamas jiems mirtį ir sakydamas šituos žodžius: Atsimink žmogau, jog esi dulkė ir dulke virsi. Toje dienoje dirbti neužginta; taigi žmonės gali sau darbus dirbti. Dvi paskutini gavėnios savaiti paskirta apmąstymui kančios musų Viešpaties Jezaus Kristaus. Po įvairias musų šalies bažnyčias per visus gavėnios nedėldienius po Mišparui esti pamalda giedant giesmes, vadinamas Griaudųs verksmai, kur yra musų Išganytojo kančios paminėjimai.

Paskutinė gavėnios savaitė vadinasi Didžioji savaitė. Dėlto teip vadinama, kad tuomet daromi atminimai didžiųjų musų religijos paslapčių. Ta savaitė prasideda nuo Verbų nedėlios. Toje dienoje esti apėjimas aplink bažnyčią su šventomis šakelėmis, verbomis, atminimui, jog Kristus Viešpats prieš savo kančią įjojo Jeruzaliaus miestan; žydai gi šlovindami sveikino Išganytoją, mėtydami šakeles palmės medžio. Didžiajame Ketverge darosi atminimas, kaip Viešpats Kristus prieš savo kančią ir mirtį valgė paskutinę vakarienę su dvylika savo apaštalų; ir tuomet įstatė švenčiausį sakramentą savo Kuno ir Kraujo ir apierą šventų mišių. Didžioje Pėtnyčioje darosi atminimas, kaip Viešpats Kristus, gailiai prikankintas, prikaltas prie kryžiaus, numirė ir grabe buvo palaidotas. Didžiojoje Subatoje esti atminimas gulėjimo grabe Viešpaties Kristaus. Per visą savaitę, pradėjus nuo panedėlio, darbai neužginta dirbti.

Ant rytojaus po didžiajai Subatai prasideda šventė Prisikėlimo iš numirusių Viešpaties Kristaus, vadinama Velykomis. Yra tai atminimas, kaip Viešpats Jezus savo galybe prisikėlė iš numirusių ir išėjo iš grabo, ir pasirodė gyvas.

apaštalams ir kitoms įpatoms. Tat didžiausi šventė visados esti nedėlioje ir ant rytojaus panedėlyje.

Po Velykų, praėjus penkioms savaitėms, ant rytojaus po penktajai nedėliai, prasideda Kryžių dienos; esti gi trįs, tai yra: panedėlis, utarnįkas ir sereda. Per tas tris dienas esti po bažnyčias pamaldos ir procesija, giedant litaniją apie Visus Šventuosios. Šventa Bažnyčia meldžia Viešpatį Dievą javų užderėjimo, atitolinimo visokių nelaimių: maro, bado, ugnies, tvanų, žemės drebėjimų, karių ir kitų blėdžių. Tos dienos tikrai vadinasi maldų dienomis; bet praminta jas kryžių dienomis, dėlto kad įvairiose vietose procesija eina prie kryžių, pastatytų prie vieškelių. Per tas dienas darbai neužginta dirbti.

Ant rytojaus po paskutinei kryžių dienai esti didi šventė Dangun žengimas Viešpaties, vadinama šeštiniu, nes išpuola šeštoje savaitėje po Velykoms. Ta šventė visuomet išpuola keturios dešimtoje dienoje po Velykoms. Yra tai atminimas, kaip Viešpats Kristus keturios dešimtoje po savo prisikėlimui iš numirusių dienoje išvedė apaštalus iš Jeruzaliaus miesto ant alyvų kalno; tenai juos palaimino ir pradėjo keltis augštyn, o debesis jį apdengė, ir teip užžengė danguosna.

Už dešimties dienų po šventei Dangun žengimo Viešpaties pripuola didi šventė Atsiuntimo šventosios Dvasios ant apaštalų, vadinama Sekminėmis, kadangi esti praėjus septynioms savaitėms po Velykoms. Ta šventė esti per dvi dieni, tai yra nedėlioje ir panedėlyje. Ta šventė primena mums, jog dešimtoje dienoje po Dangun žengimui Viešpaties Kristaus, šventoji Dvasia nužengė ant apaštalų po paveikslu ugnies liežuvių ir pripildė juos savo dovanomis; o jie pradėjo kalbėti visokiomis kalbomis.

Pirmojoje nedėlioje po Sekminėms išpuola didi šventė Šventos Traicės. Visos kokios tiktai yra šventės ir visos kokios tiktai yra pamaldos, vis esti švenčiausiai Traicei ant garbės. Nes visuomet

garbiname tiktai Dievą Traicėje vieną. Bet šita šventė yra įstatyta tai Paslapčiai ypačiai pašlovinti, jog Dievas yra trijose ypatose (asabose), Tėvas, Sunus ir šventoji Dvasia.

Ketverge po šventei šventos Traicės esti didi šventė v e n č i a u s i o S a k r a m e n t o arba D i e v o K u n o, Devintiniu vadinama, nes pripuola devintoje savaitėje po Velykoms. Ta šventė įstatyta ypačiai pagarbinti švenčiausiam Sakramentui, kuriame tikrai yra Viešpats musų Jezus Kristus. Duodame, tiesa, garbę Viešpačiui Jezui, pasislėpusiam švenčiausiame Sakramente, kiekvienose šventose mišiose, kada tiktai esame bažnyčioje, ir kiekvienoje vietoje, kur tiktai esti tas švenčiausis Sakramentas; bet per šitą šventę tartum prieš visą pasaulį rodome savo tikėjimą, jog Viešpats Kristus yra tikrai švenčiausiame Sakramente. Po gatves ir miestų plotus aiškiai jam duodame garbę, prigulinčią vienam Dievui; nes jame yra pasislėpęs Dievas ir žmogus, Jezus Kristus. Tą dien esti iškilmingiausi procesija su švenčiausiu Sakramentu; bet ir per kitas septynias dienas, kas dien rytą ir popiet esti apėjimas aplink bažnyčią su švenčiausiu Sakramentu. Vienok viena tik pirmoji diena tereikia švęsti; per kitas gi šiokias dienas neijokie darbai neužginti.

Taigi nuo P e l e n i j o s lig D i e v o K u n o šventei visos pamaldos ir šventės išpuola anksčiaus arba vėliaus, sulig ankstyvumo arba vėlyvumo Velykų.

Bet šiame tų pamaldų ir švenčių mete esti dar Kovo mėnesio ketvirtoje dienoje didi šventė švento K a z i m i e r o K a r a l a i č i o I š p a ž i n t o j o; dvidešimtpenktoje to paties mėnesio dienoje didi šventė A p r e i š k i m o š v e n č i a u s i o s M a r i j o s P a n o s, vadinima Blovieščiumi. Yra tai atminimas, kaip šventas Gabrijėlius Arkaniolas apreiškė, duodamas žinią švenčiausiai Mergaitei Marijai, jog iš jos turėjo gimti musų Viešpats Jezus Kristus.

Balandžio mėnesio dvidešimt penktoje dienoje per šventą Morkų Evangelistą esti tokios pat pamaldos, kaip ir per kryžių dienas. Bet ir tą dien neijokie darbai neužginti.

Dvidešimt ketvirtoje Birželio mėnesio dienoje esti didi šventė Užgimimo švento Jono Krikštytojo, Žemaičių vyskupijos Patrono; tai ir švenčiama po visą tą vyskupiją.

Dvidešimtdevintoje Birželio dienoje išpuola šventė šventųjų Apaštalų Petro ir Povilo. Yra tai atminimas jų mirties, iškentėtos už šventą tikėjimą.

Antroje Liepos mėnesio dienoje esti šventė Aplankimo šventos Elžbietos, švienčiama Seinų vyskupijoje, vadinama Ilija.

Penkioliktoje Rugpjučio dienoje esti šventė Dangun ėmimo švenčiausios Marijos Panos. Ta šventė mums primena, jog švenčiausi Pana numirusi tuoj po mirčiai buvo prikelta ir dangun paimta su dušia ir su kunu.

Ašmoje Rugsėjo dienoje esti šventė Užgimimo švenčiausios Panos Marijos.

Pirmoje Lapkričio dienoje išpuola didi šventė Visų Šventųjų.

Ant rytojaus po Visų Šventųjų šventei esti Atminimas visų ištikimųjų numirusių, vadinama Zadušna diena. Tądien šventa Bažnyčia meldžiasi už visas dušias čysčiuje kenčiančias. Visų Šventųjų šventei išpuolus subatoje, numirusiųjų atminimas perkeliama panedėlin; dėlto kad pamaldos už numirusius neesti laikomos nedėldienyje. Numirusiųjų atminime darbai neužginta dirbti.

Esti dar kas metai šventė pašventimo kiekvienos bažnyčios.

Ašmoje Gegužės mėnesio dienoje esti po įvairias Lenkų vyskupijas didi šventė švento Stanislovo Vyskupo ir Kankintinio.

Yra dar savosios iškilmingos šventės kiekvienos parapijos.

*

II. Antrasis Bažnyčios prisakymas yra šitoks: Mišių šventų šventomis dienomis dievobaimingai ir priderančiai klausyti. Tas prisakymas reikalauja, kad kas nedėlia ir kas šventė klausytumėm atsidėję ir maldingai šventų mišių.

Pildant šitą prisakymą reikia išbuti per ištisas šventas mišias, tai yra, nuo pačios jų pradžios lig galui. Prasideda gi šventos mišios tuoj, kaip tik kunigas prieina prie altoriaus; o baigiasi kunigui nuo altoriaus nueinant. Taigi tie žmonės, kurie ateina jau šventoms mišioms prasidėjus, arba išeina iš bažnyčios dar mišioms nepasibaigus, neišpildo šito prisakymo. Tai ir nusideda tokie, kurie vėlinasi ateiti, arba išeina sau, kada nori.

Yra ir tokių, kurie teip sau sako, jog šventos mišios jau esą pasibaigusios, kunigui priėmus švenčiausį Sakramentą. Bet čia yra aiškus neišmanymas. Tokiems žmonėms teip regisi dėlto, kad jie gerai neišmano: galėjo jie apie tai ką girdėti arba skaityti, bet gerai to nesuprato.

Tokio tiktai žmogaus tegali sąžinė buti rami apie išklausymą šventų mišių, kurs jų klausė nuo pat pradžios lig pat pabaigos.

Bet negana buti bažnyčioje par ištisas šventas mišias; reikia dar jų atsidėjus klausyti. Šventos mišios yra tai apiera Kuno ir Kraujo musų Viešpaties Jezaus Kristaus. Patsai musų Viešpats Jezus Kristus esti tuomet ant altoriaus po paveikslais duonos ir vyno; ir patsai save atnašauja neregimai už žmonių išganymą. Jeigu gi visur, kur tiktai meldžiamės, reikia žemintiės prieš Dievą ir dvasioje ir su kunu, kaip gi neužlaikyti padorumo ir nusižeminimo, esant teip arti visagalinčio musų Išganytojo Jezaus Kristaus, pasislėpusio ant altoriaus? Visiems gi nesusilpnėjusiems per senatvę arba per ligą išpuola per mišias klupoti; stovėti gi tiktai per Evangėliją. Akįs pakeltos į altorių arba nuleistos žemyn;.

rankos priderančiai sudėtos. Toksai gi kuno užlaikymas reikia kad eitų iš širdies, tai yra, reikia žmogui savo dvasioje buti perimtam. pagarbinimu ir nusižeminimu.

Tegul gi kiekvienas katalikas atsimena, jog šventose mišiose duona ir vynas pavirsta patimi Jezumi musų Viešpatimi; jog tas švenčiausis Kunas ir Kraujas Viešpaties Jezaus esti atnašaujamas dėl pagarbinimo Dievo Tėvo, ir to paties Sunaus Dievo Viešpaties Jezaus, ir šventosios Dvasios. Ta švenčiausi apiera daroma esti ir dėl permaldavimo Dievo už musų nusidėjimus, dėl padėkavojimo už visas geradarystes, nuo Dievo gautas, ir dėl išmeldimo visokių mylistų, reikalingų amžinam gyvenimui. ir visokių žemiškų gėrybių. Šventos mišios atnašaujama ir už visas dušias, čysčiuje kenčiančias. Šventos mišios primena mums užgimimą Viešpaties Kristaus, Jo gyvenimą, vargus, mokymą, stebuklus; Jo dar kančią ir mirtį, prisikėlimą iš numirusių, dangun žengimą. Kas gi įsistebi, kas tai yra šventos mišios, ir kas jose dedasi, tą nuima visą šventa baimė ir didis garbinimas tos šventos apieros.

Taigi nusideda tie, kurie per šventas mišias tiktai stovi arba sėdi, nekalbėdami jokios maldos ir nepakeldami savo mislies į Dievą. Nusideda tie, kurie per šventas mišias mislija apie savo žemiškus reikalus, apie savo ukę, o dar labjaus, jeigu prisileidžia mislis apie kokius negerus daiktus. Nusideda tokie, kurie per šventas mišias dairosi į visas šalis, žiurėdami į kitus žmones, arba kalbėdamies su kitais; o dar labjaus nukalsta, šnekėdamies apie kokius nepriderančius daiktus. juokus darydami arba juokdamies. Nusideda tie, kurie per šventas mišias vaikštinėja po bažnyčią, kaip ir po kokius namus; kurie stovi išsitempę. kaip ir žiurėdami į kokius žemiškus stebalus; arba sėdi sau teip, kaip ir budami kokioje užeigoje. Tokie žmonės negerai užsilaikydami duoda kitiems didelį papiktinimą ir sunkiai nusideda Viešpačiui Dievui.

Geriausis esti šventų mišių klausymas, kalbant maldas, pritaikintas žodžiams ir veikalams kunigo, laikančio tą švenčiausią apierą. Yra šventos maldų kningos, kuriose tokios maldos sudėliota tokia pat eilia, kaip išpuola vienos po kitomis šventų mišių dalįs.

Bet galima per mišias mislyti apie vieną tiktai kentėjimą ir mirtį Viešpaties Jezaus; arba apie tulus dalykus Jo gyvenimo. arba kitus kokius daiktus, prigulinčius musų amžinam išganymui. Galima ir žodžiais kalbėti įvairias maldas. Kas nemoka skaityti, gali kalbėti maldas, kurias išmoko ir atsimena, arba karunką. arba rožančių. Reikia tiktai iš pradžios pasidaryti intenciją, tai yra, norėti išbuti per šventas mišias, atiduoti garbę Dievui, išmelsti nusidėjimų atleidimą, padėkavoti už apturėtas geradarystes, ir išprašyti mylistas, reikalingas išganymui, ir visokius reikalingus žemiškus daiktus. Ta intencija gali buti padaryta ir šiteip žmogui mislijant: **Atnašauju tau, Viešpatie, mano Dieve, šitas šventas mišias tiems daiktams, kuriems jos yra įstatytos.**

Šventas Pranciškus Salezas mokina klausyti šventų mišių šiteip:

1. Nuo pradžios šventų mišių atsiminti sau, jog esame po akių Dievo, veizdinčio į mus; pripažinti savo netikumą ir gailėtis už nusidėjimus.

2. Kunigui kalbant „Confiteor“ prieš altorių ir prieinant prie pačio altoriaus, nuo tos valandos net lig Evangėlijos atsiminti užgimimą Viešpaties Jezaus ir Jo gyvenimą.

3. Skaitant arba giedant **Evangėliją**, atsiminti Jezaus Kristaus pamokslus.

4. Kalbant **Credo**, tai yra, tikėjimo išpažinimą, sakytis Dievui, jog norime gyventi ir mirti šventame tikėjime, vienybėje su šv. Rymo-katalikų Bažnyčia.

5. Potam apmąstyti Viešpaties Kristaus kentėjimus ir mirtį, net kolei kunigas pradės Pater noster, tai yra, Tėve musų ir tt.

6. Nuo Pater noster net kolei kunigas priims Kuną ir Kraują Viešpaties trokšti buti draug su Viešpatimi Jezumi per meilę ir čia ir danguje amžinai.

7. Kunigui priėmus Kuną ir Kraują Viešpaties, dėkavoti Viešpačiui Kristui, kad dėl musų išganymo tapo žmogumi, terp musų gyveno ir mirė ant kryžiaus ir kad mums paliko nuolatos laikomą šventų mišių apierą, ir melsti Išganytoją, idant susimylėtų ant musų giminių, prietelių ir visos šv. Bažnyčios.

Ant galo kunigui laiminant, darant kryžiaus ženklą ant žmonių, reikia mislyti, jog per kunigą Dievas mums siunčia savo palaiminimą.

Reikia pasirupinti kas nedėlia ir kas šventė buti ant šventų mišių savo parapijos bažnyčioje; ir tai geriausiai ant giedotinių mišių, vadinamų suma. Nes tas mišias kunigas laiko už visus parapijonis. Prie tų mišių klebonas sako pamokslą, tai yra apsakinėja Dievo žodį; užsako pripuolančias toje savaitėje šventes ir pasnįkus.

Šventa katalikų Bažnyčia paskirstyta yra į vyskupijas, arba dijecezijas, kurių kiekviena turi savo vyskupą. Vyskupija paskirstyta į parapijas. Kiekviena parapija turi savo kleboną. Kiekvienam klebonui yra liepta mokinti savo parapijonis krikščioniško mokslo, suteikti jiems šventus sakramentus, nusidėjelius vesti geran kelian, geruosius pažadinti, kad nesiliautų gerai darę; saugoti parapijonis nuo suvedžiojimo bedievių, peleistuvų ir isklydėlių iš švento tikėjimo; ir už visus parapijonis reiks jam Dievui išduoti rokundą. Taigi parapijonis turi visados neapleisdami vaikščioti savo bažnyčion klausytų šventų mišių ir pamokslų savo dvasiškojo ganytojo.

Negalėdamas kas buti savoje parapijoje ant sumos, tegul klauso nors skaitytinių mišių ir tokioje bažnyčioje, kur jam patogiaus.

Šventa Bažnyčia dar nori, kad katalikai butų ir ant mišparo, laikomo vakarais prieš nedėlią ir prieš šventę, teipogi nedėliomis ir šventėmis rytą ant jutrinės ir po piet ant mišparo. Taigi jei galima, nereikia tokių pamaldų apleisti.

*

III. Trečiasis prisakymas toks: Pasnįkus, Bažnyčios įsakytus, užlaikyti. Šitas prisakymas reikalauja, kad kai-kuriose dienose nevalgytumėm arba mėsiškų, arba pieniškų valgių; o kai-kuriose užlaikytumėm kietai tikrąjį pasnįką.

Mėsiški valgiai, užginti pasnįko dienose, yra šitie: mėsa galvijų ir visokių žvėrių, gyvenančiųjų ant žemės, teipogi mėsa naminių ir laukinių paukščių. Užginta dar tų sutvėrimų taukai ir viralai su jų mėsa, arba su jų taukais uždaryti. Leista gi valgyti pasnįke žuvis ir kitus gyvus daiktus, kaip vėžius, šlimokus ir tt. Pieniški valgiai po vienas šalis esti leista, po kitas gi užginta. Tai kiekvienam reikia žinoti, koks yra paprotis ir dvasiškos vyresnybės parėdymai toje vietoje, kurioje jis gyvena.*)

---

*) Žemaičių vyskupui Palliulionui perstačius Šventajam Tėvui, kaip pasnįkai užlaikomi Žemaičių vyskupijoje, Apaštališkas Sostas gegužės 17 d. 1901 m. padarė kai-kuriuos pasnįkų palengvinimus, kurie aplinkraščiu Žemaičių vyskupo išleistu 29. sausio 1908 m. apgarsinti tapo. Tais palengvinimais naudotis tegali vien tik Žemaičių vyskupijos katalikai. Kitų vyskupijų katalikai pasnįkų dalykuose privalo užlaikyti parėdymus savosios dvasiškos vyresnybės.

Tai-gi Žemaičių vyskupijoje padaryti šie pasnįkų palengvinimai:

1. Paprastomis pėtnyčiomis galima valgyti su pienu.

2. Teip-pat galima valgyti su pienu visose vilijose, išskyrus šias didžiasias vilijas: prieš Kalėdas, prieš šv. Petrą, prieš Žolinę, Visų Šventųjų šventę ir prieš Nekaltą šv. Panos Prasidėjimą. Tas penkias didžiasias vilijas reikia sausai pasnįkauti.

Taigi negavus nuo vyskupo arba nuo klebono pavelijimo, reikia nevalgyti nei mėsiškų nei pieniškų valgių pėtnyčiomis per visus metus ir nedėliomis per visą gavėnią. Bet tomis dienomis galima valgyti sočiai po keliatą kartų į dieną, dėlto kad tada neesti tikro pasnįko.

Pieniški gi valgiai leista, o mėsiški užginta šitomis dienomis:

1. Subatomis per visus metus.

2. Šventame Morkuje, tai yra 25 dienoje Balandžio mėnesio.

3. Per tris kryžių dienas, tai yra, panedėlyje, utarnįke ir seredoje prieš Šeštinį.

Šiomis išvardytomis dienomis reikia nevalgyti su mėsa, bet neužginta valgyti sočiai po tiek kartų, kaip visados.

Tikrasis gi pasnįkas esti:

1. Seredomis ir pėtnyčiomis per visą Adventą.

---

3. Advento seredomis ir subatomis galima valgyti su pienu, Advento-gi pėtnyčiomis sausas pasnįkas.

4. Gavėnioje nedėliomis, panedėliais, utarnįkais ir ketvergais leista valgyti su pienu.

5. Gavėnioje sausai reikia pasnįkauti a) Pelenės diena ir trįs sekančios dienos lig pirmajai gavėnios nedėliai; b) trįs paskutinios didžiosios savaitės dienos; c) visos gavėnios seredos, pėtnyčios ir subatos.

6. Metų keturdalių dienose leista valgyti su pienu, bet advento ir gavėnios pėtnyčiose sausas pasnįkas.

7. Leista valgyti su pienu šv. Morkaus ir Kryžių dienose.

8. Visomis pasnįko dienomis leista valgyti tris kartus per dieną.

9. Visiems leista naudoties tuo palengvinimu, bet kas nori, gal ir sausai pasnįkauti.

10. Tie, kurie naudojasi tuo palengvinimu ir sausai nepasnįkauja, turi rūpinties vietoje pasnįkų aukoti Dievui kitus gerus darbus, labjausiai maldą ir pavargėlių šelpimą.

(Veiz. Gavėnės knįngelė, p. 12. 13).

2. Šiokiomis dienomis per visą gavėnią.

3. Metų keturdaliais, pripuolančiais keturis sykius į metus ir kožnu kartu per tris dienas, tai yra, seredoje, pėtnyčioje ir subatoje.

4. Vigilijomis užlaikomomis prieš kaikurias šventes. Vigilija yra tai pasnįkas tiktai vienos dienos.

Pigiaus bus atsiminti, išskaičius čia iš eilios visas dienas tikrojo pasnįko.

Pasnįkauti reikia:

Seredomis ir pėtnyčiomis per visą Adventą, tai yra, nuo pirmosios Advento nedėlios net lig pačioms Kalėdoms.

Esti dar Advente vigilija prieš šventę Nekalto Prasidėjimo Panos Marijos; tai yra, septintoje dienoje gruodžio mėnėsio.

Esti dar Advente ir metų keturdalis (ėvertis); tai yra, po trečiajam Advento nedėldieniui.

Paskutinėje gi Advento dienoje esti vigilija prieš Kalėdų šventes, vadinama Kučiomis.

Pirmoje Vasario mėnesio dienoje esti vigilija prieš švenčiausios Panelės šventę, Grebenyčias.

Vasario arba Kovo mėnesyje prasideda Gavėnia. Gavėnia prasideda visuomet seredoje, vadinamoje Pelenija. Nuo tos seredos reikia gavėti, tai yra, tikrai pasnįkauti per visas šiokias dienas net lig pačioms Velykoms.

Gavėnioje išpuola metų keturdalis, tai yra, po pirmam Gavėnios nedėldieniui.

Paskutinėje subatoje prieš Sekmines esti Sekminių vigilija.

Tuoj po Sekminių esti trečiasis metų keturdalis.

28. Birželio mėnesio dienoje esti vigilija prieš šventų Apaštalų Petro ir Povilo šventę.

14. Rugpjučio esti vigilija prieš žolinę šventę-Dangun ėmimo švenčiausios Marijos Panos.

7. Rugsėjo—vigilija prieš šventę Užgimimo švenčiausios Marijos Panos.

Trįs vigilijos, tai yra, prieš Nekaltą Prasidėjimą, prieš Grebenyčias ir prieš Užgimimą švenčiausios Marijos Panos užlaikoma musų šalyje iš garbingo senovės palikimo.

Po 14. Rugsėjo mėnesio dienai pripuola ketvirtasis metų keturdalis.

31. Spalių mėnesio dienoje esti vigilija prieš visų Šventųjų šventę.

Reikia dar žinoti, jog pripuolant kuriai vigilijai nedėldienyje, reikia pasnįkauti vakarykščiai, t. y. subatoje.

Visomis šiomis tikrojo pasnįko dienomis šventos Bažnyčios parėdymais ir papratimais, dvasiškos vyresnybės patvirtintais, musų šalyje leistą iš ryto menkai teužkąsti, arba benkiek kavos ar arbatos, ar vyno, ar alaus su kąsneliu duonos geriant, arba kito kokio daikto pagal išsigalėjimo ir luomo žmogaus. Bet gi nevalia valgyti tokio pusryčio, kurs galėtų pasotinti arba pakaktinai pastiprinti.

Po tokiam rytmetiniam menkam užkandimui nebereikia nieko valgyti net lig pietų. Pietų valgyti nereikia prieš vidudienį. Pietų galima valgyti, kiek reikia, sočiai; valgiai gi turi buti sausieji, tai yra neuždaryti.

Popiet vėl nieko nevalgyti net lig vakarienei. Vakarienė turi būti teipogi menka iš vieno kokio sauso valgio, tai yra neuždaryto nei taukais, nei pienišku. Kuriuose namuose yra papratimas kas vakar gerti arbatą, arba kavą, arba daryti kitą kokią užkandą, toksai atsigavimas skaitosi už vakarienę.

Su gėrimu gi yra šiteip: valia gerti vandens kuno atsivėdinimui, troškimo nugesinimui ir valgio suvilgimui.

Jeigu koksai kitas gėrimas butų reikalingas sveikatai, kaip tai gydyklas, galima jį gerti. Nes neužginta vartoti gydyklų, kiek tiktai jų reikia.

Tokį tikrąjį pasnįką turi išpasnįkauti tie, kuriems jau suėjo dvidešimtvieni amžiaus metai; jeigu yra sveiki, jeigu didesnio pasistiprinimo nereikalauja sunkųs jų luomo ir padėjimo darbai. Teip sunkiai pasnįkauti dar nereikia tiems, kuriems nesuėjo dvidešimtpirmi metai amžiaus; bet ir jiems nevalia pasnįko dienoje valgyti nei su mėsa, nei su pienu. Dėlto kad mėsiški ir pieniški valgiai užginta ir visiems vaikams, pabaigusiems septintuosius jų amžiaus metus.

Nuo kietojo pasnįko paliuosuotos yra moterįs nėščios ir kudikių žindytojos, ir ligonįs, keldamies iš sunkios ligos; ir tokie žmonės kurių sveikata negali pasnįko pakelti. Šiame dalyke kiekvienas turi klausyti savo sąžinės ir neatsisakyti nuo pasnįko pramanytomis priežastimis. Nes nors žmones ir apgausi, Dievo gi neapgausi.

Liuosi yra nuo kietojo pasnįko ir tie žmonės, kuriems sunkųs darbai labai nuvargina kuną: artojai, dailydės, akmenų skaldytojai, duobkasiai, kalviai; ir vežimnįkai nuolatos keliaudami, ir kuriems reikia patiems daryti didelius žygius.

Daug yra tokių darbų, kurie kuno labai nenuvargina: bet kai - kurie žmonės tokius darbus darydami per savo sveikatos mažumą gali reikalauti valgio daugiaus, nekaip pavelyta tikrojo pasnįko dienoje. Nuo tokių žmonių šventa Bažnyčia nereikalauja to, ko jie neišsigali išpildyti. Visiems tokiems palengvina, kurie tikrai reikalauja valgyti arba daugiaus, arba dažniaus. Tai ir tokiems nepaskiria kiek valgyti, dėlto kad šv. Bažnyčia apsieina su ištikimais katalikais teip, kaip miela motina su savo vaikais.

Reikia vienok žinoti, jog esant kam paliuosuotam dėl teisingos priežasties nuo užlaikymo visos pasnįko sunkybės, visgi nereikia valgyti nei mėsiškų nei pieniškų valgių.

Jeigu kam sunki liga arba silpnybė po ligai neduoda apsieiti be mėsiškų valgių, tokiam karte leista

jiems ir tie mėsiški valgiai, dėlto kad šv. Bažnyčia niekam nenori susilpninti sveikatos.

Gerai permanius visa, kas ligšiolei pasakyta, regima, jog visas pasnįko sunkumas, dabar katalikų užlaikomas su žinia dvasiškos vyresnybės, nelabai yra vargus.

Daug yra tokių žmonių, kurie liepiant gydytojui, arba patįs savaimi kasdien tiek tevalgo, kiek šventa Bažnyčia paskyrė pasnįko dienoms; kartais gi net da mažiaus, nekaip leista valgyti pasnįkaujant. Taigi tokiems žmonėms tikrojo pasnįko užlaikymas ne sunkus.

Bet ir žmonėms, papratusiems sočiai valgyti bent po keliatą kartų į dieną, nelabai yra sunku pasnįkauti teip, kaip reikalauja šios gadynės papratimas.

Katalikui nevalgant pasnįko dienose su mėsa ir su pienu, arba nevalgant pusryčių, esti benkiek nepatogu; bet toks nevalgymas netrumpina jam gyvenimo, nei nemažina sveikatos, nei neatima reikalingų darbui spėkų. Tikrai mokyti ligų gydytojai liudija, jog nevalgymas kartais mėsiškų valgių ir neprivalgymas kaikuriomis dienomis labai praverčia kuno sveikatai.

Neišpuola laužyti pasnįko dėlto, kad pasnįkauti esti nepatogu. Dėlto gi ir liepta pasnįkauti, kad katalikas pasivargintų. Pasnįkas tai pakuta už nusidėjimus; pakutavoti gi už nusidėjimus reikia kiekvienam. Kas už nusidėjimus nenori kiek išsigalėdamas pakutavoti ir teip miršta, tasai prapuls amžinai, tai yra, bus paskandintas į amžinas kančias. Aiškiai tai regima iš šitų Viešpaties Kristaus žodžių: Jei nedarysite pakutos, visi pražusite. (Luk. XIII, 3.)

Yra tokių, kurie sakosi, nereikią jiems pasnįkauti, dėlto kad jie gavę dispensą, arba paliuosavimą nuo pasnįko. Bet yra suvisu kitaip. Dispensa tiktai tokį žmogų tepaliuosuoja nuo pasnįko, kurs turi teisingą priežastį jos prašyti, jaunas gi ir sveikas

žmogus, kurs neturi priežasties prašyti leidimo valgyti pasnįko dienoje su mėsa, nenuramins savo sąžinės, valgydamas su mėsa, nors ir butų gavęs dispensą.

Kiti sakosi negalį apsieiti be mėsiškų valgių, dėlto kad sausieji valgiai brangesni. Bet toksai išsikalbinėjimas neteisingas. Nes visiems gavint, valgių pardavėjai pristatytų apsčiai sausųjų valgių, ir per tai jie atpigtų. Tai pasakyta apie miestus; nes po sodžius gavėnios maistas pigesnis už mėsišką.

Jeigu kas išsikalbinėja nuo gavėjimo sakydamas, sausieji valgiai esą nesveika, vargu suvirškinti; ir toksai išsikalbėjimas neteisingas. Sveikam ir stipram žmogui sausieji valgiai neesti vargu suvirškinti. Žmonėms gi mažesnio stiprumo ir mažesnės sveikatos sausieji valgiai nesunku suvirškinti, jeigu gerai esti pritaisyti. Bet ukinįkams ir ukinįkėms neužlaikant pasnįko, teip dedasi, kad gaveniai nieko neesti iš anksto pritaisyta; neberupi jiems, kaip pritaisyti gavėnios valgius, kad juos valgant butų sveika ir stipra. Atėjus pasnįko dienai duoda savo šeimynai bet- ką, kas papuola, kad tik perleisti dieną, nei kiek nežiurėdami sveikatos; lygiai kaip ir neprisimanydami, kaip reikia pritaisyti valgius. Ir tikrai neprisimano gavenios valgiuose, dėlto nad jais niekuomet neužsiima; mėsiškus gi valgius valgomomis dienomis moka padaryti labai gardžiai. Teip dedasi pas turtingus ir neturtingus, po miestus ir po sodžius. Pirm keliato dešimtų metų taisydavo po katalikų namus iš viralų ir miltiško įvairius valgius, kurie budavo geri ir seniams ir nestipriems vaikams; žmonės gavėdami neišmanydavo pasimažinimo nei spėkų, nei geros sveikatos.

Neklausykime neprotingų žodžių tokių žmonių, kurie neišmano, kiek gerumo išeina iš pasnįkų užlaikymo, ir kurie nepažįsta, kaip nepasnįkavimas kliuva musų išganymui. Nepasnįkaudami žmonės perdaug prisiriša prie žemiškų gėrybių, nenoromis mis-

lija apie dangų; dėlto nesirupina pildyti darbų, vertų amžino užmokesnio. Priešingai gi pasnįkavimas suturi nedoruosius žmogaus geidulius, dušią augštyn kelia prie Dievo, traukia mislį į amžiną dangaus laimę, ragina žmogų į visokius gerus darbus, užpelnančius amžinąją garbę. Pasnįkas dar esti pakutos darbas; ir dėlto pasnįkaudami ganadarome Dievo teisybei už savo nusidėjimus. Pasnįkas dar išmeldžia nuo Viešpaties Dievo mylistas, reikalingas išganymui, ir palaiminimą šio gyvenimo daiktuose.

Dėl tų tai priežasčių:

Petnyčioje prisakyta nevalgyti mėsiško(nei pieniško) atminimui Kristaus Viešpaties mirties; subatoje gi nevalgyti mėsiško atminimui gulėjimo grabe.

Kryžių dienose nevalgome mėsiško, norėdami išmelsti žemės vaisius ir jų užlaikymą pilnybėje.

Pasnįkaudami Advente pakutavojame, taisydamies gerai perleisti Dievo Užgimimo šventes.

Gavėnia padėta sekimui pavyzdžio musų Viešpaties Jezaus Kristaus, pasnįkavusio tyruose be jokio valgio keturias dešimtis dienų. Yra tai pakuta, per kurią taisomės gerai švęsti Velykas.

Pasnįkas metų keturdalių įstatyta, kad išmelstumėm nuo Viešpaties Dievo žemės vaisių užlaikymą ir šventai Bažnyčiai gerus vyskupus, gerus kunigus ir kitus dvasiškus tarnus.

Vigilijos prieš kaikurias šventes padėtą geram prie tų švenčių prisitaisymui per pakutą. Senovėje katalikai tomis dienomis nemiegodavo, per didesnę nakties dalį budami bažnyčioje ant maldų. Ir dėlto tos dienos vadinasi vigilijomis, nes lotyniškas žodis v i g i l i a ženklina nemiegojimą

*

IV. Ketvirtas bažnyčios prisakymas šitoks: S p a v i e d o t i s n o r s v i e n ą k a r t ą a n t m e t ų i r p r i i m t i š v e n č i a u s į S a k r a m e n t ą a p i e V e l y k a s s a v o p a r a p i j o j e, a r b a k i t o-

je savo klebonui leidžiant. Tas prisakymas liepia visiems katalikams nors kartą į metus spaviedotis savam klebonui arba kamendoriui, arba kitam kunigui, gavusiam leidimą nuo klebono. Liepia dar nors kartą į metus apie Velykas priimti švenčiausį Sakramentą savo parapijos bažnyčioje. Jeigu kas norėtų spaviedotis ir švenčiausią Komuniją priimti kitoje kokioje bažnyčioje, tegul gauna leidimą nuo savo klebono.

Popežių parėdymai paskum padaryti leidžia velykinės spaviednies klausyti visiems kunigams, turintiems galybę nuo savo vyskupo. Vienok savasis klebonas turi gauti žinią apie kiekvieną savo parapijonį, atbuvusį velykinę spaviednį svetimoje parapijoje.

Tas prisakymas paliečia tiktai vieną velykinę spaviednį ir Komuniją, dėlto kad kitais kartais gali sau kiekvienas spaviedotis ir priimti Komuniją kokioje sau nori bažnyčioje.

Reikia dar žinoti jog velykinė spaviednis prisakyta ir tokiems vaikeliams, kuriems jau suėjo septinti metai. Velykinę gi Komuniją prisakyta priimti vaikams turintiems dvyliką arba tryliką metų, arba ir keturioliką. Bet ir apie pirmąją spaviednį ir apie pirmąją Komuniją netiek reikia žiurėti vaikelio metų, kiek išsilavinimo. Kaip tiktai vaikas turi nuomonės, kiek reikia, tai yra, jeigu supranta, kas tai yra melas, arba tėvų neklausymas, arba pyktis, tokiam vaikui jau yra prisakyta eiti velykinėn spaviednin. Velykinę gi Komuniją priimti vaikams prisakyta tuomet, kai jau gerai išmano, kas tai yra švenčiausis Sakramentas. Nevisi gi vaikai tai supranta vienuose metuose. Taigi pažinimas, kuriems vaikams reikia eiti velykinėn spaviednin arba prie švenčiausios Komunijos — yra tai darbas savojo klebono arba jo vietininko.

Velykinės spaviednies ir Komunijos metas prasideda už dviejų savaičių prieš Velykas ir tęsiasi dar po Velykoms per dvi savaiti. Įvairių gi vyskupijų

vyskupai pradeda šitą metą anksčiaus prieš Velykas ir prailgina ji po Velykoms; ir tai esti užsakoma katalikams. Taigi kiekvienas per tą metą turi išpildyti šitą prisakymą. Jeigu kas prisakytame mete nebutų šito prisakymo išpildęs, ar negalėdamas ar per savo kaltybę, tai ir išėjus tam metui turi spaviedotis ir priimti švenčiausią Komuniją, norėdamas nors teip išpildyti Bažnyčios prisakymą apie spaviedni ir Komuniją nors vieną kartą į metus.

*

V. Penktasis prisakymas išreikštas šitais žodžiais: Nekelti veselijų dienose Bažnyčios užgintose. Tas prisakymas gina, kad nekeltumėm vestuvių (svodbos) šiais laikais: pirma, nuo pirmosios Advento nedėlios lig Trijų Karalių šventei; antra, nuo Pelenijos lig pirmai nedėliai po Velykoms, vadinamai Atvelykiais arba pravadais. Tais laikais, dabar paminėtais, ir Bažnyčia neduoda šliubo (vinčiaus), tai yra, nedaro sakramento moterystės. Bet atsitinkant kokiai tikrai priežasčiai ėmimo šliubo tokiame užgintame mete, reikia gauti leidimą nuo vyskupo. Gavus tokį leidimą galima šliubą imti, bet nevalia kelti vestuvių, tai yra, užginta šokiai, muzikos ir visos kitos linksmybės. Užginta gi dėlto, kad nuo pirmosios Advento nedėlios net lig Dievo užgimimui esti pakutos metas; ir nuo Pelenijos lig Velykoms esti teipogi pakutos metas. Pakutai gi paskirtame mete reikia katalikams melstis, mąstyti apie dvasiškus daiktus, daryti artimams mielaširdystės darbus, arba darbuotis tyliai ir padoriai; su šitais gi dalykais nesutinka puotų trenksmas, linksmos muzikos ir šokinėjimai. Nuo Kalėdų lig trijų Karalių šventei ir nuo Velykų lig Atvelykiams jau esti nebepakutos metas. Bet vestuvės užginta ir tuomet, dėlto kad šventa Bažnyčia nori, idant katalikai per didžias šventes labjaus butų užsiėmę pamaldomis po bažnyčias ir išganingomis mislimis, kurioms galėtų kliuti vestuvių linksmybės.

Ant galo apie d e š i m t i n e s užsiminus, jau nebevisur jos užsilaiko. Kur gi yra prisakytos įstatymais arba bažnyčios statytojų parėdymais ir jos apveizdėtojų turtais, tenai turi buti atiduotos iš pilno saviems klebonams; ir tai teip, kaip liepia įstatymai arba tie parėdymai.

*

Katalikas patyręs, kas yra Viešpaties Dievo ir šventos Bažnyčios prisakyta, tegul žiuri, kad tikrai išpildytų visus Dievo ir Bažnyčios prisakymus. Bet jų žmogus savo pajiegomis neišpildys prigulinčiai. Reikia pašalpos Dievo mylistos, kurią Viešpats Dievas suteikia per šventus sakramentus. Apie tuos šventuosius Sakramentus bus pamokslas sekančiuose perskyrimuose.

21. Apie Sakramentus.

Iš religijos mokslo žmogus patiria, kas reikia daryti, kad užsidirbti dangų, bet neturi pajiegų (sylų) Dievo įstatymui išpildyti. Iš pirmųjų tėvų nusidėjimo pasidarė teip, kad žmogus myli tiktai patsai save, nesirupina gi apie daiktus, tinkančius Viešpačiui Dievui, irješko turtų šiam gyvenimui, nesirupina gi apie amžiną laimę, esančią danguje. Dėlto tai žmogus nepadaro nei jokio gero daikto, kurs butų vertas užmokesnio danguje, jeigu jam Viešpats Dievas neduotų savo mylistos.

Žodis m y l i s t a ženklina geradarystę, mielaširdystę ir gausybę, suteikiamas mums ne iš prigulėjimo, bet iš malonybės. Teip sveikata, kuno pajiegos, geras protas, nuomonė, kurias Viešpats Dievas duoda žmonėms, vis-tai yra mylistos Viešpaties Dievo. Bet tai yra prigimtosios dovanos, tai yra prigulinčios žmogaus prigimimui. Tas dovanas gali turėti ir katalikai, ir išklydėliai iš tikėjimo, ir visai netikintįs; gali jas turėti ir geri žmonės ir nedori.

Bet geradarystės, kurias Viešpats Dievas daro žmonėms, kad jie gautų dangų, vadinasi v i r š p r i g i m t i n ė m i s m y l i s t o m i s, tai yra, viršesnėmis už žmogaus prigimimą. Ir teip, geradarystė, kad Dievo Sunus tapo žmogumi dėl musų išganymo, yra tai viršprigimtinė mylista. Stebuklai, kuriuos Viešpats Dievas darė dėl musų dvasiško gero, yra tai viršprigimtinės mylistos. Viešpaties Dievo duota mums girdėti švento tikėjimo mokslą: yra tai viršprigimtinė mylista. Lygiai yra tai viršgimtinė mylista, kad Viešpats Dievas mums atleidžia musų nusidėjimus; arba kad musų širdyje pažadina gailestį už nusidėjimus ir norą pasitaisyti. Mums stiprai tikint visa, kas Dievo apreikšta, toks tikėjimas nesiima iš musų pačių, bet yra Dievo duotas, yra tai viršprigimtinė Dievo mylista. Lygiai ir tvirta viltis Dievuje, mylėjimas Dievo už vis labjaus, baimė Dievo sudo, vis tai yra viršprigimtinė Dievo mylista.

Žmogus nepažįsta, ką Viešpats Dievas apreiškė, jeigu patsai Dievas neapšviečia jo proto. Netiki žmogus tam, kas Viešpaties Dievo aprėikšta, jeigu patsai Dievas neduoda jam tvirto tikėjimo. Žmogus ir pažinęs, kas Viešpaties Dievo prisakyta, neturi noro išpildyti Dievo prisakymų, jeigu patsai Viešpats Dievas nepajudina ir nepalenkia jo valios. Kadangi norint užsipelnyti dangų, reikia ir tvirtai tikėti, kas Viešpaties Dievo apreikšta, ir daryti, kas Dievo prisakyta; todėl be Dievo mylistos negalima gauti išganymo.

Tai ta Dievo mylista, reikalingoji išganymui, yra tai apšvietimas proto ir pajudinimas žmogaus valios. Per apšvietimą proto žmogus pažįsta, ko reikia dėl amžino išganymo; per valios pajudinimą, imasi pildyti Dievo įstatymą. Toki Dievo mylista vadinasi p a d ė j ė j a, arba š e l p ė j a.

Ta Dievo mylista padeda žmogui gauti amžiną gyvenimą, bet jam prievartos nedaro. Dėlto kad Viešpats Dievas žmogui davė valią; ir dėlto žmogus,

jei nori, gali priešintis Dievo mylistai, ir teip dažnai dedasi.

Reikia suprasti, jog kas kita yra apturėjimas šelpiančios Dievo mylistos, ir vėl kas kita turėjimas savyje Dievo mylistos. Kas yra mielas Viešpačiui Dievui, tasai turi savyje Dievo mylistą; kas gi yra Dievo neprieteliu, tasai neturi savyje Dievo mylistos. Viešpats gi Dievas duoda mylistą—šelpėją ir tiems žmonėms, kurie jam yra mieli, idant darytų gerus darbus; duoda tą mylistą šelpėją ir tiems, kurie jo neprieteliai, idant pasitaisytų ir taptų jam mielais.

Kas gi yra mielas Viešpačiui Dievui? Tas tiktai tėra mielas Viešpačiui Dievui, kurs yra tikru kataliku, ir kuriam nusidėjimai atleisti. Kas neapkrikštytas, tas Dievo neprietelis, kaipo vaikas Adomo ir Jievos. Ir kurs apkrikštytas ir išpažįsta šventą katalikų tikėjimą, bet yra mirtiname nusidėjime, ir toksai yra teipogi Dievo neprietelis. Taigi žmogus nekrikštytas, prisigręžęs į šventą katalikų tikėjimą, priimdamas krikštą, tampa teisingu ir mielu Dievui. Teipogi ir katalikas, buvęs mirtiname nusidėjime, grįždamas prie Viešpaties Dievo iš tikros širdies ir apturėdamas savo nusidėjimų atleidimą tampa teisingu ir Dievui mielu.

Toks tai žmogus, kurs yra mielas Viešpačiui Dievui, jisai turi savyje Dievo mylistą. Dievo mylista jame esti, pakol jis patsai nepapildo mirtino nusidėjimo. Apie tokius tai žmones sakoma, jog jie yra Dievo mylistos stone (padėjime). Kas miršta turėdamas savyje Dievo mylistą, tas nebus prakeiktas. Nes nors mirdamas ir turėtų kokius mažuosius nusidėjimus, tai už juos kentės per kokį laiką čysčiuje; pabaigęs gi bausmę, išeis iš čysčiaus ir eis dangun. Toji Dievo mylista, budama žmoguje, vadinasi g a i v i n a n č i a, dėlto kad dušiai duoda dievišką gyvastį. Vadinasi ta mylista ir t e i s i n a n č i a, dėlto kad ji žmogų teisina pas Dievą. Vadinama ta mylista ir p a š v e n č i a n č i a, dėlto kad ji žmones daro šventais.

Tokią tai pašvenčiančią mylistą duoda šventi sakramentai, tai yra, jog kiekvienas žmogus, kurs prima kokį sakramentą, priderančiai prisitaisęs, kiekvienas toksai pas Dievą tampa teisingu, arba buvęs teisingu, tampa dar teisingesniu. Nes vieni sakramentai pašvenčiančią mylistą duoda tokiam žmogui, kurs tos mylistos nebuvo turėjęs; kiti gi pašvenčiančią mylistą padidina tokiame žmoguje, kurs tą mylistą jau buvo turėjęs.

Jau augščiaus pasakyta, jog šventi sakramentai yra septyni:

1. Krikštas šventas.
2. Dirmavonė arba Patvirtinimas šv. tikėjimo.
3. Tikras Kunas ir Kraujas Viešpaties musų Jezaus Kristaus.
4. Pakuta arba Spaviednis (Išpažintis.)
5. Paskutinis patepimas šv. Aliejumi.
6. Kunigystė.
7. Moterystė.

K r i k š t a s ir P a k u t a duoda pašvenčiančią mylistą tokiam žmogui, kurs jos nebuvo turėjęs. Nes, kaip augščiaus sakyta, toks žmogus, kurs nepakrikštytas, Dievo mylistos savyje neturi ir yra Dievo neprietelin. Kaip gi tiktai grįžtą iš tikros širdies šventan tikėjiman ir lieka pakrikštytas, tada Dievo mylista jame esti. Teip ir katalikas, nors jau pakrikštytas ir išpažįsta tikrąjį tikėjimą, jei vienok esti mirtiname nusidėjime, ir tas neturi savyje Dievo mylistos ir esti Dievo neprieteliu. Bet kaip tiktai grįžta iš tikros širdies į Dievą ir gauna mirtinojo nusidejimo atleidimą per p a k u t o s sakramentą, tada jame buna Dievo mylista. Tuos gi, kurie neturi savyje Dievo mylistos, vadinama n u m i r u s i a i s d v a s i š k a i: iš tos priežasties tuodu sakramentu, krikštas ir pakuta vadinasi n u m i r u s i ų j ų s a k r a m e n t a i s.

Kiti penki sakramentai, tai yra, p a t v i r t i n i m a s tikėjimo, K u n a s i r K r a u j a s V i e š p a t i e s, p a s k u t i n i s šv. A l i e j u m i p a t e p i-

mas, kunigystė vadinasi gyvųjų sakramentais, dėlto kad tie penki sakramentai tiems tiktai tesuteikiami, kurie jau savyje turi Dievo mylistą. Nes tokie, kurie savyje turi Dievo mylista, vadinasi gyvais dvasiškai, turinčias dvasišką gyvastį. Tai šitie penki sakramentai daugina, arba didina Dievo mylistą tuose žmonėse, kurie tą mylistą jau turi savyje.

Kristus Viešpats per savo kentėjimą ir mirtį užpelnė mums visokias mylistas išganymui reikalingas; tos gi mylistos pereina į žmones per šventus sakramentus, teip kaip vanduo perteka per upelius iš versmės dėl žmonių reikalo. Kadangi Dievo mylista, pereinanti ant musų šventais sakramentais, daro mus teisingais ir šventais, dėlto tai sakoma, jog sakramentai įstatyta mums pašvęsti.

Tos gi pašvenčiančios mylistos, kurią gauname per šventus sakramentus, negalime nei akim matyti, nei ausim girdėti, nei paragavimu numanyti, nei uoslėmis užuosti, nei prisilytėjimu užčiupti. Dėlto tai sakoma, jog Dievo mylista neregima, arba jog pajautimais nepajaustina. Nes turime penkis pajautimus: regėjimą, girdėjimą, pauostimą, paragavimą, ir prisilytėjimą; nei vienu gi iš tų pajautimų nejuntame Dievo mylistos.

Sventus gi sakramentus pajautimais nujaučiame. Nes jie turi šventas ceremonijas (apeigas) regimas, turi žodžius girdimus, kai-kuriuos jų daiktus prisilytėdami užčiumpame, ragaudami ir uostydami numanome. Ir dėlto sakoma, jog šventi sakramentai yra regimi, tai yra numanomi pajautimais.

Kadangi sakramentai yra regimi ir duoda žmonėms Dievo mylistą neregimai, todėl ką tiktai sakramentuose pajautimais pajuntame, visa tai ženklina Dievo mylistą, kurią duoda sakramentai. Taigi šventi sakramentai ir duoda Dievo mylistą ir ženklina tos mylistos davimą. Iš tos priežasties sakoma, jog kiekvienas sakramentas yra tai regimas ženklas Dievo mylistos.

Šventų sakramentų neįstatė nei vyskupai nei Popežiai, nei Apaštalai. Tiktai vienas Dievas tegali įstatyti tokius daiktus, kurie duoda jo mylistą. Šventus sakramentus įstatė patsai Jezus Kristus, budamas tikras Dievas ir tikras žmogus.

Kristus Viešpats įstatė šv. sakramentus ne trumpam laikui, bet visiems laikams lig pasaulio pabaigai.

Sutraukus visa kas lig šiolei pasakyta apie šv. sakramentus, galima pigiaus suprasti, jog: Sakramentas yra pajuntamas ženklas, įstatytas ant visados Kristaus Viešpaties, idant ženklintų Dievo mylistą, ir idant duotų tą mylistą; toji gi mylista daro žmones teisingais, šventais ir Dievui meiliais.

Iš Kristaus Viešpaties parėdymo, trįs yra tokie sakramentai, kad juos priimti visame gyvenime tiktai vieną kartą tegalima; tokie gi yra: krikštas, patvirtinimas tikėjimo ir kunigystė. Tie trįs sakramentai įrašo dušion neišdildomą žymę; tai yra, jog tie trįs sakramentai įdeda dušion tokį ženklą, kurs pasiliks amžinai, ir žmogų, tuos sakramentus priėmusį, atskirs ant amžių nuo kitų žmonių, kurie tų sakramentų nepriėmė.

Kiti gi sakramentai galima ir vėl priimti, tai yra galima priimti daugiaus nekaip vieną kartą. Ir teip: sakramentas Kuno ir Kraujo Viešpaties galima priimti dažnai; į sakramentą pakutos teipogi galima dažnai eiti. Sakramentas paskutinio patepimo galima priimti kiekvienoje pavojingoje ligoje; ant galo sakramentas moterystės galima priimti nekartą; dėlto vyrui arba moterei mirus, našlė arba našlys gali vėl imti šliubą.

Sakyta jau augščiaus, jog ne visi katalikai gali suteikti visus sakramentus. Nes Kristus Viešpats kitą davė galybę vyskupams, kitą kunigams; vėl netiek gali dijakonai, ne tiek subdijakonai ir dvasiški žemesnių šventimų, ne tiek svietiški žmonės. Išsi-

aiškins tai žemiaus, sakant skyrium apie kiekvieną sakramentą.

Suteikiančiam sakramentą reikia turėti intenciją padaryti tai, ką daro šventa Bažnyčia, tai yra, reikia savo širdyje norėti padaryti sakramentą; reikia dar išpildyti visa, kas Viešpaties Kristaus prisakyta. Ir teip, jeigu, duokim, kas kitą krikštija, tegul nori pakrikštyti, ir tegul ant jo pila vandenį sakydamas situos žodžius: „Aš tave krikštiju vardan Tėvo, Sunaus ir Dvasios šventos".

Krikštijimo vanduo vadinasi krikšto materija arba medžiaga; žodžiai gi prie tam ištariami krikšto forma arba išvaizda. Lygiai ir kituose sakramentuose: daiktai, kuriais tie sakramentai darosi, vadinasi jų materija arba medžiaga; ištariami gi žodžiai juos pildant, vadinasi jų forma arba išvaizda.

Jeigu pildant sakramentą užlaikoma esti visa, ko reikia iš Kristaus Viešpaties įstatymo, tada sakramentas esti tikras, nors sakramento pildytojas butų ir didžiausis nusidėjėlis. Tai jeigu kunigas, duokim, butų mirtiname nusidėjime ir tada drįstų pildyti kokį sakramentą, tasai kunigas sunkiai nusidėtų Viešpačiui Dievui; vienok tasai žmogus, kurs nuo to kunigo butų priėmęs sakramentą, neturėtų iš to nei jokios pragaišties, by tiktai jis pats butų gerai prisiruošęs. Nes Dievo mylistą duoda ne kunigas, bet ją duoda sakramentas. Sakramentas gi vis esti tikras ar jį pildo šventasis, ar didelis nusidėjėlis; by tiktai užlaikytų visa, kas Kristaus Viešpaties padėta.

22. Apie Sakramentą krikšto.

Viešpats Jezus per savo mielaširdystę įstatė sakramentą švento krikšto, idant per tą sakramentą žmonės taptų jam mieli ir apturėtų dvasišką gyvenimą. Nes kiekvienas žmogus, pakol nepakrikštytas,

esti Dievo neprieteliu ir vadinasi dvasiškai numirusiu. Kiekvienas žmogus, kaip Adomo ir Jievos vaikas, gimsta Dievo neprieteliu. Norėdamas gi pasidaryti mielu Viešpačiui Dievui, turi atgimti, tai yra, vėl gimti dvasiškai. Tas gi dvasiškas atgijimas įvyksta per šventą krikštą.

Krikštijimas yra tai apmazgojimas. Taigi krikštijant esti apmazgojimas Vardan Dievo Tėvo, ir Sunaus, ir Dvasios šventos; ženklina tai, jog žmogus apsikuopia nuo visokio nusidėjimo. Ir nors vandenimi apipilta esti tiktai kuno dalis, vienok tai esti teip lygiai, kaip kad žmogus visas butų vandenin įmertas ir paskui vėl iš to vandens išeitų atgimęs. Teip tikrai ir darosi dvasiškai; tai yra nusidėjėlis nuskęsta švento krikšto vandenyje, ir iš to vandens išeina žmogus naujas, teisingas ir Dievui mielas; nes jau jame yra Dievo mylista. Krikštijant, šv. Dvasia teip pripildo žmogų savo dovanomis, kad tas žmogus esti kaip ir apipiltas tomis dovanomis.

Toks tai atgimimas per šventą krikštą yra teip reikalingas, kad be jo nebutų išganymo. Aiškiai tai pasakė musų Viešpats Jezus Kristus šitais žodžiais: J e i k a s n e a t g i m t ų i š v a n d e n s i r i š š v e n t o s D v a s i o s n e g a l i į e i t i į D i e v o k a r a l y s t ę (Jon. III, 5). Tais žodžiais musų Išganytojas apreiškė, jog dvasiškam atgimimui per šventą krikštą reikalingas yra vanduo. Bet padėjo Kristus Viešpats ir žodžius, kuriais reikia krikštyti. Nes tarė apaštalams šiteip: M o k i n k i t e v i s a s g i m i n e s, k r i k š t y d a m i j u o s v a r d a n T ė v o i r S u n a u s i r š v e n t o s i o s D v a s i o s (Mat. XXVIII, 19).

Dėlto šventas krikštas suteikiama šiteip: reikia pilti vandenį ant krikštijamo žmogaus ir draug sakyti šituos žodžius: Aš tave krikštiju N. Vardan Tėvo + ir Sunaus † ir Dvasios šventos †. Reikia tai užlaikyti, nes teip tiktai išsipildo švento krikšto sakramentas. Nieko iš to nereikia apleisti, nei per-

mainyti. nei nieko nepridėti. Taigi, jei kas apipiltų tiktai vandenimi, bet nesakytų šitų žodžių: Aš tave krikštiju Vardan Tėvo ir Sunaus ir Dvasios šventos, tai tada nebutų krikšto. Lygiai, kad kas tuos žodžius tesakytų nepildamas vandenimi, nebutų krikšto. Ir kad kas pildamas vandenimi sakytų šituos žodžius: Vardan Tėvo ir Sunaus ir Dvasios šventos, nesakytų gi: Aš tave krikštiju, teipogi nebutų krikšto.

Vanduo krikštui reikia kad butų tikras, prigimtas; tai yra, vanduo versmės, arba upės, arba tvenkinio (prudo), arba šulinio, arba marių, arba balos, arba lietaus. Geras vanduo iš sutirpinto ledo arba sniego. To tiktai tereikia, kad butų vanduo tikras. Geras vanduo šaltas kaip ir šiltas, jeigu kito vandens nebutų, kaip tik drumstas, tai prireikus galima krikštyti ir drumstu. bet jei galima gauti švęsto vandens, tai reikia krikštyti švęstuoju.

Pilti reikia vandenį ant galvos; reikia pilti teip, kad vanduo pasiektų kuną ir tekėtų per kuną. Nes tekėdamas per kuną mazgoja kuną, tas gi mazgojimas ženklina, jog žmogus nusiplauna nuo nusidėjimų.

Pilti reikia vandenį tris sykius ir kaskartą pilti kryžiavai †. Bet ir vieną kartą teužpylus vandenį krikštas esti tikras.

Reikia, kad krikštytų vyskupas, arba kunigas, arba dijakonas. Jeigu nebutų nei vyskupo, nei kunigo. nei dijakono, tegul krikštija dvasiška įpata mažesniųjų šventimų. Nėsant gi nei jokio klieriko, gali krikštyti kiekvienas žmogus, teip vyriškis, kaip moteriškė. Bet tai kiekvienam leista tiktai labai prireikus: tai yra, bijant kad žmogus nenumirtų be krikšto. Taigi nusidėtų šiaip jau žmogus. jeigu patsai ką pakrikštytų be teisingos priežasties; vienok jo krikštas butų tikras. Ir tokiame karte kunigas tokio žmogaus antrą syk nebekrikštytų; nes tą sakramentą priimti galima vieną tiktai kartą per gyvenimą.

Nėsant gi priežasties krikštyti ką tuoj, nieko nelaukiant, reikia krikštyti su ceremonijomis. Su ceremonijomis gi krikštyti tegali tik vyskupas, arba kunigas, arba dijakonas. Prie tokiam krikštui esti užlaikoma visos ceremonijos šventos Bažnyčios įstatytos.

Tos šventos ceremonijos ženklina, koks yra žmogus nekrikštytas, ir koks jis tampa per šventą krikštą, ir kokiam jam reikia buti po krikštui.

Stato ketinamąjį krikštyti (arba laiko ant rankų) prie bažnyčios durų, parodydami, jog dar nepriguli tikrųjų katalikų draugystei.

Daro velnio užkeikimus, liepdami jam atsitraukti nuo krikštijamo vardan Kristaus Viešpaties, rodydami, jog tasai nepakrikštytas žmogus yra velnio belaisviu (nevalnįku).

Kadangi druska duoda valgiams gardumą, druskos kruopelė esti įdedama krikštijamo burnon. Ta apeiga ženklina, jog šventas krikštas padarys žmogui teip, kad jam bus gardi dangaus išmintis; tai yra, jog jo dušia linksminsis apmąstydama visa, kas yra Dievo apreikšta.

Šventas krikštas padaro žmogui teip, kad jis rodžiai klauso Dievo žodžio, tai yra, mokslo tikėjimo ir krikščioniško gyvenimo. Dėlto esti prisilytėjimas krikštijamo ausų.

Šv. krikštas padaro žmogui teip, jog jam ramu ir miela daryti dvasiškus darbus, lygiai kaip pauostymui miela esti koks gardus kvapas. Dėlto tai esti prisilytėjimas krikštijamo uoslių.

Tai tas prisilytėjimas ausų ir uoslių rodo, jog žmogus nepakrikštytas yra dvasiškai numiręs, lygiai kaip numirėlis neturi nei girdėjimo, nei pauostymo, nei jokio kito pajautimo.

Tasai gi prisilytėjimas ausų ir uoslių esti su seile, sekant Viešpaties Kristaus pavyzdį, kurs gydydamas kurtinį ir nebylį tepė jį savo seilėmis.

Esti dar patepimas su švęsta alyva ant krutinės ir terpupečio. Tas patepimas ženklina, jog šventas krikštas duos žmogui dvasiškas spėkas (sylas), idant kariautų prieš savo dušios neprietelius, prieš visokius pagundymus. Nes kunas alyva pateptas tampa stipras ir sveikas; dėlto ta apeiga ženklina, jog šventas krikštas padarys žmogų stiprą pagundymams priveikti.

Visas tas šventas ceremonijas išpildo vyskupas, arba kunigas, arba dijakonas, turėdami ant savęs fioletavą (mėlyną) stulą. Tas stulos žiedas (varsa) nelinksmas: ir dėlto ją užsideda kunigas, pildydamas šias apeigas, ženklindamas verksmingą nepakrikštyto žmogaus buvimą. Ketinant jau krikštyti suteikėjas šito sakramento ima ant savęs stulą baltą, linksmą, reiškiančią skaistybę pakrikštytojo žmogaus padėjimo.

Patsai gi šventas krikštas su apeigomis esti toksai pat, kaip ir be apeigų; tiktai vanduo su apeigomis esti pašvęstas, sumaišytas su šventais aliejais. Taigi vyskupas, arba kunigas, arba dijakonas pila ant galvos švęstą vandenį, tris kartus, sakydamas šituos žodžius: Aš tave krikštiju vardan Tėvo † ir Sunaus † ir Dvasios šventos †.

Po šventam krikštui tepa pakrikštytojo momenį šventu kryžmu, tai yra, alyva sumaišyta su balsimu ir pašvęsta. Tas patepimas ženklina, jog pakrikštytasis žmogus esti pašvęstas, lieka pašvęstas Viešpačiui Dievui ant garbės; lygiai kaip ir kad butų koksai rumas pašvęstas buti bažnyčia.

Potam pakrikštytam deda ant galvos baltos drobės arba marškinėlius, ženklinančius, jog pakrikštytasis yra skaistus ir nekaltas.

Ant galo pakrikštytam duoda rankon degančią žvakę. Ugnis ženklina meilę, kurią reikia visuomet laikyti savo dušioje; šviesa gi ženklina dvasiškus darbus, dėlto kad dvasiškumas tikrai yra kaip ir skaisčiausi šviesa.

Pildydamas tas apeigas klausia kunigas krikštijamą, ar jis atsižada velnio, ir puikybės, ir visų nu-

sidėjimų? klausia jį, ar tiki, ką Viešpats Dievas apreiškė ir padavė tikėti per savo šventą Bažnyčią? Bet jeigu tai esti kudikis, tai už jį atsako krikšto tėvai, arba kumai (podžiai); jeigu gi žmogus užaugęs, tai kunigo klausinėjamas atsako patsai, ir tada apeigose yra keliatas priderintų atmainų.

Krikšto tėvais arba podžiais vadinasi tie, kurie laiko ant rankų krikštijamą kudikį, arba veda į krikštą užaugusį žmogų. Tiktai dujen tegul esti, ne daugiaus, tai yra, vienas vyriškis ir viena moteriškė.

Krikšto tėvams reikia buti geriems katalikams ir mokėti krikščionišką mokslą ir buti dievobaimingiems. Priderėtų dar jiems buti padirmavotiems.

Krikšto tėvams reikia rupintis, kad krikštavaikis butų išmokytas krikščioniško mokslo ir pramokyti jį dvasiško gyvenimo.

Reikia žinoti, jog pagal Bažnyčios įstatymų krikšto tėvai tampa dvasiškomis giminėmis to kudikio, kurį krikštan nešė ir jo tėvo ir motinos. Todėl Bažnyčios įstatymai neduoda toms įpatoms eiti terp savęs stonan moterystės. Numirus to kudikio motinai, našlys jo tėvas negalėtų imti už pačią savo vaiko krikštamotinos, arba numirus jo tėvui, našlė motina negalėtų tekėti už krikšto tėvo savo vaiko. Lygiai ir krikštaduktė užaugusi negali tekėti už savo krikštatėvo, nei krikštasunus imti už moterį savo krikštamotiną.

Pagal tų pačių Bažnyčios įstatymų ir tas, kurs krikštija, sueina dvasiškon giminystėn su pakrikštytu ir su jo tėvu ir su jo motina.

Per šventą krikštą atsileidžia visi nusidėjimai ir visos bausmės už nusidėjimus, tai yra, ir amžina paskanda ir kentėjimai lig laikui.

Krikštijant kudikėlį be jokios nuomonės atsileidžia tiktai vienas pradžiogriekis. Nes toksai kudikėlis negali patsai nieko nusidėti savo veikimu.

Jeigu priima krikštą žmogus užaugęs, turėdamas jau protą, šventas krikštas naikina jame ir pradžiogriekį ir nusidėjimus jo paties pasielgimais papildytus. Bet reikia, kad toksai žmogus gailėtųsi už savuosius nusidėjimus; reikia, kad už juos gailėtųsi iš Dievo meilės; reikia, kad neapkęstų savo kaltybių, kad turėtų tikrą ir tvirtą valią daugiaus Dievui nebenusidėti ir užlaikyti visus prisakymus. Toksai žmogus reikia, kad tvirtai tikėtų visus Viešpaties Dievo apreikštuosius daiktus;kad turėtų stiprą viltį, jog mielaširdingas Dievas atleis jam nusidėjimus dėl nuopelnų Viešpaties Jezaus; kad mylėtų Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus, iš visos širdės.

Šventas krikštas duoda žmogui pašvenčiančią mylistą ir daro jį teisingu, šventu ir Dievui mielu. Duoda jam tiesą gauti nuo Dievo mylistas, kurių reikia išpildymui visokių gerų darbų. Pakrikštytas žmogus priguli jau šventai Bažnyčiai, tai yra, susirinkimui tikrųjų katalikų; turi jau tiesą priimti kitus šventus sakramentus. Toksai žmogus jau naudojasi maldomis ir kitais gerais darbais, kurie darosi šventoje katalikų Bažnyčioje.

Iš tų priežasčių sakoma, jog šv. krikštas naikina pradžiogriekį ir daro mus krikščionimis; užaugusių gi žmonių naikina ir pradžiogriekį ir veikalinius nusidėjimus.

Šv. krikštas teip labai yra reikalingas, kad be jo nėra kaip gauti išganymo. Bet kas trokšdamas krikšto butų užmuštas už šventą katalikų tikėjimą, tai toki jo kankintinio mirtis butų jam už tikrąjį krikštą. Toki kankintinio mirtis vadinasi kraujo krikštu, tai yra, jog toksai žmogus liko kaip ir pakrikštytas savu krauju. Taigi tokiam žmogui užmuštam betrokštant krikšto už šventą tikėjimą atsileidžia visi nusidėjimai, ir išsidildo visokios bausmės ir amžinosios ir laikinės. Bet reikia, kad toksai žmogus teip butų prisiruošęs, kaip ir į tikrąjį krikštą; tai yra, kad turėtų tikrą tikėjimą, ir viltį, ir

meilę Dievo, ir tikrą gailestį iž savo veikalinius nusidėjimus. Kudikiai, kurie dar neturi nuomonės, negali trokšti švento krikšto, nei pažadinti savyje meilės Dievo; vienok jei liktų persekiotojų užmušti iš neapkentimo švento katalikų tikėjimo. dar nebudami gavę švento krikšto, toki jų kentėtojo mirtis butų jiems už tikrąjį krikštą, dėlto ir išnaikintų juose pradžiogriekį,

Jeigu gi žmogus užaugęs trokšta krikšto, ir nėra tokio žmogaus, kurs jį galėtų pakrikštyti, tai nors ir numirs prigimta mirtimi be tikrojo krikšto, bus vienok išganytas. Nes toksai troškimas švento krikšto esti už tikrąjį krikštą; ir dėlto toks troškimas vadinasi t r o š k i m o k r i k š t u. Bet reikia kad toks žmogus turėtų tikrą tikėjimą ir viltį, ir kad mylėtų Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus iš visos širdies ir iš visų savo pajiegų, ir kad gailėtusi už savo veikalinius nusidėjimus iš vienos Dievo meilės. Toksai t r o š k i m o k r i k š t a s išgano tiktai žmones užaugusius, bet negali išganyti kudikių, neturinčių nuojiegos; dėlto kad tokie kudikiai negali trokšti švento krikšto.

Augščiaus paminėta šventi aliejai ir bus dar apie juos kalbėta žemiaus, todėl reikia žinoti, kas do daiktas tie šventieji aliejai?

Kas metai didžiajame Ketverge vyskupas mišias laikydamas pašvenčia trejopą aliejų.

Vienas iš tų aliejų vadinasi k e t e k u m e n ų a l i e j u m i, dėlto kad reikalingas tepti žmogui, norinčiam priimti krikštą. Nes kurie ima krikštą, arba ruošiasi krikšto imtų, vadinasi k a t e k u m e n a i s. Tas žodis k a t e k u m e n a s graikiškoje kalboje ženklina tokį žmogų, kurį mokina katekizmo; žmogus gi užaugęs besitaisydamas krikštan, reikia kad butų išmokytas katekizmo. Bet dabar ir kudikiai atnešti krikštytųsi, vadinasi katekumenais. Kadangi teip užaugę žmonės, kaip ir kudikiai prieš priėmimą krikšto tepami esti šita alyva, vyskupo pa-

švęsta, tai toji alyva ir vadinasi katekumenų aliejumi.

Kitas šventas aliejus yra iš alyvos ir balsimo. Balsimas yra tai sunka iš vieno medžio, kurs gardžiai kvepi ir užlaiko kuną nuo gedimo. Tai alyva, sumaišyta su balsimu ir vyskupo pašvęsta vadinasi kryžmas. Tas šventasis aliejus vadinasi kryžmas nuo žodžio, ženklinančio graikiškoje kalboje tepalą.

Trečias šventas aliejus vadinasi ligonių aliejumi. Jis yra iš vienos alyvos, kurią vyskupas pašvenčia. Reikalingas šitas aliejus tiktai dėl vieno sakramento paskutinio patepimo, suteikiamo tiktai žmonėms labai sunkiai susirgusiems; ir dėlto vadinasi ligonių aliejumi.

23. Apie sakramentą patvirtinimo šv. tikėjimo.

Sakramentas patvirtinimo tikėjimo arba dirmavonės įstatytas Kristaus Viešpaties dėl pastiprinimo tikėjime ir dvasiškame krikščioniškame gyvenime. Per šventą krikštą, kaip jau sakyta, žmogus tampa teisingu ir mielu Viešpačiui Dievui, dėlto kad gauna pašvenčiančią mylistą. Patvirtinimas gi tikėjimo daugina tą pašvenčiančią mylistą ir sutvirtina visa, ką tiktai žmogus yra gavęs iš švento krikšto. Per šventą krikštą žmogus gauna tikėjimo dovaną, tai yra jog tvirtai tiki visa, kas Viešpaties Dievo apreikšta, per dirmavonę gi pasitvirtina ir pasistiprina tame tikėjime. Per šventą krikštą žmogus gauna dovaną Dievo meilės, tai yra, jog myli Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus ir iš visos širdies; per dirmovonę gi pasistiprina ir pasitvirtina toje meilėje, idant nepaliautų išpažinęs švento tikėjimo ir dvasiškai gyvenęs, nors ir prisieitų kentėti visokį vargą ir sopulį už tikėjimą arba už dvasišką gyvenimą. Taipgi dirmavonė pakrikštytą žmogų patvirtina ir daro jį geresniu. Dėlto tai sakoma, jog dirmavonės sakramentas patvirtina musų tikėjimą ir daro mus gerais krikščionimis.

Iš to tat, kas pasakyta, galima suprasti, jog žmogus per šventą krikštą, tiesa, tampa krikščionimi, bet dar tebeesti kudikiu tikrųjų katalikų draugystėje. Per dirmavonę gi dvasiškai auga ir įsigija stipras dvasiškas spėkas ir tampa kaipo tvirtas ir drąsus Kristaus kareivis. Nes tikras krikščionis visą savo gyvenimą turi kariauti prieš velnio pagundymus, prieš negeras šnekas ir pavyzdžius negerų žmonių ir prieš nedorus savo paties geidulius. Tokiai nesiliaujančiai karionei reikia spėkų ir drąsybės. Tokias spėkas ir drąsybę duoda sakramentas patvirtinimo tikėjimo. Ir dėlto tas sakramentas vadinasi patvirtinimu.

Tas dvasiškas spėkas ir drąsybę duoda šventoji Dvasia. Nes per sakramentą dirmavonės šventoji Dvasia, nesuprantomu mums budu, ateina žmogaus dušion ir duoda septynias savo dovanas; tai yra: baimę Dievo, maldingumą (nobažnumą), mokslą, tvirtybę, patartį (rodą), protą ir išmintį. Atėjus gi teip žmogaus dušion šventajai Dvasiai ir pripildžius ją savoms dovanomis, toksai katalikas darosi tvirtas ir nepajudinamas tikėjime ir šventame gyvenime. Tuomet nei bedievių išjuokimai, nei turtų pragaištis, nei šventos religijos nprietelių baidymai, nei skaudžios kančios ir mirtis nebeišgaus nuo jo atsižadėjimo švento tikėjimo arba peržengimo Dievo prisakymų arba prisakymų šventos Bažnyčios.

Viešpačiui Jezui įstačius sakramentą dirmavonės ir apreiškus apaštalams, jog per tą sakramentą ištikimieji gaus šventąją Dvasią, apaštalai savo įpėdiniams padavė tą įstatymą ir apreiškimą Kristaus Viešpaties, ir patįs pakrikštytiems žmonėms duodavo dirmavonę per uždėjimą rankų ant jų. Aiškiai tai paminėta šv. Rašte, tai yra Apaštalų darbų kningoje. Nes toje knigoje parašyta, jog apaštalai patyrę, kad Samarijos miesto gyventojai buvo jau pakrikštyti, siuntė pas juos apaštalus Petrą ir Joną, idant jiems suteiktų dirmavonės sakramentą. Išreikšta tai šitais žodžiais:

Apaštalai, kurie buvo Jerozolimoje išgirdę, jog Samarija priėmė Dievo žodį, nusiuntė pas juos Petrą ir Joną, kuriuodu atėjusiu meldėsi už visus, idant apturėtų šventąją Dvasią; nes dar nei ant vieno iš jų nębuvo nužengusi, bet buvo tiktai apkrikštyti. Tuomet dėjo ant jų rankas, ir jie priėmė šventąją Dvasią (Ap. d. XIII, 14 — 17). Tais žodžiais pasakyta, jog Samarijos gyventojai jau buvo pakrikštyti, dėltogi apipilti šventosios Dvasios dovanomis; bet šv. Dvasia nebuvo dar atėjusi ant jų per sakramentą, duodamąjį per rankų uždėjimą. Tą gi sakramentą vadiname dirmavonės sakramentu.

Ko apaštalai mokindavo apie dirmavonės sakramentą, to apie jį mokindavo Popežiai ir įkatalikų vyskupai per visus amžius net lig musų gadynei, to mokins net lig pasaulio pabaigai.

Pagal Kristaus Viešpaties įstatymo šitą dirmavonės sakramentą gali suteikti ir vyskupai ir kunigai. Vyskupai turi tam galybę ir tiesą. Kunigai per savo pašventimą gauna galybę dirmavonę suteikti, bet neturi tiesos jos dalyti, kolei jiems nebus leista. Graikų liturgijos bažnyčioje iš senovės leista kunigams šitą sakramentą dalyti. Musų gi lotyniškos liturgijos bažnyčioje retai kada kunigas gauna tą leidimą; ir dėlto dirmavoja vis vieni vyskupai.

Sakramentas patvirtinimo tikėjimo visados budavo suteikiamas ir bus suteikiamas visados per uždėjimą rankų, išsipildantį vyskupui laikant rankas ant galvos dirmavojamųjų ir per prisilytėjimą galvos tepant šventu kryžmu. Nes dirmavonė esti suteikiama šiteip:

Vyskupas laiko rankas ištiesęs ant galvos tųjų, kuriuos dirmavoja, sakydamas šituos žodžius: Visagalįs amžinasis Dieve, kurs teikeis šiuos tavo tarnus atgimdyti iš vandens ir šventosios Dvasios, ir kurs davei jiems atleidimą visų nusidėjimų, atsiųsk ant jų

iš dangaus Tavo šventąją Dvasią, Palinksmintoją su septyniomis dovanomis. Amen. Dvasią išminties ir proto. Amen. Dvasią patarties ir tvirtybės. Amen. Dvasią mokslo ir maldingumo. Amen. Pripildyk juos Dvasia Tavo baimės, ir maloningai paženklink juos ženklu kry†žiaus Kristaus amžinam gyvenimui. Per tągi musų Viešpatį Jezų Kristų, Tavo Sunų, kurs su Tavimi gyvena ir karaliauja vienybėje tos pačios šventosios Dvasios Dievas per visus amžių amžius. Amen". (Pontif. Rom.)

Šitą pirmają apeigą pildo vyskupas ant visų draug laukiančių šio sakramento; paskui kiekvienam skyrium tepa kaktą šventu kryžmu, sakydamas: ženklinu tave ženklu kry†žiaus, ir patvirtinu tave kryžmu išganymo. Vardan Tė†vo, ir Su†naus, ir Dva†sios šventos. Amen (ibid.)

Teip išsipildo dirmavonės sakramentas.

Tiedvi apeigi parodo, ką žmogui daro dirmavonės sakramentas.

Pirmoji apeiga reiškia, jog šventoji Dvasia ateina žmogaus dušion ir duoda jam septynias savo dovanas.tai yra, išminti, protą, patartį, tvirtybę, mokslą, maldingumą ir Dievo baimę.

Patepimas šventu kryžmu ženklina dirmavonės duodamą mylistą. Nes kaip jau sakyta, kryžmas yra iš alyvos ir balsimo. Kunas alyva pateptas tampa stipras; dėlto alyva šitame sakramente ženklina, jog padirmavotas žmogus tapo stipras ir drąsus, idant nesibijotų išpažinti savo švento katalikiško tikėjimo, nors prisieitų už jį ką kentėti, arba ir gyvybę padėti. Balsimas gardžiai kvepi; dėlto ženklina, jog patvirtintas žmogus dar labjaus įsigali ne kaip pakrikštytas daryti šventus darbus, kurie yra mieli Viešpačiui Dievui, nelyginant, kaip ir pauostymui mielas yra balsimo kvapas. Balsimas pateptas ant kuno tokiam kunui neduoda sugesti ir pūti; todėl balsimas dar ženklina, jog žmogus padirmavotas yra pastiprintas doroje, idant nesugestų dvasiškai ir nepasidarytų

dvasiškai supuvusiu: tai yra, idant nesiduotų atitolinti nuo dievobaimingo gyvenimo, nei išjuokimais kitų žmonių, nei grasymais, nei mirties baime.

Tas patepimas dedasi ant kaktos: tai yra, kaip ir kad butų krikščionui padėta ant kaktos Viešpaties Kristaus antspauda. Taigi tas patepimas ženklina, jog katalikui nereikia gėdytis švento tikėjimo, nei dievobaimingo gyvenimo; bet juoties dar reikia šventą tikėjimą išpažinti aiškiai ir aiškiai išpildyti Dievo įstatymus teip, kaip butų regimas ženklas padėtas jam ant kaktos.

Tasai patepimas šventu kryžmu daroma kryžiavai †; tai ženklina, jog pašvenčianti mylista, mums dirmavonės duota, uždirbta yra mums Viešpaties Jezaus mirtimi ant kryžiaus.

Pabaigęs patepimą primena vyskupas padirmavotam, jog jam reikia buti pasiryžusiam iškentėti paniekinimą ir persekiojimus už tikėjimą ir už krikščionišką dorą. Tas priminimas darosi suduodant pamažu jam per žandą. Nes tasai sudavimas ženklina visokius skausmus; sudavimas gi per žandą ženklina visokį paniekinimą. Teip priminęs sako dar vyskupas padirmavotam šiuos žodžius: Ramybė tau. Tie žodžiai ženklina, jog padirmavotas katalikas išbudamas tikėjime ir dievobaimingame gyvenime ir šiame pasaulyje turės ramybę dvasios, kuri imasi iš geros sąžinės, ir po mirčiai jo laukia amžinas atilsis, tai yra amžinas danguje užmokesnis.

Suteikęs dirmavonės sakramentą visiems norėjusiems jį priimti, vyskupas už juos dar meldžiasi ir ant galo visiems draug duoda palaiminimą. Taigi visiems reikia laukti, pakol gaus tą palaiminimą; po jam tiktai galima sau eiti.

Kiekvienam, einant dirmavoties, reikia buti bažnyčioje jau tuomet, kada vyskupas pradeda apeigą rankų ištiesimo ant galvų; reikia atsiklaupti ir rankas gražiai sudėti.

Reikia dar, kad kas priturėtų dirmavojamąjį teip, kaip krikšto tėvai krikštijamąjį. Bet vienos tiktai tereikia įpatos: vieno vyriškio dėl vyriškio, vienos gi moteriškės dėl moteriškės.. Negali priturėti dirmavojamojo toksai, kurs pats dar tebėra nedirmavotas. Neleista priturėti tokiam, kurio gyvenimas nedoras. Priturėtojui reikia prisilytėti dešiniojo peties dirmavojamojo, kada vyskupas tepa kryžmu.

Priturėtojas sueina dvasiškon giminystėn su tais, kuriuos dirmavojant priturėjo ir su jų gimdytojais; teip lygiai, kaip ir krikšto tėvai su savo krikštavaikiais ir jų gimdytojais. Ir dėlto terp tų įpatų negali buti moterystės, teip lygiai kaip ir iš priturėjimo krikštijant.

Musų bažnyčioje (lotyniškos liturgijos) dirmavonę gauna tie, kurie jau turi nuomonę, dėlto kad padirmavotasis suprastų, kas tai per sakramentas, ir ką jis padaro, ir dėlto gerai prisitaisytų jį priimti. Tai kas eina dirmavotis, tegul jau gerai moka krikščionišką mokslą.

Kadangi dirmavonė neduoda mylistos tiems, kurie jos neturi, bet tiktai tepadaugina Dievo mylistą tuose, kurie jau ją turi, todėl neišpuola eiti dirmavotis prisijaučiant kokį mirtiną nusidėjimą. Todėl prieš dirmavonę reikia spaviedotis ir gauti nuo kunigo nusidėjimų išrišimą.

Kas eina dirmavotis, tegul dar stiprai tiki visa: kas Viespaties Dievo apreikšta ir tikėti paduota per jo šventą Rymo-katalikų Bažnyčią; tegul turi viltį, jog Dievas jam duos savo mylistą dvasiškai gyventi, ir jog jam duos dangaus karalystę; tegul labai myli Viešpatį Dievą ir artimą; tegul dar karštai trokšta šito sakramento priimti.

Priėmus gi dirmavonę, reikia sergėtis, kad nepragaišinti didelės mylistos, kurią yra gavęs per šitą sakramentą.

24. Apie švenčiausį sakramentą Kuno ir Kraujo Viešpaties.

Švenčiausis Sakramentas yra tai tikras ir gyvas Kunas ir Kraujas musų Viešpaties Jezaus Kristaus draug su jo dušia ir dievyste. Švenčiausis Sakramentas yra tai patsai musų Viešpats Jezus Kristus, Dievas ir žmogus, visas ir gyvas.

Viešpats Jezus šitame sakramente yra pasislėpęs, arba apsidengęs paveikslu, ziedu (varsa), gardumu ir kvapu duonos ir vyno. Nes kiekvienose šventose mišiose duona ir vynas pavirsta tikru ir gyvu Kunu ir Krauju Viešpaties Jezaus, arba patimi gyvu Viešpatimi Jezumi. Išsipildžius gi tam stebuklingam pavirtimui, nebelieka tame sakramente nei kiek nei duonos, nei vyno; regime tiktai ir pajaučiame duonos ir vyno prietaikas (kokybes). Tos gi prietaikos yra: duonos apskritumas, baltumas, gardumas ir kvapas; teipogi vyno skystumas, gelsvumas, gardumas ir kvapas. Tuos daiktus regime ir jaučiame. Bet tikrai žinome, jog tai nebe duona, nebe vynas, bet patsai musų Viešpats Jezus Kristus.

Stebėtinas daiktas, kaip čia Dievas ir žmogus slepiasi po paveikslu duonos arba vyno? Bet tai yra jo visagalybės darbas. Jisai kaipo visagalįs iš nieko sutvėrė dangų ir žemę, sutvėrė aniolus ir žmones; ir nuolat vaiso nesuskaitomą daugybę žmonių ir visokių sutvėrimų žemės, vandenų ir skraidančių po orą. Jisai tapęs žmogumi yra vienoje įpatoje Dievas ir žmogus. Jisai teipogi, kaipo visagalįs, įstatė savo Kuno ir Kraujo sakramentą, kuriame tikrai, daiktiškai ir esybiškai yra pasislėpęs jis patsai, visas ir gyvas. Vis tai darbai jo visagalybės.

Kristui Viešpačiui tikrai esant visam ir gyvam švenčiausiame Sakramente, yra tai stebuklų stebuklas: musų protui to nesuprasti. Vienok tikime tam tikrų-tikriausiai, dėlto kad mums tai apreiškė pat-

sai Jezus Kristus, Dievas ir žmogus, kurs yra viena tiesa.

Viešpačiui Kristui penkias duonas ir dvi žuvi teip paskalsinus, kad jomis pasotino apie penkiatą tukstančių žmonių, tai yra, vienų vyrų, neskaitant moterų ir vaikų, ir dar likus trupinių tiek, kad pripilta jais dvyliką pintynių: žmonės labai iš to stebėjosi, sakydami, jog Jis yra laukiamas pasaulio Išganytojas. Atsitiko tai Tiberijados pamarėje. Musų Išganytojas paskui per tas marias ir pribuvo kitan jų kraštan. Žmonės jo ieškojo ir persiirė laivais teipogi kitan tų marių kraštan. Jiems atvykus, Viešpats Jezus pradėjo juos mokinti, ir tada aiškiai pasakė, duosiąs žmonėms valgyti savo paties Kuną ir gerti savo paties Kraują. Ištarė tai Viešpats Jezus šitais žodžiais: Aš esmi gyvoji duona, kursai iš dangaus nužengiau. Jei kas valgytų tos duonos, gyvens ant amžių; ir duona, kurią aš duosiu, yra mano Kuna. (Jon. 14. 51. 52.). Čia aiškiai Kristus Viešpats pasisakė, duosiąs žmonėms valgyti patsai save. Nes pats save vadindamas gyvaja duona pasakė, jog ant amžių laimingai gyvens tas, kas prigulmčiai valgys tos gyvosios duonos: ir jog duona, kurią ketino duoti žmonėms valgyti, yra tai jo Kunas.

Żydai, išgirdę tą žodį, pradėjo murmėti ir sakė: Kaip tasai gali mums duoti valgyti savo kuną? Bet Viešpats Jezus vėl aiškiai ir suprantamai pasakė duosiąs žmonėms valgyti savo paties Kuną ir Kraują; ir žmonės jį tikrai valgysią ir gersią, kaip valgį ir gėrimą. Nes ištarė šituos zodžius: Kas valgo mano Kuną ir geria mano Kraują, turi amžiną gyvenimą... Mano Kunas tikrai yra valgis, ir mano Kraujas tikrai yra gėrimas... Kas mane valgo, — tas gyvens dėlei manęs. (Jon. VI, 55. 56. 58).

Aiškiai tat ir suprantamai tame karte pasisakė Kristus Viešpats duosiąs žmonėms valgyti savo paties

Kuną ir Kraują: bet nepasakė, kaip tai bus. Žydai klausydamies to žodžio, nesuprato, kaip tai gali buti? Nei apaštalai negalėjo to suprasti; ir tiktai tuomet tesuprato, kad Kristus Viešpats, prieš pačią savo mirtį, duoną ir vyną pavertė tikru savo Kunu ir Krauju.

Nes Viešpats Jezus paskutinėje dienoje prieš savo mirtį valgė paskutinę vakarienę su dvylika savo apaštalų. Pavalgęs vakarienės, pasiėmė į šventas rankas kvietienę duoną, laimino ją, sulaužė ir dalijo savo apaštalams, ir tarė jiems: Imkite ir valgykite, tai yra mano Kunas. (Mat. XXVI, 26). Paskui pasiėmęs kielike vyną, laimino jį, ir davė savo apaštalams, ir tarė jiems: Gerkite iš to visi, nes tai yra mano Kraujas. (tenpat).

Teip tai išsipildė per šią paskutinę vakarienę, kas buvo Viešpaties Kristaus pažadėta, jog duos valgyti savo Kuną ir Kraują. Tuomet suprato apaštalai, koks bus tas valgymas Kuno ir Kraujo Viešpaties Jezaus. Nors gi valgydami Kuną ir Kraują Viešpaties Jezaus pajuto gardumą ir kvapą duonos ir vyno, vienok tikrai žinojo, jog valgė Kuną ir Kraują Viešpaties. Nes buvo girdėję iš jo paties burnos, jog ką jiems duoda valgyti, tai nebe duona ir nebe vynas, bet jo paties Kunas ir Kraujas. Tikrai žinojo, jog valgo Jį patį, nors to negalėjo suprasti.

Kristus tat pirmąkart per paskutinę vakarienę prieš savo mirtį duoną ir vyną pavertė savo Kunu ir Krauju. Bet ir liepė ištikimiems katalikams valgyti visados tą jo Kuną ir Kraują, net lig pasaulio pabaigai. Ir dėlto ant tos paskutinės vakarienės įstatė tą sakramentą visiems laikams, net lig pasaulio pabaigai.

Ant tos paskutinės vakarienės Kristus Viešpats teipogi visiems amžiams įstatė Apierą savo Kuno ir Kraujo, kurią mes vadiname šventomis mišiomis. Nes Viešpats Jezus duoną ir vyną pavertęs savu Kunu ir

Krauju tuoj atnašavo (apieravojo) Dievui savo Tėvui už žmonių išganymą, ir liepė tą pačią auką (apierą) daryti visados, net lig pasaulio pabaigai tokiems žmonėms, kurie gaus kunigišką valdžią. Tą kunigišką valdžią Kristus Viešpats davė apatšalams ant tos paskutinės vakarienės, ir liepė jiems tą apierą jo Kuno ir Kraujo daryti teip, kaip ir jis pats yra daręs. Tasai gi Išganytojo liepimas išreikšta trumpai šitais žodžiais: T a i d a r y k i t e m a n o a t m i n i m u i. (1. Cor. XI, 24. 25).

Šventajame Rašte trumpai paminėta įstatymas sakramento Kuno ir Kraujo Viešpaties Jezaus ir apieros, darytos Išganytojo paskutinėje vakarienėje; nes šv. Rašte parašyta ne visa, ką Viešpats Jezus sakė ir darė. Apaštalai gi savo įpėdiniams davė aiškią žinią apie visą Viešpaties Jezaus apreiškimą ir parėdymą. Iš to apaštalų padavimo žinoma, jog Viešpats Jezus liepė ir jiems, ir visiems vyskupams ir kunigams, busiantiems net lig pasaulio pabaigai, švenčiausią apierą (auką) jo Kuno ir Kraujo daryti teip, kaip jis patsai yra ją daręs: imti kvietienę duoną ir ištarti ant jos šituos žodžius: T a i y r a m a n o K u n a s; ir imti vyną kielike ir ant jo sakyti tuos žodžius: Š i t a s y r a k i e l i k a s m a n o K r a u j o. Patikrino dar jiems Išganytojas, jog kiek kartų kuris iš jų, arba kuris vyskupas, arba kunigas ant duonos ir vyno ištars tuos žodžius, tuoj ta duona ir vynas virsią tikru ir gyvu jo Kunu ir Krauju. Liepė dar tą jo Kuną ir Kraują apieravoti visai švenč. Traicei ant išganymo gyvųjų žmonių ir už dušias kentinčias čysčiuje; ir tą jo Kuną ir Kraują valgyti teip, kaip valgė per paskutinę vakarienę.

Švenčiausi tat apiera daroma yra teip, kaip ją įstatė Kristus Viešpats, ir teip bus daroma net lig pasaulio pabaigai. Vyskupas arba kunigas tarnautojas tos apieros ima kvietienę duoną ir vyną; ant duonos ištaria šituos Viešpaties Jezaus žodžius: T a i y r a m a n o K u n a s; ant vyno gi ištaria tuos Vieš-

paties Jezaus žodžius: Šitas yra kielikas mano Kraujo. Paskui tą Kuną ir Kraują Išganytojo atnašauja visai šventai Traicei už gyvus ir numirusius, ir ant galo priima Kuną ir Kraują Viešpaties. Ir tai yra švenčiausi apiera, arba šventos mišios.

Ir teip švenčiausis sakramentas darosi kiekvienose mišiose: darosi gi šiteip, kad duona ir vynas virsta Kunu is Krauju musų Viešpaties Jezaus Kristaus: tai yra, kad visa esybė duonos ir visa esybė vyno virsta į esybę Kuno ir Kraujo Viešpaties Jezaus. Dėlto tai šventa Bažnyčia tą virtimą vadina persiesibinimu (transsubstantiatio).

Visa šventa Rymo-Katalikų Bažnyčia visados apie švenčiausį Sakramentą tikėdavo teip-pat, kaip apie jį tikėjo apaštalai; apaštalai gi tikėjo teip, kaip jiems apreiškė Viešpats Jezus.

Šventas Povilas apaštalas stiprai tikėjo ir mokino, jog švenčiausiame Sakramente yra tikras ir gyvas Kunas ir Kraujas Viešpaties Jezaus, ir dėlto prikalbinėdavo krikščioms priimti tą Sakramentą su nekalta sąžine. Persergėdavo visus, jog kas priimtų tą švenčiausį Sakramentą nepriguliučiai, tasai išniekintų Kuną ir Kraują Viešpaties. Tasai šventas Apaštalas švenčiausį Sakramentą vadina dangiška duona ir kieliku Viešpaties, ir paminėtajį persergėjimą ištarė šitais žodžiais: Kas valgytų tą duoną, arba gertų kieliką Viešpaties nevertai, kaltas bus Kuno ir Kraujo Viešpaties (I. Cor. XI, 27).

Ką tikėjo ir mokino apie švenčiausį Sakramentą šventi apaštalai, tą pat tikėjo ir mokino Bažnyčios ganytojai per visus amžius ir po visą pasaulį. To paties jie mokindavo sueidami į visos Bažnyčios susirinkimus.

Priešpaskutinis visuotinis katalikiškų vyskupų Susirinkimas buvo Tridento mieste. Ant to susirinkimo visi katalikų vyskupai draug su Popežiumi, kaipo

Bažnyčios galva, išpažino visos katalikiškos Bažnyčios tikėjimą apie šitą švenčiausį Sakramentą. Išpažino gi tai: jog Viešpats Jezus yra gyvas po duonos ir vyno paveikslu nuo paties pakėlimo ostijos ir kieliko mišiose, arba nuo pašventimo, tai yra, nuo ištarimo šitų žodžių: Tas yra mano Kunas, Šitas yra kielikas mano Kraujo. Ir išreiškė tai šitais žodžiais: Visados Dievo Bažnyčioje buvo tas tikėjimas, jog tuoj po pašventimui yra po duonos ir vyno paveikslu tikras Kunas musų Viešpaties ir tikras jo Kraujas draug su jo dušia ir dievyste (Sess. 13 c. 3).

Nors gi negalime tos paslapties permanyti, vienok tikime tikrai, jog švenčiausiame Sakramente tikras yra patsai musų Viešpats Jezus Kristus visas ir gyvas. Tikime gi dėlto, kad tai mums apreiškė patsai Viešpats Kristus.

Bet nereikia mislyti, jog po paveikslu duonos yra vienas tiktai Kunas Viešpaties Jezaus; po paveikslu gi vyno — vienas tiktai jo Kraujas. Nes apreikšta mums yra, jog ir po paveikslu duonos yra Kunas ir Kraujas Viešpaties; ir po paveikslu vyno yra teipogi Kunas ir Kraujas Viešpaties. Taigi kas priima švenčiausį Sakramentą po paveikslu vienos duonos, tas priima ir Kuną ir Kraują Viešpaties, teip, kaip ir butų priėmęs po paveikslais draug duonos ir vyno. Lygiai teipogi, kad kas priimtų švenčiausį Sakramentą po paveikslu vieno vyno, tas priimtų Kuną ir Kraują Viešpaties. Ir jeigu dar kas priimtų nors maziausią dalelę švenčiausio Sakramento, priimtų vienok visą Kristų Viešpatį. Nes ir mažiausioje dalelėje švenčiausio Sakramento yra Viešpats Jezus visas ir gyvas.

Švenčiausis tat Sakramentas tai ne ženklas Kuno Viešpaties, ne paveikslas Kuno Viešpaties; neženklina jisai buvimo tenai Viešpaties Kristaus tiktai per savo galybę ir spėką. Teip kalbėdami klysta išklydėliai iš tikėjimo, atsitraukusieji nuo Dievo apreiškimo. Pagal Dievo apreiškimo švenčiausis Sakramentas yra

tai tikras ir gyvas Kunas ir Kraujas musų Viešpaties Jezaus Kristaus draug su jo dušia ir dievyste.

Reikia tat mums tikėti, jog šiame švenčiausiame Sakramente yra tikrai, ir daiktiškai ir esybiškai musų Viešpats Jezus Kristus, Dievo Sunus, kuris tapo žmogumi švenčiausios Panos Marijos įščioje (živate), kurs už mus ant kryžiaus numirė, ir prisikėlė iš numirusių, ir užžengė į dangų. Teipgi Viešpats Jezus su savo kunu ir žmogaus dušia yra draug ir danguje ir ant žemės švenčiausiame Sakramente. Nes Viešpats Jezus kaipo Dievas yra visur; bet kaipo žmogus, tai yra. su savo kunu ir žmogaus dušia yra tiktai danguje; ant žemės gi tiktai yra švenčiausiame Sakramente.

Taigi švenčiausiame Sakramente tikrai esant pasislėpusiam ir gyvam Kristui Viešpačiui, išpuola tokią garbę duoti švenčiausiam Sakramentui, koki tepriguli vienam Dievui. Tokią garbę reikia duoti visur tenai, kame tiktai yra tas švenčiausis Sakramentas: ar jis yra ant altoriaus mišias laikant, ar pastatytas dėl pagarbinimo tikriems katalikams, ar jį nešant garbingai su procesija, ar jam esant kokiuose namuose atneštam pas ligonį dėl komunijos.

Kaip mums reikia duoti dievišką garbę švenčiausiam Sakramentui su tikėjimu, su Dievo baime ir meile, teip ir norint priimti Kuną ir Kraują Viešpaties reikia prie jo artintis su tikėjimu ir tikrai maldingai (nobažnai).

Kristus Viešpats įstatė švenčiausį Sakramentą savo Kuno ir Kraujo musų pastiprinimui. Visi kiti sakramentai duoda Dievo mylistą sušelpiančią musų dušias: švenčiausis gi Sakramentas yra tai patsai musų Viešpats Jezus Kristus, kurio mylistą duoda visi kiti sakramentai. Tai priimdami maldingai švenčiausį Sakramentą, per tokį suėjimą vienybėn su Viešpatimi Jezumi gauname tvirčiausį pastiprinimą dvasiškam gyvenimui, tai yra gyvenimui tikrai dievobaimingam; už dievobaimingą gi gyvenimą laukia musų danguje

amžinas laimingas gyvenimas. Ir dėlto sakoma, jog švenčiausis Sakramentas pastiprina musų dušias amžinam gyvenimui.

Tai kad nenorėtumėm priimti Kuno ir Kraujo Viešpaties, neturėtumėm nei šiame pasaulyje dvasiško gyvenimo, nei amžino gyvenimo danguje. Aiškiai tai pasakė musų Išganytojas, žadėdamas duoti žmonėms valgyti savo paties Kuną ir Kraują. Nes tada Viešpats Jezus iš švenčiausio savo nusižeminimo vadindamas patsai save žmogaus Sunumi, tai yra, niekingu žmogumi, ištarė šituos žodžius: J e i n e v a l g y s i t e S u n a u s ž m o g a u s k u n o i r n e g e r s i t e j o k r a u j o, n e t u r ė s i t e g y v e n i m o s a v y j e. (Jon. VI, 54).

Kiekvienas katalikas, kaip tiktai ateina į protą ir pradeda gerai suprasti, kas tai yra švenčiausis Sakramentas, tegul jį priima. Ir potam per visą savo gyvenimą nekartą jam reikia priimti švenčiausį Sakramentą, o labjausiai mirštant.

Kuo dažniaus kas priima Kuną ir Kraują Viešpaties, tuo daugiaus gauna dvasiško pelno. Bet tą dvasišką pelną gauna tiktai toks katalikas, kurs gerai priima švenčiausį Sakramentą.

Norint gi gerai priimti švenčiausį Sakramentą, negalima apsieiti be gero apšvietimo krikščioniškame moksle. Reikia dar tvirtai tikėti visa, ko mokina šventa Rymo-katalikų Bažnyčia iš Dievo apreiškimo. Kaip-gi labai reikia tikėti visa, ką tiktai Viešpats Dievas apreiškė, teip ir apie švenčiausį Sakramentą reikia labai tikėti, jog tai nei švęsta duona, nei švęstas vynas, bet tikras ir gyvas Kunas ir Kraujas musų Viešpaties Jezaus Kristaus draug su jo žmogiška dušia ir jo dievyste. Kas tvirtai tiki, jog švenčiausiame Sakramente yra tikrai pasislėpęs patsai Viešpats Jezus Kristus, tas artinsis jo priimtų su baime ir nusižeminęs. Einant prie šventos Komunijos, reikia dar turėti viltį, jog Dievas priduos savo mylistos čia dvasiškai gyventi ir po mirčiai duos dan-

gaus karalystę. Reikia dar mylėti Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus, iš visos savo širdies ir iš visų savo pajiegų. Viešpačiui gi Dievui geidžiant, kad mylėtumėm visus žmones ir savo neprietelius, prisitaisant prie šventos Komunijos, reikia iš širdies atleisti visus nusidėjimus, neturėti rustybės ant nieko ir nebekeršyti savo neprieteliams atmokėjimu piktu už piktą. Nevalia nei savo širdyje norėti, kad kam atsitiktų koks blogumas.

Kas taisosi priimti Kuną ir Kraują Viešpaties, tegul gerai pasimislys, benesprisijaučia savo sąžinėje kokio mirtino nusidėjimo; tai yra, tegul dvasioje klausiasi patsai savęs, benepapildė kokio mirtino nusidėjimo? Jeigu ras savyje nors vieną mirtiną nusidėjimą, tegul pirma nuo jo apsikuopia; potam gi galės eiti prie šventos Komunijos. Taigi pirma reikia spaviedotis iš to nusidėjimo prieš vyskupą arba prieš kunigą ir gauti išrišimą.

Mažieji nusidėjimai, einant prie šventos Komunijos, nekliuva; nes per mažuosius nusidėjimus neatsitraukia suvisu nuo žmogaus Dievo mylista. Bet nereikia jų mėgti, nes ir tie nusidėjimai yra priešingi Dievui. Kas tikrai myli Viešpatį Dievą, tas nenori jam nusidėti nei mažiausiais nusidėjimais.

Einant prie šventos Komunijos reikia gailėtis už visus nusidėjimus iš meilės Dievo, ir jų kratytis, ir stiprai prisiketinti daugiaus į nusidėjimus nebegrįžti.

Kas su tikėjimu atsidėjęs eina prie šventos Komunijos, tas dėkavoja iš visos širdies Viešpačiui Jezui, kad jis pats mums duoda save priimti šiame švenčiausiame Sakramente. Nes Kristus Viešpats įstatė tą sakramentą, kadangi labai mus numylėjo; norėjo sueiti su mumis tikriausion vienybėn, duodamas mums patsai save valgyti po paveikslais Sakramento.

Katalikas supratęs, koki tai yra laimė valgyti Kuną ir Kraują Viešpaties, karštai trokšta priimti

-šio švenč. Sakramento. To gi karšto troškimo ir reikia geram priėmimui Komunijos.

Tokie tai yra prisitaisymai reikalingi geram priėmimui Kuno ir Kraujo Viešpaties.

Nereikia mislyti, jog vargu yra atsiminti visus tuos reikalinguosios prisitaisymus prie šventos Komunijos, dėlto kad jie vieni kitiems priguli, ir vieni iš kitų imasi. Kas turi kiek reikia apšvíetimo krikščioniškame moksle ir tvirtai tiki visa, kas Viešpaties Dievo apreikšta, tasai žino, jog prie švenčiausio Sakramento reikia eiti su Dievo baime ir nusižeminant; jog reikia buti be jokio mirtino nusidėjimo; jog reikia tikrai atleisti visiems savo priešinįkams ir nepríeteliams; jog reikia tikėtis Viešpaties Dievo mylistos šiame gyvenime ir amžinos laimės danguje. Jeigu gi myli Viešpatį Dievą iš visos širdies, tai išpildo visa, ko nuo jo geidžia mokslas ir tikėjimas. Taigi artinasi prie šventos Komunijos su baime ir nusižeminnnu; gailisi už nusidėjimus, stiprai prisikėtina pataisyti savo gyvenimą, atleisti skriaudas ir nusidėjimus; žadina savyje gerą, malonią širdį į Viešpatį Jezų, ir karštai trokšta priimti Kuno ir Kraujo Viešpaties.

Trumpai sakant, gerai Komunijos reikia gero apšvietimo, tikėjimo ir meilės Dievo.

Kas yra gerai prisitaisęs priimti švenčiausį Sakramentą, tegul dar bus ant tuščios; tai yra, turi buti nieko nevalgęs ir negėręs nuo vidunakčio lig tai valandai, kurioje priims Kuną ir Kraują Viešpaties. Reikia tai išpildyti visiems sveikiesiems, reikia ir ligonims, sergantiems nesunkiai.

Kurs gi sunkiai serga, tasai gali priimti šventą Komuniją, nors jau toje dienoje butų gėręs gydyklus arba ir pavalgęs. Nes kaip per gyvenimą reikia priimdinėti Kuną ir Kraują Viešpaties, teip dar labjaus prie mirčiai reikia priimti tą švenčiausį Sakramentą kaipo pasistiprinimą prieš kelionę į amžius. Sunkiai gi sergant, nėra žinios, ar sulauksi rytdienos, kad

galėtumei ant tuščios priimti šventą Komuniją. Bet ir rytdienos sulaukus, ilgiaus gyvam tebėsant ligoniui, gali dar liga reikalauti ėmimo vaisto tuoj po vidunakčiui, arba troškimo apgesymui. Duodamas sunkioje ligoje švenčiausis Sakramentas vadinasi **v i a t i k a s**, arba pastiprinimas prieš kelionę į amžius; nes lotyniškas žodis **v i a t i c u s** ženklina **p a v i r ž į** arba **k e l i o n ė s v a l g į**.

Prieinant prie šventos Komunijos reikia apsirėdyti padoriai išeiginiais (šventadieniais) rubais. Neišpuola eiti sustyrusiam, apskretusiam, apdriskusiam; bet apsitaisyti gražesniais rubais, kokius kas turi. Rubai tegul bus padorųs nesipuošiant perdaug.

Budamas jau bažnyčioje, kas ketina priimti šventą Komuniją, tegul pirma pildo priderančias maldas. Kas moka skaityti ir turi maldų kningą, tegul iš kningos atskaito maldas prieš šventą Komuniją. Nemokėdamas gi kas skaityti arba neturėdamas kningos, galės melstis, kaip moka, isreikšdamas savo tikėjimą, viltį, meilę Dievo, gailestį už nusidėjimus. Kas gi ir to nemoka, tegul kalba iš tylo, mąstydamas sau „Tėve musų ir tt. Sveika Marija ir tt. Tikiu į Dievą Tėvą ir tt. Visuotinį nusidėjimų išpažinimą". Kalbėti iš tylo poterius esti tiek pat, kaip ir skaityti įvairias maldas iš kningos, jeigu tiktai kalba nuoširdžiai. Nes šiuose kasdieniniuose poteriuose yra išreikšta ir tikėjimas, ir viltis, ir meilė, ir gailestis už nusidėjimus, ir Dievo baimė, ir širdies žemybė, ir dar karštas noras priėmimo Kuno ir Kraujo Viešpaties.

Šventa Komunija yra duodama šiteip:

Visupirma kalbame visuotinį nusidėjimų išpažinimą, arba confiteor. Yra tai nusižeminimas prieš Viešpatį Jezų ir parodymas gailesčio už nusidėjimus. Tą visuotinį nusidėjimų išpažinimą kalba tasai, kas tarnauja kunigui prie altoriaus; kalba gi už tuos, kurie eina priimtų švenčiausio Sakramento. Taigi kurie eina prie Komunijos, tegul dvasioje seka kal-

bantį už juos visuotinį nusidėjimų išpažinimą, arba tegul draug su juomi kalba tuos pačius žodžius.

Sukalbėjus visuotinį nusidėjimų išpažinimą, kunigas gręžiasi į žmones, einančius prie Komunijos ir kalba ant jų šituos žodžius: „Tegul susimyli ant jusų visagalįs Dievas ir atleidęs jusų nusidėjimus, tegul jus nuveda amžinan gyveniman“. Atsakoma esti „Amen“. Potam kunigas žegnoja kryžiaus ženklu tuos žmones, sakydamas: „Dovanojimą, išrišimą † ir atleidimą jusų nusidėjimų tegul suteikia jums visagalįs ir mielaširdingas Viešpats“. Ir čia esti atsakoma „Amen“.

Po tomdviem maldom kunigas ima rankon švenčiausį Sakramentą ir rodydamas jį žmonėms, sako: „Šitai Avinėlis Dievo, šitai kurs naikina pasaulio nusidėjimus“. Tais žodžiais kunigas išreiškia, jog tas švenčiausis Sakramentas, kurį turi savo rankoje, yra tai patsai Viešpats Jezus, kurs dėl savo tylumo vadinasi Dievo Avinėliu ir kurs naikina nusidėjimus visų žmonių per savo mirtį, iškentėtą ant Kryžiaus.

Kai-kurie žmonės, iš nežinių, šituos žodžius kalba draug su kunigu, bet to daryti nereikia. Potam kitus žodžius reikia kalbėti su kunigu. Nes toliaus kunigas sako šiteip: Viešpatie, neesmi vertas, idant įeitumei po mano stogu, bet tiktai tark žodį, ir bus išganyta mano dušia“: Sako tai tris sykius. Tie žodžiai išreiškia širdies žemybę. Juos sakydamas žmogus prisipažįsta nevertas esąs to, kad dėl jo išganymo Viešpats Jezus ateitų pas jį ir jame butų, jog gana jam tarti vieną žodį, ir tuomi žodžiu gali jį išganyti.

Ant galo kunigas paduodamas žmogui burnon švenčiausį Sakramentą, sako šiteip: „Kunas musų Viešpaties Jezaus Kristaus tegul sergi tavo dušią į amžiną gyvenimą. Amen“. Tie žodžiai ženklina: Tegul Kunas ir Kraujas Viešpaties Jezaus sergi tave nuo visokio nusidėjimo; tegul tave sergi nuo pragaišinimo jo mylistos, idant prie mirčiai butumei apsikuopęs ir šventas, ir teip gautumei amžiną gyvenimą danguje.

Priimantis švenčiausį Sakramentą tegul prasižioja priderančiai, kad kunigas galėtų jam švenčiausį Sakramentą padėti ant liežuvio. Priimant Kuną ir Kraują Viešpaties nereikia sakyti nei vieno žodžio, kad neiškrįstu koks trupinėlis švenčiausio Sakramento. Reikia nekalbėti pakol nebus nurytas švenčiausis Sakramentas draug su seilėmis. Potam reikia žemai nusilenkti Viešpačiui Jezui ir atsitraukti kiton bažnyčios vieton.

Pigu suprasti, kas daryti po šventai Komunijai. Šventa Komunija žmogui yra didi ir neapsakoma geradarystė. Taigi priėmus Kuną ir Kraują Viešpaties, reikia iš širdies dėkavoti užtai, kad Viešpats Jezus teikėsi pas mus ateiti ir sueiti vienybėn su mumis. Kas turi maldų kningą, tas kningoje ras priderančias maldas po Komunijai. Kas gi neturi kningos ir nežino, kaip melstis po Komunijai, dėkavodamas Viešpačiui Jezui gali daryti teip, kaip buvo daręs prieš Komuniją.

*

Reikia žinoti, jog vyskupas arba kunigas suteikdamas švenčiausį Sakramentą vilki bažnyčios apdarais tokio paties žiedo (varsos), koksai esti toje dienoje laikant šventas mišias. Nes šventa Bažnyčia liepia kunigams vilkėti šventais apdarais penkeriopo žiedo.

Švenčiant linksmas šventes linksminančias mums dušias apdarų žiedas esti žalias.

Švenčiant atminimus didžio džiaugsmo apdarai esti balti. Apdarai esti balti per šventes švenčiausios Panos Marijos, dėl išreiškimo jos nekaltybės. Balti dar esti apdarai dienomis tų šventųjų, kurie nebuvo kankintiniais, bet mirė savo mirtimi: baltumas ženklina tų Šventųjų nekaltybę.

Dienomis gi šventųjų Kankintinių apdarai esti raudoni, kad atsimintumėm kraują tų Šventųjų, pralietą už tikėjimą, arba už krikščionišką dorą. Dėl tos pačios priežasties raudoni yra apdarai švenčiant

paslaptis kančios Viešpaties Jezaus. Raudoni esti apdarai ir garbinant šventąją Dvasią, dėlto kad raudonumas primena teipogi ir ugnį. Šventoji gi Dvasia nužengė ant apaštalų po ugnies liežuvių paveikslu.

Rausvai melsvi (mėlyni) apdarai yra liudni; ir dėlto esti gavėnioje, pasnįkaujant, meldžiant nusidėjimų atleidimo, arba apsaugojimo nuo kokios žemiškos nelaimės; ir prie kitoms nelinksmoms apeigoms (ceremonijoms).

Juodi apdarai esti meldžiantis už dušias numirusiųjų; ir Didžioje Pėtnyčioje rodo nuliudimą iš sopulingos mirties Viešpaties Jezaus.

25. Apie šventas mišias

Šventos mišios yra tai apiera Kuno ir Kraujo musų Viešpaties Jezaus Kristaus.

Šventose mišiose Viešpats Jezus atnašauja patsai save, kaip buvo atnašavęs per paskutinę Vakarienę. Per tą paskutinę Vakarienę Viešpats Jezus duoną ir vyną pavertė savo Kunu ir Krauju: teip ir kiekvienose šventose mišiose duona ir vynas pavirsta jo Kunu ir Krauju. Tasai stebuklingas pavirtimas išsipildo šitais jo žodžiais: „Tai yra mano Kunas“, „Tas yra kielikas mano Kraujo“. Per paskutinę Vakarienę Viešpats Jezus atnašavo Dievui savo Tėvui savo Kuną ir savo Kraują už žmonių išganymą: lygiai teippat daro ir kas šventos mišios. Jis patsai atnašauja savo Kuną ir savo Kraują už žmonių išganymą. Per paskutinę Vakarienę Viešpats Jezus atnašavo Dievui savo Tėvui savo kančią ir mirtį, iškentėtą vieną kartą ant kryžiaus.

Bet šventose mišiose Viešpats Kristus patsai apieravojasi neregimai; nes neregime Viešpaties Jezaus po žmogaus paveikslu teip, kaip jį regėjo apaštalai per paskutinę Vakarienę. Liepė gi Viešpats Kristaus vyskupams ir kunigams tą apierą daryti regimai. Ir dėlto vyskupai ir kunigai ištaria ant duonos ir ant vyno šituos žodžius: „Tai yra mano Kunas“, „Šitas yra kielikas mano Kraujo“ ir atnašauja visai šven-

tai Traicei tikrą ir gyvą Viešpatį Jezų, paslėptą po duonos ir vyno paveikslais.

Ant paskutinės Vakarienės Viešpats Jezus atnašavo Dievui savo Tėvui savo kančią ir savo mirtį išsipildysiančias ant rytojaus. Ant rytojaus gi kentėjo gailias kančias, jo kraujas tekėjo, ir baisiuose sopuliuose numirė ant kryžiaus: ir tie visi baisieji sopuliai, merdėjimas ir mirtis buvo atnašauta Dievui jo Tėvui už visu žmonių išganymą. Toje didžioje dienoje išsipildė apiera, visiškai numaldžiusi Dievo teisybę ir ganapadariusi už visų žmonių nusidėjimus. Toji apiera buvo patsai Viešpats Jezus, ir atnašautas buvo patsai Viešpats Jezus.

Taigi, apiera ant kryžiaus buvo ta pati, kuri iš vakaro buvo išsipildžiusi ant paskutinės Vakarienės. Nes ir ant paskutinės Vakarienės ir ant kryžiaus apiera buvo patsai Viešpats Jezus, ir apieravotojas buvo patsai Viešpats Jezus.

Bet ant paskutinės Vakarienės nebuvo dar kančios ir mirties; buvo tiktai pasižadėtas apieravojimas kančios ir mirties, išsipildysiančios ant rytojaus. Apierą ant paskutinės Vakarienės buvo tai apsižadėjimas ir užstatas rytdieninės kruvinos apieros. Dėlto ta apiera buvo b e k r a u j ė. Toki pat apiera esti ir šventos mišios; ir dėlto šventos mišios vadinasi n e k r u v i n a a p i e r a. Šventose mišiose Viešpats Jezus nebuna plakamas, nei erškėčiais karunavojamas, nei prie kryžiaus prikaltas, nei nemiršta. Bet visa ta kančia esti išreikšta ir apieravota; teip kaip ir danguje vis esti išreiškiama ir nuopradž apieravojama. Nes šventose mišiose esti tikrai tas pats Viešpats Jezus, kurs yra danguje, neapsakomoje garbėje ir tikriausioje laimėje.

Tai kaip apiera, išpildyta per paskutinę vakarienę, buvo ta pati, ką ir apiera ant kryžiaus; teip ir šventos mišios yra tai toji pat apiera, kurią Viespats Jezus išpildė patsai, mirdamas ant kryžiaus.

Bet šventų mišių apiera ne visai toki pat kaip kryžiaus apiera, nes ant kryžiaus Viešpats Jezus ken-

tėjo ir numirė; šventose gi mišiose nieko nekenčia, nei miršta. Kančia ir mirtis Viešpaties Jezaus esti tiktai išreikšta per tai, kad ant duonos ištariama šitie jo žodžiai: „Tai yra mano Kunas“. ir ant vyno šitie tiktai žodžiai: „Šitas yra kielikas mano Kraujo“. Taigi tartum regisi, jog duona tiktai jo kunu tevirstanti, vynas gi vienu tiktai jo krauju. Regisi kaip ir kad butų skyrium kunas ir skyrium kraujas Kristaus Viešpaties. Tasai ant pažiuros atsiskyrimas jo kuno nuo kraujo tvirtai ir smagiai ženklina, kaip ir kad kentėtų Viešpats Jezus kančią per praliejimą savo kraujo, ir per atskyrimą su visu kraujo nuo kuno taptų numiręs. Bet teip tiktai teesti išreiškiama ir mislin dedama. Nes Viešpats Jezus tiktai vieną kartą temirė ant kryžiaus ir daugiaus nebenumiršta. Iš tos priežasties sakoma, jog šventos mišios yra atminimu kančios ir mirties musų Viešpaties Jezaus Kristaus.

Viešpaties Kristaus liepta, kad vieni tiktai vyskupai ir kunigai tegalėtų laikyti švenčiausią apierą. Vieniems tiktai vyskupams ir kunigams tėra galybė ištarti ant duonos ir vyno šituos pašventimo žodžius: „Tai yra mano Kunas“, „Šitas yra kielikas mano Kraujo“. Tais žodžiais duona ir vynas virsta tikru ir gyvu Kunu ir Krauju Kristaus Viešpaties, jeigu juos ištaria tikras vyskupas, arba tikras kunigas. Tai kad koksai žmogus nebudamas kunigu drįstų ištarti ant duonos ir vyno, butų tai baisi šventvagystė, duona gi ir vynas nei kiek nevirstų Kunu ir Krauju Viešpaties.

Jau augščiaus pasakyta, jog švenčiausi mišių apiera išsipildo vyskupui arba kunigui ištariant ant duonos Viešpaties Kristaus žodžius: „Tai yra mano Kunas“, ir ant vyno: „Šitas yra kielikas mano Kraujo. Tais žodžiais duona ir vynas tuoj persiesybina į tikrą ir gyvą Kuną ir Kraują Viešpaties Jezaus. Laikantis šventas mišias apieravoja Kuną ir Kraują Viešpaties visai šventai Traicei už gyvus ir numirusius. Ir ant galo priima Kuną ir Kraują Viešpaties

paties. Visa tai teip liepta paties Viešpaties Jezaus, ir teip išsipildo visa ta apiera.

Šventa gi Bažnyčia padėjo įvairias maldas ir apeigas, kurios pildosi prie tos apieros. Tos maldos ir apeigos parodo, kokiam tikslui yra įstatyta šventų mišių apiera, koks vaisius išeina iš tos apieros, ir kaip prie jos reikia buti prisitaisiusiam.

Nes šventos mišios įstatytos tam, kad Viešpačiui Dievui nusilenktumėm ir duotumėm tokią garbę, koki gerai pagarbina Dievą, ir pripažintumėm, jog Viešpats Dievas turi ant musų augščiausią galybę ir valdžią ant visokio sutvėrimo. Įstatyta ir tam, kad išmelstumėm nuo Dievo nusidėjimų atleidimą ir prigulinčių už nusidėjimus bausmių. Įstatyta ir tam, kad padėkuotumėm už visas dvasiškas ir žemiškas geradarystes. Ant galo įstatyta ir tam, kad išmelstumėm nuo Dievo visokias mylistas reikalingas amžinam gyvenimui, ir visokias žemiškas gėrybes ir palaiminimą šiam gyvenimui. Šventos mišios visados mums primena neapsakomą meilę Viešpaties Jezaus į mus, per kurią kentėjo sunkias kančias ir gavo baisią mirtį ant kryžiaus dėl musų išganymo. Per šventų mišių apierą ateina ant musų nuopelnai kančios ir mirties Viešpaties Jezaus. Taigi šventų mišią apierai esant teip didžiai ir teip šventai, jog nemokame gerai jos išpasakyti ir negalime išmanyti jos didybės, reikia dėlto prie jos artintis su baime ir giliausiai nusižeminant.

Visa gi tai išreiškia maldos ir apeigos, kurios, Bažnyčiai liepus, pildosi prie šventų mišių apieros.

Vyskupas arba kunigas pradeda šventų mišių apierą nuo persižegnojimo švento kryžiaus ženklu; nes čia ta pati apiera, ką ir kryžiaus apiera. Potam sukalba visuotinį nusidėjimų išpažinimą, per kurį prisipažįsta prieš Dievą, ir prieš visus Šventuosius, ir prieš žmones, šventų mišių klausančius, esąs nusidėjėlis; ir prašo visus Šventuosius ir katalikus, bažnyčion susirinkusius, idant už jį melstųsi Dievui. Potam prie-

šv. mišių tarnaujantis sukalba teipogi visuotinį nusidėjimų išpažinimą. Tasai visuotinis nusidėjimų išpažinimas kalbama žemai pasilenkus; ženklina gi tai didį nusižeminimą prieš Dievą. Susidavimas krutinėn ženklina gailestį už nusidėjimus ir meldimą Viešpaties Dievo mielaširdystės ir nusidėjimų atleidimo.

Pirmasias maldas kunigas kalba prieš altoriaus laipsnius. Pabaigęs tas maldas artinasi prie paties altoriaus; potam eina dešinėn altoriaus pusėn ir tenai skaito šventų mišių pradžią.

Potam stovėdamas ties altoriaus viduriu pradeda kalbėti tris kartus K y r i e e l e i s o n; potam tris kartus C h r i s t e e l e i s o n, ir vėl tris kartus K y r i e e l e i s o n. Kyrie eleison — graikiškas žodis — ženklina: Viešpatie susimilk; Christe eleison ženklina: Kristau susimilk. Yra tai verksmingas meldimas Viešpaties Dievo mielaširdystės. Sakoma tris kartus į Dievą Tėvą, tris kartus į Dievą sunų ir vėl tris kartus į Dievą šventąją Dvasią. Tas meldimas lygiai kaip ir visuotinis nusidėjimų išpažinimas yra tai dušios prirengimas prie atlaikymo šios baisiausios Apieros su nekalčiausia sąžine.

Po Kyrie eleison esti giesmė: Gloria in excelsis Deo — Garbė Dievui ant augštybių. Toji giesmė garbina ir šlovina Viešpatį Dievą.

Pabaigęs tą giesmę kunigas atsigręžia į žmones ir sako šituos žodžius: Dominus vobiscum, tai yra, Viešpats su jumis, arba: Tegul Viešpats Dievas buna su jumis.

Tokiais žodžiais kunigas išreiškia, jog trokšta žmonėms katalikams visokio gero. Toksai pasveikinimas esti keliatą kartų per šventas mišias.

Teip žmones pesveikinęs kunigas kalba vieną arba kelias maldas, kaip reikalauja apeigų taisyklės. Pradėdamas maldas sako žodį O r e m u s, tai yra: Melskimės. Sakydamas žodį Oremus, kunigas ragina žmones, bažnyčioje esančius, kad ir jie melstųsi Viešpačiui Dievui, kaip jisai meldžiasi.

Potam esti skaitymas Epistolos. Epistola vadinasi nekurie daiktai, išimti iš šv. Rašto Senojo arba Naujojo Įstatymo. Dažnai gi skaitant kai-kurias dalis iš gromatų, kurias parašė šventi apaštalai, iš tos priežasties tasai skaitymas praminta Epistola; dėlto kad žodis „epistola" graikiškai žeklina gromatą.

Po epistolai kunigas pereina kiton altoriaus pusėn ir tenai skaito Evangėliją, tai yra, nekurinos daiktus, išimtus iš Evangėlijos pagal švento Mateušo, arba pagal šv. Morkaus, arba pagal šv. Luko (Lukošiaus), arba pagal šv. Jono. Visi žmonės, kurie esti Bažnyčioje, stovi per visą metą skaitymo šventos Evangėlijos. Tasai stovėjimas reiškia pagarbą dėl mokslo musų Viešpaties Jezaus Kristaus, ir draug ženklina, jog pasiryžę esame išpildyti visa, ką Viešpats Jezus mums prisako.

Po Evangėlijai kunigas kalba tikėjimo išpažinimą, kurs yra toks, kaip ir Apaštalų Sudėjimas, tiktai už Apaštalų Sudėjimą ilgesnis. Tasai tikėjimo išpažinimas prasideda nuo šitų žodžių: Credo ir unum Deum, tai yra, Tikiu į vieną Dievą.

Potam esti atnašavimas (apieravojimas). Ostija, tai yra, balta duona, apskritai apkirpta, esti padedama ant patenos, arba torėlkėlės iš aukso. Kunigas pakelia augštyn tą duoną ant patenos ir atnašauja Dievui. Paskui įpila kielikan vyno ir vandens lašelį, ir lygiai teip kunigas kelia augštyn tą vyną kielike ir atnašauja Dievui. Apieravodamas kunigas prašo Viešpatį Dievą, idant priimtų apierą Viešpaties Jezaus, Kuno ir Kraujo kuriais pavirs ta duona ir vynas, ištarus ant jų Kristaus Viešpaties žodžius.

Po atnašavimui kunigas mazgojasi rankas; tas rankų mazgojimas rodo, jog reikia buti apsikuopusiam nuo nusidėjimų, norint pasinaudoti taja švenčiausia apiera.

Girdisi potam šitie žodžiai: Orate fratres, tai yra, melskitės broliai. Tais žodžiais kunigas paragina esančius bažnyčioje katalikus, idant

melstųsi Viešpačini Dievui, kad ta švenčiausi apiera iš šalies kunigo ir žmonių taptų Dievui miela. Ta apiera yra visados mieliausi Dievui, dėlto kad apieravojasi patsai Viešpats Jezus; bet iš šalies kunigo ir žmonių galėtų buti nemiela, jeigu kunigas ir žmonės butų mirtinuose nusidėjimuose. Kalbama dar esti tylomis malda viena, arba kelios, po kurių kunigas priruošia žmones gerai pasimislyti apie tai, jog duona ir vynas pavirs patimi Viešpačiu Jezumi. Ir dėlto terp kitų daiktų sako šituos žodžius: S u r s u m c o r d a, tai yra, a u g š t y n š i r d i s; ženklina jie: pakelkite savo mislį augščiaus už visus žemiškus daiktus, nes dabar prasideda tokie daiktai, kurių nei akimis neišvysite, nei savo protu nepasieksite, kurie vienok reikia tvirtai tikėti. Nes patsai Dievo Sunus įsikunijęs apreiškė mums ir patikrino, jog ištarus jo žodžius šita duona ir vynas, bebudami ant altoriaus pavirs tikruoju ir gyvu jo Kunu ir Krauju.

Čia kunigas dar šaukia katalikus, bažnyčioje esančius, dėkavoti draug su juomi Viešpačiui Dievui už jo geradarystes. Nes sako šituos žodžius: Gratias agamus Domino Deo nostro, tai yra, dėkavokim Viešpačiui musų Dievui.

Prideda dar kunigas augštą ir gražią maldą, kurioje išreikšta Viešpaties Dievo didybė; ir prašo, idant Bažnyčios maldos taptų Dievui teip mielos, kaip toji garbė, kurią jam duoda aniolai, arkaniolai ir visos dangiškos dvasios. Ir dėlto baigia tą maldą žodžiais, aniolų giedomais prieš Dievą, tai yra: Šventas, šventas, šventas Viešpats Dievas ir tt. Lotyniškais gi žodžiais sakoma šiteip: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus etc. Tuos žodžius sakant esti varpelio skambinimas.

Po tokiam prisitaisymui kunigas meldžiasi už visą šventą Bažnyčią, už šventąjį Tėvą Popežių, už savo vyskupą ir visus katalikus, gyvenančius šiame pasaulyje, ir ypač už tuos, už kuriuos nori melstis. Mini ir švenčiausią Paną Mariją, šventus apaštalus

ir visus Šventuosius; ir meldžia Viešpatį Dievą, idant dėl jų nuopelnų ir maldų teiktųsi šelpti savo ištikimuosius visokiuose reikaluose.

Kunigas daro dar dvi maldi tylomis, po kurioms apsako trumpai, kas darėsi ant paskutinės Vakarienės. Tada tai kunigas patsai savimi reiškia įpatą paties Kristaus Viešpaties ir daro visa, kas Kristaus Viešpaties padaryta buvo ant paskutinės Vakarienės. Ima duoną, ima kielike vyną; kelia akis augštyn, dėkavoja Dievui palenkdamas galvą, žegnoja su ranka kaip duoną, teip vyną ir ištaria Viešpaties Jezaus žodžius.

Kunigas tai darydamas sako Dievui Tėvui, jog Viešpats Jezus „išvakaro, pirma negu kentėjo, pasiėmė duoną į savo šventas ir šlovingas rankas ir pakėlęs akis į dangų, į tavę Dievą, savo Tėvą visagalintį, dėkavodamas tau, palaimino, sulaužė ir davė savo mokytiniams, sakydamas: Imkite ir valgykite iš to visi: nes tai yra mano Kunas“. Ištarus šituos paskutinius žodžius, duona jau pavirto patimi Kristumi Viešpačiu. Ir dėlto tuoj kunigas priklaupia ir nusilenkia prieš Viešpatį Jezų. Ir tuoj augštyn kelia Viešpatį Jezų pasislėpusį, idant katalikai, kurie yra bažnyčioje, atiduotų jam garbę. Tam besidedant žmonės gauna žinią per skambinimą.

Potam kunigas imdamas kieliką su vynu vėl sako Dievui Tėvui, jog Viešpats Jezus „teipogi pavalgęs vakarienės, imdamas ir šį garsingiausį kieliką į savo šventas ir šlovingas rankas, vėl tau dėkavodamas, palaimino ir davė savo mokytiniams, tardamas: Imkite ir gerkite iš šito visi: Nes šitas yra kielikas mano Kraujo, naujo ir amžino Sandaro: Tikėjimo paslaptis: Kurs už jus ir už daugelį bus išlietas dėl nusidėjimų atleidimo“. Ištarus šituos žodžius, vynas jau yra pavirtęs patimi Kristumi Viešpačiu. Ir dėlto kunigas, pridėjęs keliatą žodžių, kurie dar čia priguli, priklaupia ir atiduoda garbę Viešpačiui Jezui, kurs tikrai yra kielike; ir tuoj kelia augštyn šven-

čiausį Sakramentą kielike, idant katalikai, kurie yra bažnyčioje, atiduotų garbę Viešpačiui Jezui. Ir dabar prie to pagarbinimo dėl žmonių žinios esti skambinimas.

Tasai pagarbinimas darosi atsiklaupus ir galvą, žemai nulenkiant.

Teip išsipildo švenčiausi Apiera. Cionai pats Viešpats Jezus neregimai save apieravoja už išganymą žmonių giminės. Čia dedasi, kaip ir skyrium butų Kunas ir skyrium Kraujas Viešpaties Jesaus; taigi aiškiai išsireiškia jo kančia ir mirtis Ir pakėlimas augštyn švenčiausio Sakramento primena, kaip Viešpats Jezus, prikaltas prie kryžiaus, buvo augštyn pakeltas. Ir dėlto tai sakoma žodžiai, kurie reiškia regimą apieravojimą per rankas kunigo. Nes kunigas sako Dievui Tėvui šituos žodžius: „Viešpatie,... apieravojame tavo Majestotui.. Apierą čystą, Apierą šventą, Apierą nesuteptą.“

Apieravojęs Kuną ir Kraują Viešpaties, kunigas meldžiasi už visas dušias katalikų numirusiųjų, labjausiai gi prašo už dušias tųjų, už kurias ypač nori pasimelsti.

Vėl esti paminėjimas Šventųjų ir prašymas, idant Viešpats Dievas teiktųsi mus priimti jųjų draugystėn.

Potam esti šventa apeiga kilsterėjimo švenčiausios Ostijos ir švenčiausio Sakramento kielike, per kurią apeigą duodama esti garbė šventai Traicei.

Po tai šventai apeigai kunigas balsiai kalba Viešpaties maldą, prasidedančią šitais žodžiais: Pater noster, tai yra, Tėve musų.

Po Viešpaties maldai kunigas laužo švenčiausią Ostiją į tris dalis. Yra tai laužimas toks, kaip ir Viešpaties Jezaus ant paskutinės Vakarienės.

Meldžiasi potam kunigas Viešpačiui Jezui ir prašo mielaširdystės ir ramybės dvasios. Meldžia Viešpatį, idant jį išgelbėtų nuo visokios nedorybės, ir idant priėmimas Kuno ir Kraujo Viešpaties neišeitų jam

ant prakeikimo, bet butų apgynimu ir pagydymu dušios ir kuno.

Potam susiduodamas krutinėn tris kartus, išpažįsta nevertas esąs, idant Viešpats Jezus butų su juomi draug ir ištaria šituos žodžius: Domine, non sum dignus etc., tai yra, Viešpatie, neesmi vertas ir tt.

Ant galo kunigas priima Kuną ir Kraują Viešpaties.

Priėmus Kuną ir Kraują Viešpaties, esti malda viena arba kelios dėl padėkavojimo už brangiausią dovaną Kuno ir Kraujo Viešpaties Jezaus.

Šventos mišios baigiasi šitais žodžiais: Ite, missa est. Tie žodžiai ženklina, kaip ir butų pasakyta: Eikite, šventos mišios jau pasibaigė.

Po kitas mišias vieton šitų žodžių sakoma: Benedicamus Domino, tai yra: Laiminkime Viešpačiui; mišiose gi už numirusių dušias sakoma: Requiescant in pace, tai yra, Tegul ilsisi ramybėje. Esti kai-kada atmainos ir kitų apeigų.

Potam kunigas žegnoja žmones, sakydamas šituos žodžius: Tegul jus laimina visagalįs Dievas: Tėvas, ir Sunus † ir Dvasia šventa. Atsakoma: Amen.

Persižegnojęs kunigas skaito paskutinę Evangėliją. Pasibaigus jos skaitymui tarnas šventų mišių sako šituos žodžius: Deo gratias, tai yra, Dievui dėku, kaip ir kad butų sakyta: Dėkavokime Dievui.

Reikia žinoti, jog šventos mišios apieravojama vienam tiktai Viešpačiui Dievui. Ta švenčiausi Apiera negali buti duota nei jokiam sutvėrimui, tai yra, nei jokiam Šventajam, nei aniolams, nei švenčiausiai Panai Marijai. Minime tiktai mišiose švenčiausią Paną Mariją ir Šventuosius, dėkavodami Viešpačiui Dievui už mylistas, kurias jiems yra suteikęs, ir šaukdamies švenčiausios Panos, Aniolų ir kitų Šventųjų, idant atnašautų Dievui šventas mišias draug su mumis ir melstųsi už mus prie tai švenčiausiai Apierai.

Taigi atsilaikant švenčiausiai Apierai kokioje šventėje Dievo Motinos, arba Aniolų, arba kitų Šventųjų,

mišios esti laikoma tiktai vienam Viešpačiui Dievui; švenčiausią gi Paną, Aniolus ir Šventuosius prašome tiktai užtarymo.

26. Apie sakramentą Pakutos.

Pasakyta augščiaus, jog šventas krikštas naikina visus nusidėjimus. Kas gi po šventam krikštui papildo kokį mirtiną nusidėjimą, iš to nusidėjimo neapsikuops per šventą krikštą, dėlto kad žmogaus pakrikštyto nebekrikštija daugiaus.

Dėlto Viešpats Jezus per savo mielaširdystę įstatė pakutos sakramentą atleisti veikaliniams nusidėjimams, papildytiems po šventam krikštui. Iš tos priežasties sakoma, jog pakutos sakramentas naikina veikalinius nusidėjimus, papildytus po šventam krikštui.

Tas sakramentas pildosi, vyskupui arba kunigui atleidžiant nusidėjimus tam žmogui, kurs už savo nusidėjimus gailisi ir kietai prisiketina daugiau nebenusidėti. Kurs gi nusidėjimus atleidžia sako šituos žodžius: Aš tave išrišu iš tavo nusidėjimų vardan Tėvo, ir Sunaus † ir Dvasios šventos. Amen

Vyskupai tiktai ir kunigai teturi galę atleisti nusidėjimus pakutos sakramente. Dėlto kad tiktai vyskupams ir kunigams tedavė tą valdžią Kristus Viešpats. Toji valdžia ateina nuo paties Viešpaties Dievo; duodama gi esti per kunigystės šventimą.

Kristus Viešpats įstatė pakutos sakramentą, jau budamas prisikėlęs iš numirusių. Tada tai davė valdžią griekams atleisti ir išreiškė tai sakydamas: K u r i e m s n u s i d ė j i m u s a t l e i s i t e, y r a j i e m s a t l e i s t i, i r k u r i e m s u ž t u r ė s i t e, y r a u ž t u r ė t i. (Jon. XX, 23).

Teipgi vyskupai ir kunigai turi galybę atleisti nusidėjimus tiems žmonėms, kurie yra verti atleidimo: ir turi galybę užturėti nusidėjimus, tai yra, neatleisti tokiems žmonėms, kurie neverti atleidimo.

Vyskupams tat ir kunigams reikia pirma pažinti, kas yra vertas išrišimo ir kas nevertas. Todėl kas nori nusidėjimų atleidimo, turi juos pirma pasisakyti, arba išsispaviedoti. Spaviednis tat butinai reikalinga dėl apturėjimo atleidimo.

Patsai Kristus Viešpats liepė tikriems katalikams spaviedotis iš savo nusidėjimų, ir prižadėjo nusidėjimų atleidimą tiems, kuriems atleis vyskupai arba kunigai. Dėlto šventas Jonas Apaštalas ir Evangėlistas, išgirdęs tą liepimą nuo paties Viešpaties Jezaus, aiškiai tai sako šitais žodžiais: „Jei išpažintumėm savo nusidėjimus, ištikimas yra ir teisus (Dievas), idant mums atleistų musų nusidėjimus." Tais žodžiais šventas Jonas Apaštalas sako, jog jeigu spaviedotumėmės musų nusidėjimus, tai Viešpats Dievas atleis mums nusidėjimus, dėlto kad jis ištikimas savo prižadėjimuose, tai yra, jog tikrai išpildo, ką yra žadėjęs. (1. Jon. I, 19). Viešpats gi Jezus stačiai prižadėjo ir patikrino, jog nusidėjimai bus atleisti tiems, kuriems atleis vyskupai arba kunigai; nes ištarė šituos žodžius: Kuriems nusidėjimus atleisite, yra jiems atleisti (Jon. XX, 23).

Apie pakutos sakramento įstatymą, lygiai kaip ir apie kitus sakramentus, trumpai yra paminėta šventajame Rašte. Nes, kaip jau buvo sakyta, šv. Rašte parašyta ne visa, ką Viešpats Jezus apreiškė ir ką prisakė. Bet iš apaštalų sakymo šinoma, jog Kristus Viešpats davė valdžią apaštalams ir visiems vyskupams ir kunigams, busiantiems iki pasaulio pabaigai, atleisti veikalinius nusidėjimus, papildytus po šventam krikštui.

Iš to paties apaštalų padavimo (tradicijos) žinoma, jog Viešpats Jezus liepė visiems, kurie po šventam krikštui papildys kokius mirtinus nusidėjimus, spaviedotis iš jų vyskupui arba kunigui. Nes nors vyskupai ir kunigai yra tiktai žmonės, turi vienok nuo Kristaus Viešpaties valdžią griekams atleisti. Patiems gi vyskupams ir kunigams yra liepta savo nu-

sidėjimus išpažinti kitiems ar vyskupams, ar kunigams, idant gautų išrišimą. Dėlto tai šventas Jokubas apaštalas, girdėjęs nuo paties Viešpaties Jezaus pakutos sakramento įstatymą, mokino žmones kaip svietiško pašaukimo, teip vyskupus ir kunigus šitais žodžiais: Išpažinkite tat vieni kitiems jusų nusidėjimus. (Jok. V, 16). Tie žodžiai: išpažinkite vieni kitiems ženklina: spaviedokitės žmonės žmonėms; svietiški žmonės vyskupams ir kunigams; vyskupai gi ir kunigai kitiems vyskupams ir kunigams.

Šventi tat apaštalai mokindavo, jog spaviednis yra reikalinga apturėjimui išrišimo iš nusidėjimų; ir dėlto gyvenant apaštalams krikščionįs spaviedodavosi savo nusidėjimus.

Ką tikėdavo ir mokindavo apie pakutos sakramentą šventi apaštalai, teippat tikėdavo ir mokindavo per visus amžius popežiai ir katalikų vyskupai. Nes šventoje Rymo-Katalikų Bažnyčioje to tiktai temokindavo, ko budavo mokyta visur ir visados nuo apaštalų gadynės. Dėlto tai šios gadynės katalikų Bažnyčios mokslas apie pakutos sakramentą yra visiškai toks pat, koks budavo po visokias gadynes mokinamas Bažnyčios ganytojų, išsisklaisčiusių po visą pasaulį. Tasai mokslas yra toks pat, koksai budavo mokinamas tų pačių Bažnyčios ganytojų, susirinkusių į Koncilijus, arba Bažnyčios susirinkimus.

Ir dėlto ant pasauliško Bažnyčios Susirinkimo, buvusio Tridento mieste, visi vyskupai draug su Popežiumi, kaipo Bažnyčios galva, išreiškė (Ses. 14. cap. 1) apie pakutos sakramentą tą patį tikėjimą ir tą patį mokslą, koksai apie jį budavo visados šventoje Bažnyčioje. Nes išreiškė, jog Kristus Viešpats įstatė pakutos sakramentą, prisikėlęs iš numirusių, sakydamas savo apaštalams: „Kuriems nusidėjimus atleisite, yra jiems atleisti, ir kuriems užturėsite, yra užturėti“. Išreiškė dar, jog visi Bažnyčios Tėvai visados vienokiai suprasdavo, jog tais žodžiais Kristus

Viešpats davė valdžią apaštalams ir jų įpėdiniams, vyskupams ir kunigams, atleidimo veikalinių nusidėjimų, papildytų po šventam krikštui. Išreiškė dar, jog Kristus Viešpats liepė visiems spaviedotis iš mirtinu nusidėjimų, papildytų po šventam krikštui: spaviedotis gi iš jų vyskupams arba kunigams; dėlto kad Kristus Viešpats vyskupus ir kunigus padėjo sudžiomis, kurie nutartų atleisti nusidėjimus arba juos užturėti.

Nors jau yra arti dviejų tukstančių metų, kaip šventi apaštalai išmirė, visgi Bažnyčios ganytojai teip mokina tiesos dabar, kaip jos mokindavo apaštalai. Nes kaip su apaštalais budavo šventoji Dvasia, teip šventoji Dvasia budavo ir su jų įpėdiniais, ir dabar yra, ir bus iki pasaulio pabaigai. Prižadėjo tai aiškiai Kristus Viešpats šitais žodžiais: Aš prašysiu Tėvo, ir duos jums kitą Palinksmintoją, idant pasiliktų su jumis ant amžių, Dvasią tiesos... Palinksmintojas gi šventoji Dvasia... jis jus visa pamokins, ir priminis vis, ką tik jums pasakysiu". (Jon. XIV, 16. 17. 26).

Pagal mokslo tat neklystančios šventos Rymo-Katalikų Bažnyčios, einančio iš Dievo apreiškimo, vyskupai ir kunigai turi galybę atleisti nusidėjimus pakutos sakramente.

Bet vyskupai ir kunigai negali atleisti nusidėjimų tiems, kurie neverti yra išrišimo. Tas gi nevertas išrišimo, kas negrįžta į Viešpatį Dievą iš visos širdies.

Ir teip jeigu kas turi prieprotį kokio nusidėjimo ir iš to priepročio išsiliuosuoti nesirupina, toksai žmogus negrįžta prie Dievo iš visos širdies. Priepročiu vadinama esti, žmogui pripratus teip papildyti kokį nusidėjimą, kad jį papildo, kiek tiktai kartų jam atsitinka proga, arba užeina menkas koks pagundymas. Tai kas prijunko ir priprato, pavyzdin, į girtybę, arba į prisiekiojimą ir neturi kieto noro tų nusidė-

jimų pamesti ir nuo jų nusipratinti, toksai žmogus nevertas yra išrišimo.

Jei kas, duokim, papildydavo nečystatos nusidėjimus pertai, kad žiurėdavo į nepadorius paveikslus, arba skaitydavo kningas, aprašančias be gėdos kokius daiktus; tokie paveikslai ir kningos esti jam artima nusidėjimo priežastimi. Tai kad toks žmogus nenorėtų pamesti ir sergėtis tų artimųjų priežasčių, vedančių į nusidėjimus, nebutų vertas išrišimo.

Yra tokių daiktų, kurie neesti visiems artima nusidėjimo priežastimi; esti gi artima priežastimi kai-kuriems žmonėms. Ir teip, nevienas žmogus, nors nueina karčiamon, vienok tenai nepasigeria; nevienas žmogus nors maininkauja, vienok kitų neapgauna. Vienok yra žmonių teip silpnų, kad nuėję karčiamon visuomet pasigeria; maininkaudami gi vis kitus apgauna. Tokiems silpniems žmonėms karčiama ir maininkavimas esti artima nusidėjimo priežastimi. Tai kad tokie žmonės nenorėtų pamesti visiškai karčiamų arba maininkavimų, nebutų verti išrišimo.

Kas per savo nerupestį nežino to, kas reikia tikėti ir kaip reikia krikščioniškai gyventi, ir nenori apie tuos daiktus apsišviesti; ir tasai nėra vertas išrišimo.

Neverti yra išrišimo gimdytojai, kurie nesirupina, kad jų vaikai butų išmokinti katekizmo. Teippat ir ponai, ukininkai ir kiti vyresnieji, kurie nesirupina, kad jų tarnai, šeimyna, namiškiai, arba pavaldiniai butų apšviesti kiek reikia krikščioniško mokslo dalykuose, ir tie nėra verti išrišimo.

Jeigu kas užsiėmė kokiu amatu, nemokėdamas jo, kiek reikia, ir per tai daro kitiems pragaištį, ir nenori pamesti to amato, nei nesirupina jo išmokti kiek reikia, toksai žmogus nevertas yra išrišimo.

Neverti yra išrišimo tokie žmonės, kurie duoda priežastį nusidėjimo; kaip tai, kurie rašo kningas apie begėdiškus daiktus, ir kurie tokias kningas spausdina, ir kurie tokias kningas parduoda. Lygiai duo-

da priežastį nusidėjimo kitiems tokie žmonės, kurie teplioja nepriderančius paveikslus, arba dirba stovylas, užgaunančias krikščionišką padorybę. Ir moteris, kurios neapsidengia padoriai; duoda kitiems žmonėms priežastį nusidėjimo. Visi tokie, jei nenori pamesti savo nedorybių, neverti yra išrišimo iš nusidėjimų.

Jeigu kas kitam ką nusukė, apgavo, padarė pragaištį ant turto ir galėdamas atsilyginti, nenori to padaryti, toksai žmogus nevertas išrišimo. Lygiai negali gauti išrišimo ir tas, kurs nenori išmokėti skolų, nors išsigali tai padaryti; ir toks dar, kurs rubus, namus, valgius ir kitus daiktus besitaisydamas dėl savęs, kiek jo turtai neišneša, imtų dėlto skolon pinigus nuo kitų žmonių, negalėdamas jų sugrąžinti.

Kurie parduoda valgius. žmonėms nesveikus, ir į tą teveizdi, by tik juos parduotų; jeigu nenori liautis nuo tos nedorybės, neverti yra išrišimo.

Negali gauti išrišimo, kurie nuo ligų, ar pragaiščių jieško burtinįkų, kabalnįkų, šeptorių ir kitų tokių apgavikų, ir nenori atsitraukti nuo tokių prietarų.

Kas skaito kningeles, priešingas šventam tikėjimui, arba jas duoda kitiems skaityti, arba blevizoja ką prieš šventą tikėjimą, pasigerindamas žmonėms - bedieviams; jeigu nenori liautis nuo tokių nusidėjimų, negali gauti išrišimo iš nusidėjimų.

Nevertas yra išrišimo toksai žmogus, kurs nesirupina įsigalėdamas sugrąžinti geros šlovės tam, kurį nekaltai apšnekėjo, arba apmelavo.

Nevertas išrišimo ir toks, kurs nenori susitaikinti su savo priešinįkais; ir tas, kurs laiko savo širdyje neapykantą prieš kitus; ir kurs nesiliauna keršijęs piktu už piktą savo priešams.

Kas neišpildo sulig sąžinės savo darbų ir nenori jų išpildyti, ir tas negali gauti išrišimo.

Kodėl gi visi tokie neverti yra išrišimo iš nusidėjimų? Štai dėlto, kad nesigaili iš širdies, jog nusidėjo Viešpačiui Dievui. Nes kad nuoširdžiai gailė-

tųsi už nusidėjimus, tai nuo jų atsitrauktų ir pataisytų savo piktą gyvenimą.

Tai kad buti vertu išrišimo iš nusidėjimų, reikia turėti tikrą gailestį už savo nusidėjimus. Be tikro gailesčio per spaviednį negalima apseiti. Sakyta jau augščiaus, jog kiekvienam reikia pakutavoti už nusidėjimus; ir kas nepakutavos, tas bus prakeiktas ant amžių. Išreikšta tai žodžiais Viešpaties Jezaus, pasakiusio šiteip: Jei nepakutavosite, visi pražusite (Luk. XIII, 3). Širdingas gi gailestis už nusidėjimus yra pakuta, teip kaip ir nužemintos maldos, pasnįkai ir almužnos yra pakuta. Pakutos darbai draug su tikru gailesčiu yra tikra, gera ir šventa pakuta. Be tikro gi ir širdingo gailesčio pakutos darbai neesti tikra pakuta. Tikrasis gailestis yra tokioje vienybėje su pakutos darbais, kaip medis su savo vaisiais. Gailestis už nusidėjimus yra kaip tas medis, pakutos gi darbai — kaip to medžio vaisiai. Todėl pats Viešpats Dievas ragina visus nusidėjėlius, liepdamas budėti ir susigriaudenti dvasioje, kad jam nusidėjo; tą paraginimą davė Viešpats Dievas per pranašą Joelį šitokiais žodžiais: Grįžkite pas mane iš visos jusų širdies, pasnįke, ir verksme, ir gailestyje. Ir plėšykite jusų širdis (Joel II, 12. 13.) Tais žodžiais aiškiai pasakyta, jog kas nori grįžti Viešpaties Dievo myliston, tegul gailisi už nusidėjimus, tegul liudi ir susigriaudena. Nuliudimas, gailestis ir skausmas daro teip, kad širdis kaip ir dryksta ir plyšta. Ir iš tos priežasties gailestis už nusidėjimus vadinasi širdies sutrinimu. Nes pikta valia apsireiškia teip, kaip ir kad butų širdis kieta kaip akmuo: per gailestį ta širdis esti kaip ir kad sudaužyta, sutrupinta ir sutrinta.

Bet gailestis už nusidėjimus reikia kad butų tikras. Nes netikrasis gailestis neikiek nusidėjėlio nesutaikina su Viešpačiu Dievu. Netikras gi gailestis esti tuomet, kad žmogų griaužia sąžinė, ima verksmas ir

nerimastis iš to, kad nusidėjo, bet nuo nusidėjimų nenori atsitraukti, nei atmainyti savo nedoro gyvenimo: regi, jog darė piktai, bet jam nusidėjimai tebemėgsta.

Tai tikrasis gailestis esti nusidėjėliui gailinties, kad nusidėjo ir neapkenčiant savo nusidėjimų ir nebenorint jų daugiaus papildyti. Tais trumpais žodžiais yra apsakytas tikrasis ir išganingas gailestis. Bet tie žodžiai reikia gerai išmanyti.

Tikrasis gailestis yra tai nuliudimas ir skaudėjimas širdies, tai yra dvasios. Reikia dar dvasioje nuliusti už tai, kad nusidėjo Dievui. Tai kad žmogus tiktai žodžiais tesisakytų, jog gailisi už savo nusidėjimus, dvasioje gi už juos nesigailėtų, tada jo žodžiai butų melu. Dusavimai ir verkimai ne visuomet rodo, jog žmogus gailisi už nusidėjimus. Dėlto, kad žmogus gali buti nuliudęs iš kokios žemiškos nelaimės, ar kad jis beturtis, arba kad pametė pinigus, arba iš to, kad jį kiti žmonės nuskriaudė, arba kad jį kiti persekioja; ir iš tokių priežasčių gali dusauti ir verkti, nors nenuliusdamas visai, kad nusidėjo. Toksai žmogus turi gailestį, bet ne už nusidėjimus.

Bet gali atsitikti ir teip, kad žmogus gailisi nusidėjęs, bet ne už kaltybę, tiktai uź atkentėjimą dėl jos šiame pasaulyje. Jeigu vagis sugautas ir nubaustas, gailėtųsi už vagystę dėl vieno sugavimo ir nubaudimo, o ne dėl savo kaltybės, toks jo gailestis butų niekam netikęs ir nevertas išrišimo. Lygiai, kad girtuoklis gailėtųsi pragaišinęs per girtuoklystę savo turtą, gailestis butų netikęs ir nevertas išrišimo.

Taigi reikia gailėties už nusidėjimus dėlto, kad nusidėjai Viešpačiui Dievui. Kas gailisi dėlto, kad nusidėjo Viešpačiui Dievui, tasai atsimena, jog per mirtinuosius savo nusidėjimus užsidirbo amžiną paskandą pragare; atsimena, jog prarado dangų. Teipgi bijos pragaro — gailis dangaus. Kas gailisi už nusidėjimus dėlto, kad nusidėjo Viešpačiui Dievui,

tasai atsimena, jog nebeturi savyje Dievo mylistos, jog yra bjaurus Dievo akyvaizdoje, nebevertas Dievo meilės, vertas gi neapykantos. Visos šitos mislįs labai jam dvasią liudnina, širdį spaudžia; dėlto kad patsai matosi esąs labai nelaimingas.

Toksai žmogus labjaus gailisi to, kad griekais nusidėjo Dievui, nekaip to, kad per nusidėjimus prityrė kokių žemiškų nelaimių, arba prarado kokias žemiškas gėrybes; dėlto kad pažįsta jog didžiausi žmogaus nelaimė yra tai mirtinas nusidėjimas. Nes neturtas, ir didžiausis vargas, ir skaudžiausi sopuliai greit baigiasi šiame pasaulyje; visa tai baigiasi žmogui mirštant; mums gi gyvenimas ant šios žemės yra trumpas. Už mirtiną nusidėjimą laukia pragare kančia, nesibaigsianti niekuomet. Lygiai trumpos esti ir visos gėrybės šio pasaulio ir baigiasi žmogui mirštant. Praradimas gi visų žemės gėrybių nesilygina pragaiščiai, į kurią veda mirtinas nusidėjimas; dėlto kad per mirtiną nusidėjimą žmogus pragaišina neapsakomą gėrybę ir tikrąją laimę danguje, neturėsiančią galo niekuomet. Nes joki gėrybė nepasotina žmogaus ir neapramina; pasotina gi ir apramina jį tiktai toki gėrybė, kuriai nėra nei kraštų, nei galo. Gėrybė gi be kraštų ir galo yra tiktai vienas Viešpats Dievas.

Nusidėjėlis, pažinęs didžiausią savo nelaimę, trokšta iš jos išsigelbėti. Bet jeigu neturėtų vilties, jog iš tos nelaimės gali buti išgelbėtas, liudnumas ir sąžinės krimtimai privarytų jį nusiminiman ir per tai amžinon paskandon. Todėl nusidėjėliui, besigailint už savo nusidėjimus, reikia turėti viltį, jog gaus atleidimą.

Bet jeigu klaustųsi nusidėjėlis, baugi aš galiu tikėtisi, kad Dievas man atleistų nusidėjimus? Tokiam klausimui yra atsakymas, jog ne tiktai gali to tikėtis, bet jam to tikėtis reikia, dėlto kad nusiminimas rustina Dievą. Nes kas nesitiki nusidėjimų atleidimo, tasai mislija sau, jog Dievas nemielaširdingas. Viešpats gi Dievas labai dažnai yra žmonėms apreiš-

kęs, jog jo mielaširdystei nėra nei kraštų, nei galo; jog jis nenorįs nusidėjėlio prapulties, norįs gi, idant nusidėjėlis grįžtų ir butų išganytas. Teip maloni tiesa yra mums aiškiai apreikšta paties Viešpaties Dievo šitais žodžiais: N e n o r i u m i r t i e s n e d o r ė l i o, b e t i d a n t g r į ž t ų n e d o r ė l i s n u o s a v o k e l i o i r g y v e n t ų. (Ez. XXXII, 11). Tais žodžiais aiškiai mums Viešpats Dievas apreiškė, nenorįs prakeikimo bedievio, norįs gi jo grįžimo ir amžino išganymo. Nes šis žodis m i r t i s čia ženklina amžiną mirtį, arba amžiną nedorėlio prakeikimą. Taigi Dievas, begal geras, to nenori: bet nori, kad nedorėlis grįžtų ir gyventų, tai yra, kad gyventų amžinai, arba kad butų išganytas.

Kaip tiktai nusidėjėlis turi viltį, jog jam nusidėjimai bus atleisti, tuoj ima rupintis, kad kuoveikiaus butų išgelbėtas iš savo nelaimingo padėjimo. Traukiasi tolyn nuo visų savo nusidėjimų ir gailisi už visus mirtinuosius nusidėjimus. Nes jeigu norėtų papildyti nors ben vieną mirtiną nusidėjimą, jau per tai norėtų buti Dievo nenprieteliu; taigi nebebutų tikrojo grįžimo į Viešpatį Dievą. Ir teip, kad kas prisijaustų sąžinėje, neteisingai esąs apmelavęs artimą ir padaręs kitam kokią pragaištį ant turto ir girtybės nusidėjimus: ir tikrai norėtų daugiaus nebeapmeluoti neteisingai kito, nei bedaryti kitam pragaišties ant turto; bet nuo girtybės nenorėtų liautis, toksai žmogus nebutų tikrai grįžęs į Viešpatį Dievą. Nes norėdamas pasilikti girtybės nusidėjime, norėtų per tai nusidėti Dievui. Toksai žmogus nebutų vertas Dievo mielaširdystės ir negalėtų gauti atleidimo nei jokio nusidėjimo.

Kas gailisi už nusidėjimus dėlto, kad nusidėjo Viešpačiui Dievui, tas neapsieis nesikratęs kiekvieno mirtino nusidėjimo. Dėlto kad nusidėjėlis liudėdamas ir raudodamas, kad užsipelnė amžinas kančias pragare, kad prarado dangų, kad tapo bjaurus po Dievo akim ir vertas prakeikimo; kaipgi nebesikratys

nusidėjimų, per kuriuos tapo teip nelaimingas! Kas tat gerai pasimąsto, kas do daiktas yra nusidėjimai ir kur jie jį parvarė, tasai negali nusidėjimų mylėti, bet jų neapkenčia ir bjaurisi jais.

Nusidėjėlis tikrai besigailėdamas už savo kaltybes, turi ir tvirtą valią daugiaus nebegrįžti į tuos nusidėjimus, už kuriuos gailisi ir nei jokiais kitais nusidėjimais nebenusidėti Dievui. Nes jeigu kas gailėtųsi, kad nusidėjo, bet nesiketintų stiprai daugiaus nebenusidėti, tokio žmogaus gailestis nebutų tikras. Toks gailestis nevertas Dievo mielaširdystės. Toks gailestis panašus į gailestį velnių, kurie gailisi to, kad liko prakeikti ir gailėsis to ant amžių, bet niekados ant amžių nepames savo nedorybės.

Butinai tat reikia turėti tvirtą prisiketinimą daugiaus nebenusidėti ir savo piktą gyvenimą atmainyti į gyvenimą gerą. Toki tiesa yra mums aiškiai apreikšta Viešpaties Dievo. Nes patsai Viešpats Dievas pasakė nusidėjėliams šituos žodžius: Atsiverskite — meskite nuo savęs visus jusų prasikaltimus, kuriais prasikalsdavote ir pasidarykite sau naują širdį ir naują dvasią (Ez. XVIII, 30.31). Tais žodžiais išreikšta, jog tikrasis grįžimas į Viešpatį Dievą reikalauja atsitraukimo nuo visų nusidėjimų, kuriais peržengdavai Dievo prisakymus, ir pradžios naujo gyvenimo, tai yra, nebe tokio, koks buvo pirma. Žmogui nusidedant, jo širdis esti pikta, jo dvasia—pikta; tai yra piktos jo mislįs, kurias patsai mislija, pikti ir norai. Atmainius gi jam savo piktas mislis ir savo piktą valią, atsimaino ir visas jo piktas gyvenimas į gyvenimą gerą. Tasai prisiketinimas daugiaus Dievui nebenusidėti reikia kad butų ir tikras ir tvirtas; ir dėlto jį vadiname tvirtu prisiketinimu pasitaisyti.

Kas tikrai ir stiprai prisiketina pasitaisyti, tas stiprai ketina ir sergėtis nusidėjimų, ir stiprai ketinasi daryti teip, kaip Viešpaties Dievo prisakyta. Taigi toks žmogus stiprai ketinasi užlaikyti visus Dievo prisakymus. Pirmiausis gi Dievo prisakymas lie-

pia mylėti Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus, iš visos širdies ir iš visų savo pajiegų. Tai toksai žmogus pradeda mylėti Viešpatį Dievą. Nors ta meilė butų silpna ir netvirta, nors žmogus gailėtųsi už nusidėjimus labjaus bijodamas pragaro, nekaip iš Dievo meilės, vienok toks gailestis yra geras. Ir nors toks gailestis yra netobulas, vienok daro žmogų vertu gauti išrišimą nuo vyskupo arba nuo kunigo. Gavęs gi tą išrišimą iš nusidėjimų žmogus grįžta Dievo myliston, ir amžinoji paskanda lieka jam atleista. Aiškiai teip turime pasakyta paties Viešpaties Dievo. Nes patsai Viešpats Dievas apreiškė mums tą tiesą šitokiais žodžiais: „Jeigu nedorėlis pakutavos iš visų savo nusidėjimų, kuriuos yra daręs, ir sergės visus mano prisakymus, — visų jo nedorybių, kurias yra pildęs, neatsiminsiu“ (Ez. XVIII, 21.22).

Tai norint buti vertu išrišimo, reikia turėti širdingą gailestį už nusidėjimus, nors ir netobuląjį.

Tobulas gi gailestis yra tada, kad žmogus už savo nusidėjimus gailisi vien iš meilės Viešpaties Dievo. Taigi nusidėjėliui atsitraukus nuo savo nusidėjimų ir potam jau mylint Viešpatį Dievą iš visos širdies, ir iš tos meilės besigailint už savo nusidėjimus, dėlto kad tais nusidėjimais užrustino Viešpatį Dievą, mylimesnį už visus daiktus, mylimą iš visos širdies; tuomet tai esti tobulas gailestis.

Galima suprasti kuo tobulas gailestis skiriasi nuo netobulo iš šio prilyginimo. Jeigu du sunu butų nusidėjusiu savam tėvui, ir vienas iš jųjų sakytų tėvui tikrai gailėdamos už savo kaltybę šiteip: Brangiausis mano tėve! gailiuos labai, kad tave užrustinau, kad tave nuliudinau, kad tau nusidėjau. Gailiuos iš tos priežasties, kad tave tikrai ir nuoširdžiai mylių. Kudikio meilė į tave pripildė mane dideliu gailesčiu. Kitas gi sunus gailėdamas, kad nusidėjo tėvui, jeigu jam sakytų šiteip: Gailiuos, mano tėve, už savo kaltybę. Nes žinau, jog tu esi umus, ir jog mane skaudžiai plaksi. Prašau tave, atleisk mano kaltybę;

prisižadu tikrai saugotis visados, kad tau nebenusidėčiau ir visados tave mylėti. Regime šitame prilyginime, jog pirmasis sunus vertesnis yra tėvo meilės ir vertesnis atleidimo. Taigi gailestis to pirmojo sunaus regimai duoda pažinti tobulą gailestį: gailestis gi antrojo duoda pažinti gailestį netobulą.

Bet tobulojo gailesčio, nei netobulojo gailesčio žmogus negali patsai savyje pasižadinti be Dievo mylistos. Reikia tat karštai ir nuoširdžiai melstis Viešpačiui Dievui, idant suteiktų tikrą ir gerą gailestį už nusidėjimus. Reikia gi tikėtis, jog mums Viešpats Dievas duos gerą ir išganingą gailestį, dėlto kad Viešpats Jezus mums tai prižadėjo šitais žodžiais: J u s ų T ė v a s i š d a n g a u s d u o s g e r ą D v a s i ą j o p r a š a n t i e m s (Luk. XI, 13).

Ar tai žmogus turėtų gailestį už nusidėjimus tobulą ar netobulą, vis jam reikia spaviedotis, tai yra, pasisakyti savo nusidėjimus vyskupui arba kunigui. Nes, kaip augščiaus pasakyta, Kristus Viešpats liepė žmonėms išpažinti savo nusidėjimus papildytus po šventam krikštui, išpažinti juos vyskupui arba kunigui; vyskupams gi ir kunigams davė galybę atleisti tokius nusidėjimus.

Kaip tiktai vyskupas arba kunigas atleidžia nusidėjimus tam, kurs yra vertas atleidimo, tie nusidėjimai yra jam jau atlesti ir Viešpaties Dievo; ir amžina bausmė už tuos nusidėjimus yra jam jau dovanota. Žmogus pirma buvęs Dievo neprieteliu per sakramentišką išrišimą darosi mielu Viešpačiui Dievui, turi jau savyje Dievo mylistą ir dangus jau vėl jam priguli. Pakutos sakramentas duoda žmogui Dievo mylistą padedančią jam nebegrįžti į savus nusidėjimus ir tvirtam išbuti dvasiškame gyvenime.

Reikia žinoti, jog kurs papildo mirtiną nusidėjimą, tasai tada praranda visus nuopelnus, kokius tiktai buvo turėjęs savo gyvenime. Nes toksai žmogus, nors ir butų pirma padaręs daugelį gerų darbų; vie-

nok kaip tiktai papildo mirtiną nusidėjimą, tuoj tie visi geri darbai numiršta ir pragaišta alga, kurią buvo per juos užsidirbęs. Kaip tiktai gi tasai žmogus tikrai pagrįžta prie Viešpaties Dievo ir per pakutos sakramentą, gauna išrišimą iš nusidėjimų, tuoj visi jo numirę nuopelnai ir geri darbai atgyja ir grįžta jam visa, ką tiktai buvo užsidirbęs per visą savo gyvenimą.

Kolei žmogus esti mirtiname nusidėjime, ligtolei neturi ramumo: jo dvasioje didis suspaudimas, nerimastis ir sąžinės griaužimai; paminėjimas mirties ir amžino pragaro nuima jį visą baime. Visa tai baisiai kankina dvasią. Bet kaip tiktai, pagrįžęs tikrai prie Dievo, prieina į pakutos sakramentą ir gauna išrišimą, tada atgauna dvasios ramybę ir šventą nusilinksminimą.

Žiurėkime tat, kad visi nuoširdžiai dėkavotumėm Viešpačiui Dievui už įstatymą šito sakramento, ir artinkimės ir priimkime jį tikrai ir gerai prisiruošę.

Gavus išrišimą iš nusidėjimų nuo vyskupo arba nuo kunigo, pasilieka dar reikalas ganadarymo, prigulinčio Dievo teisybei; vadinama tai esti p a k u t a, arba pakutavojimu už nusidėjimus. Pasilieka dar ir reikalas ganadarymo artimui už padarytas jam pragaištis, apmaudus, nušlovinimus ir kitas visokias pažeidas, idant atlygintumėm ir pataisytumėm, kiek išsigalėdami visokį piktumą, kokį tiktai padarėme. Toksai atlyginimas Dievui ir artimui vadinasi ganadarymu.

Nors sakramentiškai nusidėjimus išrišant atsileidžia visų nusidėjimų kaltybės, vienok reikia už tuos nusidėjimus kentėti bausmė per kokį laiką. Dėlto kad per pakutos sakramentą atsileidžia mirtini nusidėjimai ir esti dovanota amžinoji už juos bausmė; bet laikinė bausmė pasilieka nedavanota. Tą laikinę bausmę reikia pačiam žmogui savaimi prisiimti ir iškentėti šiame gyvenime, arba po mirčiai neapsieis nekentėjęs jos čysčiuje. Dėlto gi vyskupas arba ku-

nigas sulig Viešpaties Kristaus paliepimo užduoda žmogui besispaviedojančiam kokią priderančią pakutą.

Dievobaimingai gyvenant reikia dar duoti gerą pavyzdį tiems žmonėms, kuriems buvo duota negeras pavyzdis per savo nusidėjimus. Reikia atsiprašyti kam buvai nusidėjęs, atlyginti skriaudas, apmaudus, pragaištis ant turto; sugrąžinti gerą šlovę, kam buvai neteisingai nuplėšęs, ar apmeluodamas arba apkalbėdamas.

Iš viso to, kas lig šiolei pasakyta apie pakutos sakramentą, galima suprasti, dėlko yra sakoma, jog pakutos sakramento yra trįs dalįs: 1, Gailestis; 2, Spaviednis; 3, Ganadarymas. (Trid. sess. 14. cap 3.).

Gailestis už nusidėjimus teip yra reikalingas, kad be jo nėra kaip gauti nusidėjimų atleidimo. Be gailesčio nėra kaip permaldauti Dievo, nėra kaip gauti išganymo. Nėra tokio daikto, kurs gailėstį galėtų užstoti.

Spaviednis teipogi yra reikalinga, kad be jos negalima gauti nusidėjimų išrišimo. Kartais vienok negalima spaviedotis, ar kam žadą užkandus, arba kunigui nesuprantant kalbos žmogaus, norinčio spaviedotis. Tokiam katalikui negalint spaviedotis, bet spaviednies trokštant ir turint tikrą ir gerą geilestį, vyskupas arba kunigas gali duoti iš nusidėjimų išrišimą.

Gali kartais atsitikti ir teip, jog žmogui trokštant spaviedotis, nėra nei vyskupo, nei kunigo, kurs jam galėtų nusidėjimus atlesti. Tokiame karte gali žmogus savo nusidėjimų atleidimą gauti nuo Dievo, bet reikia jam turėti už savo nusidėjimus tobulą gailestį, tai yra, gailėtis už nusidėjimus dėl vienos tiktai meilės Viešpaties Dievo. Taigi žmogui gailintis už nusidėjimus vien dėl meilės Viešpaties Dievo ir trokštant spaviedotis, bet neturint, kas spaviedotų, troškimas spaviednies lygus esti pačiai sakramentiškai spaviedniai.

Cia tat žiurėkime, kas do didumas Viešpaties Dievo mielaširdystės, kad ir mums negalint priimti pakutos sakramento, ir tokiame karte yra kaip permaldauti Viešpatį Dievą, tai yra, per tobulą gailestį už nusidėjimus ir troškimą spaviednies.

Tiesa, jog tobulas gailestis — tai didelė Viešpaties Dievo mylista. Tiesa, jog ne mums patiems savomis pajiegomis išžadinti savyje tokį gailestį. Bet atsiminkime tiktai visados, jog Viešpats Dievas begal geras ir begal mielaširdingas, jog trokšta musų išganymo. Kad tik mes patįs iš tikros širdies trokštumėm grįžti į Dievą, tai galime tikėtis, jog Dievas musų neapleis. Nes šventajame Rašte iš Dievo įkvėpimo padėta šitie žodžiai: Turintį viltį Viešpačiuje, mielaširdystė apsiaus (Ps. XXI, 10).

Ganadarymo teipogi kartais esti negalima išpildyti šiame pasaulyje. Dėlto kad gali atsitikti, jog žmogus gavęs nusidėjimų išrišimą tuoj numiršta; tada nebėra laiko ir niekaip nebegalima išpildyti pakutos, nei atsilyginti artimui. Vienok, jei toks žmogus turėjo tikrąjį gailestį ir troško ganadaryti Dievui ir artimui, nusidėjimai liko jam atleisti ir amžinoji paskanda dovanota. Tokiame vienok karte reikia jam atkentėti lig kokiam laikui čysčiuje; dėlto kad neatsiteisė Dievo teisybei šiame pasaulyje.

Visą mokslą apie pakutos sakramentą trumpais žodžiais galima išpasakyti šiteip: jog norint gauti nusidėjimų atleidimą, papildytų po šventam krikštui, reikia išsispaviedoti iš jų vyskupui arba kunigui. Norint gi gerai išsispaviedoti, reikia pirma gerai aprokuoti savo sąžinę, tai yra, atsiminti savo nusidėjimus. Reikia dar gailėtis už nusidėjimus ir prisiketinti stiprai daugiaus Dievui nebenusidėti. Vyskupai gi arba kunigui, iš galybės nuo Kristaus Viešpaties gautos, nusidėjimus atleidus, reikia išpildyti pakutą, spaviedotojo užduotą ir prigulinčiai ganadaryti Viešpačiui Dievui ir artimui. Ir dėlto tai skaitoma penkios dalįs arba kondicijos pakutos.

1, Sąžinės perkratinėjimas (rokunda).
2, Gailestis už nusidėjimus.
3, Stipras prisiketinimas nebenusidėti.
4, Spaviednis.
5, Ganadarymas Dievui ir artimui.

Galima tat regėti, jog šitos penkios dalįs arba kondicijos išreiškia tai pat, ką ir šitie trįs žodžiai: gailestis, spaviednis ir ganadarymas. Nes gailestis ženklina gailėjimąsi už nusidėjimus ir stiprą prisiketinimą nebenusidėti. Spaviednis gi reikalauja neatsisakytinai sąžinės rokundos; dėlto kad norint pasisakyti savo nusidėjimus, reikia juos pirma gerai atsiminti. Penktoji gi kondicija yra ganadarymas.

Taigi išpuola dar pasakyti, kaip tos kondicijos reikia išpildyti.

27. Nuosakus išguldymas penkių pakutos dalių arba kondicijų.

1) Sąžinės rokunda (perkratinėjimas) yra tai rupestingas atsiminimas savo nusidėjimų. Reikia tat dvasioje pačiam klaustis savęs, ar nepadariau ko pikto ir ar neapleidžiau kokio gero daikto, kurs yra prisakytas. Taigi atsiminimas reikia kad butų rupestingas, tai yra, gerai atsidėjus padarytas.

Reikia žinoti, jog ta sąžinės rokunda ne teip yra vargi, kad nebutų galima gerai padaryti. Nes Viešpats Dievas nereikalauja nuo musų to, kas perviršija musų pajiegas. Liepta tiktai tiek tesirupinti. kiek rupinasi protingieji žmonės, darydami kokį nemažą daiktą. Ir teip, kad žmogus ruoštųsi išduoti rokundas iš pinigų, kurie jam buvo duoti dėl visokių reikalų, tai jisai apie nieką kitą nemislytų, kaip tik apie-tai, kiek iš tų pinigų išdavė, ir už kokius daiktus, ir kur išdavė. Kad gi visa tai geriaus galėtų atsiminti, apsirinktų sau patogų tam laiką ir vietą, kur jo niekas netrukdytų ir mislies jam nepertrauktų. Teip reikia daryti ir sąžinės rokundą. Reikia kokią

valandą atsitraukti nuo darbo, pasijieškoti valandėlei tylios vietos, kur niekas nekliuva ir mislies neklaidina.

Kiek gi laiko reikia padėti sąžinės rokundai? Ne visur ir ne visiems lygiai. Nes toksai žmogus, kurs neseniai ben prieš dvejetą mėnesių spaviedojosi, gali veikiaus atsiminti savo nusidėjimus nekaip tas, kurs spaviedojosi prieš visus metus. Teipogi toks žmogus, kurio gyvenimas vienodas, kuriam nėra reikalų su daugeliu žmonių, kurio veikalų nedaug, toksai veikiaus pasidaro sąžinės rokundą, nekaip tas, kurio gyvenimas pilnas kemalų ir įvairių reikalų.

Bet gali kas sakyti, jog gyvenimas esąs teip pilnas darbų, kemalų, teip jam kliuvą tai vienas daiktas, tai kitas, kad nėra nei laiko, nei vietos sąžinės apsirokavimui. Teip mislydamas žmogus patsai save apsigaudinėja, rengdamas sau prapultį. Nes nėra nei jokio pašaukimo, nei jokio žmogaus padėjimo, kur nebutų galima apsirokuoti savo sąžinės. Nors ne vienam žmogui kliuva nemaž daiktų ir vargų, visgi tie daiktai ir vargai ne tokie kad jau suvisu nebebutų galima perkratinėti savo sąžinės.

Tiesa, kad žmogus, kurs yra namų ukinįku ir turi šeimyną ir mažus vaikus vienoje grįčioje esančius, toksai žmogus turi gyvenimą pilną darbų, sielvartų ir nerimasčių. Tiesa, kad moteriškė - ukinįkė ir vaikų motina dažnai turi pamesti darbus, kad vaikus numaldyti; vėl nuo vaikų reikia jai skubinti virti valgyti ir rupintis, kad butų patogu vyrui ir šeimynai: nuvargusi gi per visą dieną, dažnai ir naktį negali prisnusti už kudikėlių galvos arba sėdėdama prie sergančių namiškių. Lygiai ir po kitus žmonių padėjimus atsitinka visokios kliutis ir sunkumai, norint surankioti savo mislis ir tyliai sau pasimislyti apie save.

Bet visos tos ar šiokios ar tokios kliutįs ir sunkumai aprokavimo sąžinės, neesti teip nuolatos ir be perstogės, kad nepaliktų kokios liosesnės valandėlės. Tai kad tiktai žmogus tikrai norėtų savo amžino iš-

ganymo, ras sau liuosas valandas, kuriose galės perkratyti savo sąžinę. Juk nekartą vyriškis arba moteriškė ir labai nespėdami pameta per kokį laiką kasdieninius savo reikalus ir darbus dėl kokio daikto, kurs jiems esti didis, arba kelionei atbuti. Jeigu tat reikalai ir darbai esti apleidžiami dėl kitų laikinių reikalų ir darbų, nejaugi negalima kartais pamesti valandai kasdieninius reikalus ir laikinius darbus dėl visudidžiausio reikalo, dėl permaldavimo Viešpaties Dievo rustybės. Neturint gi misliai ramybės grįčioje, dėlto kad tenai yra kitų žmonių ir dar labjaus dėlto, kad tenai yra mažų vaikų, nejaugi negalima išeiti kokią valandą iš grįčios sodnan, arba laukan, kad misliai niekas nekliutų?

Jeigu valanda, kurią galėtumėm apversti sąžinės perkratymui, butų pertrumpa, ir negana jos butų geram atsiminimui savo nusidėjimų, nereikia niekinti ir josios, bet daryti kas galima, ir grįžti į savo darbus; paskui atradus patogią valandą, vėl daryti tolymesnę sąžinės rokundą. Tai teip ko negalima padaryti iš karto, galima tai išpildyti nors per keliatą kartų.

Esti ir tokių žmonių, kurie ar per sveikatos silpnumą arba per sielvartus ir sunkumus, nepasigali ilgai mislyti. Tegul gi ir tokie nenusimena. Tegul pradeda sąžinės rokundą, tegul ją daro, kolei gali be didelio nuovargio galvos. Galvai pavargus, tegul liaunasi; paskui, kitąkart, tegul vėl toliaus perkratinėja sąžinę.

Reikia čia atsiminti, kas augščiaus pasakyta apie sąžinės perkratinėjimą nedėliomis ir šventomis dienomis. Dėlto kad tomis dienomis, ilgiaus esant bažnyčioje, pigiaus estį perkratyti sąžinę ir tokiems, kuriems šiokiomis dienomis namie pilna yra visokių kliučių.

Kokie gi nusidėjimai reikia sau atsiminti? Reikia atsiminti negeruosius darbus, ir negerasias šnekas, ir visas nedorasias mislis, kurias pamislijai patsai savaimi. Katalikas, žinodamas ir išmanydamas Dievo pri-

sakymus ir Bažnyčios prisakymus, neužmiršdamas kas jis yra ir kas jam reikia visados daryti, pigiai pažins. kokius padarė piktus darbus. arba kokių neišpildė prisakymų. Taigi savo nusidėjimams atsiminti, daug padeda atsiminimas to, ką žmogus darė, kokius dirbo darbus, kokius turėjo reikalus, po kokiais buvojo vietas, ar mieste, ar kaime, ar namie, ar lauke, ar kelionėje? su kokiais žmonėmis buvojo ir šnekėjosi? Toksai atsiminimas atves ant minties, kada buvo kas pikto padaryta, arba sakyta, arba mislyta, arba kas gero apleista? arba ar neįvesta kitų žmonių nusidėjiman per prikalbinėjimą, arba per pakurstymą, arba per prievartą? arba ar nepadėta kitiems papildyti kokios nedorybės.

Žmogus gi Dievo mylistos nešelpiamas savo nusidėjimų nepažins ir negrįš tikrai į Dievą. Dėlto reikia prieš sąžinės perkratinėjimą nuoširdžiai melstis Viešpačiui Dievui, idant teiktųs apšviesti protą ir padėtų atsiminti ir išpažinti nusidėjimus ir dar melstis Viešpačiui Dievui, idant suteiktų gailestį už nusidėjimus tikrą ir išganingą. Melstis teip galima ar šiokiais ar tokiais žodžiais. Žodžiai rasis, jeigu tiktai bus tikras dvasios noras.

Padaręs nors trumpą maldą, bet iš širdies gilumo, tegul katalikas klausiasi patsai savęs dvasioje, kuomi yra nukaltęs?

Ar neapleidė tinginėdamas rytmetinių arba vakarinių maldų? arba gal tas maldas kalbėjo nemislydamas ką kalba, kad tiktai greičiaus jas pabaigti, arba pats savaimi tas maldas pertraukė, pradedamas šneką su kitais žmonėmis, arba darydamas juokus!

Ar nemislijo sau patsai budamas bežnyčioje apie žemiškus daiktus; gal ir apie negerus daiktus? Ar nesižvalgė bažnyčioje į visas šalis, norėdamas ką pamatyti? arba ar nusišnekėjo su kitais žmonėmis? arba ar nedarė kokių štukų ir juoko? Jeigu tai padarė mišių laike, tai dar sunkiaus per tai nusidėjo Viešpačiui Dievui.

Ar nepamislijo patsai sau, jog tai netiesa, kas Viešpaties Dievo apreikšta?

Ar nevaikščiojo pas burtinįkus, šeptorius, arba kabalnįkus, norėdamas nuo jų patirti kokio nežinomo daikto, arba pasiklausti apie savo prapuolusį daiktą.

Ar nevaikščiojo pas tokius žmones, kuriuos vadina žavėtojais, nuodinįkais, raganomis. Ar negeidė pagydymo nuo ligos, arba išsivadavimo nuo kokios nelaimės kokiais žodžiais, šnibždėjimais, spjaudymais? Ar netikėjo, jog sapnai visados parodo, kaip dėsis. Ar nevaikščiojo pas sapnų spėjikus ir išguldytojus?

Ar nebuvo nusiminęs apie savo išganymą, arba pasidrąsinęs nusidėti mislydamas sau, jog prieš pačią mirtį sugrįžsiąs prie Dievo?

At nemurmėjo kada prieš Viešpatį Dievą dėl ligos, arba dėl neturto, arba dėl kitos kokios žemiškos nelaimės? Reikia čia atsiminti, kokiais žodžiais murmėjo. Ar nesakė kartais, jog Viešpats Dievas neteisingas; arba jog nesirupina apie žmones? Arba kitaip kaip ar nepiktžodžiavo prieš Viešpatį Dievą? Ar neišsitarė kokio pamažinimo garbės švenčiausios Marijos Panos, arba šventų aniolų, arba kitų šventųjų? Ar neištarė nemaldingai ir be reikalo Jezaus ir Marijos vardo?

Ar neprisiekė neteisingai? Ar neprisiekdavo šnekoje nors ir už tiesą? nes tai butų prisiekimas dovanai. Reikia atsiminti ir kokiais žodžiais buvo prisiekta, tai yra, maž ir šiteip: Prisiekiu Dievui, arba: kaip Dievą myliu; arba: Dievaž, arba gal kitais kokiais žodžiais.

Ar nebuvo apsižadėjęs kokį daiktą Viešpačiui Dievui, ir padaryto apžado neišpildė?

Ar nedirbo nedėliomis ir šventomis dienomis kokių užgintų darbų, tai yra, ar nepjovė pievos, arba javų, arba rišė pėdus, arba ar nevežė javų? Ar nevežiojo šventomis dienomis dėl uždarbio javų, arba

kokių prekių? Ar neužsiėmė šventomis dienomis pardavinėjimais ir pirkinėjimais? Moteris tegul atsimena, ar šventoje dienoje nevelėjo, ar nesiuvė, arba ar neišsiuvinėjo?

Ar neapleista šventų mišių nedėlioje arba šventėje? ar neišeidavo iš bažnyčios dar šventoms mišioms nepasibaigus? ar neapleisdavo šventomis dienomis pamokslo ir katekizmo, galėdamas jų išklausyti?

Ar nebuvo nepaklusnus savo tėvui arba motinai? arba mažˇ ir klausė nenoromis, negalėdamas tiktai priešintis, bet parodydamas pyktį, ir per tai jiems nusidėjo ir uždavė širdį? ar jiems nesipriešino? Jeigu drįso su jais iš didžio bartis ir sakydamas jiems kokius šiurkščius žodžius, tai daug sunkiau nusidėjo. Reikia dar atsiminti, ar nesijuokė iš savo gimdytojų, ar neapkalbėjo, ar ant jų nesiskundė prieš svetimus žmones, ar nenorėjo širdyje savo gimdytojams kokio blogumo? ar jų neapkentė.

Ar nebuvo nepaklusnus dvasiškai ir svietiškai vyresnybei daiktuose, kuriuose reikia jų klausyti.

Tarnai tegul atsimena, ar nedirbo apleidžiai darbų, kuriuos turėjo padirbti savo ponams ir ukinikams? Ar nesakė jiems kokių šiurkščių žodžių, arba puikybės žodžių? ar su jais nesibarė?

Gimdytojai tegul atsimena, ar nebuvo be rupesties apie savo vaikus? ar prižiurėjo, kad jų vaikai kalbėtų poterius, kad vaikščiotų bažnyčion, kad išmoktų priesakų ir krikščioniško mokslo?

Ponai ir ukininkai tegul atsimena, ar nebuvo be rupesties apie dvasišką gerovę savo tarnų ir šeimynos? ar prižiurėdavo, kad jų pavaldiniai butų apšviesti religijos moksle, kad melstųsi, kad vaikščiotų bažnyčion, kad nepasileistų?

Reikia atsiminti, ar nebuvo riejasčių su savo broliais, arba su seserimis arba su kitais žmonėmis? susiriejus gi ar neatsitiko kito užgauti? ar mušdamas kitą nepamažino jam sveikatos? ar jo neaplušino?

Reikia žmogui atsiminti. ar su kuomi nesipyko nors ir be barnių ir be kautynių? ar nebuvo didžio ir smarkaus pykčio? Ar ant kito papykęs nesakė jam šiteip: maita, rupužė, šelma? arba ar neišdergė jo kitais kokiais bjauriais žodžiais? Ar kitų nekeikė sakydamas: kad tave velniai, kad tave giltinė; arba ar nebuvo sakęs kitų kokių keiksmų? Ar papykęs nesakė tokių žodžių, kuriuos paminėti gėda?

Ar nesijuokė iš svetimo neturto, arba iš jo lušumo? Ar neįvedė kito į admaudą apjuokdamas jo veidą, budą arba nedailią kuno išvaizdą?

Ar neatsitiko apsiryti? Ar nebuvo pasigėręs? Jeigu kas pasigėrė šventoje dienoje, tai nebegalėjo jos perleisti dievobaimingai. Kuo daugiaus žmonių regėjo jį girtą, tuo didesnė jo kaltybė, dėlto kad daugelis gavo iš jo piktą pavyzdį. Jeigu jį girtą matė maži vaikai, tai jo kaltybė dar sunkesnė, dėlto kad jis per savo pasigėrimą to nusidėjimo išmokė nekaltus vaikus.

Kaip girtybė piktina kitus žmones ir mokina to nusidėjimo nekaltą jaunuomenę; teip lygiai nekalta jaunuomenė mokinasi keiksmų ir koliojimų ir prisiegos, ir piktžodžiavimų, girdėdama didesniuosius keikiant, dergiant, prisiekiant ir piktžodžiaujant. Taigi reikia atsiminti, ar ko kito tokių nusidėjimų neišmokinai.

Ar nepamokinai kito kokių nusidėjimų tyčiomis? ar neprikalbinėjai kito į paleistuvystę, į vagystę, į girtybę. arba į kerštą prieš neprietelį?

Ar tyčiomis nesuvedei prietelių į barnį? ar nepakėlei riejasčių terp vyro ir jo žmonos? Ar nesupykinai gimdytojų su jų vaikais, arba brolių su seserimis?

Ar nenuliudai iš to, kad kitam sekasi? ar nenorėjai kitam pragaišties ant jo gėrybės, jo turto, jo šlovės, jo malonumo pas vyresnybės? Ar nepavydėjai kitam doros, už tai jo neapkęsdamas?

Kas yra už kitus turtingesnis, geriaus nusimanąs kokiuose darbuose arba reikaluose, arba turi daugiaus mokslo, toksai tegul atsimena, ar iš tų daiktų nepasikėlė puikybėn, ar nesigyrė, ar nepamislijo sau esąs geresnis už kitus, vertas pagyrimo?

Ar netroškai pasirodyti kitiems geresnis, ne kaip esi? ar nesigyrei iš savo giminės, proto ir mokslo? ar nepaniekinai žmonių pavargusių, mažai išmanančių, nepadarančių teip, kaip tu?

Atsimink, ar neklausei nepriderančių šnekų, bjaurių dainų? ar patsai nešnekėjai bjauriai, ar nedainavai nepriderančiai? ar neskaitei kningelių, aprašančių blogus daiktus? Apsivilkdamas, nusivilkdamas, maudydamos ar nedarei ko priešingo gėdai ir ko nebutumei drįsęs daryti prie savo gimdytojams, arba prie žmonėms Dievo bijantiems, ar neziurėjai begėdiškai į kokius nepriderančius daiktus, arba paveikslus, ar nebuvo paleistuvingo susinešimo su žmogumi kitos lyties? ar nebuvo begėdiškų juokavimų.

Kas papildė svetimoterystę, tegul atsimena to nusidėjimo aplinkybes, per kurias tas nusidėjimas, ir teip jau vertas pragaro, galėjo tapti dar sunkesnis.

Atsimink ar patsai nepaskendai į bjaurias mislis? Kuo ilgiaus bjauriai mislijai, tuo sunkiaus nusidėjai Viešpačiui Dievui. Ar netroškai padaryti kokio begėdiško daikto? Visos bjauriosios mislįs, priimtos, pamėgtos ir bjaurieji troškimai nesuturėti esti mirtinais nusidėjimais.

Ar ko nepavogei? kokį daiktą? kiek iš pinigų? kokius rubus? kokius namų rakandus ir indus? Ar nepavogei kam arklio, kokio galvijo arba naminio paukštelio? Ar nevogei javų, grudų arba šieno? ar nevogei vaisių iš svetimo sodno, arba daržovės iš svetimo daržo? ar nežvejojai slapčia svetimame tvenkinyje (prude)? ar nemedžiojai svetimame miške?

Ar neišplėšei per prievartą svetimo turto? Ar neišganei svetimų javų, arba pievų? Ar neišvažinėjai

arba išbraidei svetimų javų dirvoje? Ar nelaužei svetimų vaisinių medžių?

Ar neapgavai kito parduodamas arba pirkdamas? Ar neesi neišpildęs sąkalbos padarytos su kitais žmonėmis? Ar nenutraukei suderėtos mokesties pradienįkams? Ar savo tarnams neužturėjai prigulinčios algos? Ar neduodavai jiems netikusių ir nesveikų valgių?

Ar išmokėjai skolas kitiems žmonėms? Ar nepasisavinai rasto svetimo daikto?

Budamas sargu svetimos klėties, arba miško, arba tvenkinio (prudo), ar gerai sergėjai? Ar per tavo apsileidimą nesidarė jų savinįkams kokios pragaištįs?

Piemenįs ir vežėjai tegul atsimena, ar neapleido galvijų? ar gerai išpildė savo darbą? Ar per jų nerupestį neišdvėsė koks galvijas, arba neaplušo?

Atsimink teipogi, ar nenorėjai kaip neteisingai įsigyti kokio svetimo daikto? Ar nemislijai atkalbėti nuo kito jo tarną, jo šeimyną, pasamdytą darbinįką?

Ar netroškai įgyti kaskart vis daugiaus žemiškų gėrybių? Ar nepagramsdinai visiškai savo širdies į žemiškas gėrybes?

Ar per tingėjimą neapleidei darbų savo pašaukimo? Ar tingėdamas nepalikai artimo kokiame priepuolyje neišgelbėjęs?

Ar nemelavai? Ar neapgaudinėjai meluodamas savo gimdytojų, savo vyresnybių, arba kitų žmonių?

Ar neapkalbėjai kitų žmonių? kelias įpatas? Nes kuo daugiaus žmonių kas apkalbėjo, tuo sunkiaus nusidėjo Dievui. Reikia atsiminti ir kiek žmonių girdėjo tą apkalbėjimą: nes apkalbėjimas, sakytas vienam žmogui, nuplėšia šlovę artimui pas vieną; sakytas gi dviem arba trims, atima šlovę, pas du arba tris: tai gi apkalbėtam pažeida esti didesnė.

Atsimink dar, ar savo artimo neapmelavai pramanytomis kaltybėmis?

Ar neatsitiko sude melagingai liudyti?

Ar nekaltinai ko neteisingai patsai savo mislyje?

Ar nesulaužei pasnįko ir kodėl? ar niekindamas Bažnyčios prisakymą, ar tiktai nenorėdamas pasivarginti.

Ar pakutos dienose nebuvai ant šokių? ar pats tokių pramonių tokiose dienose nekėlei? ar kitų neprikalbinėjai teip daryti?

Atsiminus nusidėjimus, reikia dar atminti, kiek kartų buvo papildytas mirtinas nusidėjimas? Neatsimenant tikro skaičiaus, reikia pasimislyti, idant susekti, kiek kartų maž-daug galėjo tai buti; pamislyti atsidėjus, kiek kartų galėjo buti per mėnesį, arba per savaitę, arba per dieną?

Reikia pasimislyti, kaip ilgai buvai mirtiname nusidėjime? Nes neapkęsdamas (pavyzdin) artimo už išbarimą per mėnesį, sunkiaus nusidėjai Dievui, nekaip turėdamas neapykantą per vieną dieną. Lygiai, pamėgdamas bjaurią mislį per trumpiausią valandėlę, jau nusidėtum mirtinai; bet laikydamas širdyje tokį pamėgimą bent per pusę valandos, dar sunkiaus butumei nusidėjęs Viešpačiui Dievui.

Reikia dar žiurėti ir kitų aplinkybių. Ir teip, nors neišpuola mislyti apie neprideraučius daiktus nei jokioje vietoje, vienok sunkesnis esti nusidėjimas Dievui, jei kas apie tokius daiktus mislija bažnyčioje; ir dar sunkiaus nusideda Dievui, jeigu tokiomis mislimis užsiima, šventas mišias laikant. Nors vagystė visur papildyta yra nusidėjimas; bet vagystė papildyta bažnyčioje tampa šventvagystė.

Skriauda, artimui padaryta ant turto, vis esti nusidėjimu. Bet kuo didesnė skriauda, tuo didesnis nusidėjimas Viešpačiui Dievui.

Nors visi nečystatos nusidėjimai yra mirtinais nusidėjimais; vienok kitoki ir didesnė esti sunkybė tokių nusidėjimų, jeigu esti papildyti terp giminų; tai yra, tampa kitoniškais nusidėjimais. Lygiai atsimaino piktyn sunkybė tokių nusidėjimų, jeigu juos papildo žmogus, apsižadėjęs nekaltybėje gyventi.

Tokių aplinkybių reikia žiurėti, aprokuojant sąžinę, idant prisiruošti gerai kaip reikia spaviednin.

Nors čia paminėta daug įvairių privedžiojimų apie sąžinės rokundą; nereikia vienok to bijoti, nereikia mislyti, jog rokunda sąžinės persunki ir jog praneša žmogaus išsigalėjimą. Nes katalikui gavus gerą apšvietimą krikščioniškame moksle, pats jau toks apšvietimas parodo jam, kaip pažinti savo nusidėjimus. Pasitikėdamas Viešpačiui Dievui, melskis šviesos ir potam perkratyk savo sąžinę, kaip gali ir moki, tyliai, be perdidžios rupesties, nevargindamas perdaug galvos ir be baimės. Ką teip sau atsiminsi, bus jau atsiminimas geras ir užtenkąs. Viešpats Dievas yra begal geras, be galo mielaširdingas, pažįsta žmogaus silpnybę ir netikumą ir nereikalauja to, kas žmogaus pajiegas perviršija.

Pabaigus sąžinės rokundą, reikia save pažadinti į gailestį už nusidėjimus.

2. Gailestis už nusidėjimus pasižadina šiteip.

Reikia katalikui pamislyti, jog Viešpats Dievas už vieną mirtiną nusidėjimą gramsdina kaltininką pragaran; taigi pasimąstyk, jog esi savais nusidėjimais užsipelnęs amžinas kančias. Baimė amžinos bausmės sujudins dušią ir nuliudins.

Atsimink ir tai, jog Viešpats Dievas daro mielaširdystę grįžtantiems į Jį iš tikros širdies. Taigi imk viltį, jog Viešpats Dievas begal mielaširdingas susimils ant tavęs ir nusidėjimus tau atleis, vis tai dėl kančios ir mirties musų Išganytojo Jezaus Kristaus. Toji viltis paguldyta ant nuopelnų Viešpaties Jezaus padrąsins ir palinksmins tavo sielvartingą dušią.

Reikia dar nusidėjėliui pažadinti savyje meilę Viešpaties Dievo. Nes jei turime mylėti Viešpatį Dievą per visą gyvenimą; kaip gi meilės nekurstyti besitaisant į pakutos sakramentą, per kurį Viešpats Dievas nori išpildyti ant musų neapsakomą savo mielaširdystę? Reikia tat atsiminti, jog Viešpats Dievas begal maloningas, jog vertas, kad jį mylėtumėm lab-

jaus už visus daiktus, iš visos širdies ir iš visų pajiegų. Pasimislyk, nusidėjėli, jog Dievas tave sutvėrė ir sutvėrė, kad butum amžinai laimingas danguje. Pasimislyk, jog Dievo Sunus tapo žmogumi dėl tavo išganymo, jog savo Krauju ir mirtimi išgelbėjo tave nuo pragaro. Pasimislyk, jog Viešpats Dievas, kaip tiktai gimei, kas valanda apdovanoja tave visokiomis geradarystėmis. Gerai apie tai pasimislijus, paims tave gailestis, kad savo nusidėjimais užrustinai augščiausią gėrybę, vieną gėrybę be galo, tai yra, begal gerą Viešpatį Dievą.

Nuo visų tokių mislių ima žmogų pasibjaurėjimas savo nusidėjimais, tai yra, jų neapkentimas. Nors piktos dvasios pagundymai ir savieji žmogaus geiduliai ir rodytų jam pamėgimą, ir mielumą pildant nusidėjimus; jeigu vienok jis pamislys, kas per daiktas yra nusidėjimai, ir kas išeina iš jų papildymo, tai nusidėjimų pamėgimas pavirs į jų neapykantą. Galima tai geriaus suprasti iš šitokio prilyginimo. Kad kokiam žmogui, jieškančiam valgiuose vieno gardumo, butų paduota valgis labai gardus ir gardžiai kvepintis; tas žmogus norėtų labai pasmaguriuoti ir džiaugtųsi tokiu valgiu. Bet jeigu jam butų pasakyta, jog tasai valgis pritaisytas žmogaus nužudžiusio jo tėvą, jog tasai žmogžudys tan valgin įmaišė labai piktų nuodų ir dar tyčiomis uždarė jį krauju jo nužudyto tėvo; tuomet teip geidžiamas ir mielas valgis pavirstų jam bjauriausiu ir baisiausiu.

Lygiai ir nusidėjimų pamėgimas virsta nusidėjimo neapykanton, pasimislijus, jog žmogus per mirtiną nusidėjimą tapo bjauriu po Dievo akim, tapo panašiu velniui; jog užsipelnė amžinas kančias pragare, jog prarado amžiną laimę ir dangišką garbę; jog jo nusidėjimai buvo priežastimi baisios ir sopulingiausios kančios ir mirties musų Viešpaties Jezaus Kristaus. Nes Viešpats Jezus praliejo savo Kraują ir numirė ant kryžiaus už visus visų žmonių nusidėjimus.

Kas su tikra širdimi teip pasimislys, tasai gali nuoširdžiai teip sakytis: velyčiau mirti, nekaip prarasti ant amžių Dievą, vieną gėrybę be galo.

Katalikas, kurs turi tokį gailestį už nusidėjimus, turi ir stiprą prisiketinimą pasitaisyti.

3. Stipras prisiketinimas nebenusidėti, kaip jau augščiaus sakyta yra butinai reikalingas, dėlto kad be jo nėra tikro gailesčio už nusidėjimus. Reikia tat nusidėjėliui prisiketinti tikrai, jog nebegrįš į tuos nusidėjimus, kuriuos yra papildęs, ir jokiais kitais nusidėjimais nebeužrustins Viešpaties Dievo. Tegul gi jisai prisiketina pamesti piktuosius papročius; tai yra, atsipratinti nuo tų nusidėjimų, prie kurių buvo, dažnai juos bepildydamas, pripratęs. Tegul prisiketina sergėtis tų žmonių, kurie jį į nusidėjimą vesdavo; nebevaikščioti į tokias vietas, kur esti pakurstymas į nusidėjimą Dievui, ir saugotis nuo kitų daiktų, kurie esti priežastimi nusidėjimo. Tegul tat turi tikrą ir stiprą norą permainyti savo gyvenimą į gyvenimą dievobaimingą.

Reikia dar turėti norą ganadaryti Viešpačiui Dievui už nusidėjimus ir teipogi ganadaryti artimui.

Galime išreikšti savo gailestį už nusidėjimus ir prisiketinimą nebenusidėti tomis maldomis, kurios yra maldų kningose. Galima tą gailestį ir prisiketinimą išreikšti ir savais žodžiais, labjausiai tokiam, kuris nemoka skaityti. Jeigu gi kam ir nesisektų rasti priderančius žodžius, vis gi Viešpats Dievas geriausiai žino, kas dedasi žmogaus dvasioje; ir tokiam karte širdingai sukalbėjus: Tėve musų, Sveika Marija, Tikiu į Dievą Tėvą ir tt. visuotinį nusidėjimų išpažinimą, bus geras išreiškimas gailesčio ir prisiketinimo nebenusidėti.

Katalikas gerai perkratęs savo sąžinę, pajutęs gailestį už nusidėjimus ir tvirtai prisiketinęs nebenusidėti, gali jau eiti spaviednin.

*

4. Spaviedotis, kaip augščiaus sakyta, turime vyskupui arba kunigui, dėlto kad Kristus Viešpats vieniems vyskupams ir kunigams tedavė galybę atleisti nusidėjimus per pakutos sakramentą.

Reikia atminti, jog spaviednis yra tai pasisakymas nusidėjimų; taigi reikia save teskųsti tiktai iš nusidėjimų ir nesakyti jokių nereikalingų daiktų. Spaviedotojui nereikia žinoti, kas dedasi kieno namuose, arba terp jo giminių, arba kokie yra jo reikalai.

Spaviedotojui nereikia pažinti to, kas spaviedojasi. Visa tai į spaviednį nepriguli. Reikia tiktai save apkaltinti iš to viso, kuomi žmogus yra nusidėjęs Viešpačiui Dievui. Taigi negerai darytų tas, kurs per spaviednį apsakinėtų svetimus nusidėjimus, kurs apšnekėtų savo tėvą arbą motiną; negerai darytų vyras, kurs imtų skųstis ant savo moters, arba moteris, kuri imtų skųstis ant savo vyro; negerai darytų ponas, apsakinėdamas savo tarnų nusidėjimus, arba tarnas, apšnekėdamas savo poną arba ponią.

Ir nereikia ant spaviednies teisintis iš kaltybių, tai yra, savo kaltybes versti ant kitų žmonių, arba ant pagundymų. Nes nusidėjimo priežastį ar tai davė kitų žmonių nedorybė, ar velnio pagundymai, vis esti nusidėjimu prasikaltimas paties žmogaus papildytas.

Kadangi spaviedojantis vyskupas arba kunigas yra Kristaus Viešpaties pastatytas, idant sudytų žmogų, nusidėjimus išpažįstantį, ir išduotų nutarymą (dekretą), todėl reikia sakyti savo nusidėjimus teip, kaip daro koksai kaltinįkas, patsai save kaltindamas prieš sudžią ir prisipažindamas esąs vertas bausmės. Nes kas gi yra toksai žmogus, kurs papildė mirtiną nusidėjimą? Toksai žmogus yra labai didis kaltinįkas, vertas yra teip didžios bausmės. kad su jaja žemiškosios bausmės nesusilygins. Nes visos žemiškosios bausmės ir pačios baisiosios trumpos têra, dėlto kad baigiasi žmogui mirštant. Bausmės gi Viešpaties Dievo paskirtosios už mirtiną nusidėjimą, yra tai kan-

čios nesibaigsiančios niekados. Taigi reikia spaviedotis labai nusižeminant. Nusidėjėlis turi prisipažinti nėsąs vertas atleidimo, kaltas esąs amžinos paskandos, viena tiktai viltis Dievo mielaširdystės vedanti jį į pakutos sakramentą; iš tos tai priežasties sakoma, jog spaviednis turi buti nužeminta.

Spaviedotojas yra dvasiškas sudžia, Kristaus Viešpaties pastatytas, ir dar dvasiškas mokytojas. Spaviedotojas yra ir dvasiškas gydytojas, nes nusidėjimai yra tai dvasiškos ligos. Tai kas spaviedotoją laiko sudžia, ir mokytoju, ir dvasišku gydytoju, tasai prie spaviednies jam nesipriešina, bet su nusižeminusia širdimi klauso jo pamokymų, persergėjimų ir paraginimų.

Spaviednis teipogi negali buti gera, jei nebus tikra. Nevalia tat per spaviednį meluoti. Nevalia tyčiomis nutylėti nei jokio nusidėjimo. Nes kas atsimindamas kokį nusidėjimą užslėptų jį, toki spaviednis butų šventvagiška. Butų tai išniekinimas pakutos sakramento. Nes išrišimas iš nusidėjimų, kurį ištartų spaviedotojas ant tokio nusidėjėlio, neturėtų jokios galės per kaltybę paties nusidėjėlio. Spaviedotojas, nežinodamas nusidėjėlio melo, ištartų ant jo žodžius išrišimo iš nusidėjimų, bet tas išrišimas nebutų Dievo patvirtintas. Nes Viešpats Dievas gerai žino, jog nusidėjėlis pats tyčiomis užslėpė savo nusidėjimą ir pertat į Dievą negrįžta tikrai ir dėlto yra nevertas išrišimo. Tai kad kas atsimindamas kokį nusidėjimą užtyli, tokiame karte ir tas nusidėjimas neatsileidžia, kurs buvo užtylėtas, ir tie teipogi nusidėjimai, kurie buvo pasakyti, neatsileidžia; nes visa toki spaviednis esti niekam netikusi, tai ir išrišimas esti be jokios galės.

Kas nori užslėpti kokį nusidėjimą per spaviednį, dėlto kad gėdisi spaviedotojo, tasai ne tik nesigelbi nei kiek, bet patsai sau darosi didžiausią pažeidą. Nes užslėptasis nusidėjimas bus išreikštas ant paskučiausio sudo po akim to paties spaviedotojo, po akim

nusidėjėlio gimdytojų, prietelių, pažįstamų ir visų žmonių. Priešingai gi, nusidėjimai tikrai pasakyti spaviedotojui esti atleisti ir užmiršti.

Spaviedotis reikia stačiai, paprastais žodžiais, ne rinktiniais ir neišdailintais. Ką sąžinėje prisijauti, pasakyk aiškiai, kad spaviedotojas galėtų suprasti, koks yra nusidėjimas ir kaip sunkus? Ir teip, kad apgavęs artimą ant dešimties muštinių, spaviedodamos iš to nusidėjimo, sakytų šiteip: apgavau artimą, ir daugiaus nepridėtų nei žodžio; tokio pasisakymo nebutų gana. Nes nusukus nors ir vieną varinį pinigą, vis bus apgavimas artimo; pavogimas gi nors ir vieno obuolio ir tai yra skriauda artimo. Taigi iš tokio apsiskundimo nusidėjėlio, spaviedotojas negalėtų pažinti jo nusidėjimo sunkybės. Lygiai kad kas sakytųsi per spaviednį, buvęs labai supykęs ir daugiaus nepridėtų nei žodžio, toksai pasisakymas nebutų užtektinas. Nes jeigu jisai labai buvo užpykęs ant savo tėvo arba motinos, jo nusidėjimas daug butų sunkesnis, nekaip labai supykus ant kokio sau lygaus žmogaus. Jei kas turėjo kerštą ant savo nepietelio, tegul pasisako kaip ilgai keršijo. Nes kuo ilgiaus keršijo, tuo sunkesnis jo nusidėjimas. Jei kas turi prieprotį į kokį nusidėjimą, tegul tai pasisako per spaviednis. Ant galo reikia pasakyti, kiek kartų papildė kiekvieną mirtiną nusidėjimą, ir tai kiek tik gali atsiminti. Į visus tuos daiktus priveda žmogų gera sąžinės rokunda; ir visi tie daiktai jau apsakyti augščiaus, išrodant, kaip aprokuoti savo sąžinę.

Iš to gi, kas lig šiolei pasakyta apie spaviednį, pigu suprasti, kas tai yra spaviednis su nusižeminimu, tikra ir visa.

Reikia dar žinoti, jog spaviednis, padaryta be prigulinčio prisitaisymo, esti šventvagiška, tai yra, išniekinimas pakutos sakramento. Jeigu tat kas neatsiminė nusidėjimų prieš spaviednį ir dėlto nepasisakė, ką pikto yra padaręs, toki spaviednis buvo šventvagiška. Jeigu kas prie spaviednies neturėjo

tikro gailesčio už savo nusidėjimus; jeigu neturėjo stipro prisiketinimo nebenusidėti, toki spaviednis buvo šventvagiška. Jeigu kas prie spaviednies neturėjo noro ganadaryti Dievui ir artimui, toki spaviednis buvo šventvagiška. Jeigu kas per spaviednį užslėpė kokį nusidėjimą, toki spaviednis buvo šventvagiška; ir kolei neužmiršta užslėptojo nusidėjimo ir nenori jo pasisakyti, tolei visos tokio žmogaus spaviednįs vis esti šventvagiškos. Visi nusidėjimai, kurie buvo pasakyti per šventvagiškas spaviednis, tebeguli ant nusidėjėlio sąžinės, tai yra: nei vienas iš tų nusidėjimų neliko atleistas.

Taigi iš visų šventvagiškųjų spaviednių reikia spaviedotis iš naujo; tai yra: reikia vėl spaviedotis iš visų tų nusidėjimų, kurie ant tokių spaviednių buvo pasakyti.

Jeigu gi katalikas regėtų, jog visos pirmykščios spaviednįs buvo netikusios, be jokios vertės, tai tegul jas pataiso, darydamas spaviednį iš viso amžiaus.

Nereikia nusigąsti šito darbo. Nereikia mislyti, jog tai negalimas daiktas arba negirdėtai vargus. Malonybė Viešpaties Dievo ir jo mielaširdystė davė žmonėms budą, kaip Jį turi permaldauti visi, kokie tik yra nusidėjėliai. Nors kieno sąžinė ir kažinkaip butų apsunkinta ir supainiota, vis gi žmogui dar yra kaip atrasti Dievo mylistą; tasai gi atradimas per Dievo mielaširdystę yra priderintas prie žmonių silpnybės ir gležnumo.

Galimas yra daiktas aprokuoti savo sąžinę iš viso gyvenimo. Tegul tiktai nusidėjėlis meldžiasi iš visos širdies Viešpačiui Dievui apšvietimo ir tikrojo gailesčio. Tegul ima atsiminti pamažu nusidėjimus iš mažumės, potam iš jaunystės, toliaus nusidėjimus užaugusio ir pagyvenusio amžiaus; ne iš karto, bet dalimis, kiek išsigali, nesitramdydamas, nenusigąsdamas, nei perdaug galvos nevargindamas. Žiurėdamas aplinkybių savo padėjimo, gali sau pasiskirstyti tą

rokundą sąžinės bent ant keliato dienų. Ką paveiks kiek išsigalėdamas, bet tiktai iš tikros širdies, to bus gana ir prieš Dievą begal gerą. Ko negalės nusidėjėlis atsiminti, to Dievas, begal mielaširdingas nepaskaitys jam už kaltybę. Išpažinęs gi atvirai, tikrai besigailėdamas ir stiprai prisiketindamas nebenusidėti, ką atsiminė, gaus atleidimą ir tų nusidėjimų, kuriuos pasisakė, ir tų visų, kurių negalėjo atsiminti. Ir teip atras dušios ramybę ir Dievo mylistą.

Katalikas priėjęs prie vyskupo arba kunigo spaviedotis, tegul persižegnoja, pasako: „Tegul bus pagarbintas Jezus Kristus“ ir pasisako, kaip seniai spaviedojosi; ar gerai išpildė jam užduotą pakutą. Jeigu jam sąžinė išmetinėja, jog pirmykščios jo spaviednįs nebuvo geros, tegul tai pasisako ir pataiso jas, kaip augščiaus pasakyta.

Pasisakius savo nusidėjimus, reikia klausyti, ką sako spaviedotojas, prie ko ragina; ir reikia gerai įsiklausyti, kokią užduoda pakutą, kad ją gerai išpildyti.

Ant galo prieš patį kunigo išrišimą iš nusidėjimų, reikia vėl širdyje pažadinti gailestį už nusidėjimus, iš naujo prisiketinti nebenusidėti, kad buti gerai dušioje pasirėdžiusiam prie apturėjimo išrišimo iš nusidėjimų.

Gavus išrišimą iš nusidėjimų, pridera padėkavoti Viešpačiui Dievui už nusidėjimų atleidimą ir melstis, idant niekados nebepragaišintumėm jo mylistos, net lig mirčiai.

Jeigu už pakutą užduota koki malda, kuri galima sukalbėti tuoj po spaviedniai, tai ir reikia nieko nelaukiant pradėti tą maldą. Kiti gi daiktai užduoti už pakutą reikia išpildyti tame laike, kurį paskyrė spaviedotojas. Išpildymas gi pakutos yra tai paskutinė pakutos dalis, vadinama ganadarymu.

5. Ganadarymas Dievui ir artimui yra tai atsiteisimas Dievo teisybei už nusidėjimus. Nes per savo

nusidėjimus tampame Viešpaties Dievo skolinįkais. Taigi pakutavodami užsimokame pakutos skolą.

Reikia tat ištikimai išpildyti pakutą, kurią užduoda vyskupas arba kunigas išrišdamas iš nusidėjimų. Toji pakuta vadinasi sakramentišku ganadarymu; vadinasi teip dėlto, kad ją užduoda kunigas, tarnaudamas pakutos sakramentą.

Katalikui darant sau pačiam kokią pakutą, toki pakuta vadinsisi nesakramentišku ganadarymu, dėlto kad toki pakuta neužduota pildant pakutos sakramentą, bet daroma esti paties žmogaus savaimi iš geros valios. Bet nors pakuta, daroma savaimi paties žmogaus, ne sakramentiška, vienok ir ji yra išsimokėjimu Dievo teisybei ir yra reikalinga. Nes spaviedotojas užduodamas žmogui kokią pakutą, palieka kita jo paties rupesčiui. Taigi reikia mums patiems per visą musų gyvenimą vis atnašauti ką nors Viešpačiui Dievui ant išsimokėjimo už musų nusidėjimus.

Dievo teisybė dar reikalauja, idant pataisytumėm visokį negerumą, kurį padarėm; ir atlygintumėm visokias pragaištis ir skriaudas, padarytas musų artimams.

Turime tat ganadaryti Viešpačiui Dievui pakutos darbais, tai yra, maldomis, pasnįkais, almužnomis. Prisiturėjimas nuo kai-kurių neužgintų daiktų yra teipogi pakutos darbas. Ir teip, katalikas prisiturėdamas nuo kokio mielo padoraus pasilinksminimo patsai save per tai vargina. Jeigu toksai savęs varginimas dedasi pakutos dėlei, tai teip besivargindamas ganadaro Dievui už savo nusidėjimus. Lygiai esti pakutos darbas, jei kas pakutos dėlei išsižada klausyti linksmos muzikos, arba pats savaimi prisituri nuo kokio padoraus džiaugsmo, arba nežiuri į kokį gražų arba neregėtą daiktą, arba anksčiaus keliasi iš miego, arba kloja sau patalą neteip patogų, kaip yra papratęs. Ganadarome dar Dievo teisybei, kantriai nukentėdami įvairius vargus, apmaudus, pragaištis turto, musų šlovės nuplėšimą, paniekinimus,

ligas ir kitas nelaimes. Bažnyčia šventos Dvasios valdoma visados teip mokindavo. Ir ant visuotinio Tridentiškio Susirinkimo iškeiktas liko kiekvienas toks, kurs sakytų, jog nėsą ganadarymo Dievui... per bausmes... iš geros valios prisiimtas, kaip tai. pasnįkus, maldas, almužnas, arba dar kitus maldingumo darbas. Ir ant to paties Susirinkimo šventa Bažnyčia aiškiai pamokino. jog galime už nusidėjimus Dievui ganadaryti ne tiktai bausmėmis, kurias mes patįs prisiimame, arba kunigo užduotomis, bet dar visokiais vargais, Dievo ant musų leistais, jeigu juos kantriai kenčiame.

Ganadarome dar Dievo teisybei atnašaudami Viešpačiui Dievui visus musų darbus, sielvartus, kuno nuovargius, kuriuos prisieina iškentėti pildant savo pašaukimo priedermes.

Taigi žiurėkime kas do gėrybė Viešpaties Dievo, kad galime ganadaryti jo teisybei ir tais daiktais, nuo kurių negalime išsiliuosuoti. Visi žmonės neapsieina nekentėję noromis—nenoromis. Kas kenčia neatsiduodamas Dievo valiai, tam eina per niek visi jo kentėjimai, nei kiek jais neganadaro už savo nusidėjimus; murmėdami gi papildo naujus nusidėjimus, kartais gi ir piktžodžiaudami ant Dievo, per tai užsidirba dar sunkesnes amžinas kančias. Kantriai gi kentėdami savo vargus ir atnašaudami juos Dievui, kaipo pakutą už nusidėjimus, ganadaro Dievo teisybei ir susikrauna sau daug nuopelnų.

Bet reikia dar ganadaryti Dievo teisybei, pataisant visą savo padarytą piktybę. Reikia tai daryti, kiek išsigalint. Kas savais raštais arba šnekomis pasilpnino tikėjimą kitų žmonių, arba kitiems žmonėms davė priežastį piktiems darbams, turi, kiek išsigalėdamas, gerais raštais ir kalbomis atlyginti Dievui garbę ir pataisyti papiktinimą. Kas savais negerais darbais davė kitiems žmonėms priežastį nusidėjimo, tegul gyvendamas dievobaimingai duoda jiems gerą

pavyzdį. Reikia perprašyti tuos, kuriuos paniekinai į akis piktais žodžiais arba darbais. Reikia atlyginti pragaištis, kitiems padarytas per vagystes, arba per apgavimą, arba per neužmokėjimą suderėto mokesčio, arba per neišpildymą sąkalbos, arba kitus kokius nedorus darbus. Reikia, kiek išsigalint, pasirupinti, idant tie, kuriuos apmelavai, liktų išteisinti prieš žmones. Reikia stengtis sugrąžinti gerą šlovę tiems, kuriems šlovę nuplėšei, apsakydamas jų nusidėjimus, kitiems nežinomus.

Jeigu nusidėjelis negali pataisyti visiškai viso pikto, kurį yra padaręs, tegul vienok nenusimina, turėdamas viltį ant Dievo mielaširdystės, kad tiktai darytų iš širdies, ką gali; Dievas begal mielaširdingas neatstums jo amžinai, nes jis susimyli ant žmogaus nelaimės, silpnybės ir netikumo.

Pakutos sakramento apeigos yra trumpos, liudnos ir rimtos.

Kunigas turi ant savęs bažnytinį apdarą, stula vadinamą, kabantį jam nuo kaklo ant krutinės iš abiejų pusių. Toji stula esti melsvai - rausvo žiedo (varsos). Tasai žiedas yra liudnas, ir dėlto su juomi esti tarnaujamas pakutos sakramentas. Parodo liudną nusidėjėlio stovį; ženklina, jog per pakutos sakramentą nusidėjėlis atranda Dievo mylistą, išganingai dušioje liudėdamas ir verkdamas; ženklina dar, jog nusidėjėliui yra reikalingi pakutos darbai.

Vyskupas arba kunigas klauso spaviednies sėdėdamas: ženklina tai, jog jis sudžia Kristaus Viešpaties pastatytas, ir turi galybę duoti nutarimą vardan Viešpaties Jezaus.

Spaviedotis reikia klupint; ženklina tai, jog žmogus spaviedodamos nusižeminęs jieško Dievo mielaširdystės.

Katalikas prieidamas spaviednin gali ją pradėti šiteip: pirma pasiprašyti palaiminimo nors ir šitais žodžiais: Palaimink mane, tėve. Kunigui jį laiminant tegul žegnojasi sakydamas: Vardan Dievo Tėvo, ir

Sunaus, † ir Dvasios šventos. Amen. Potam tegul sukalba visuotinę spaviednį sakydamas: Spaviedojuos visagalinčiam Dievui, palaimintai Marijai visuomet Panai, palaimintam Mikolui Arkanıolui, palaimintam Jonui Krikštytojui, šventiems apaštalams Petrui ir Povilui, visiems Šventiems ir tau, tėve; dėlto kad nusidėjau perdaug mislimi, žodžiu ir darbu, mano kaltybė, mano kaltybė, mano didžiausi kaltybė. Arba nors šituos tepasako žodžius: Spaviedojuos visagalinčiam Dievui ir tau, tėve.

Potam reikia sakyti, kaip seniai yra buvęs spaviednies? ar išpildė pakutą? ar nebuvo seniaus spaviednįs šventvagiškos?

Potam pasisako savo nusidėjimus.

Pabaigus spaviednį galima išreikšti savo gailestį šitokiais žodžiais: U ž š i t u o s n u s i d ė j i m u s, l y g i a i i r u ž v i s u s n u s i d ė j i m u s v i s o m a n o g y v e n i m o g a i l i u o s i š š i r d i e s d ė l m e i l ė s V i e š p a t i e s D i e v o i r j ų n e a p k e n č i u, i r s t i p r a i p r i s i k e t i n u d a u g i a u s n e b e n u s i d ė t i V i e š p a č i u i D i e v u i.

Kunigas regėdamas, jog žmogus, kurs jam išsispaviedojo, vertas yra išrišimo iš nusidėjimų, kalba ant jo pirma šituos žodžius: Tegul susimyli ant tavęs visagalįs Dievas ir, atleidęs tavo nusidėjimus, tegul tave nuveda į amžiną gyvenimą. Amen.

Potam pakėlęs ant jo dešinę ranką sako šituos žodžius: Dovanojimą, išrišimą ir atleidimą tavo nusidėjimų tegul suteikia tau visagalįs ir mielaširdingas Viešpats. Amen.

Musų Viešpats Jezus Kristus tegul tave išriša, ir aš jo valdžia išrišu tave nuo visokio raiščio iškeikimo ir užgynimo kiek galiu ir kiek tau reikia. Tais žodžiais išreikšta paleidimas nusidėjėlio nuo bausmės iškeikimo ir nuo bausmės užgynimo. Iškeikimas padaro kartais teip, kad nusidėjėlis nebepriguli ištikimųjų draugystėn ir nebegauna jokio pelno iš

maldų ir gerų darbų, daromųjų šventoje Bažnyčioje; kartais gi tiktai neduoda jam imti šventų sakramentų ir daro kitas mažesnes bausmes. Užgynimas neduoda priimti šventų sakramentų, laikyti viešų pamaldų, įeiti bažnyčion, užgina laidoti ant kapų. Bet tos bausmės esti ir didesnės ir mažesnės, pagal nusidėjimo didumo. Tos bausmės gali kristi lygiai ant įpatų dvasiško, kaip ir svietiško pašaukimo.

Yra dar Bažnyčios bausmė toki, kad tiktai tekrinta ant vienų dvasiškų įpatų; vadinasi toji bausmė suspensa.

Tai nuo tokių Bažnyčios bausmių ir tai tiktai mažesniųjų paliuosuoja spaviedotojas augščiaus parašytais žodžiais. Nes jeigu nusidėjėlis užsidirbo tas bausmes, tai jomis tapo dvasiškai surištas; ir dėlto spaviedotojas sako: Išrišu tave nuo raiščio iškeikimo, suspensos ir užgynimo.

Ant galo spaviedotojas duoda sakramentišką išrišimą iš nusidėjimų šitais žodžiais: Aš tave išrišu nuo tavo nusidėjimų, vardan Tėvo ir Sunaus † ir Dvasios šventos. Amen.

Tais paskutiniais žodžiais pildosi pakutos sakramentas.

Išrišęs spaviedotojas laimina tą, kurį išrišė; tai yra, meldžiasi, idant jam išeitų ant gero kančia Viešpaties Jezaus, ir nuopelnai švenčiausios Panos Marijos ir visų Šventųjų, ir dar visa, ką tiktai jis pats padarys gero, arba ką iškentės.

Per sakramentą tat pakutos atsileidžia veikaliniai nusidėjimai, papildyti po šventam krikštui ir dovanota esti amžina bausmė. Bet pasilieka laikinė bausmė, kurią reikia iškentėti geruoju pačiam žmogui šiame gyvenime, arba dar kentėti ir po mirčiai čysčiuje.

Vienok Viešpats Jezus per savo neapsakomą malonę davė Bažnyčios Ganytojams valdžią mažinti ir tą laikinę bausmę, suteikiant atlaidus. Apie tai bus tuojau pamokinimas.

28. Apie atlaidus.

Kristus Viešpats Bažnyčios Ganytojams davė galybę bent kiek atleisti pakutą, pasiliekančią po sakramentiškam išrišimui. Tasai atleidimas pakutos dalies, prigulinčios nuo žmogaus, vadinasi a t l a i d a i s.

Reikia gerai suprasti, jog atlaidai nežeuklina nusidėjimų atleidimo; ženklina gi dovanojimą dalies pakutos, prigulinčios už tuos nusidėjimus, kurie jau yra atleisti. Nes kaip augščiaus pasakyta nusidėjimai atsileidžia per pakutos sakramentą; atlaidais gi dovanojama esti dalis tos laikinės bausmės, kurią žmogus turėtų kentėti už jau atleistuosius nusidėjimus. Tai-gi atlaidus tas tiktai tegali gauti, kam nusidėjimai jau atleisti per pakutos sakramentą.

Reikia dar žinoti, jog atlaidai nuo žmogaus nenuima tos pakutos, kurią vyskupas arba kunigas užduoda išrišdamas iš nusidėjimų. Atlaidai nepaliuosuoja žmogaus nuo perprašymo tų, kuriuos yra užrustinęs; nepaliuosuoja nuo atlyginimo skriaudų ir pragaiščių padarytų ant turto; nepaliuosuoja nuo sugrąžinimo artimui nuplėštos šlovės.

Jau sakyta, jog katalikui ne tiktai reikia išpildyti pakutą, užduotą spaviedotojo, bet dar pačiam savaimi daryti pakutą, kad išsimokėti Dievo teisybei. Bet nors nusidėjėlis, tikrai į Dievą pagrįžęs, išpildys visą pakutą, spaviedotojo jam užduotą, ir dar patsai savaimi pakutavos, viso to vienok ne vienam dar gali buti negana. Ir teip, ne vienas po visam tam dar neapsieitų nekentėjęs laikinės bausmės čysčiuje. Jeigu gi toksai žmogus gaus atlaidus, tai toji bausmė, kurią butų kentėjęs čysčiuje, bus jam sumažinta, arba gal ir visa dovanota. Nes Bažnyčios Ganytojams tą laikinę bausmę atleidžiant, kuri dar katalikui prigulėjo, ir Viešpats Dievas laikinę bausmę atleidžia. Ir tai aiškiai pasakė Viešpats Jezus šitais žodžiais: K ą n o r i n t i š r i š i t e a n t ž e m ė s, b u s i š r i š t a i r d a n g u j e. (Mat. XVIII, 18).

Apaštalai tat tikėjo, jog turi galybę sumažinti pakutą, prigulinčią už nusidėjimus. Ir dėlto šventas Povilas Apaštalas uždavęs vienam didžiam nusidėjėliui Korinto mieste didžią pakutą, regėdamas, jog tasai nusidėjėlis tą pakutą pildė per metus, atleido jam, kas dar buvo likę iš tos pakutos (1. Kor. V; 2. Kor. II). Tasai atleidimas laikinės bausmės buvo tikrai teip vadinami atlaidai.

Apaštalai paties musų Viešpaties Jezaus Kristaus pamokyti paliko savo įpėdiniams tą žinią, jog Bažnyčios Ganytojams duota yra valdžia dalyti atlaidus. Ir dėlto per visus amžius šventoje Rymo-Katalikų Bažnyčioje buvo tikėta ir mokyta, jog turįs galybę duoti atlaidus Popežius, kaipo Bažnyčios Galva, ir vyskupai, kaipo apaštalų įpėdiniai.

Vyskupai gali dalyti atlaidus tiktai po savas vyskupijas, tai yra, tiktai tiems katalikams, kurie stovi po jų dvasiška valdžia, ir tai sulig parėdymais šventos Bažnyčios. Popežius gi, kaipo Bažnyčios Galva, turi galybę dalyti atlaidus visiems katalikams visoje Bažnyčioje.

Atlaidai vieni esti didesni, kiti mažesni, tai yra, jog kartais duodama atleidimas didesnės dalies pakutos, kartais mažesnės. Kuo didesnius kas gauna atlaidus, tuo daugiaus jam ir Dievas dovanoja laikinės bausmės. Bet kaip daug laikinės bausmės atleidžia Viešpats Dievas, to niekas negali žinoti.

Taigi gaunant atlaidus šimto dienų, arba vienų metų, arba septynerių metų, nereikia myslyti, jog per tokius atlaidus dovanota liko bausmė, kurią reikėję butų kentėti čysčiuje per šimtą dienų, arba per vienus metus, arba per septynerius metus. Visiškai neteip yra. Niekas nežino, kaip daug čysčiaus bausmės dovanoja Viešpats Dievas dėl duotų atlaidų. Žinome tiktai iš Dievo apreiškimo, jog Bažnyčios valdžiai sumažinant per atlaidus kokią dalį pakutos, ir Viešpats Dievas dovanoja prigulinčią laikinę bausmę, nors nežinoma, kaip daug.

Norint suprasti, ką ženklina atlaidai šimto dienų, vienų metų, arba kelerių metų, reikia žinoti, jog senobiški Bažnyčios parėdymai paskirdavo pakutas ant kokio skaičiaus dienų, arba ant kokio skaičiaus metų, kaip va: ant trejų metų, arba ant septynerių metų, ant dešimties metų ir dar daugiaus. Tai duodant atlaidus šimto dienų, ženklina tai, jog atsileidžia pakuta, kurią pagal senobiškų Bažnyčios parėdymų reiktų daryti per šimtą dienų. Duodant atlaidus septynerių metų atsileidžia pakuta, darytina per septynerius metus. Teip reikia išmanyti ir kitus dalinius atlaidus.

Visuotini arba pilnieji atlaidai ženklina atleidimą visos pakutos, prigulėjusios nusidėjėliui pagal senobiškų Bažnyčios parėdymų. Visuotini atlaidai, duodami Popežiaus visiems katalikams kas dvidešimt penkeri metai vadinasi Jubiliejus.

Taigi gavimas atlaidų yra mums labai geras daiktas, dėlto kad per juos mažinasi laikinė bausmė, kurią turėtumėm iškentėti už savo nusidėjimus.

Norint gauti kokius atlaidus, reikia katalikui buti be mirtino nusidėjimo ir išpildyti sąlygas Bažnyčios paskirtas. Darbai gi tie esti įvairųs. Norint gauti kokius atlaidus, reikia pirma patirti, kokios paskirtos sąlygos. Išpildęs jas gerai ir maldingai gaus atlaidą. Jeigu kokioje bažnyčioje išpuola atlaidas ant kokios šventės, ir jeigu prisakyta dėl gavimo to atlaido spaviedotis ir priimti švenčiausą Komuniją, ir melstis ant kokios intencijos, tai ir reikia spaviedotis, priimti švenčiausią Komuniją ir melstis ant tos intencijos, kaip liepta. Reikia gi patirti už ką turi melstis, ir kokias maldas kalbėti, ir visa tai maldingai išpildyti. Kas butų toje bažnyčioje ant pamaldų, bet neišpildytų sąlygų atlaidų gavimui reikalingų, arba išpildytų ne visas sąlygas, arba ne teip jas išpildytų, kaip liepta, toksai žmogus negautų atlaidų.

Reikia dar išmanyti, kaip tai dedasi, jog šventa Bažnyčia atleidžia pakutas ilgas ir gailias, paskirdama sąly-

gas trumpas ir lengvas, reikia išmanyti, kaip išsimokame Dievo teisybei skolą gailios pakutos gaudami atlaidus.

Norint tai išmanyti, reikia atsiminti, kas augščiaus pasakyta apie šventųjų Draugystę. Tenai paaiškinta, jog bendrajan Bažnyčios iždan yra sukrauti visų šventųjų nuopelnai, kuriuos jie surinko savo gerais darbais ir savo pakutomis, ir įvairiais kentėjimais, pakeltais šiame pasaulyje. Tame bendrame Bažnyčios ižde yra nuopelnai švenčiausios Marijos Panos, surankioti per visą josios gyvenimą ir per iškentėtus vargus. Visi gi nuopelnai švenčiausios Panos Marijos ir visų šventųjų turi savo vertybę iš nuopelnų musų Viešpaties Jezaus Kristaus ir pasilieka draug su nuopelnais Viešpaties Jezaus. Taigi bendrasis visos Bažnyčios iždas sukrautas iš nuopelnų kančios ir mirties Viešpaties Jezaus ir iš nuopelnų švenčiausios Panos Marijos ir visų šventųjų. Nuopelnams gi Viešpaties Jezaus esant be kraštų ir begalo, tasai iždas yra neišmatuotas ir niekados neišsemiamas.

Viešpats Jezus paliko tuos savo neapsakomus nuopelnus ir nuopelnus savo šventųjų dėl naudos katalikams. Liepė dar Kristus Viešpats Bažnyčios ganytojams užveizdėti tą nuopelnų iždą. Teipgi Popežius ir vyskupai turi valdžią dalyti tuos atlaidus katalikams.

Bažnyčios ganytojai, atleisdami dalį gailios ir ilgos pakutos, duoda ir neišmatuotus nuopelnus Viešpaties Jezaus ir nuopelnus šventųjų, idant katalikai tais nuopelnais ganadarytų Dievo teisybei. Per tai dedasi, jog musų skola begal didelė išsimoka iš musų pusės mažu mokesčiu.

Ko gi čia reikia žiurėti? Ne ko kito, kaip tiktai, kas do mielaširdystė Dievo ir neapsakoma malonybė Viešpaties Jezaus. Kaip mums už tai reikia dėkavoti ir dėkingą širdį rodyti Viešpačiui Išganytojui, jog ne tiktai įstatė pakutos sakramentą atleisti nusidėjimams, papildytiems po šventam krikštui ir atleisti amžinoms

bausmėms, bet dar paliko kaip pamažinti laikinę bausmę.

Šventa Bažnyčia duoda daug įvairių atlaidų už įvairius maldingus darbus. Leista kiekvienam katalikui apsirinkti darbus, kokių nori ir kada nori Jeigu juos išpildys teip, kaip Bažnyčios prisakyta, tai nelyginant kaip ir vienu menku pinigėliu išsimokės begal didžią skolą.

Bet neužmirškime to niekados, jog atlaidus tie tiktai tegauna, kurie grįžo į Dievą širdingai ir daro pakutą, kiek išsigalėdami. Nes atlaidai nepaliuosuoja musų nuo pakutos; bet duodami yra dėl paspyrimo musų silpnybės ir užstojimo, ko mes neišsigalime patįs.

Šventa Bažnyčia duoda atlaidus ir tokius, kuriuos galima atnašauti už dušias čysčiuje kenčiančias. Tai gavus kam tokius atlaidus ir apieravojus juos už dušias čysčiuje kenčiančias, toks apieravojimas toms dušioms esti naudingas, dėlto kad mažina jų bausmę. Nes atnašavimas tokių atlaidų už dušias čysčiuje kenčiančias ženklina, jog katalikas, gavęs pats nuopelnus Viešpaties Jezaus ir jo šventųjų, apieravoja savo dvasišką gėrybę už dušias čysčiuje kenčiančias. Kaip maldos, almužnos ir kiti geri darbai, apieravoti už dušias čysčiuje kenčiančias, padeda joms ir mažina jų bausmę, teip joms padeda ir mažina jų bausmę atlaidai, apieravoti už tąsias dušias.

29. Apie sakramentą paskutinio šventu aliejumi patepimo.

Sakramentas paskutinio patepimo įstatytas Kristaus Viešpaties ligonių pastiprinimui.

Visados žmogus reikalauja Dievo mylistos padėjimo, kad nebutų pagundymų priveiktas ir kad užsilaikytų baimėje Dievo. Bet sergant dar labjaus jam reikia Dievo mylistos padėjimo. Nes ligonies dušią spaudžia skausmai, liudnastis ir pagundymai; per tai ima baisumas, kad ligonis nenusidėtų Dievui. Ligo-

miui einant artyn prie mirties, pagundymai eina smarkyn ir baisyn. Nuo tų suspaudimų iš malonybės ir mielaširdystės Viešpaties Jezaus turime sakramentą paskutinio patepimo ligonims gelbėti.

Per tą sakramentą atsileidžia ir užmirštieji arba neprijaučiamieji nusidėjimai mirtini, kad tiktai ligonis turėtų tikrą gailestį už visus nusidėjimus, kuriais yra užrustinęs Viešpatį Dievą. Norint tai suprasti, reikia gerai pasimąstyti, kas čia žemiaus padėta.

Tą sakramentą reikia priimti esant Dievo mylistoje, ir dėlto pirma reikia spaviedotis ir gauti išrišimą. Bet kad katalikas butų išsispaviedojęs šventvagiškai ir priėmęs švenčiausią Komuniją, ir kad to nežinotų, jog jo spaviednis ir Komunija buvo šventvagiškos, dėlto kad per savo nerupestį nežino ir neišmano, kaip reikia priimti tuos sakramentus, toksai žmogus butų mirtinuose nusidėjimuose neprijaučiamuose. Jeigu vienok potam trokštų priimti sakramentą paskutinio patepimo su tikru tikėjimu, ir iš širdies gailėtųsi už visus nusidejimus, kuriais tik yra užrustinęs Viešpatį Dievą per visą savo gyvenimą, tokiame karte šitas sakramentas paskutinio patepimo sunaikintų visus jo neprijaučiamuosius nusidėjimus. Lygiai kad kas gerai išsispaviedojęs ir prigulinčiai priėmęs švenčiaušią Komuniją, vėl potam papildytų kokį mirtiną nusidėjimą ir tą nusidėjimą užmirštų; vienok potam iš širdies trokštų paskutinio patepimo ir prieš priėmimą šito sakramento nuosirdžiai gailėtųsi už visus nusidėjimus viso gyvenimo, tokiame karte šitas sakramentas sunaikintų užmirštąjį mirtiną nusidėjimą.

Tas sakramentas daro didį palengvinimą ligonies dušiai. Ligotą žmogų nuima liudnastis, nuobodis, nekantrybė. Ligos skausmai įveda jį pyktin prieš kitus, dėjaviman, murmėjiman prieš Viešpatį Dievą. Atsiminus mirtį ima jį baimė. Atsiminus Dievo sudą, darosi jam baisu ir paima jį nusiminimas. Pikta dvasia savo pagundymais traukia jį netikėjiman

ir bedievystėn. Iš to viso esti labai baisus suspaudimas. Bet jeigu su tikėjimu ir tikru gailesčiu už nusidėjimus priima paskutinį patepimą, tai šitas sakramentas nuramina ir palinksmina jam dušią, sužadina viltį ant Dievo mielaširdystės ir pastiprina jam dušią, kad atsispirtų pagundymams. Tas sakramentas duoda ligoniui Dievo mylistą, padedančią jam kantriai iškentėti sopulius ir vargus ir juos atnašauti Viešpačiui Dievui. Katalikas gi, priimdamas savo ligą bemurmėjimo, pasiduoda per tai Dievo valiai ir parodo savo meilę Viešpačiui Dievui; teipogi stiprai tikisi gausiąs dangų.

Jeigu iš ligos bus mirtis, tai sakramentas paskutinio patepimo padeda, kad jo mirtis butų šventa; tai yra, kad ligonis numirtų Dievo mylistoje. Ir dėlto tai sakoma, jog sakramentas paskutinio patepimo padeda gerai numirti.

Bet šitas sakramentas duoda ir kunui sveikatą, jeigu toji sveikata ligoniui padės gauti amžiną išganymą. Niekas negali žinoti, ar ligonies pagijimas padės jo amžinam išganymui, ar jo išganymui klius. Vienas, pagijęs iš ligos, gali potam gyventi dvasiškai ir susirinkti daug nuopelnų amžinam gyvenimui. Kitas gi pagijęs galėtų papildyti nusidėjimus, iš kurių nebeatsikeltų, ir teip liktų prakeiktas. Taigi ligonis su tikėjimu ir tikru gailesčiu už nusidėjimus priėmęs sakramentą paskutinio patepimo tikrai turės naudą savo amžinam išganymui; kuno gi sveikata bus jam sugrąžinta arba ne, pagal to kaip reikalauja jo amžinas išganymas. Dėlto ir sakoma, jog paskutinis patepimas nevisados, bet dažnai grąžina sveikatą.

Tokie tai yra darbai sakramento paskutinio šventu aliejumi patepimo. Žinome tai iš Dievo apreiškimo. Šventas Jokubas Apaštalas, kurs nuo paties Kristaus girdėjo įstatymą šito sakramento mokino sergančius katalikus šitais žodžiais: S e r g a k a s t e r p j u s ų? T e g u l a t v e d a b a ž n y č i o s k u n i g u s, i r t e g u l m e l d ž i a s i a n t j o, p a-

tepdami jį aliejumi vardan Viešpaties. O tikėjimo malda pasveikins ligonį, ir palengvins jam Viešpats; o jei nusidėjimuose butų, bus jam atleisti (Jok. V, 14. 15).

Ką šventi apaštalai tikėjo ir mokino apie sakramentą paskutinio patepimo, teip pat Bažnyčios ganytojai per visas gadynes apie jį tikėdavo ir mokindavo net lig musų gadynei, ir to paties mokins net lig pasaulio pabaigai.

Sakramentas paskutinio patepimo suteikiamas esti vien ligonims ir tai tokioje ligoje, kur yra pavojus mirties; tai yra, tokioje ligoje, iš kurios ligonis gali numirti. Tai kaip tiktai katalikas sunkiai suserga, tegul prašosi šio sakramento. Reikia atsiminti, jog dažnai žmonės apsigauna, besitikėdami pagijimo. Nekartą regisi, jog liga da nepavojinga, tuo tarpu gi ligonis neužilgo miršta. Taigi kaip tiktai išmintingai mąstant galima bijotis, kad iš ligos nebutų mirties, reikia prašyti šito sakramento. Kolei ligonis tebeturi nuomonę, gali pasižadinti savyje tikėjimą, ir viltį Dievuje, ir gailestį už nusidėjimus.

Nereikia laukti merdėjimo valandos, nei atidėti priėmimo šito sakramento net lig tolei, kad jau ligonis nebeturės nuovokos, tai yra, nebesupras, kas su juomi dedasi.

Visgi jei ligonis troško priimti šitą sakramentą, potam gi liko be nuovokos, šitas sakramentas reikia jam suteikti.

Teipogi jei ligonis parodytų ženklą savo gailesčio už nusidėjimus ir potam nebeturėtų nuovokos, reikia jam duoti šitą sakramentą.

Joties dar jeigu kas apsirgtų netikėtai ir tuoj pasiliktų be nuovokos, teip kad nebegalėtų parodyti nei ženklo gailesčio, o vienok galima butų mislyti, jog jisai prašytų šito sakramento, jeigu turėtų nuomonę, tai ir tokiame karte esti duodamas sakramentas paskutinio patepimo.

Neišpuola vienok šito sakramento duoti tokiems žmonėms, kurie miršta aiškiai mirtiname nusidėjime. To sakramento nesuteikiama sveikiems žmonėms, nors jie ir butų tokiame padėjime, kur yra pavojus mirties, arba nors ir turėtų tikrai veikiai mirti. Teip kareiviai eidami kautis prieš neprietelius, nors regimai yra padėjime, kur esti pavojus mirties, vienok negali imti šito sakramento, jeigu yra sveiki. Lygiai kas budamas mirtin apsudytas, jeigu yra sveikas, negali šito sakramento gauti. Nes šitas sakramentas įstatytas Kristaus Viešpaties tiktai ligonims pastiprinti.

Reikia vienok žinoti, jog šis sakramentas duodamas esti žmonėms nukaršėjusiems, tai yra, tokiems, kurie yra labai pasenę ir nujaučia artimą mirtį. Nes toki didžios senatvės karšatis lygi yra mirties ligai.

Neduoda šito sakramento ir kudikiams neatėjusiems į protą.

Jeigu ligonis, priėmęs paskutinį patepimą, pagytų ir paskui vėl apsirgtų, tai naujoje pavojingoje ligoje gali šitą sakramentą vėl gauti. Ir nors kas per savo gyvenimą dažnai butų pavojingos ligos suimtas, kaskart galėtų priimti paskutinį patepimą. Dėlto sakoma, jog šitą sakramentą priimti yra leista kiekvienoje ligoje, iš kurios galima tikėtisi mirties.

Tai kiekvienas katalikas sunkiai susirgęs tegul iš karto priima sakramentą paskutinio šventu aliejumi patepimo. Tegul jo priimti nesibijo, dėlto kad jis nepriartina mirties. Gimdytojai, vaikai ir prieteliai ligonies tegul nelaukdami veda kunigą, kad duotų šitą sakramentą. Labai klysta tokie, kurie kunigą veda neveikiai, nenorėdami liudninti arba gąsdinti ligonies. Teip laukdami ligoniui nieko nepadeda ir dar jį palieka baimėje negeros mirties. Priešingai gi veikiai priimdamas sakramentą paskutinio patepimo ligonis gauna palengvinimą ir palinksminimą, dažnai gi ir kuno pagydymą; o jei reikia mirti, tai mirtis esti laiminga Dievo mylistoje. Tai kas neužmena li-

goniui priėmimo šito sakramento, tas nedaro mielaširdystės su ligonim, bet juoties esti negeras kaip dėl jo dušios, teip ir dėl kuno.

Ligonis norėdamas gauti šito sakramento vaisius turi stiprai tikėti visa, ką tiktai tikėti paduoda šventa Rymo-Katalikų Bažnyčia iš Dievo apreiškimo. Tegul tiki, jog šis sakramentas duoda Dievo mylistą dėlei laimingos mirties, ir jog jam gali grąžinti kuno sveikatą, jei ji jam išeis ant išganymo. Tegul turi viltį, jog tai gaus per sakramentą paskutinio patepimo. Tegul nuoširdžiai gailisi už visus nusidėjimus viso savo gyvenimo dėl meilės Dievo, ir stiprai prisiketina daugiaus nebenusidėti Dievui, ir apieravoja savo ligą kaipo pakutą už nusidėjimus. Savo mirtį ir sveikatą tegul Dievui duoda ant valios; tai yra, tegul prisiima mirtį nekaipo priverstas, bet pasiduodamas Viešpaties Dievo valiai. Tegul meldžiasi Viešpačiui Dievui, kad gautų jo mylistą, kurią duoda šis sakramentas.

Kas nori gerai mirti, tas rupinasi, kiek išsigalėdamas, pataisyti visa, ką tik blogo padarė. Jeigu tai ligonis butų su kuomi supykęs, tegul su juomi susitaikina iš tikros širdies. Tegul atlygina, kiek išsigalėdamas, skriaudas, padarytas kitiems ant turto; grąžina šlovę, nuplėštą kitiems žmonėms. Jeigu ką yra sakęs prieš šventą religiją, tegul išreiškia negerumą ir netikrumą tokio žodžio. Jeigu davė negerą pavyzdį savo nusidėjimais, tegul parodo gailestį už papiktinimą savo artimo. Ant galo jeigu ligonis turi kokį turtą, tegul viską teip parėdo, kad po jo mirčiai nebutų priežasties kokiam nesutikimui ir vaidui.

Pagal Kristaus Viešpaties parėdymo vyskupai ir kunigai turi galybę suteikti sakramentą paskutinio patepimo.

Suteikimas šito sakramento išsipildo tepant švęsta alyva ir sakant žodžius. Per šitą šventą patepimą † ir maloningiausią savo mielaširdystę tegul tau Viešpats atlei-

džia, ką tiktai nusidėjai per regėjimą, arba per girdėjimą, arba per pauostymą, arba per paragavimą ir kalbą, arba per prisilytėjimą, arba per vaikščiojimą, ir strėnų pamėgimą. Amen.

Tas tepimas' ir tie žodžiai daroma keliatą kartų. Nes tepa akis, ausis, uosles, lupas, delnus ir letenas ligonies, ir prie kiekvieno patepimo ištaria tuos pačius žodžius. Paskutinis tiktai žodis esti kitoniškas tepant kiekvieną kuno dalį. Teip, tepant akis, paskutinis žodis esti ką tiktai nusidėjai per girdėjimą; tepant uosles sakoma: per pauostymą, tepant lupas, sakoma: per paragavimą ir kalbą; tepant delnus, sakoma: prisilytėjimą; tepant letenas, sakoma: per vaikščiojimą ir strėnų pamėgimą. Ir po kiekvienam patepimui prideda ant galo žodį: Amen.

Yra dar vienas strėnų patepimas, kurio niekados nedaro ant sergančių moterų, kartais gi nedaro nei ant sergančių vyrų.

Alyvą paskutiniam patepimui pašvenčia vyskupas Didžiajame Ketverge, kaip jau augščiaus pasakyta.

Patepimas su šventaja alyva ženklina, jog šis sakramentas gydo dušios ligas ir daro palengvinimą ligonies dušiai. Nes alyva gydo žaizdas ir maldo žaizdų sopulius. Todėl ir tas patepimas ženklina, jog atsileidžia nusidėjimai, kurie yra dušios liga; ženklina dar, jog ligonis per šitą sakramentą gauna apmaldymą liudnasties, nuobodžio, baimės ir lieka dvasiškai palinksmintas. Kunas alyva pateptas pasistiprina. Todėl šis patepimas švęsta alyva ženklina dar, jog tas sakramentas duoda ligoniui pajiegas velnio pagundymams pergalėti.

Visi tepimai šiame sakramente daroma kryžiavai †; reiškia gi tai, jog Dievo mylista, kurią gauname per paskutinį patepimą, yra mums užpelnyta kančia ir mirtimi Viešpaties Jezaus, iškentėta ant kryžiaus.

Vyskupas arba kunigas, suteikdamas sakramentą paskutinio patepimo apsivilkęs esti bažnytiniais apdarais rausvai-melsvo žiedo (varsos). Tas liudnas žiedas ženklina liudną nusidėjėlio stovį; ženklina dar, jog nusidėjėlis gailėdamos už kaltybes meldžiasi mielaširdystės ir atleidimo.

Kunigas, įeidamas ligonies grįčion, sako žodžius velijančius ramybės tiems liudniems namams ir visiems žmonėms tenai gyvenantiems. Potam apšlakšto su šventu vandenimi ligonį, grįčią ir žmones, tenai esančius; teip gi primena, jog reikia apkuopti savo dušią nuo nusidėjimų.

Toliaus kalba kunigas maldas, prašydamas Viešpatį Dievą ligoniui reikalingų mylistų.

Potam už ligonį kalbama esti visuotinė spaviednis. Kunigas kalba dar dvi trumpi maldi, toki pat kaip prieš išrišimą iš nusidėjimų, kuriose meldžia Viešpatį Dievą atleidimo ligoniui nusidėjimų ir nuvedimo jo amžinan gyveniman. Antrąją maldą kalbėdamas žegnoja ligonį švento kryžiaus ženklu †.

Potam gi žegnoja tris sykius, varydamas velnio galybę nuo ligonies. Šaukiasi dar į šventuosius Aniolus, Arkaniolus, Patriarkus, Pranašus, Apaštalus, Kankintinius, Išpažintojus, Panas ir visus Šventuosius, prašydamas jų užtarimo už ligonį pas Dievą.

Ant galo suteikia sakramentą paskutinio patepimo teip, kaip augščiaus pasakyta; tai yra, tepa šventu aliejumi akis ligoniui, sakydamas žodžius: Per šitą šventą patepimą † ir maloningiausią savo mielaširdystę tegul tau Viešpats Dievas atleidžia, ką tiktai nusidėjai per regėjimą. Amen. Potam tepa ausis, uosles ir kitas kuno dalis, mainydamas paskutinius žodžius, kaip augščiaus pasakyta.

Teip baigiasi suteikimas to sakramento.

Pateptasias kuno dalis tuoj nušluosto su bovelna arba kitu kokiu daiktu, ir tą daiktą sudegina, kad šventa alyva nebutų paniekinta.

Potam kunigas kalba dar tris maldas už ligonį, sakydamas terp kitų šituos žodžius: Pagydyk,—musų Atpirkėjau, šventosios Dvasios mylista silpnybes šito ligonies, pasveikink jo žaizdas, atleisk nusidėjimus, atitolink nuo jo visus dušios ir kuno sopulius ir pilną sveikatą viduje ir iš viršaus mielaširdingai sugrąžink... Šventasis Viešpatie, visagalįs Tėve, amžinasis Dieve... prikelk tavo dešine savo tarną, pastiprink jį pajiega, sergėk galybe ir sveikata apdovanotą; grąžink tavo šventai Bažnyčiai.

Žmonės, kurie esti suteikiant šitą sakramentą, tegul atsiklaupę meldžiasi už ligonį.

Kunigui išėjus namiškiai ir prieteliai tegul šelpia ligonį padidindami jo dvasišką gėrybę. Tegul gi prie jam pastato kryželį, idant į jį veizdėtų ir teip stiprintųsi viltimi, jog gaus dangų, užpelnytą jam mirtimi Viešpaties Jezaus. Žvilgterėjimas į kryžių primena ligoniui sopulius Kristaus Viešpaties, taigi padeda jam kantriai kentėti ligą ir ją atnašauti kaipo pakutą už nusidėjimus.

Reikia pastatyti prie ligoniui švęstą vandenį, idant juomi kartais šlakštytųsi, gailėdamos už nusidėjimus. Nes kas gailėdamos už nusidėjimus šlakštos švęstu vandenimi, tasai gauna mažųjų nusidėjimų atleidimą.

Reikia dar su ligonimi apsieiti maloniausiai. Nes reikia mums būti mielaširdingiems. Ligonis gi reikalauja mielaširdystės, dėlto kad labai yra pavargęs. Negana to, ligonis yra jautresnis ir opesnis nekaip sveikas žmogus. Dėlto dar su ligonimi reikia apsieiti labai atsargiai, kad jo nepavarginti. Nereikia sakyti ligoniui nei jokių nelinksmų žinių. Reikia jam įtikti, kad jo neužrustinti. Reikia sergėtis viso to, kas jį gali įvesti į kokį nusidėjimą. Nes jeigu žmogui reikia sergėties nusidėjimo visados, tai dar labjaus tokiam, kuriam artinasi mirtis.

Šnekėtis reikia su ligonimi apie daiktus gerus jo išganymui, linksminančius jo dušią. Kalbantis gi su

juomi apie žemiškus daiktus, nereikia jam duoti priežasties apšnekėjimo, nei neteisingo kaltinimo.

Ligoniui esant arti mirties, reikia maloniai priminti, idant melstųsi, idant gailėtųsi už nusidėjimus ir atsiduotų Dievui.

30. Apie sakramentą kunigystės.

Pasakyta buvo augščiaus, jog Kristus Viešpats padėjo, idant lig pasaulio pabaigai butų vyskupai, kunigai ir dijakonai. Todėl gi Viešpats Jezus įstatė sakramentą kunigystės, tai yra pašventimą ištikimųjų žmonių dijakonais, kunigais ir vyskupais. Per tą pašventimą gauna žmonės galybę pildyti šventas pareigas.

Kas tat esti pašvęstas dijakonu, tas turi galybęsu šventomis apeigomis krikštyti, apsakinėti krikščionišką mokslą, tarnauti vyskupui ir kunigui prie altoriaus ir gavęs leidimą dalyti katalikams Kuną ir Kraują Viešpaties. Bet neturi galybės laikyti šventas mišias; ir atskyrus šventą krikštą nei jokio kito sakramento pildyti neturi galybės. Dijakonai tat tai ne kunigai; jie tiktai šelpėjai ir tarnai vyskupų ir kunigų.

Kas gi yra pašvęstas kunigu, tas turi galybę laikyti švenčiausią apierą Kuno ir Kraujo Viešpaties; turi galybę atleisti nusidėjimus per sakramentą pakutos; turi galybę suteikti sakramentą paskutinio šventu aliejumi patepimo; turi galybę laiminti moterystę ir su šventomis apeigomis krikštyti; ir dar turi galybę duoti sakramentą patvirtinimo tikėjimo, jeigu tam yra gavęs leidimą Bažnyčios vyresnybių. Dar prie kunigų pareigų priguli mokymas švento tikėjimo ir krikščioniško gyvenimo, privedžiojimas katalikų į dievobaimingą gyvenimą, tai yra, geras parodymas, kas tai yra tikras maldingumas ir į jį paraginimai; sergėjimas jų nuo suvedžiojimo žmonių bedievių ir nuo

piktos dvasios apgavimų. Kunigų dar [yra pareiga kai-kurie laiminimai ar tai pakeleivių, ar įeinančių moterystės stonan ir kiti; teipogi pašventimai kai-kurių daiktų, kaip vandens, javų ir kitų.

Ant galo kas esti pašvęstas vyskupu, tasai tampa įpėdiniu Apaštalų, gauna galybę suteikti sakramentus tokią, kokios kunigai niekados neturėjo ir niekados negali turėti. Nes kunigui priimant pašventimą neesti duodama galybė suteikti kitiems kunigystės sakramentą. Toji galybė duodama esti tiktai švenčiant vyskupą. Teip gi kiekvienas tasai, kurs yra pašvęstas vyskupu, turi galybę švęsti kitus ir dijakonais, ir kunigais, ir vyskupais.

Toji vyskupo valdžia duota yra paties Kristaus Viešpaties. Patsai Kristus Viešpats davė tą valdžią Apaštalams; davė jiems galybę pašvęsti kitus vyskupais; per savo visagalybę parėdė, idant tuomi pašventimu butų duota toki vyskupiška valdžia, kokią jis pats davė Apaštalams. Teip perėjo vyskupų valdžia musų gadynėn ir teip užsilaikys net lig pasaulio pabaigai, tai yra, nepertrauktomis eilėmis wyskupų, stojančių kits po kitam. Nes niekas netampa vyskupu kitaip, kaip tiktai per sakramentą kunigystės, gautą nuo tikro vyskupo. Kaip gi tiktai kas tampa vyskupu, turi jau valdžią švęsti kitus ne tiktai dijakonais ir kunigais, bet ir vyskupais.

Vyskupystė yra tai yrišiausis kunigystės laipsnis. Viršesnio šventimo už vyskupystę nebėra. Nors šventasis Tėvas Popežius yra visų vyskupų galva, vienok nėra šventimo popežystės. Jeigu Popežiumi aprenka tokį, kurs jau yra vyskupu, tai jau jisai nebegauna kunigystės sakramento; ir dėlto kartais Popežių vadiname vyriausiuoju Vyskupu.

Valdžia vyskupo, kunigo ir dijakono yra ne pavelijime, bet sakramente kunigystės.

Šioje gadynėje karaliai išrenka kokį kunigą, kad butų vyskupu. Tasai kunigas per tokį išrinkimą dar netampa vyskupu nei neturi vyskupo valdžios. Tasai

išrinkimas esti siunčiamas Popežiui, kad patvirtintų. Popežiui išrinkimą patvirtinus, tas patvirtinimas ženklina, jog Popežius išrinktam kunigui duoda tiesą tapti vyskupu. Bet tasai kunigas ir gavęs tiesą neturi dar vyskupo valdžios. Nes tą valdžią duoda pats Viešpats Dievas per kunigystės sakramentą. Ir tasai kunigas tada tiktai tegaus vyskupo valdžią, kad jį pašvęs vyskupu koksai tikras vyskupas.

Tą pat reikia žinoti ir apie kunigus. Nors kurs žmogus butų mokyčiausis, švenčiausis, ir verčiausis kunigystės, visgi negali jam niekas suteikti kunigiškos valdžios per jokį tiesos davimą. Tada jis taps kunigu, kad bus kunigu pašvęstas tikro vyskupo.

Lygiai per paveldjimą negalima padaryti žmogaus ir dijakonu; negalima jam tos valdžios duoti nei žodžiu, nei raštu, nei per jokią apeigą, tiktai per pašventimą nuo tikro vyskupo.

Nors šventajame Rašte ne viskas pasakyta, ką apreiškė Kristus Viešpats, vienok aiškiai paminėta vyskupai, ir kunigai, ir dijakonai. Nes parašyta "Apaštalų darbuose," jog šventas Povilas Apaštalas mokino vyskupus šitais žodžiais: D a b o k i t e p a t į s s a v e ir v i s ą b u r į, k u r i a m e š v e n t o j i D v a s i a p a s t a t ė j u s V y s k u p a i s D i e v o B a ž n y č i a i v a l d y t i (Ap. d. XX, 28). Yra dar šventajame Rašte paminėta aiškiai kunigai, kuriuos po įvairias vietas stato vyskupai pagal reikalo. Ir gromatoje švento Povilo Apaštalo, rašytoje šventam Titui, buvusiam vyskupu ant salos, vadinamos Kreta, yra šitie žodžiai: D ė l t o p a l i k a u t a v e K r e t o j e, i d a n t į s t a t y t u m e i k u n i g u s p o m i e s t u s (Tit. I, 5). Apie dijakonus parašyta Apaštalų darbuose. Ir šventas Povilas Apaštalas gromatoje, rašytoje šventam Timotiejui vyskupui, aiškiai sako, jog dijakonai yra dvasiškais tarnais; nes sako šituos žodžius: D i j a k o n a i... t e g u l b u s p i r m a i š t i r t i; ir t e i p t e g u l t a r n a u j a n e t u r ė d a m i n e i j o k i o s k a l t y b ė s (1. Tim. III.8. 10).

Pašventimas vyskupo, kunigo ir dijakono visados pildydavos, dedant rankas ant galvos ir kalbant maldą. Dėlto ir šventas Povilas Apaštalas pašventė šventą Timotiejų vyskupą, uždėdamas rankas. Išreiškė tai šv. Povilas dviejose gromatose, rašytose tam pačiam šv. Timotiejui. Nes tose gromatose šiteip jam sako: Nenorėk apleisti malonės, kuri yra tavyje, kuri yra tau duota... su uždėjimu rankų kunigystės.—Persergiu tave, idant atnaujintumei Dievo malonę, kuri yra tavyje per uždėjimą mano rankų (1. Tim. IV, 14; 2. Tim. I, 6).

Šv. Povilas Apaštalas dar persergėjo šventą Timotiejų vyskupą, idant neduotų sakramento kunigystės, kolei nepažins gerai, ar tas, kurį nori švęsti, yra vertas kunigystės. Nes jeigu pašvęstų ką nevertą, tai kaltas butų už nusidėjimus papildytus to nevertai pašvęstojo. Išreiškė tai šv. Apaštalas šitais žodžiais: Neuždėk nei ant vieno veikiai rankų, neigi buk dalininku svetimų nusidėjimų (1. Tim. V, 22).

Ką šv. Apaštalai gavo girdėti nuo paties Kristaus Viešpaties, ko juos išmokino šventoji Dvasia, tąpat jie padavė pirmiesiems savo įpėdiniams. Pirmieji gi jų įpėdiniai mokydavo, jog katalikai ne kitaip gali tapti dijakonais, arba kunigais, arba vyskupais, kaip tik priimdami sakramentą kunigystės, ir jog duoti tą sakramentą teturi vieni tiktai vyskupai. Lig musų gadynei užsilaikė gromata šv. Klemenso Popežiaus, buvusio mokytinio šv. Petro Apaštalo, ir gromata šv. Ignaco, Antijokijos vyskupo, buvusio mokytiniu šv. Jono Apaštalo; užsilaikė dar surinkimas parėdymų pradžios katalikų Bažnyčios, vadinamas Apaštalų Kanonais. Tie paminėtieji raštai parodo, jog vyskupai, ir kunigai, ir dijakonai yra iš Dievo įstatymo, ir jog jų pašventimas esti per rankų uždėjimą.

Dėlto ir paskui per amžius to paties mokindavo

visur ir visados visi Bažnyčios ganytojai. Tą pat išreikšdavo jie ant šv. Bažnyčios Susirinkimų. Todėl ant visuotinio Susirinkimo, buvusio Tridento mieste, vyskupai draug su Popežiumi, kaipo Bažnyčios Galva, išreiškė apie sakramentą kunigystės tą patį tikėjimą. Nes išreiškė, jog vyskupai, kunigai ir dijakonai yra Dievo įstatyti, jog vien tiktai vyskupai teturi galybę švęsti kitus teip dijakonais, kaip ir kunigais ir vyskupais; ir jog tasai pašventimas yra sakramentu Kristaus Viešpaties įstatytu.

Taigi vyskupas švęsdamas dijakoną po įvairioms maldoms deda jam ant galvos ranką ir sako šituos žodžius: Imk šventąją Dvasią pasistiprinimui ir atsispyrimui velniui ir jo pagundymams, vardan Viešpaties. Aprėda dar jį vyskupas Bažnyčios apdarais, paskirtais dijakonams. Duoda jam ir kningą šv. Evangelijos ir sako šituos žodžius: Imk galybę skaityti Evangeliją Dievo Bažnyčioje teip už gyvus, kaip ir už numirusius, vardan Viešpaties.

Vyskupas švęsdamas kunigą apsako jam, kokios priedermės jam prisakyta; potam abi ranki deda jam ant galvos. Potam kalba maldą, kurioje yra šitokie žodžiai: Išklausyk mus, meldžiame, Viešpatie musų Dieve, ir išpilk ant šito tavo tarno palaiminimą šventosios Dvasios ir galybę kunigiškos mylistos. Aprėdo dar jį vyskupas Bažnyčios apdarais, paskirtais kunigams. Tepa dar jam rankas šventu aliejumi. Duoda jam kieliką su vynu ir vandenimi, ir pateną, ant kurios padėta duona arba ostija, ir sako šituos žodžius: Imk galybę apieravoti apierą Dievui ir laikyti mišias teip už gyvus, kaip ir už numirusius, vardan Viešpaties. Dedasi tai viduryje šv. misių. Prie šv. mišių galui — po komunijai — vyskupas vėl abi ranki deda ant galvos ir sako šituos žodžius: Imk šventąją Dvasią, kuriems nusidėjimus atleisi, yra jiems atleisti; kuriems gi užturėsi, yra jiems užturėti.

Ant galo vyskupas švęsdamas vyskupą, išpildęs pirma įvairias apeigas, deda jam ant pečių kningą

šventos Evangelijos. Potam deda jam ant galvos abi ranki ir sako šituos žodžius: Imk šventąją Dvasią. Tąpat daro kiti vyskupai prie jam stovėdami. Te-pa-dar vyskupas jam galvą ir rankas šventu kryžmu. Duoda jam ir pastoralą, tai yra, ganytojo lazdą; tai ženklina, jog jisai pastatytas dvasišku ganytoju valdyti katalikus, kurie per prilyginimą vadinasi dvasiškomis avimis. Duoda jam ir kitus ženklus vyskupiškų pareigų.

Reikia žinoti, jog niekas negali buti pašvęstas vyskupu dar nebudamas kunigu; ir kunigu tas tegali buti pašvęstas, kurs jau yra dijakonu.

Bet norint gauti dijakono pašventimą, reikia pirma gauti visus kitus žemesniuosius šventimus. Nes šv. Bažnyčia padėjo dar penkis žemesnius šventimus.

Pasidauginus skaičiui katalikų ir skaitliui bažnyčių, dijakonams vargu buvo išsigalėti visiems žemesniems bažnyčios tarnavimams. Todėl tada šv. Bažnyčia įstatė subdijakonus, arba patarnius, kurių darbas buvo šelpimas ir tarnavimas dijakonams per šventas mišias. Prie jų dvasiškų pareigu priguli dar, laikant šv. mišias, giedoti vietas, išimtas iš šv. Rašto, vadinamas Epistola. Ir dėlto laikant iškilmingai šv. mišias, dijakonas ir subdijakonas tarnauja vyskupui arba kunigui.

Tasai subdijakono laipsnis (šventimas) vadinasi šventu laipsniu, lygiai kaip šventimai dijakonų ir kunigų. Kiti gi keturi laipsniai (šventimai). Bažnyčios įstatyti, vadinasi mažesniais šventimais. Tie gi keturi mažesnieji šventimai yra šitie: akolitų, egzorcistų, lektorių ir ostijarijų.

Akolitas (žvaknešis) ženklina tiek, kiek nešėjas žvakės. Jo pareiga yra uždegimas žvakių ant altoriaus, nešiojimas žvakių prie iškilmingų pamaldų, padavimas prie altoriaus vyno ir vandens, nešiojimas smilkinyčios ir pildymas kitų dvasiškų tarnavimų.

Egzorcistas ženklina tiek, kiek užkeikėjas. Jo pareiga yra užkeikimas piktos dvasios ir priruošimas viso, ko reikia vandeniui švęsti.

Lektorius ženklina tiek, kiek skaitytojas. Jo pareiga yra skaitymas dėl katalikų naudos tulų daiktų išimtų iš šv. Rašto ir Bažnyčios Tėvų raštų, ir dar mokymas katekizmo.

Ostiarijus ženklina tiek, kiek durų varstytojas (durininkas). Jo pareiga yra atidarymas ir uždarymas bažnyčios, skambinimas ant pamaldų; prižiurėjimas, kad bažnyčioje butų padoru, kad nebutų jokio papiktinimo, nei juokų, nei šnekų, nei vaikštinėjimo, nei įvedimo šunų, arba kitų galvijų. Jis turi prižiurėti, kad prieš didįjį altorių už krotų neįeitų svietiški žmonės, ypač moteris; dėlto kad tenai vieta vien tik dvasiško pašaukimo ypatoms. Dar jam reikia žiurėti, kad bažnyčia ir visi jos papuošimai ir apdarai butų užlaikyta švariai, padoriai ir gražiai.

Dar prieš mažesniuosius pašventimus pildosi apeiga, vadinama tonsura arba pakirpimas. Yra tai apeiga, per kurią svietiškas žmogus įeina dvasiškan luoman. Vyskupas jam nukerpa žiupsnelį plaukų; tai ženklina, jog tasai žmogus atsižada to, kas nepridera dvasiškoms ypatoms, jog nenori krautis turtų, nei ieškoti šlovės, nei išsiaugštinimo. Apvelka jį vyskupas baltos drobės rubu, vadinamu komža; tasai gi rubas primena jam, jog reikia užlaikyti dušios nekaltybę.

Taigi reikia pirma buti priimtam dvasiškan luoman per šventą apeigą, vadinamą tonsura. Paskui toksai gauna keturis mažesniuosius šventimus, tai yra 1) ostiarijaus, 2) lektoriaus, 3) egzorcisto ir 4) akolito; ir prie kiekvienam šventimui paduoda jam vyskupas tuos daiktus, kurie ženklina pareigą kiekvieno šventimo. Kas yra gavęs keturis mažesniuosius šventimus, tasai jau gali gauti šventuosius šventimus, tai yra, pirmą šventimą subdijakono, prie kuriam jam duoda daiktus, ženklinančius subdijakono pa-

reigą; paskui gali toksai gauti dijakono šventimą; paskui kunigo šventiną. Kunigas gi gali buti pašvęstas vyskupu.

Reikia žinoti, jog mažesnieji šventimai ir šventimai subdijakono ir dijakono paskirta tarnauti vyskupams ir kunigams. Vyskupai tat ir kunigai išpildo visa, kas Kristaus Viešpaties įstatyta dėl musų išganymo.

Sakramentas tat kunigystės daro žmones vyskupais, kunigais ir dvasiškais tarnais, šelpėjais vyskupų ir kunigų. Yra tai pirmasis darbas šito sakramento.

Tas sakramentas duoda ir Dievo mylistą, padedančią vyskupams, kunigams ir dvasiškiems tarnams gerai išpildyti savo valdžios pareigas, tai yra mokyti vien tiktai Dievo tiesos, šventai suteikti šventus sakramentus, valdyti katalikus pagal Kristaus Viešpaties mokslo ir patiems buti maldingiems.

Sakramentas kunigystės, kaip jau augščiaus pasakyta, deda žmogaus dušion žymę, arba neišdildomą ženklą, pasiliksiantį ant dušios amžinai. Todėl šitą sakramentą vieną tiktai kartą teduodama gyvenime. Nes nors yra keliatas kunigystės šventimų, bet tie visi šventimai priguli vienam sakramentui. Todėl nevalia niekados imti tą patį šventimą du sykiu.

Sakramentui kunigystės dauginant pašvenčiaučią mylistą, švenčiamasis turi jau buti Dievo mylistoje. Dėlto prieš pašventimą eina prie pakutos sakramento.

Bet kas gi gali eiti dvasiškan luoman? Tasai, kurį šaukia pats Viešpats Dievas. Dievas gi šaukia ne kokiu stebuklingu balsu, bet duodamas žmogui pažinti ir suprasti, jog nori jį turėti dvasiškame luome. Įvairios esti žymės tosios Dievo valios ir ne visados esti aiškios, ne visados tikros. Dėlto ir reikia šitame daikte nemažo pasimislijimo ir širdies tikrumo.

Jeigu kas norėtų įeiti dvasiškan luoman dėlto, kad dvasiškoms įpatoms duoda pagarbą kiti žmonės,

toki valia nebutų nuo Viešpaties Dievo. Toksai žmogus nori garbės, tai gi jo valia imasi iš puikybės.

Jeigu kas norėtų įeiti dvasiškan luoman dėlto, kad turėtų iš ko gerai gyventi, toki valia nebutų nuo Viešpaties Dievo. Tokį žmogų šaukia žemiška gėrybė.

Jeigu kas norėtų įeiti dvasiškan luoman, mislydamas sau, jog tame luome nereikia vargti; toki valia nebutų nuo Dievo. Toki valia imasi iš tinginio.

Lygiai ne Dievo butų valia, norint kam įeiti dvasiškan luoman, kad išsisuktų iš kariumenės, arba kad turėtų iš ko sušelpti savo gimines, arba negaunant kitos geros tarnystės ar vietos, arba neišsigalint kitaip gyventi iš savo uždarbio.

Visi tokie atžvilgiai nerodo šaukimo Dievo.

Bet jeigu kas trokšta įeiti dvasiškan luoman, norėdamas ir patsai dvasiškai gyventi ir artimams padėti užsipelnyti amžiną išganymą, trokšdamas pamaldomis garbinti Dievą, pildyti bažnyčioje dvasiškus tarnavimus, apsakinėti žmonėms Dievo apreikštasias tiesas, vesti juos į Dievo meilę ir dangaus nuopelnus, šventai pildyti šventus sakramentus, tokie troškimai ženklina, jog jį pats Dievas šaukia dvasiškan luoman. Bet dar reikia, kad toksai žmogus turėtų gerą galvą ir širdį, ir kad įsigytų mokslus, reikalingus šitam luomui.

Norint gerai ištirti, ar Viešpats Dievas šaukia dvasiškan luoman, reikia pirma gerai pažinti pareigas; žiurėti atsidėjus, ar išsigalės gerai jas išpildyti. Reikia pirma gyventi dvasiškai. Reikia melsti Viešpatį Dievą proto apšvietimo ir parodymo, jog nori, idant žmogus įeitų šitan luoman; ir to prašant pasnįkauti, daryti mielaširdystės darbus, spaviedotis ir priimti šventą Komuniją. Reikia dar klaustis mokytų ir maldingų kunigų patarties.

Labai daug gero išeina katalikams, turint dvasiškas įpatas dievobaimingas. Dėlto visiems reikia melstis Viešpačiui Dievui, kad suteiktų savo Bažnyčiai

gerus vyskupus, kunigus ir kitus dvašiškus tarnautojus.

31. Apie sakramentą moterystės.

Moterystė yra tai susidraugavimas vieno vyro ir vienos moteriškės, neperskirtinas net lig mirčiai.

Pats Viešpats Dievas įstatė moterystę žmonių giminei praplatinti. Įstatė Viešpats Dievas moterystę pradžioje pasaulės, tai yra, žemiškame rojuje. Nes iš šonkaulio pirmojo žmogaus Adomo sutvėrė pirmąją moteriškę, Jievą, ir davė ją Adomui už moterį.

Žinome tai iš Dievo apreiškimo, užsilaikiusio per padavimą, arba tradiciją, nuo Adomo ir Jievos net lig šv. Maižiešiui. Maižiešius gi iš Dievo apreiškimo parašė pirmąsias kningas šv. Rašto; pačioje gi pirmojoje kningoje parašyta, jog Viešpats Dieves, sutvėręs Adomą, tarė šiteip: Padarykime jam pašalpą, panašią jam. — Ir pastatė Viešpats iš šonkaulio, kurį išėmė iš Adomo, moteriškę ir atvedė ją pas Adomą. Ir tarė Adomas: tai dabar kaulas iš mano kaulo ir kunas iš mano kuno; šitą vadins vyrė, dėlto kad iš vyro imta yra. Dėlto paliks žmogus savo tėvą ir motiną ir prisivienys prie savo moters, ir bus du viename kune. Ir laimino jiems Dievas, ir tarė: „Augkite ir dauginkitės, ir pripildykite žemę“. Tie žodžiai parodo, jog Viešpats Dievas įstatė, idant moterystėje tiktai dvi ipati tebutų, tiktai vienas vyras ir tiktai viena moteriškė; idant tie abidvi ipati butų kita kitai pašalpa; idant niekados negalėtų išsiskirti, teip kaip negali išsiskirti vienas kunas; ir jog tas stovis Viešpaties Dievo įstatyta žmonių giminės praplatinimui.

Tai jeigu moterystė yra sudaryta pagal Dievo įstatymo, ir jeigu pagal to įstatymo esti moterystėje sugyvenimas, tokią moterystę laimina Viešpats Dievas. Iš tokios moterystės imasi laimė po šeimynas ir bendrasis gerumas visai žmonių draugijai.

Kristus Viešpats tą pirmykštį įstatymą moterystės aikšiai patvirtino. Nes žydų paklaustas, ar išpuola žmogui apleisti savo moterį dėl kokios nors priežasties, atsakydamas Išganytojas, primine jiems tuos žodžius, kurie yra šv. Rašte apie moterystę ir tarė šiteip: Todėl apleis žmogus tėvą ir motiną ir glausis prie savo moters, ir bus du viename kune. Ir teip yra jau ne du, bet vienas kunas. Ka tat Dievas sujungė, žmogus teneskiria (Mat. XIX. 5. 6).

Turime tat aiškų Dievo apreiškimą, jog moterystė yra tai susidrauginimas dviejų tiktai ipatų, tai yra, vieno tiktai vyro ir vienos tiktai moteriškės; ir jog moterystė yra neperskirtina net lig mirčiai vyro arba moters. Pakol abu gyvu, nevalia jiems skirtis ir eiti naujon draugystėn moterystės su kitomis ipatomis. Aiškiai tai pasakė Kristus Viešpats, šitais žodžiais: Kiekvienas gi apleidžiąs savo moterį ir kitą vedąs svetimoteriauja, ir kas vyro apleistą veda, svetimoteriauja (Luk. XVI, 18).

Teipgi pagal įstatymo Kristaus Viešpaties niekados nevalia įeiti moterystės draugystėn vyrui, kurio moteris tebėra gyva; nei moterei, kurios vyras tebėra gyvas, nevalia tekėti už ko kito.

Jei vyras papildytų svetimoterystę, tai moteris galėtų jį apleisti, visgi negalėtų tekėti už kito, iki tebėra gyvas jos nukaltęs vyras. Lygiai ir vyras gali pamesti moterį, jeigu ji butų papildžiusi svetimoterystę, bet negalėtų vesti už moterį kitos ipatos, pakol tebėra gyva jo nukaltusi moteris.

Kietas tat ir sunkus yra moterystės raištis. Reikia žmonėms, esantiems moterystėje Dievo mylistos, kad galėtų gyventi dvasiškai. Taigi ir Viešpats Jezus per savo begalinę malonybę, įstatė moterystės sakramentą. Tas sakramentas duoda vyrui ir moterei Dievo mylistą, padedančią jiemdviem gyventi dievobaimingai, auklėti vaikus krikščioniškai, tai yra, mokyti juos Dievo baimės ir švento gyvenimo.

Niekas negali buti priverstas įeiti moterystėn. Kas nori įeiti tan stonan, tegul įeina patsai iš geros valios. Dėlto ir kiekvienas, įeidamas moterystėn, turi išreikšti savo norą ir prisižadėti pildyti to stono pareigas net lig mirčiai. Norėjo tat Viešpats Jezus, kad prisižadėdami kits kitam moterystės ištikimybę vyras ir moteris gautų Dievo mylistą. Taigi įstatė moterystės sakramentą.

Kristui Viešpačiui įstačius moterystės sakramentą, šventi Apaštalai mokindavo, jog Kristaus Bažnyčioje yra ne tiktai kaipo draugystė ir Dievo įstatytas tonas moterystės, bet dar ir moterystės sakramentas, duodąs vyrui ir moterei Dievo mylistą. Šv. Povilas Apaštalas šitą tiesą ištarė tokiais žodžiais: Dėlto apleis žmogus savo tėvą ir motiną, ir glausis prie savo moters, ir bus du viename kune. Tas sakramentas yra didis, o aš sakau Kristuje ir Bažnyčioje (Eph. V, 31. 32).

Šventi Apaštalai padavė savo įpėdiniams apie moterystės sakramentą tą patį tikėjimą ir mokslą, kurį buvo gavę nuo Kristaus Viešpaties. Ir dėlto visados Bažnyčios ganytojai tikėdavo ir mokindavo, jog katalikams einant moterystėn darosi sakramentas, Kristaus Viešpaties įstatytas. Ir ant visuotinio Tridentiškio Susirinkimo vyskupai draug su Popežiumi, kaipo Bažnyčios Galva, išpasakė tą pačią tiesą ir išreiškė, jog apie moterystės sakramentą tas pats tikėjimas ir mokslas buvęs visados šv. Bažnyčioje. Nes ištarė šituos žodžius: Šventieji musų Tėvai, Bažnyčios Susirinkimai ir visos Bažnyčios padavimas visados mokindavo, jog moterystė yra paskaityta terp sakramentų Naujojo Įstatymo. Todėl tas pats Tridentiškis Susirinkimas ištarė šitokius žodžius: Jei kas sakytų, jog moterystė nėsanti — vienų iš septynių sakramentų Evangėlijos Sandaro, Kristaus Viešpaties įstatytu—tegul bus prakeiktas.

Vien vyskupai ir kunigai telaimina moterystės ryšį. Tridentiškis visos Bažnyčios Susirinkimas aiš-

kiai pasakė, jog toji galybė tėsanti vieniems vyskupams ir kunigams; ir jie turi sakyti šituos žodžius: Aš jus suvieniju moterystėn vardan Tėvo, ir Sunaus, ir Dvasios šventos; arba sakyti kitus žodžius, kokie kur yra įvesti iš parėdymo Bažnyčios vyresnybės. Ir dėlto vyriškiui ir moteriškei atėjus Šliuban, prisižadėjus vienas kitam ištikimai pildyti moterystės priedermes net lig mirčiai, esti patvirtinimas šito prisižadėjimo su prisiega. Potam vyskupas arba kunigas sako šituos žodžius: Ką tat Dievas sujungė, žmogus tegul neskiria. Ir dėlto moterystę terp jusų padarytą aš katalikiškos Bažnyčios valdžia tvirtinu ir laiminu; vardan Tėvo, ir Sunaus, † ir Dvasios šventos. Amen.

Vyskupas arba kunigas prie apeigoms moterystės sakramento vilki baltais Bažnyčios apdarais. Balti apdarai ženklina linksmybę ir iškilmę. Primena jos Dievo palaiminimą suteikiamą jaunavedžiams. Palaiminimas Viešpaties Dievo yra tai didelė geradarystė, ir kas jį gauna, tegul supranta, kaip jis laimingas, ir tesidžiaugia dušioje šventa linksmybe. Toji valanda, kurioje vyras ir moteris gauna Dievo mylistą, yra jiems abiem didelė šventė. Tokią tai linksmybę ir iškilmę primena baltumas bažnytinių apdarų.

Tasai baltumas primena ir sąžinės skaistybę, reikalingą priimant šitą sakramentą; primena dar, jog moterystėje reikia visados užlaikyti sąžinės skaistybę.

Moterystės sakramento apeigos prasideda nuo giesmės, kurios pirmieji žodžiai yra: Veni Creator Spiritus, tai yra: Ateik, šventoji Dvasia. Yra tai malda nužemintos širdies į šventąją Dvasią, idant vyrui ir moterei teiktųsi duoti savo mylistas ir dovanas. Giedant tą maldą reikia vyrui ir moterei ir visiems tenais esantiems atsiklaupti ir melstis iš tikros širdies.

Pabaigus tą meldimą sakoma šitie žodžiai: Musų pagelba vardan Viešpaties, kurs padarė dangų ir žemę. Tuos žodžius sako kunigas ir jo tarnas.

Potam kunigas klausia skyrium vyrą ir skyrium moterį, ar jie patįs iš geros valios, neikeno nepriverčiami, nori terp savęs susirišti moterystės ryšiu, ar to ryšio nebuvo žadėję kam kitam? Jeigu vyro vardas butų Jonas, moters gi Ona, tai kunigas sako vyrui šituos žodžius: Jonai, ar turi gerą ir neprivers tą valią ir stiprą prisiketinimą, šitą Oną, kurią čia regi prie sau, pasiimti sau už moterį?

Ant to klausimo vyras atsako: Turiu.

Jonai, ar neėmei moterystės šliubo su kita?

Ant to klausimo vyras atsako: Neėmiau.

Teipogi kunigas klausia moterį šitais žodžiais.

Lygiai ir tu, Ona, ar turi gerą ir nepriverstą valią šitą Joną, kurį čià regi prie sau, imti sau už vyrą?

Ant to klausimo moteris atsako: Turiu.

Ar neėmei moterystės šliubo su kuomi kitu?

Ant to klausimo moteris atsako: Neėmiau.

Po tam atsakymui kunigas meldžiasi Viešpačiui Dievui, idant padaugintų savo mylistą abiejose šitose įpatose.

Potam švenčia jų žiedus ir meldžia Viešpatį Dievą, idant jiem dovanotų dušios ramybę ir idant abudu išbutų tvirtu išpildyme jo valios, idant jį mylėtų ir idant butų apdovanotu ilgu gyvenimu ant žemės. Pasvęntęs žiedus, mauna moters žiedą vyrui ant bevardžio piršto, sakydamas: Imk žiedą moteriškos ištikimybės vardan švenčiausios Traicės, idant jį nešiodamas butumei aprėdytas ginklais dangiško apgynimo ir tegul tau bus pašalpa amžinam išganymui. Potam vyro žiedą lygiai teippat mauna moterei ant piršto, sakydamas tuos pačius žodžius.

Žiedai kone visados ir visur budavo nešiojami kaipo ženklas ištikimybės. Žiedais darydavo antspaudą ant prižadėjimų ir sąkalbų. Ir dėlto toji šven-

ta apeiga ženklina, jog vyras ir moteris prisižada kits kitam moterystės ištikimybę; žiedų gi sumainymas ženklina, jog vyras prižada tą ištikimybę moterei; moteris gi iš savo pusės vyrui.

Čia gi jau esti ir prisiega. Vyras ir moteris duoda kits kitam dešinę ranką; kunigas gi apriša jas Bažnyčios apdaru, vadinamu stula; ir tuomet vyras ištaria šituos žodžius: Aš, Jonas, imu sau tave, Oną, už moterį ir prižadu tau meilę, ištikimybę ir moterystės padorybę, ir jog tavęs neapleisiu net lig mirčiai. Teip man padėk Viešpatie Dieve visagalįs, Traicėje vienas, ir visi Šventieji.

Potam moteris ištaria šituos žodžius: Aš, Ona, imu sau tave, Joną, už vyrą ir prižadu tau meilę, ištikimybę, padorybę ir paklusnumą moterystės, ir jog tavęs neapleisiu net lig mirčiai. Teip man padėk Viešpatie Dieve visagalįs, Traicėje vienas, ir visi Šventieji.

Prisiegai teip išsipildžius, kunigas sako žmonėms, prie tam esantiems: Jus, kurie čia esate, imu sau liudytojais, jeigu tam butų kada reikalas, idant liudytumėt apie šitą moterystę, terp šitų įpatų priderančiai padarytą ir Bažnyčios patvirtintą.

Potam kunigas laimina jaunavedžius, sakydamas: Ką tat Dievas sujungė, žmogus teneskiria. Ir dėlto moterystę, terp jusų padarytą, aš katalikiškos Bažnyčios galybe patvirtinu ir laiminu: vardan Tėvo, ir Sunaus, † ir Dvasios šventos. Amen.

Potam kunigas ant jaunųjų kalba maldą, prašydamas Viešpatį Dievą, idant jiems teiktųsi savo pašalpomis padėti ir juos užlaikyti. Ir ant galo žegnodamas jaunuosius sako šituos žodžius: Palaiminimas visagalinčio Dievo Tėvo, ir Sunaus, † ir Dvasios šventos tegul nužengia ant jusų ir buna visados. Amen.

Teip baigiasi apeigos sakramento moterystės.

Iš viso to kas ligšiolei pasakyta apie moterystę pigu yra suprasti, kokios yra pareigos vyro ir moters.

Viešpats Dievas liepia mylėti visus žmones. Reikiant-gi mylėti visus žmones, regima, jog reikia vyrui ir moterei mylėtis kits kitą.

Reikia mylėti kiekvieną žmogų, dėlto pad kiekvienas yra musų artimas. Bet vyras ir moteris terpsavęs ne tiktai yra artimais, bet dar yra ir prieteliais. Patįs apsirinko kits kitą draugais; neskirtinais net lig mirčiai ir su prisiega prisižadėjo vienas kitam krikščionišką meilę net lig mirčiai. Taigi vyras ir moteris turi trokšti vienas kitam visokio gero turi duoti kits kitam gerą patartį ir padėti reikaluose ir darbuose. Jeigu vyrui gerai pasiseka, tegul moteris iš to džiaugiasi; ir lygiai vyras tegul džiaugiasi iš pasisekimo moters. Ant vyro krintant kokiam vargui; tegul jo moteris pasigaili; lygiai ir vyras turi pasigailėti moters, kenčiant jai kokį sopulį. Nes visų tų daiktų reikalauja artimo meilė ir dar labjaus krikščioniška meilė, prižadėta su prisiega visam gyvenimui.

Kitos yra pareigos ir darbai vyro, kaipo vyriškio; kiti gi moters, kaipo moteriškės. Vyro darbai pristato daiktus reikalingus valgiui, dangalui ir patogiam gyvenimui; apvertimas gi jų ant aprupinimo visos šeimynos tai jau esti moters darbas.

Vyrui reikia žiurėti, kad niekas svetimas nepadarytų šeimynoje kokio sumišimo, kad visa šeimyna butų apginta nuo nedorų žmonių užpuolimo, kad nebutų išplėšti vyro ir moters turtai. Todėl vyrui reikia nekartą kreiptis į žemiškas vyresnybes, apmokėti mokesčius; nekartą pačiam pildyti bendrąsias žmonių priedermes, prisiimti ant savęs kokią vyresnybę, keliauti žygius, arba savo rankom kiloti vargus dėl savo tėvynės.

Vyrui kilojant visus tuos vargus, moteris ir šeimyna turi ramumą. Taigi moteris turi tuos jo darbus ir vargus branginti, aprūpinti visus jo mažesnius reikalus, žiurėti, kad jam butų patogu, idant jisai galėtų išpildyti savo darbus. Todėl gi moteris visados

turi dėl vyro pritaisytą gerą ir sveiką valgį ir tegul turi pritaisytus mažesniuosius daiktus, reikalingus vyro sveikatai ir patogumui, idant vyras tokių daiktų pritrukęs nekęstų vargo, nenustotų sveikatos, arba neįeitų nekantrybėn ir papykiman.

Negana gi moterei atminti apie mažesniuosius vyro reikalus ir kasdieninius gyvenimo patogumus; reikia vis tai daryti teip, kaip darōma dėl mylimo svečio. Nes jei yra garbingas ir krikščioniškas prisakymas mylėjimas svečio: tai argi vyras nevertas yra to, kad jį moteris mylėtų, kaip myli svečią? Vyras yra juk pats pirmasis prietelis, prietelis neskirtinas visam gyvenimui; jį gi moteris prisiekdama prisižadėjo mylėti lig mirčiai.

Reikia dar moterei su savo vyru kalboje ir visame apsiėjime gerintis, buti meiliai, pilnai malonumo, iš širdies trokštančiai jo gero, maldyti jam širdį suspaustą vargais ir sielvartais.

Tokios priedermės moters aiškiai yra regimos iš moterystės įstatymo. Nes Viešpats Dievas ketindamas sutverti moterį pirmajam žmogui Adomui, ištarė šituos žodžius: Padarykime jam pašalpą, panašią jam.. Taigi moteris yra žmogui dėl pašalpos, neatsitolinančios nuo jo per visą gyvenimą. Tat ir liepta yra padėti jam, kad galėtų pildyti savo darbus, nepamažintų sau sveikatos ir turėtų paguodą skausmuose.

Jeigu gi šituose visuose daiktuose reikia moterei buti pašalpa dėl vyro, tai dar labjaus reikia buti pašalpa jam dėl amžino išganymo. Todėl turi saugotis viso to, kas jį galėtų privesti į nusidėjimą Dievui. Turi jo netrukdyti, pildant religijos darbus, ir atitolinti atsitinkančias kliutis. Jeigu vyras apleistų religijos daiktus, arba nusidėtų kitaip kaip Dievui, turi jam duoti gerus patarimus. Vienok turi žiurėti, kad jos patartis galės buti išpildyta. Regėdama vyrą papykusį arba priešais atsakantį, turi tam kartui savo patartį nutylėti. Turi palukėti tokios valandos, kad vyras jos patartį priimtų tyliai ir priėmęs pildytų.

Bet ir sulaukus patogios valandos, reikia patartį vyrui duoti maloniai, anot žodžių šv. Pranciškaus Salezo: Šitą anioлišką darbą reikia pildyti maloniai ir geruoju, nesibarant, kaip ir paduodant gerą mislį; nes stebėtiną turi galybę gera ir maloni kalba apie dvasiškus darbus žmonių širdims patraukti prie gero.

Bet ir moterų darbai labai vargųs ir jų labai daug. Ką vyrai pristato dėl visos šeimynos, vis tai butų perniek, jeigu moteris savo rupesčiu ir darbais viso to neapverstų ant užganėdinimo, aprupinimo reikalų ir ant patogumo teip vyrui, kaip ir visai šeimynai.

Moters užsiėmimai esti apie įvairius mažus daiktus, reikalingus valgiui ir maistui; tokių daiktų yra daug. Ant pažiuros tie menki užsiėmimai yra beveik niekingi; o vienok ir jie turi nemažą vertę. Per juos vyrai ir visa šeimyna užlaiko pajiegas ir sveikatą. Moteris turi artimesnį rupesnį apie daržus, galvijus, naminius paukščius, apie indus valgiams, namų apkuopimą, apdengimą ir apvelėjimą visos šeimynos. Vis tai regisi maži daiktai, bet be viso to negalėtų dirbti savo darbų nei vyras, nei namiškiai. Aprupinimas visų mažųjų reikalų ir patogumų vyro, vaikų ir šeimynos labai moterį nuvargina. Apsirgus vyrui, arba vaikams, ar kam iš šeimynos moteris daug turi vargo, daug kemalų; per dieną privargusi, nekartą ir naktį negali turėti miego, nei pailsio. Negana to, reikia nuolat prižiurėti vaikus, reikia susitikti su namiškių nesutikimais; iš to viso nemaž moterei prisieina kentėti.

Moteris mat daug turi sunkumo, kurių vyras neišmano. Reikia vyrui užtai labai branginti vargus ir sopulius moters. Todėl tegul gi jisai turi gerą širdį dėl moters už visą jos atsidėjimą, daromą dėl jo; ir tą gerą širdį tegul jai parodo ir kalboje ir visame apsiėjime. Apsiėjimas vyro su moterimi reikia kad butų toksai kaip su mieliausiu prieteliu, kurs

dėl jo gero nuolat kenčia vargus ir sopulius. Jeigu prisakyta kiekvienam pasigailėti kito, kenčiant skausmą, tai dar labjaus vyras turi pasigailėti savo suskaudusios moters, apmaldyti ją apsiėjimais pilnais malonybės ir meilės.

Teip reikia vyrui ir moterei apsieiti iš meilės, kurią yra vienas kitam prižadėję šitais žodžiais: Prisižadu tau meilę moterystės.

Vyras ir moteris turi užlaikyti pagal sąžinės moterystės ištikimybę. Turi buti pasiryžę geriaus padėti gatvą, nekaip sutikti ant svetimoterystės. Netiktai gi turi sergėtis svetimoterystės, bet ir nuo visokių nusidėjimų nečystatos. Niekados nereikia prisileisti pasidrąsinimo su kitomis įpatomis, nei jokių nepadorių juokų, neprideranćių šnekų ir patiems savimi neprisileisti apie jas nečystų mislių. Nes visuose tokiuose kartuose nusidėtų prieš moterystės ištikimybę, prižadėtą kits kitam su prisiega žodžiais: Prižadu tau moterystės ištikimybę.

Yra dar liepta vyrui ir moterei gyventi terp savęs padoriai, kaip pridera tikriems krikščionims. Šventa katalikų religija moterystę teip taiso ir veda, kad jon įėję žmonės galėtų ir turėtų užsidirbti dangų. Taigi reikia šitame stone užsilaikyti pagal proto ir Evangėlijos mokslo; reikia užsilaikyti teip, kaip užsilaikydavo šventieji, kurie gyveno moterystėje. Šventieji gi šitame stone użlaikydavo padorumą visame, ir dėlto liko išganytais. Apsiima tokiais buti ir vyras su moterimi, sakydamies prie šliubui kitas kitam šituos žodžius: Prisižadu tau moterystės padorybę.

Negana to, reikia žinoti, jog šeimynos galva yra vyras. Vyras tat turi galybę valdyti vaikus ir visus namiškius; turi galybę vesti visą namų rėdą ir valdyti visą ukę. Jo yra prižiurėti, kas viskas dėtųsi teisingai ir dievobaimingai; todėl turi valdžią ant visų namų. Moteris gi namus apžiuri ir veda ukę pagal vyro valios. Nes moteris ne galva šeimynos, bet šelpėja vyro. Ir tai ženklina paklusnybė, prigu-

linti vyrui, moters prižadėta šitais žodžiais: Prižadu tau moterystės paklusnybę.

Jeigu vyras vestų namus negerai, moteris gali jį persergėt ir duoti geras patartis: bet negali priešarauti jo parėdymams. Tokiame karte atsitinka moterei daug nepatogumo prikęsti: vienok ji gali daug padaryti, budama kantri, tyli ir išmintinga.

Vyrui gi nereikia užmiršti, jog moteris jam ne vergė, nei tarnaitė. Turi atsiminti, jog jam moteris yra draugė ir prietelė neatskirtina, ir jog jai prisižadėjo prisiekdamas moterystės meilę net lig mirčiai. Šv. Povilas Apaštalas sako visiems vyrams šituos žodžius: Vyrai mylėkite jusų moteris, kaipo ir Kristus numylėjo Bažnyčią ir patsai save išdavė už aną (Eph. V, 25). Tais žodžiais išreikšta, jog vyrams reikia mylėti savo moteris, atsiduodant su visu dėl jų gero, lygiai teip, kaip Kristus Viešpats padarė savo ištikimiems, jog dėl jų išganymo praliejo savo kraują ir pakėlė sopulingiausią mirtį ant kryžiaus.

Taigi toksai vyras, kurs neapsieina su savo moterimi, kaip su nepersiskiriama drauge ir prietele viso savo gyvenimo, esti laužytoju prisiegos ir piktesniu už pagonį. Iš to gi galima pažinti, jog užsipelno Dievo prakeikimą toksai vyras, kurs nei kiek nesirupina apie savo moterį, kankina ją nedorais savo apsiėjimais, įpačiai gi jeigu drįsta ją bjauriai lojoti, stumdyti, mušti.

Ant galo liepta yra pačiam ir pačiai neapleisti vienam kito net lig mirčiai. Nes moterystė, kaip jau augščiaus pasakyta, yra tai nepertraukiamas ryšis net lig mirčiai vieno iš jų. Teip parėdė patsai Dievas; ir tai vyras ir moteris prisižadėjo abipusiai su prisiega.

Dėlto tai šv. Rymo-Katalikų Bažnyčioje niekados negali buti moterystės išardymo, kaip tiktai moterystė yra tvirtai padaryta ir išpildyta.

Jeigu kartais pats ir pati atsiskiria nuo vienas kito, dėlto kad vienas iš jų koks nedoras, arba koks bedievis, kad su juomi negalima draug išgyventi,

toksai atsitraukimas vadinasi s e p a r a c i j a, arba atsiskyrimas tiktai nuo pagyvenimo stone moterystės. Bet pertai moterystės ryšis nepersitraukia, ir neleista jiems vėl eiti moterystėn su kitomis ipatomis. Tokiame karte ipata kaltinįkė turi pasitaisyti ir susitaikinti su nekaltaja.

Vyras ir moteris visiškai išsiskiria, tiktai atsitikus netvirtam ir netikram šliubui. Nes moterystei esant netikrai, vyriškis esti ne tikras vyras, moteriškė gi nėra tikra moteris, ir dėlto esti atskirti kits nuo kito.

Įvairios yra priežastįs, dėl kurių moterystė negali buti nei tikra, nei tvirta. Tos priežastįs vadinasi m o t e r y s t ė s k l i u t i m i s. Vienos kliutįs yra iš įstatymo paties Viešpaties Dievo, kitas gi įstatė Bažnyčios valdžia. Nes šv. Bažnyčia įstatė įvairias kliutis moterystės dėlto, kad visur ir visados moterystė butų prideranti ir tikra, nebutų apgavimo ir įvairių neteisybių, kad butų apsigynimas nuo įvairių nusidėjimų pasileidusių žmonių. Tai dėl visų katalikų bendro gero, šv. Bažnyčia įstatė nekurias kliutis, neleidžiančias tikros moterystės.

Tai kad koksai nedoras žmogus gyvai tebėsant jo moterei, meluodamas sakytųsi esąs nevedęs, ir paimtų šliubą su kita moteriške; toki moterystė nebutų tikra. Tokiame karte reiktų tą moteriškę atskirti suvisu nuo to suvedžiotojo, ir ji galėtų tekėti už ko kito; tasai gi, kurs ją buvo apgavęs, turėtų grįžti prie savo tikrosios pačios.

Jeigu kas paimtų šliubą su savo seserimi, toki moterystė nebutų tikra. Teipogi kad butų du broliu, ir sunus vieno brolio paimtų šliubą su dukterimi kito brolio, ir toki moterystė nebutų tikra. Lygiai nebutų tikra moterystė ir terp kitų giminių, net lig ketvirtai giminystės eiliai (laipsniui).

Dar netikra butų moterystė, jeigu vyras po mirčiai savo moters paimtų šliubą su kokia giminaite savo nabašnįkės moters, arba moteriškė našlė pa-

imtų šliubą su kokiu giminaičiu savo nabašniko vyro. Ir ne tiktai netikra esti moterystė padaryta su giminėmis numirusio vyro, arba numirusios moters, bet ir su giminėmis tokių asabų, su kuriomis buvo papildytas kuniškas nusidėjimas.

Pasakyta augščiaus, jog krikštotėvas negali imti už moterį savo krikšto dukters, nei jos motinos, arba motinos savo krikštosunio; ir jog krikšto motina negali tekėti už savo krikštosunio, nei už jo tėvo, nei už tėvo savo krikštodukters. Teip lygiai užginta ir tiems, kurie buvo dirmavonės tėvais. Tai kad tokios įpatos paimtų šliubą, moterystė nebutų tikra.

Jeigu kas mirtį padarytų savo moterei, norėdamas imtį sau už moterį tą, su kuria svetimoteriavo ir paskui paimtų šliubą su ta svetimoterimi, toki moterystė nebutų tikra. Teipogi netikra butų moterystė, kad vyras padarytų galą savo moterei, norėdamas imti sau už moterį tokią, su kuria ir nebuvo svetimoteriavęs.

Jeigu vyras papildytų svetimoterystę su kokia moteriške ir žadėtųsi tiktai tada su ja apsivesti, kada jo pati savo mirtimi numirs, ir tuomet vėl butų kliutis moterystės. Taigi nors jo pati numirtų savo mirtimi, vienok jisai negalėtų apsivesti su ta įpata, su kuria svetimoteriavo. Ir kad su jaja paimtų šliubą, tai moterystė nebutų tikra.

Jeigu vyras prie gyvai galvai savo pačios paimtų šliubą su moteriške, žinančia, jog jis yra vedęs, tai ne tiktai toji moterystė netikra, pakol tebėra gyva jo pati, bet ir tikrajai jo pačiai numirus, tos įpatos negalėtų imti šliubo; kad gi paimtų šliubą, tai moterystė nebutų tikra.

Kas čia pasakyta apie padarymą mirties, svetimoteriavimą, ir sulaužymą prisiegos iš vyro pusės, vis tai lygiai teip reikia suprasti ir apie moterį, tai yra, jog moterystė lygiai nebutų tikra, kad ir moteris papildytų tokius nusidėjimus.

Jei kas labai ir neteisingai gąsdindamas priverstų vyriškį arba moteriškę imti šliubą, ir toki moterystė nebutų tikra.

Jeigu kas per prievartą sugavęs moteriškę arba išsivedęs ją per gudrybę paimtų su jaja šliubą, toki moterystė nebutų tikra.

Moterystė dar nebutų tiktra, jeigu prie šliubui nebutų vietino klebono, arba kunigo, turinčio leidimą nuo to klebono, arba nuo savojo vyskupo, ir dar jeigu prie tam nebutų bent dviejų liudytojų.

Yra dar moterystės kliutis iš susižadėjimo arba susižiedavimo; tai yra, jog neleista įeiti moterystės stonan su artimiausiais giminėmis įpatos sužieduotinės. Tai jeigu kas butų kaip reikia susižadėjęs su kokia moteriške imti šliubą, paskui gi paimtų šliubą ne su ja. bet su jos motina, arba seserimi, arba jos dukterimi, toki moterystė nebutų tikra. Lygiai, kad koki moteriškė susižadėjusi su kokiu vyriškiu paskui paimtų šliubą ar su jo tėvu, arba su jo broliu, arba su jo sunumi, toki moterystė nebutų tikra.

Jeigu katalikas imtų už moterį nekrikštytą, arba katalikė ištekėtų už vyriškio nekrikštyto, toki moterystė nebutų tikra.

Netikra butų moterystė ir su įpata, išėjusia iš proto, ir su įpata, neturėjusia proto.

Kad kas butų iškilmingai apsižadėjęs Viešpačiui Dievui, busiąs net lig mirčiai bemoteris arba stone mergystės, paskui gi įeitų stonan moterystės, toki moterystė nebutų tikra. Taigi ne tikra butų moterystė tokio žmogaus, kurs priėmė subdijakono šventimą arba ir didesniuosius kunigystės šventimus: netikra butų moterystė tokio, kurs yra zokonįkas, nei tokios, kuri yra zokonįkė.

Pagal šv. Bažnyčios įstatymą reikia kad išeitų treji u ž s a k a i, aiškiai užsakyti bažnyčioje prie pamaldoms, idant pasirodytų kliutįs moterystės, kokios galėtų buti terp įpatų, ketinančių susirišti moterystės

ryšiu. Kas turi žinią apie kokią kliutį terp tų įpatų, tokiam yra liepta duoti žinią prigulinčiam klebonui.

Bet gali atsitikti tokios kliutįs, apie kurias vien tos asabos težino, kurios ketina eiti moterystėn. Tokiame karte tos pačios įpatos turi duoti žinią apie tas kliutis prigulinčiam klebonui. Ir jeigu yra kliutįs tokios, kad niekaip gyvai negalima padaryti moterystės, tai tų įpatų prileisti prie šliubo negali nei klebonas, nei vyskupas. Jeigu gi esti tokios kliutįs, nuo kurių gali paliuosuoti Bažnyčios valdžia, tuomet reikia pirma gauti tokį paliuosavimą nuo tų kliučių ir po tam jau eiti šliuban. Nes šv. Bažnyčia gali paliuosuoti nuo tokio įstatymo, kurį pati padarė, jeigu tam esti tikros ir teisingos priežastįs; ir toksai paliuosavimas vadinasi d i s p e n s a. Reikia tat veikiai duoti žinią savam klebonui apie moterystės kliutis, kokios galėtų rastis, idant gana butų laiko dispensos apturėjimui. Jeigu gi kas butų davęs priežastį kokiai kliučiai per savo nusidėjimus, nežinomus kitiems žmonėms, toksai turi per spaviednį pasiklausti savo spaviedotoją, kas reikia darytı dėl atitolinimo tos kliuties.

Turime gi žinoti, jog prašant dispensos, reikia sakyti tikrą tiesą. Nes prašant kam dispensos dėl netikrų priežasčių, nebutų tikra ir gautoji dispensa. Nors ji žmonėms regėtųsi tikra, vienok nebutų tikra prieš Dievą; tai ir moterystė, padaryta su tokia dispensa, nebutų tikra.

Iš viso to, kas lig šiolei pasakyta apie moterystę, regima, jog šian stonan reikia ruoštis gerai pasimislijus. Moterystė yra Viešpaties Dievo įstatyta, tai jon reikia įeiti pagal Dievo valios.

Viešpats Dievas apveizdi visus žmones; vienus vadina pasiliktı mergystėje, kitus gi kviečia moterystėn. Reikia iš tikros širdies melstis Viešpačiui Dievui, idant duotų pažinti jo valią. Viešpats Dievas, norėdamas, kad katalikas, arba katalikė eitų moterystėn, duoda jiems to stono pamėgimą, ir ramią va-

lią. ir tikrą norą gyventi tame stone tikrai krikščioniškai.

Bet norint gauti tokį apšvietimą nuo Viešpaties Dievo, reikia gyventi dievobaimingai. Nes kurs gyvena negerai, tasai negali pažinti Dievo valios. Regima tai iš šv. Rašto žodžių: Nedoron dušion neįeis išmintis, nei negyvens kune, paduotame nusidėjimams (Sap. I, 4).

Reikia gi gyventi šventai. Reikia klausyti savo gimdytojų, arba globėjų ir kitų vyresniųjų; gyventi darbščiai, teisingai, padoriai. Sutikti su kitais; nieko nerustinti; kitiems gerintis ir padėti, kiek išsigalint, ir vis tai daryti dėl meilės Dievo, ir iš tos Dievo meilės pildyti visa, ko reikalauja religija, ir vaikščioti į šv. sakramentus, teip kaip reikia.

Kas teip gyvena, tam Dievas duoda pažinti, ar jį vadina stonan moterystės. Tegul gi toksai katalikas ar katalikė meldžiasi Viešpačiui Dievui apšvietimo ir pažinimo jo valios, ir turi viltį, jog jį apšvies Viešpats Dievas. Nes teip žadėta Viešpaties Kristaus šitais žodžiais: Jusų Tėvas iš dangaus duos gerą Dvasią jo prašantiems (Luk. XI, 13). Duos tat Viešpats Dievas gerą Dvasią, duos valią sutinkančią su jo valia tam, kurs to praso karštai ir iš tikros širdies.

Kaipgi reikia melstis Viešpačiui Dievui pažinimo, ar jisai vadina stonan moterystės, teip reikia ir prašyti Viešpatį Dievą, idant teiktųsi parodyti, kokią išpuola apsirinkti įpatą už moterį, arba už vyrą? Yra tokie pavyzdžiai, jog Viešpats Dievas aiškiai parodydavo įpatą moterystei. Teip šv. Rašte aprašyta, jog Arkaniolas Rapolas pamokė dievobaimingą jaunikaitį Tobiją imti sau už moterį dievobaimingą Sarą. Bet toksai nepaprastas apreiškimas Dievo valios retai teatsitinka. Parodo gi Viešpats Dievas savo valią dievobaimingiems žmonėms apšviesdamas jų protą, idant stonui moterystės jieškotų dievobaimingos įpatos, ir lenkia jų širdį į tokią įpatą, kurią jisai iš savo ma-

lonybės yra jiems skyręs. Vienok Viešpats Dievas lenkia jų valią, bet nepriverčia prie tokio apsirinkimo. Tokiems žmonėms Viešpats Dievas parodo savo valią per įkvėpimus iš vidaus. Parodo Viešpats Dievas savo valią ir per pagyrimą protingų ir dievobaimingų žmonių aprinktosios įpatos. Parodo dar Viešpats Dievas savo valią per ta', kad aprinktoji įpata ir jos gimdytojai arba globėjai pavelija tai patįs norėdami, ir visa sąkalba prieš šliubą pildosi teisingai, protingai ir paveizdingai.

Kas rinkdamas sau moterystei įpatą nori pažinti Dievo valia,turi melstis iš tikros širdies ir klaustis proto. Vyriškis tegul pirma patiria, ar renkamoji jo moteriškė yra dievobaimninga. Ir moteriškė tegul pirma gerai ištiria ar peršamas jai vyriškis yra dievobaimingas.

Jeigu vyriškis nepildo Dievo ir Bažnyćios prisakymų, piktžodžiauja, jeigu yra pasileidęs, kitus užrustina, jei ne darbinįkas, tai kogi iš jo tikėtis, kai paliks vyru ir šeimynos galva! Lygiai jeigu moteriškė neturi tikros religijos, jeigu visa užsiėmusi vien kuno puošimais, jeigu nepadoriai šneka, perdrąsi ir perlipšni su vyriškiais, argi galima tikėtis, jog ji bus gera moteris, gera motina, gera namų ukinįkė?

Nereikia busiančio vyro arba moters ješkoti po karčemas arba gužynes; bet reikia ješkoti po šeimynas tikrai krikščioniškas, kur niekas nedrįsta piktžodžiauti Dievo vardui, paleisti liežuvio ant bedėgiškų žodžių, kur yra paklusnumas ir tikra gimdytojų meilė, kur kiekvienas atsidėjęs dirba savo darbus, kur yra teisybė, tylumas ir vienybė.

Bet reikia dar žinoti, jog žmonės žmonėms nelygųs. Nors reikia, kad krikščioniška meilė butų terp visų žmonių, visgi prietelystė randasi terp tokių, kurių pamėgimai yra vienoki. Taigi protas reikalauja, idant žmogus rinkdamas sau įpatą moterystėn, žiurėtų, ar pamėgimai tos įpatos yra tokie, kaip pamėgimai jo paties. Nes jau pasakyta, jog vyras ir moteris yra terp savęs prieteliais neskirtinais net lig

mirčiai: ir dėlto lygiems esant jų pamėgimams, pigiaus jiems esti sutikti ir užlaikyti vienybę.

Reikia dar žiurėti, ar renkamoji moterystėn įpata neturi kokios nesveikatos. Nes vienam esant nesveikam, gali ir kitas užsikrėsti ir vaikai buti sergaliuotais: Taigi nereikia rinktis moterystėn įpatos, turinčios nuomarą, džiovą, arba kitą kokią piktą ligą.

Teipogi klausant proto nereikia perdaug tikėti savo numanymui, bet pasiklausti kitų išmintingų ir dievobaimingų žmonių, ypač gi savo gimdytojų ir tikrai dorųjų prietelių.

Tai kas apsirinkdamas moterystėn įpatą klauso proto ir klausiasi patarimo kitų protingų ir Dievo bijančių žmonių, ir meldžiasi Viešpačiui Dievui parodymo jo valios, tokį Dievas ir apšviečia ir veda geran tikrajan kelian. Nors jis ir neregės Aniolo, teip kaip Tobijas, vienok Aniolas valdys jo pasielgimus ir pritaikins viską į laimingą padarymą moterystės, Viešpačiui Dievui laiminant.

Dievobaimingas katalikas arba katalikė mislydami įeiti moterystėn ir apsirinkti tam stonui įpatą, vaikščioja dar nekartą į spaviednį ir priima švenčiausią Komuniją, melsdami Viešpatį Dievą apšvietimo ir pažinimo jo valios. Nes pakutos sakramentas duoda Dievo mylistą, apšviečiančią protą ir lenkiančią valią prie gero; patarimai ir pamokymai spaviedotojo patikrina nujaučiamą žinią apie Dievo valią. Per švenčiausią gi Komuniją priimtasis Viešpats Jezus duoda apšvietimą ir savo valią tikrai parodo, kad tiktai žmogus artintųsi į Komuniją stiprai ir tikrai tikėdamas ir karštai mylėdamas Viešpatį Jezų.

Bet kas negerai gyvena tegul nedrįsta įeiti šitan stonan. Turi jisai valią, gali sau daryti ką nori, jeigu jam seksis, bet Dievo palaiminimo neturės. Nuolat reiks jam krimstis, o ant galo prisieis jam numirti be Dievo.

Tas, kurs gyveno negerai, tegul pirma tikrai grįžta į Viešpatį Dievą; atmainęs gi savo nedorą

gyvenimą į gyvenimą dievobaimingą, galės jau tuomet melsti Viešpaties Dievo apšvietimo apie moterystės stoną ir dieviško palaiminimo.

Lygiai, kas neturi gero apšvietimo religijos moksle, tegul nedrįsta eiti stonam moterystės, pakol neišmoks religijos tiek, kiek reikia. Kas tat neklausydavo Dievo žodžio, turi perprašyti už tai Dievą ir vaikščioti klausyti katekizmo kunigų išguldomo ir prašyti kokią svietišką įpatą religijos išmokytą, kad jam apsakytų arba perskaitytų katekizmo pamokslus, idant per tai išeitų iš tamsybės, per kurią buvo nukaltęs prieš Dievą ir nebutų išsigalėjęs išpildyti gerai viso to, ko reikalauja stonas moterystės. Nes pirmiausi ir didžiausi šito stono priedermė yra tai gyvenymas tikrai krikščioniškas ir auklėjimas savo vaikų tikrai krikščioniškai. Togi negali išpildyti toks vyriškis ir toki moteriškė, kurie nežino, kas reikia tikėti, nei išmano, kas tai yra šventi sakramentai, ir kaip reikia taisytis jų priimtų; nei supranta, kas prisakyta Dievo ir Bažnyčios prisakymais, arba kas jais užginta.

Į sakramentą moterystės reikia artinties esant Dievo mylistoje. Reikia tat pirma šliubo eiti spaviednin, kad per kunigo išrišimą susitaikinti su Dievu. Potam priimti švenčiausį Sakramentą Kuno ir Kraujo Viešpaties, padauginantį žmoguje Dievo mylistą. Teip jau dušioje budamas pasirėdęs per sakramentą moterystės gauna ir padauginimą pašvenčiančios mylistos ir įpatingą mylistą dievobaimingam gyvenimui moterystėje iš šventam auklėjimui vaikelių. Vertas dar tampa gauti nuo Dievo įpačias mylistas visokiuose busiančio gyvenimo atsitikimuose, idant visados išbutų prie šventam tikėjimui ir krikščioniškai dorai.

Ant galo reikia atminti, kad po šliubiui paprastosios vestuvės atsilaikytų teip, kaip pridera žmonėms, bijantiems Viešpaties Dievo. Per vestuves nereikia nieko perdėti, kad nenusidėti Dievui. Vestu-

vės yra tai tikras pamylėjimas gimdytojų, giminių ir prietelių. Bet reikia, kad butų krikščioniškas pamylėjimas, protingas, su saiku, be girtybės. Pasilinksminimas turi buti padorus, be jokio papiktinimo ir ne perilgas. Šnekos turi buti priderančios, ir viskas turi dėtis teip, kad vestuvinįkai regėtųsi matą terp savęs Viešpatį Jezų.

TREČIOJI DALIS.

32. Apie nusidėjimus (griekus).

Viešpats Dievas sutvėrė žmogų, idant pažintų Dievą, jį mylėtų, jam tarnautų ir su juomi danguje amžinai gyventų. Žmogui tat Dievo skirta pažinti ir mylėti Dievą amžinai. Žmogus gi, nenorėdamas Dievo pažinti ir jo nemylėdamas peržengia Dievo įstatymą; ir tai vadinasi nusidėjimu (grieku).

Nusidėjimas tat esti, žmogui nenorint žinoti, ką Viešpats Dievas apreiškė; netikint to, ką Viešpats Dievas apreiškė; darant tai, ką Viešpats Dievas užgynė; nedarant to, ką Viešpats Dievas prisakė. Nes per visa tai, žmogus tampa nepaklusnus Dievo Įstatymui.

Pirmiausis nusidėjimas ant žemės buvo tai nusidėjimas Adomo ir Jievos, kuriuodu žemiškame rojuje suvalgė užgintą vaisių. Per tą nusidėjimą, kaip jau sakyta, atėjo ant jų įvairios bausmės ir vargai ir nelaimės laikinės ir amžinos. Tasai nusidėjimas su savais vaisiais pereina ant visų žmonių; ir visi tame nusidėjime gimstame. Tasai nusidėjimas vadinasi pradžiogriekiu.

Kiekvienas gi nusidėjimas, kurį žmogus patsai savais veikimais papildo jau įgijęs protą, vadinasi veikaliniu nusidėjimu. Taigi veikalinio nusidėjimo negali papildyti kudikiai, kuriems dar nėra nuomonės; nei tokie žmonės užaugę, kuriems nėra proto; nei tokie, kurių protas yra pamišęs. Nes žmogus kaltas esti nusidėjimo tiktai tuomet, kada pažįsta, arba gali pažinti, jog nusideda.

Nusidėjimas esti papildomas valia, tai yra, jog žmogus nusideda per tai, kad pats savaimi nori to, kas yra priešinga Dievo Įstatymui.

Taigi žmogus tuomet papildo nusidėjimą, kada patsai savaimi nori ko negero ir pažįsta, jog tai yra priešinga Dievo Įstatymui.

Veikalinis nusidėjimas papildomas esti arba mislimi, arba žodžiu, arba darbu, arba apleidimu.

Žmogus nusideda m i s l i m i, kada užrustina Viešpatį Dievą tiktai dvasioje. Ir teip, jei žmogus kaltina neteisingai kitą ir nieko apie tai nesako, tada nusideda vien mislimi. Jeigu pats savaimi ko neapkenčia ir nerodo tos neapykantos nei kalba, nei jokiu darbu; ir tuomet nusideda mislimi. Jeigu pats savaimi trokšta atkeršyti savo neprieteliui, bet dar to jam nepildo nei žodžiais, nei jokiu darbu, ir tada nusideda vien mislimi. Teipogi nusideda mislimi, kurs pats savaimi mėgsta kokį daiktą, priešingą Dievo įstatymui, kaip kad va džiaugiasi dvasioje iš nelaimės, užtikusios jo neprietelį, arba pats pamėgsta nečystas mislis.

K a l b a nusideda žmogus, sakydamas žodžius priešingus Dievo įstatymui, minėdamas be reikalo Dievo vardą, keikdamas arba sakydamas kokius neprideranČius žodžius, apmeluodamas ką neteisingai, meluodamas, arba ką apjuokdamas ir t. t.

D a r b u nusideda žmogus dirbdamas šventoje dienoje kokius užgintus darbus, mušdamas ką, arba apdaužydamas iš keršto, išplėšdamas svetimą turtą, vogdamas, rašydamas nedoras ir piktinančias knimgeles, arba jas parduodamas, ištepliodamas daiktus priešingus gėdai ir artimo meilei, arba tokias teplioines laikydamas namuose.

Ant galo a p l e i d i m u žmogus nusideda per tai, kad nedaro to, kas jam reikia daryti. Teip nusideda apleidimu, kas nesukalba poterių rytą arba vakarą, kas neišklauso šventų mišių nedėlioje arba šventėje; sunkiai teipogi nusideda apleidimu, kurs

nedirba darbų sau užduotų, nepildo savo tarnystės, arba kad is tinginio nevaduoja artimo iš kokio priepuolio, arba kurs vyresnysis neparagina savo pavaldinių į krikščionišką gyvenimą ir t. t.

Bet nors žmonės nusideda nevienodai, visgi priežastis visų nusidėjimų yra žmogaus noras iš savo valios. Nes jeigu, paveizdan, žmogus keikia kitą, daro tai dėlto, kad pats iš savo valios nori keikti; jei kam išplėšia švetimą turtą, daro tai dėlto, kad pats iš savo valios nori jo išplėšti; jei neišpildo, kas reikia, daro tai iš savo valios, norėdamas to darbo neišpildyti. Ir kaip tiktai žmogus pats iš savo valios nori ko negero, jau tuomi patimi noru papildo nusidėjimą, nors ir paskui nieko negero nepasakytų, nei neapleistų to, kas jam reikia išpildyti.

Teip gi ar tai žmogus nusidės darbu, priežastis to nusidėjimo yra jo valia; ar nusidės kalba, priežastis to nusidėjimo yra jo valia; ar nusidės apleidimu, priežastis to nusidėjimo yra jo valia; ar ant galo nusidės mislimi, priežastis to nusidėjimo yra jo valia.

Reikia žinoti, jog negeros mislįs ir negeri norai dažnai esti žmogui ne iš savo valios. Nes dažnai be žmogaus valios ateina jam įvairios nedoros mislįs. Jeigu žmogus tokių mislių neprisiima pats iš savo valios, jeigu trokšta nuo jų atsikratyti, jeigu jų pats savaimi nepamėgsta, tuomet nenusideda suvisu. Tokios mislįs esti lygiai teip, kaip neprietelio užpuolimas. Tokiame karte žmogus kenčia, bet nenukalsta, ir juoties dar turi nuopelną pas Dievą.

Tai jeigu žmogus pats sau neduoda priežasties negerų mislių, tegul nenusigąsta, budamas negerų mislių, negerų pasivaidinimų užpuldinėjamas. Ir nors per visą gyvenimą užpuldinėtų jį mislįs, priešingos šventam tikėjimui, arba priešingos padorybei, pertai žmogus Dievui nenusidės nei kiek, jeigu tiktai jų neprisiims patsai iš savo valios.

Teipogi žmogui esti dažnai ir negeri norai ne iš savo valios. Nes iš nusidėjimo Adomo ir Jievos dedasi teip, jog žmonės turi patįs savyje palinkimą į visokius nusidėjimus. Teip gali žmoguje kilti geidulis atkeršymo piktu savo nepreiteliui. Jeigu žmogus tam geiduliui nepasiduoda, tada nei kiek nenukalsta; dėlto kad tai tėra vien pagundymas. Kartais gali žmoguje kilti neapkentimas artimo. Jeigu žmogus pats savaimi nepasiduoda tam neapkentimui, tai nei kiek nenusideda, dėlto kad tai yra vien pagundymas. Gali dar kilti žmoguje ir visokie kiti pikti geiduliai, bet jeigu jis jiems nepasiduoda patsai iš savo valios, tai nenusideda Viešpačiui Dievui.

Nedorosios tat mislįs ir nedorieji geiduliai, kurie esti ne iš savo valios, esti vien pagundymais.

Bet esti ir pamėgimai negerų mislių ir daiktų tokie, kurie neesti iš savo valios. Imasi jie teipogi iš pradžiogriekio. Nes žmogus, budamas palinkęs į visokius nusidėjimus, palinkęs yra ir į pamėgimą nusidėjimų. Gali tat žmogus pajusti savyje pamėgimą įvairių nedorybių, bet jeigu to pamėgimo neprisiima patsai iš savo valios, toksai pamėgimas neesti iš savo valios, ir žmogus tokiu pamėgimu nenusideda Viešpačiui Dievui.

Galima geriaus permanyti, kas tai yra ne iš savo valios negeros mislįs, negeri geiduliai ir jųjų pamėgimai per šitą prilyginimą: Jeigu, paveizdan, koks žmogus be sąžinės ateitų netikėtai pas savo pažįstamą žmogų ir sakytų jam, jog jis galįs nusipirkti gražų arklį labai pigiai, o tai dėlto, kad tas arklys vogtas; ir jeigu jį prikalbinėtų pasinaudoti tokia proga, toksai prikalbinėjimas butų tikras pagundymas, lygus nedorai misliai ateinančiai netikėtai. Tasai žmogus, prikalbinėjamas teip pigiai pirkti, gali savyje pajusti pamėgimą, kad gali gauti gražų arklį ir pigiai, galėtų jam ir pasinorėti pirkti tokio arklio. Bet susipratęs, jog neišpuola pirkti vogtą arklį, dėlto kad per tai nusidėtų Viešpačiui Dievui, taigi ir ne-

nori to daryti, tada jis nenukalsta nei dėl jam padaryto prikalbinėjimo, nei dėl pamėgimo ir pasinorėjimo, kurį buvo savyje pajutęs. Dėlto kad negeras prikalbinėjimas neėjo iš jo valios, bet duotas buvo kito nesąžiningo žmogaus; pamėgimas gi ir nedoras geidulis ėmėsi iš sugedusio žmogaus prigimimo, o ne iš jo paties pasimislijimo ir valios. Nes jo pasimislijimas ir valia toki, kad to nedaryti, dėlto kad tai yra priešinga Dievo įstatymui.

Kartais žmogus darosi kaltas nusidėjimo, nepasijusdamas negerai darąs. Teipgi esti tuomet, kai žmogus per savo kaltybę nepasimato, jog nusideda. Kas daro viską nieko neveizdėdamas, nemislydamas ar tai, ką daro, yra gera ar negera, bet kaip ir užsimerkęs daro, kalba, kas jam ateina ant seilės, arba kas tiktai atsitinka, toksai žmogus gali dažnai nusidėti Viešpačiui Dievui, nei nemislydamas, jog daro negerai. Bet toksai jo nepasijutimas neišteisina jo nuo nusidėjimo. Nes nors nesupranta, jog nusideda, vienok nesupranta dėlto, kad nenori suprasti. Galima tai išmanyti per šitokį prilyginimą: Jeigu kokioje grįčioje butų bent keliatas žmonių, ir kad butų ant stalo padėta barzdos skustuvai, stiklai ir kiti daiktai; namų gi tarnas imtų tuos daiktus nuo stalo, nežiurėdamas ką daro, ir teip pagriebęs su ranka skustuvą už ašmenų įsipjautų; numetęs stiklus nuo stalo, sudaužytų, kitus daiktus nepasimatydamas mestų ant žmonių šaly stovinčių ir per tai vieną užgautų, kitą įžeistu, — kas gi galėtų sakyti, kad tarnas esąs nekaltas? Nes nors jisai nenorėjo nei pats įsipjauti, nei daryti pragaišties, nei kitų žmonių užgauti, arba įžeisti, visgi tapo kaltas viso to, ką nežiurėdamas dirbo.

Žmonės pildo nusidėjimus iš priepročio, dažnai nei nemislija, jog daro negerai. Ir teip, kas yra pripratęs prisiekti, keikti begėdiškai blevyzgoti: toksai dažnai negerus žodžius ištaria nei nemislydamas, jog nusideda. Bet tai jo neišteina nuo nusidėjimo. Nes nors jis dažnai nepasimato, ką tauzija, bet patsai save

iš savo valios atvedė tokion dvasiškon aklybėn. Nes pirma jisai nusimanydavo, jog nusidedąs. bet nepasitaisė; paskui dažnai vėl nusidėdamas priprato į nedorybę, apjako dvasiškai, aptrankė savo sąžinę.

Nors žmogus kaltas darosi nusidėjimo tada, kada žino, jog tai užginta, ką jis daro, arba sako. arba mislija, visgi kartais nusideda Viešpačiui Dievui ir per tai, kad papildo negerą darbą. nors nežino, jog tai nusidėjimas. Teipgi dedasi tuomet, kuomet žmogus to nežino per savo paties kaltybę. Ir teip, jeigu kas neklauso kunigų sakant dvasiškus pamokslus ir iš tos priežasties nežino daugelio daiktų, kurie yra užginta Dievo įstatymu, arba Bažnyčios prisakymu; tada kiek kartų daro tuos užgintuosius daiktus, tiek kartų nusideda. Nes nors nežino, jog tie daiktai užginta, bet butų žinojęs, kad nebutų apleidęs dvasiškų pamokslų. Tą tiesą galime suprasti iš šito prilyginimo.

Pamislykime sau, jog koks žmogus siunčia savo sunų nežinomon jam vieton ir apsako jam, kuriuomi daiktu eiti, bet dar jam sako, jog atsitiks keliai į įvairias šalis; ir dėlto liepia jam dažnai per visą kelią klausinėti kelio žmonių, gerai jį žinančių. Sunus gi išėjęs mislytų sau, kam čia besiklausti kelio, gerai išgirdus nuo tėvo, kuriuomi daiktu eiti; todėl nieko nesiklausdamas paklystų; ir kad klaidžiodamas lig nakčiai sutemus išmintų svetimus javus, įpultų gilion duobėn ir užsigautų arba galėtų ir galą sau gauti; visų tų atsitikimų pats butų kaltininkas. Nes padarė artimui pragaištį, mindydamas javus, patsai susikulė, krisdamas duobėn, be mažko negavo galo; visgi tai ne iš kitos priežasties. kaip tikrai dėlto, kad nenorėjo klaustis kelio žmonių jį žinančių.

Teip dedasi su žmonėmis, nesirupinančiais apie apšvietimą krikščioniškame moksle. Gimstame gi nemokančiais ir negalima žinoti, ką Viešpats Dievas apreiškė ir ką prisakė, jeigu neklausytumėm Dievo žodžio. Kunigų priedermė yra skelbti šventą tikėji-

mą ir mokinti Dievo įstatymo. Kas tat nenori klausyti jų apsakojamo Dievo žodžio, tas neapseis nepapildęs daug pikto per nežinojimą. Ką gi tiktai pikto padaro per tokį nežinojimą, vis tai jam nusidėjimas. Nes nors nežino, jog nusideda, bet nežino dėlto, kad nenori žinoti.

Kes kita yra nežinant kam, jog tai neišpuola, dėlto kad negalėjo žinoti. Darant kam, kas neišpuola daryti, ir nežinant, jog teip neišpuola, bet nežinant dėlto, kad negalėjo to žinoti, neesti nusidėjimo. Apie tai kartais sakoma: Nežinios nedaro nusidėjimo. Yra tai tikra tiesa, jog nežinojimas nedaro nusidėjimo, bet tiktai tuomet, kuomet tas nežinojimas neišeina iš kaltybės paties žmogaus.

Bet reikia išmanyti, kada nežinojimas nesiima iš žmogaus kaltybės. Kas ješko apšvietimo krikščioniońiškame moksle, teip kaip kiti dievobaimingi žmonės, tokiam nėra kaltybės, jei dar nežino kokio daikto. Kas visados vaikščioja bažnyčion ir atsidėjęs klauso dvasiškų pamokslų, tasai daro, ką daro ir kiti dievobaimingi katalikai. Tai jeigu dar nežino kokių daiktų, toksai nežinojimas nesiima iš jo kaltybės.

*

Reikia dar žinoti, jog veikaliniai nusidėjimui nelygųs. Vieni daro žmogų Dievo neprieteliu, ir tokie nusidėjimai vadinasi mirtinais, arba didžiais (sunkiais); kiti gi mažesni, kasdieniniai.

Mirtinas nusidėjimas esti esant didžiai žmogaus kaltybei. Kas papildo didžias kaltybes, tasai tampa dvasiškai numiręs; nes per tokią kaltybę pragaišina suvisu Dievo mylistą ir dėlto pragaišina dvasišką gyvastį. Todėl toksai nusidėjimas, kuriame yra didelė žmogaus kaltybė, vadinasi mirtinu nusidėjimu.

Trumpai sakant, mirtinas nusidėjimas yra tai peržengimas iš savo valios Dievo arba Bažnyčios prisakymo didžiame daikte. Reikia gi žinoti, jog žodžiai: peržengia didžiame daikte, ženklina tai pat, kaip sakant: didis peržengimas arba didis prasikaltimas,

Taigi mirtinas nusidėjimas yra tai didis prasikaltimas ir suvisu iš savo valios.

Prasikaltimas esti didis, piktžodžiaujant prieš Viešpatį Dievą, kreivai arba melagingai prisiekiant, darant neteisingai didžią artimui pragaištį ant turto, bjauriai jį į akis iškoliojant, apmeluojant kitą iš didžių kaltybių, apkalbant iš sunkių prasikaltimų, tyčiomis kam širdį užduodant, neteisingai ką mislimi kaltinant iš didžių prasikaltimų, trokštant kokių nečystų daiktų ir k. Jeigu tokie, arba kiti kurie dideli prasikaltimai papildyta gerai juos pažįstant, apmislijus, jeigu žmogaus valia suvisu sutinka ant tokių prasikaltimų, tai tokie prasikaltimai esti netiktai dideli, bet ir papildyti visiškai iš savo valios, taigi esti mirtinais nusidėjimais. Nes žmogui norint kokio daikto, kas yra dideliu prasikaltimu, ir gerai pažįstant, jog teip neišpuola, o vienok to norint pasimislijus ir visiškai prisiimant, tokiame karte esti didelė kaltybė. Toki gi didelė kaltybė esti mirtinas nusidėjimas.

Kas pasakyta apie mirtinus nusidėjimus, galima iš to suprasti, kas tai yra mažesnieji arba kasdieniniai nusidėjimai. Kaip didelis yra nusidėjimas, esant didelei žmogaus kaltybei, teippat mažas yra nusidėjimas, mažai esant žmogaus kaltybei.

Sakoma dar, jog mažas nusidėjimas yra tai peržengimas iš savo valios Dievo, arba Bažnyčios prisakymo mažame daikte. Dėlto gi, nors žmogus papildo kokį negerą daiktą tyčiomis ir suvisu pasimislijęs ir visiškai to norėdamas, tai yra iš savo valios, bet jeigu tasai negeras daiktas esti mažu prasikaltimu, tada tai tėra tiktai mažasis nusidėjimas. Ir teip. jei kas besimelsdamas valandėlę mislija apie kokį žemišką daiktą, esti tai nusidėjimas, bet nusidėjimas kasdieninis. Kas valgo, arba geria daugiaus, nekaip reikia, bet jeigu tai neesti didis persivalgymas, esti tai mažasis nusidėjimas. Trumpas supykimas teipgi esti mažas nusidėjimas. Neilgo laiko sugaišinimas, nereikalingi, niekam netikę žodžiai, maži melai be niekeno

skriaudos esti teipogi mažaisiais nusidėjimais. Kos kitą apjuokia; bet neturi prieš jį didžio paniekinimo ir neduoda kitiems žmonėms per tai priežasties, kad niekintų tą apjuokiamąjį žmogų, esti teipogi mažas nusidėjimas. Kas kitą apkalba sakinėdamas tiktai jo mažuosius nusidėjimus, papildo teipogi mažą nusidėjimą. Kas ant kito pamislija kokius mažus nusidėjimus, papildo teipogi mažą nusidėjimą.

Tiesa, jog kartais ir mažas prasikaltimas tampa didžia kaltybe. Teip apjuokimas be didžio paniekinimo tampa didžia kaltimi, apjuokiant kokias labai šlovingas ipatas. Teip apjuokimas vyskupo į akis nors ir iš menkų daiktų taptų didžiu prasikaltimu. Suvalgymas mažo mėsos kąsnelio gavėnioje tyčiomis prie žmonėms, parodant paniekinimą Bažnyčios prisakymų, butų didelė kaltybė.

Nepigu esti atskirti, kada esti didis nusidėjimas ir kada mažas. Žmonės perbailios sąžinės kartais mažą nusidėjimą skaito didžiu, žmonės gi išgverusios sąžinės dažnai didį nusidėjimą verčia mažu. Vienok katalikas gan mokėdamas krikščionišką mokslą ir bijodamas Viešpaties Dievo dažnai savu protu pažįsta, kas yra mažu nusidėjimu.

Mirtinasis nusidėjimas vertas (kaltas) yra amžinos paskandos pragare.

Mažasis nusidėjimas kaltas yra laikinio kentėjimo, tai yra, kančios busiančios lig kokiam laikui. Tą kančią keliame pakutos darbais ir kantriai nukentėdami skausmus ir nelaimes šiame gyvenime, tai yra, pavargimą, šlovės nuplėšimą, nuliudimus, persekiojimus, ligas ir kitas bėdas. Žmogui šiame pasaulyje neišsimokėjus Dievo teisybei už mažuosius nusidėjimus, reikia po mirčiai už juos kentėti kokį laiką čyščiuje.

Nors visi veikaliniai nusidėjimai esti tiktai ar mirtinais, arba mažaisiais, vienok kai-kurie nusidėjimai vadinasi d i d ž i a i s i a i s, kiti nusidėjimais p r i e š š v e n t ą j ą D v a s i ą; kiti — š a u k i a n -

čiais į dangų atkeršymo; kiti gi — svetimaisiais nusidėjimais. Apie visus šituos nusidėjimų skyrius bus pamokslas sekančiuose perskyrimuose.

33. Apie didžiuosius nusidėjimus (griekus).

Kai- kurie nusidėjimai yra tokiais dušios sugedimais, kad duoda pradžią kitiems nusidėjimams. Tai yra, jog žmogui papildant tuos nusidėjimus, jo širdis pasvira į papildymą dar kitų nusidėjimų. Tokiems nusidėjimams, esant pradžia kitų nusidėjimų, pritinka vardas didžiųjų nusidėjimų (griekų).

Didieji nusidėjimai yra septyni šitie:

1. Puikybė.
2. Godulystė.
3. Nečystata
4. Pavydėjimas.
5. Rustybė.
6. Apsirijimas.
7. Tingėjimas Dievui tarnauti.

Puikybė esti, kada žmogus save per daug didžiu skaito, arba nori, kad jį kitį didžiu laikytų. Dėlto puikybė pildosi, žmogui apie save mislijant, jog jis vertas pagarbinimo ir didžios šlovės pas kitus žmones. Arba jei teip ir nemislija, bet visgi trokšta, kad jį žmonės girtų, augštintų ir geresniu jį statytų, nekaip jis vertas yra.

Jeigu koks žmogus turi gerą galvą, arba prisimanymą reikalų vedimui, arba kokių darbų mokėjimą, ir nepripažįsta, jog vis tai turi iš Dievo geradarystės, bet mislija, jog tai turi patsai iš savęs, yra tai puikybė. Lygiai jei kurs žmogus turi daug mokslo arba liko išrinktas vyresniuoju ant kitų, ir teip mislija, jog tai įsigijo pats savais rupesniais, nepripažindamas, jog tai gavo iš Dievo Apveizdos, yra tai puikybė.

Nors ir žmogus dažnai meldžiasi ir daro gerus darbus, bet jeigu niekina kitus žmones, kurie teip nedaro, kaip jisai, ir tai yra puikybė.

Žmogus, puikybės pagautas, giriasi tuo, kas jis yra, arba tuo, ką jis turi. Neturėdamas gi kuo pasigirti prieš žmones, dažnai prasimano įvairius tokius daiktus nebutus, už kuriuos jį žmonės galėtų girti ir šlovinti. Jei turi brangius arba gražius rubus, tai nori, kad juos pamatytų kiti žmonės, idant už tai butų pagirtas. Trokšta pagarbos nuo kitų, ypač tai matant daugeliui žmonių. Budamas susirinkime visokių ypatų, arba svečiuose veržiasi augštesnėn vieton už stalo.

Puikybė stumia žmogų pasikelti, gauti vyresnybę ant kitų.

Puikybė kartais kursto žmogų pasirodyti maldingu, nors jis suvisu nemaldingas; vis tai dėlto, kad įsigytų šlovę pas kitus.

Puikus žmogus, nors kartais ir neišmano kokio daikto, bet priešinasi žmonėms, gerai tą daiktą žinantiems; vis tai dėlto, kad nepasirodytų menkesniu už kitus.

*

G o d u l y s t ė (lokamstva) yra tai perdidis prisirišimas į žemiškus turtus. Pigu suprasti, kas tai yra godulystė iš žodžių šv. Pranciškaus Salezo. Tas šventas vyskupas vienoje savo kningoje, parašytoje vienai moteriškei, parodo jai, kaip gali pažinti, ar yra godulinga, ar ne, šitais žodžiais: jeigu gėrybių, kurių dar neturi, trokšti karštai nerimdama ir nuolatos, — jeigu turtai, kuriuos jau įsigijai, perdaug tau pamėgo, ir apie juos turi perdidį rupesnį, glausdama į juos savo širdį, gramsdindama į jos savo mislį ir sielvartingai bijodamasi, kad jų nepragaišintum. Šiais žodžiais stačiai pasakyta, jog godulingas yra tasai, kurs perdaug pamėgo žemišką gėrybę. Taigi godulingas gali buti ir tas, kurs daug turi, ir tas, kurs neturi nieko. Beturtis, budamas godulingas, trokšta

susikrauti turtus, trokšta gi dėlto, kad perdaug juos myli. Turtingasis budamas godulingas gramsdina savo širdį turtuose, kuriuos turi, ir bijosi, kad jų nenustotų, ir nekartą nori turėti dar daugiaus, vis daugiaus ir daugiaus.

Tas perdidis pamėgimas žemiškų turtų daro, jog žmogus nenori pamažinti nieko iš to, ką turi. Ir dėlto šykštuolis nenori daryti jokios apieros dėl Viešpaties Dievo garbės. Godulingas nenori šelpti elgėtų, nei daryti ligonims jokios pašalpos, saviems namiškiams nepristato reikalingų daiktų, tarnams nutraukia uždirbtą algą. Budamas kam skolingas, nenori mokėti skolos. Šykštuolis gailisi ir to, ką reikia išduoti savo paties vaikų auklėjimui; kartais gi gailisi išleisti pinigėlį saviems reikalams, ir geriaus jam kentėti nepatogumą, nekaip išleisti ką-nors iš savo turto.

Tas perdidelis pamėgimas žemiško turto priveda žmogų į visokias kitas neteisybes. Negalėdamas godulingasis kokios gėrybės įsigyti teisingai, ješko kaip ją išgauti per įvairias nedorybes. Todėl šykštuoliai dažnai tamposi po sudus už namus, už dirvas, arba už galvijus, visiškai jiems neprigulinčius; rankioja nedorus žmones, kad neteisingai už juos liudytų. Daugindami savo uždarbius, apgauna kitus perkant arba parduodant. Neužderėjus javams godulingi žmonės superka daug grudų ir parduoda labai brangiai, privesdami į didžią pragaištį turinčius už ką pirkti ir badu marindami neturtėlius.

*

N e č y s t a t a ženklina tuos nusidėjimus, kurie užginta šeštuoju ir dešimtuoju Dievo prisakymu. Išguldant tuodu prisakymu buvo pasakyta apie visokius nusidėjimus paleistuvystės.

*

P a v y d ė j i m a s yra tai nuliudimas iš svetimo gero. Pavydėjimas esti žmogui iš savo artimo gero

nuliustant dėlto, kad bijosi, idant artimas per tą gerumą netaptų už jį vertesnis ir šlovingesnis. Ir teip, jeigu kas kitų giriamas išgirsta giriant dar ką kitą ir iš to nuliusta, mislydamas, jog jau jam nebetiek bus svarbumo kiek pirma, toksai nuliudimas esti pavydėjimas. Nes toksai žmogus dėlto nuliusta iš pagyrimo, kitam pripažinto, kad bijosi, idant tas kitas nebutų už jį geresnis, arba nors jam lygus.

Lygiai, jeigu kas nori nuo žmonių garbės iš to, kad turi brangesnius rubus nekaip kiti žmonės, arba iš to, kad turi gražius arklius, arba iš to, kad jo namai gražesni už kitų, ir nuliusta išvydęs, jog ir kas kitas įsitaisė brangesnius rubus, arba nusipirko gražius arklius, arba pasistatė namus, gražesnius už kitų. Toksai žmogus nuliusta dėlto, kad jam regisi nebeturėsiąs nuo žmonių tos tuščios garbės, kurios trokšta.

Lygiai nuliusta pavydnįkas iš to, kad kitas žmogus gerai turi pinigų, arba javų, arba galvijų. Nuliusta iš to, kad kitam žmogui gerai sekasi ukinįkauti, arba kad jam gerai sekasi prekiaujant. Nuliusta iš to, kad kitas moka gerai dirbti, arba kad prisimano reikalus vesti, arba kad yra mokytas. Nuliusta iš to kad kitas yra iš augštos giminės. tai yra: kad jo tėvai ir seneliai, arba proseniai buvo garbingi. Nuliusta iš to, kad kitas yra mielas savo vyresnybėms. Visi toki daiktai pavydnįkui nepatinka; nes jam regisi, jog per tai kiti žmonės už jį geresni, arba tokie geri kaip jisai.

Žmogui gi pavydint kitam vienos kokios gėrybės, jau ir kitos svetimosios gėrybės veda jį pavydėjiman. Nes pavydėdamas artimui vienos kokios gėrybės, jau artimo nebeapkenčia. Nebeapkenčiant gi kito, nebemiela jam esti ir veizdėti į kiekvieną jo gėrybę. Dodėl pavydint jam kokios gėrybės kitam, griaužia jį ir tai, kad tą kitąjį žmonės myli, kad jam yra prieteliai, kad jis teisingas ir tylus, tikrai dievobaimingas. Teip gi pavydėjimas veda jį neapykanton, neapykanta gi didina pavydėjimą.

Bet pavydėjiman veda ir godulystė. Nes žmogus perdaug mylėdamas žemiškas gėrybes, nuliusta išvydęs, jog kitas turi, ko jam truksta, ir neapkenčia jo, nors jam jisai nebuvo padaręs nieko pikto.

Pavydėjiman veda ir pamėgimas žemiškų patogumų. Nes kas trokšta gražiai valgyti, minkštai gulėti, gražiai apsitaisyti, trokšta gražių muzikų ir šokių, negalėdamas gi tais daiktais naudotis dėl neturto, pavydi turtingiems, turintiems tas linksmybes, kurių jisai trokšta, ir neapkenčia turtingųjų, nors jie nepadarė jam nieko pikto.

Reikia gi dar žinoti, jog pavydnįkas netiktai nuliusta iš tų gėrybių, kurias turi kiti žmonės, bet dar trokšta, kad jie tų gėrybių neturėtų. Todėl jieško, kaip tas jų gėrybes pragaišinti, arba nors pamažinti, arba nors tuos žmones pažeminti. Todėl stveriasi visokių suktybių, apgaudinėjimų, melo. Kaltina juos neteisingai prieš vyresnybes, kad nebeturėtų malonės. Jeigu jiems yra kokie geradariai, tai stengiasi, kad tie geradariai nuo jų atkreiptų savo širdis. Jeigu jiems yra prieteliai, veda juos nesutikiman su prieteliais. Negalėdamas gi tokiomis nedorybėmis nieko padaryti drįsta, pramanyti ant jų kalbas, arba peikti jų gerus darbus, arba juos tyčiomis apšnekėti.

Kaip gi pavydnįkas nuliusta iš svetimos gėrybės, teip ir džiaugiasi, tą gėrybę pragaišinus tiems, kuriems jisai pavydi. Džiaugiasi kad jiems nebėra geros šlovės, arba vyresnybių malonės, arba prietelių meilės, arba turto, arba ant galo, kad jiems atsitiko papildyti kokį nusidėjimą.

*

Rustybė, arba pyktis yra tai smarkus dušios sujudimas prieš tai, kas mums nepatinka. Viešpats Dievas davė mums protą ir apreiškė mums savo įstatymą. Jeigu tat musų dušia smarkiai sujunda prieš kokį daiktą, reikia tada žiurėti, ar tas sujudimas nepriešingas Dievo įstatymui.

Todėl dušiai smarkiai sujudus, nereikia tuoj sakyti arba daryti, ko geidžia rustybė, nereikia tuoj ketintis, kaip geidžia rustybė.

Reikia dar žinoti, jog dušiai smarkiai sujudus, žmogus negali nei gerai pažinti, nei gerai išmanyti. Todėl reikia kantriai palukėti, pakol aptils smarkus dušios sujudimas, idant paskui gerai išmanyti, kaip išpuola mislyti, arba sakyti, arba daryti.

Todėl nusideda tasai, kurs pats savaimi nori, ko geidžia jo rustybė, nenorėdamas išmanyti, ar tai yra gera, ar pikta. Dar kaltesnis gi esti, jei numanydamas, kad nėra ko pykti, vienok pyksta.

Pyktis esti kartais tiktai dvasioje, tai yra, žmogui jo neparodant nei darbu, nei žodžiais, nei jokiais ženklais. Aikštėn gi išeina pyktis žvairavimais, tai yra. žmogaus akyse regimai esant rustybei, arba sakant su pykčiu, arba dar su rėksmu, arba smagiai ką užgaunant.

Žmogus, užsidegęs rustybe, drįsta sakyti ant kitų žmonių apmaudingus žodžius, arba kitus keikia; kartais gi ir patsai save ir dar įvairius sutvėrimus; kartais gi atkakliai drįsta piktžodžiuoti prieš patį Viešpatį Dievą.

Kas ant kito pyksta už kokį išniekinimą ir pyktį ant jo laiko širdyje, tai nebenori su juom nei šnekėtis, nei pasisveikinti, nei į jį žiurėti.

Žmogus atsidavęs pykčiui nors ir galėtų susitaikinti geruoju su žmonėmis jį užrustinusiais, vienok per rustybę bylinėjasi (provojasi) su jais be reikalo: nes per pyktį nori jiems atkeršyti, nori kad sudas juos nukaltintų ir nubaustų.

Didi rustybė nebe vieną žmogų pastumėjo į žmogžudystę.

Jeigu žmogus papykęs turi valdžią bausti esančius jo galybėje, tai plaka juos smarkiai ir kietai. Nes juos baudžia ne pagal proto, bet baudžia baisiai, sotindamas savo rustybę.

*

Apsirijimas esti valgant ne teip, kaip Dievo prisakyta: **girtuoklystė** gi esti geriant ne teip, kaip Dievo prisakyta. Apsirijimas tat ir girtuoklystė esti geriant ir valgant ne iš reikalo, bet dėl gardumo. Nes Viešpats Dievas davė žmonėms visokius valgomus ir geriamus daiktus, idant galėtų ant šios žemės užlaikyti gyvenimą, idant galėtų užlaikyti sveikatą ir pasistiprinti. Kas tat valgo ir geria, norėdamas užlaikyti gyvenimą, sveikatą ir spėkas, tasai valgo ir geria sulig Dievo įstatymo; kurs gi valgo ir geria dėl vieno gardumo, toksai ne teip apsieina, kaip Dievo prisakyta.

Žmogui gi nusidedant per norą, arba per valią, ne tiktai esti nusidėjimas negerai valgyti arba gerti, bet nusidėjimas esti ir patsai negeras pageidimas valgio ir gėrimo. Todėl žodžiai: apsirijimas ir girtybė ženklina dar geidulį valgio ir gėrimo priešingą Dievo parėdymui.

Protingas noras valgio ir gėrimo ir protingas valgymas ir gėrimas neturi jokios kaltybės. Viešpats Dievas nori, kad užlaikytumėm savo gyvastį, sveikatą ir pajiegas, ir dėlto mums davė visokius valgomus daiktus. Valgydami tat dėlto, dėlko mums valgius davė Viešpats Dievas, išpildome Dievo parėdymą.

Žmogus rinkdamas sau sveikesnius valgius ir geriaus jį pastiprinančius daro protingai. Silpnesniam žmogui reikia kartais to, ko nereikia sveikam. Bet ir sveikas sveikam nelygus; vienam gali buti reikalinga tai, ko nereikia kitiems. Rinkimas tat valgių ir jų pritaisymas, kad pigiaus butų suvirškinti, kad žmogui duotų pajiegas savo pašaukimo darbams išpildyti, nesipriešina Dievo parėdymui

Bet jeigu kas valgo dėl vieno tiktai gardumo, tada tai esti apsirijimas.

Nusideda tat apsirijimu tasai, kursai, kurs tyčiomis nori labai gardžių valgių, kurs ir bemislija, kaip bus gardu juos valgyti; kurs skaniai valgydamas garsiuojasi su džiaugsmu, kurs kas-kart prasimano

vis smaguresnius valgius. Nusideda apsirijimu ir tas, kurs valgo perdaug, tai yra, kurs valgo daugiaus nekaip reikia. Nes žmogui žiurint į jo sveikatą ir užsiėmimą užtektinai pasistiprinus, tai jau daugiaus valgo vien iš smagurumo, tai yra, arba dėl vieno gardumo, arba dėl savo perdidžio valgumo, kuriam duoda nežiurėdamas, jog jau nebereikia.

Kas pasakyta apie apsirijimą, pritinka tai ir girtybei. Nes protingas norėjimas gerti ir protingas gėrimas neturi savyje nei jokios kaltybės. Vieni gėrimai padeda suvirškinti valgius, kiti maldo vidurių nesveikatą, kiti gi stiprina nuvargusį žmogų arba pasilpusį po ligai, kiti vėl pasmagina žmogų į darbus. Bet tokie gėrimai geri esti žmonėms priimant juos su saiku (miera) ir nedaugiaus kaip reikia.

Geriant gi žmogui dėl vieno gardumo arba norint gėrimų dėl vieno gardumo, toksai noras, arba gėrimas esti priešingas Dievo parėdymui.

Taigi nusideda girtybe tas, kurs geria stiprų gėrimų daugiaus nekaip protinga, nes tokius gėrimus gerdamas perviršnebe gydykloješko, nei pasistiprinimo, bet vien tiktai skanumo. Nors gi perviršgeria kitų beraginamas, arba beprašomas, visgi per tai nusideda, nes tokiame karte klauso žmonių nežiurėdamas Dievo įstatymo. Kasgi stiprų gėrimų sugeria teip daug, kad lieka be nuomonės, tasai daug sunkiaus užrustina Dievą ir esti kaltas visų nusidėjimų, kuriuos papildo budamas girtas.

Per apsirijimą ir girtybę žmonės patingsta darbuotis, prisiriša į žemiškas gėrybes, nebemislija nuoširdžiai apie Viešpatį Dievą, nebesirupina kaip jam patikti, supranta šnekėti perdaug, perdaug blevyzgoti negražiai, plėšti svetimą šlovę, užsikrečia ligomis ir patį gyvenimą sau sutrumpina.

Žmogus atsiduodamas girtuoklystei pragaišina savo turtą arba uždarbį; budamas gi vaikų tėvu, įstumia neturtan savo pačią ir vaikus. Pavargęs gi kartais drįsta apgaudinėti, vogti, netesingai liudyti, norėdamas tokiais

nedorais darbais aprupinti savo reikalus. Per girtuoklystę randasi proto apkvailimas, priepročiai karštos rustybės, rėksmo ir keiksmo. Labai nevalyvas esti padėjimas tokios šeimynos, kur yra tėvas girtuoklys, nes tokiuose namuose esti gyvas pragaras. Piktumas iš girtuoklystės kilsta toksai, kad girtuoklys dažnai barasi ir nesutinka su kitais; ypač gi budamas girtas tampa teip smarkus, kaip pasiutęs žvėris. Iš to gi išeina kartais skaudus sumišimai, sužeidimai, kartais gi ir mirtis.

*

T i n g ė j i m a s yra tai nenorėjimas vargo dėl mislies, arba vargo dėl kuno. Norint užsidirbti dangaus laimę, reikia melstis, mąstyti apie dangiškus daiktus, klausyti Dievo žodžio, dirbti savo darbus, daryti visokius gerus darbus. Visi gi tie daiktai reikalauja vargo mislies ir vargo kuno. Žmogus gi nenorėdamas varginti mislies, nei varginti kuno, negali išpildyti to, kas nuo jo priguli Viešpačiui Dievui, sau pačiam ir artimui. Dėlto gi tai tingėjimą vadiname didžiuoju nusidėjimu ir pradžia įvairių kitų nusidėjimų.

Žmogus tat tinginis apleidžia maldas dėlto, kad nenori varginti savo mislies, kad nenori kentėti menko nepatogumo klupint ir per kokią valandą nekrutant. Tinginis nenori daryti rokundos sąžinės dėlto, kad sąžinę perkratant mislis vargsta, peržiurėdama savo darbus, atsimindama nusidėjimus. Dėl tos pačios priežasties tinginis nenori klausyti pamokslų ir katekizmų, dėlto kad klausant Dievo žodžio, reikia žiurėti ką sako, o per tai mislis vargsta. Tingėjimas tat esti priežastimi, kad žmonės nežino, kas yra Dievo apreikšta, neišmano gerai krikščionims prisakytų darbų.

Per tingėjimą teipogi žmonės nešvenčia nedėlių ir didžiųjų švenčių, nes klausant šv. mišių ir pamokslo, einant su kitais bažnyčion ant pamaldų rei-

kia benkiek pavarginti mislį ir kuną. Tinginis kartais neatiduoda kaip reikiant garbės švenčiausiam Sakramentui, nes tingi priklaupti, nulenkti galvą ir ištarti ben keliatą žodžių.

Jeigu tinginis pildo krikščioniškus darbus, pildo juos nenoromis ir skubėtai, idant jam butų mažiausis vargas. Prie šventų sakramentų retai tesiartina, dėlto kad prisitaisymas reikalauja mąstymo, atsitraukimo nuo patogumų ir nuo pasilinksminimų.

Tinginis apleidžia savo pašaukimo darbus, kaip rankų darbus ant lauko ir prie amatui, teip ir mokslo darbus, reikalaujančius skaitymo, mąstymo, rašymo, ir darbus savo valdinįkavimo, reikalaujančius gero perkratymo žmonių reikalų, skundų arba apgynimų, idant kiekvienam butų padaryta teisybė. Nes visi šitie darbai įvairiai ragina mislį ir vargina kuną. Tinginis tat, nenorėdamas vargo, nepatogumo, nuobuožio apleidžia savo pašaukimo darbus, arba juos daro skubėtai, su apsileidimu, nerupestingai, kad veikiaus nuo jų atsikratyti.

Tinginiai tarnai, šeimynykščiai, samdinįkai daro nemažą pragaištį ir pažeidą, dėlto kad toli mažiaus dirba, nekaip gali, arba ir nevalyvai dirba savo darbus, per tai gi daug daro pragaišties savo ponams, ukinįkams, meistrams, kuriems apsiėmė dirbti už algą, arba užmokestį.

Tinginis nelanko ligonių dėlto, kad lankant nebutų ilgu arba nuobodu. Nors galėtų ligoniui patarnauti, vienok to nenori, dėlto kad tingi vargti. Nors galėtų sutaikinti prietelius, arba kam padėti kokiame reikale arba sušelpti pavargelį, nedaro gi to, kad nenuvargti mąstant, kalbant, arba keliaujant, arba nepritirti kokio nepatogumo.

34 Apie nusidėjimus, prieš šventąją Dvasią.

Yra tokie nusidėjimai, kurie vadinasi nusidėjimais prieš šventąją Dvasią. Vadinasi

teip dėlto, kad žmogus juos papildydamas priešinasi įkvėpimams ir apšvietimams šventosios Dvasios.

Nes nors nusidėjėlis patsai iš savo valios pasilieka savo nedorybėje, visgi šventoji Dvasia apšviečia jo protą duodama pažinti, jog daro negerai, apšviečia jo protą, duodama pažinti, kaip jisai gali išsivaduoti iš savo nelaimingo padėjimo. Duoda jam teipogi šv. Dvasia įkvėpimus prie gero, tai yra, deda ir pila jo dušion gerus pajudinimus jo valios. Pajudina šv. Dvasia nusidėjėlio dušią, idant jisai nusigąstų iš baimės Dievo ir nebedrįstų dauginti nusidėjimų, idant neužsikietintų savo nedorybėse, idant gailėtųsi iš tikros širdies už savo kaltybes, idant nelaukdamas grįžtųsi prie Dievo. Nusidėjėlį gi, nusiminusį iš baimės amžinos paskandos, šventoji Dvasia žadina į viltį ant Dievo mielaširdystės.

Nusidėjėlis gi nepasiduodamas tiems apšvietimams ir įkvėpimams nusideda šv. Dvasiai.

Nusidėjimai prieš šventąją Dvasią yra šeši:

1. Nusiminimas arba nustojimas vilties išganymo.
2. Perdaug didi viltis apturėti išganymą be gerų darbų.
3. Priėštaravimas pripažintai tikėjimo tiesai.
4. Pavydėjimas artimui Dievo mylistų.
5. Užkietėjimas griekuose (nusidėjimuose).
6. Atidėjimas pakutos lig smerties.

N u s i m i n i m a s a r b a n u s t o j i m a s v i l t i e s i š g a n y m o esti žmogui atsiminusiam savo nusidėjimus, mislijant, jog niekaip gyvai nebegali buti išganytas, mislijant, jog nusidėjimai niekaip nebegali buti jam atleisti. Toksai žmogus sunkiai užrustina Viešpatį Dievą, nes nepripažįsta to, jog Dievas yra begal mielaširdingas ir jog nusidėjimus atleidžia kiekvienam, kurs už juos gailisi iš visos širdies ir tikrai nori pasitaisyti. Toksai žmogus nepripažįsta, jog Viešpats Dievas nori jo išganymo ir nori jam duoti mylistas reikalingas išganymui.

*

Perdaug didi viltis apturėti išganymą be gerų darbų ženklina, jog nekurie žmonės, mislydami apie Dievo mielaširdystę drąsiai papildo visokius nusidėjimus ir nesibijo Dievo teisybės. Tariasi jie sau šiteip: „Dievas nenori manęs prapuldyti, nors jį užrustinsiu, jisai vienok susimylės ant manęs, pigiai man atleis, nes jisai geras, nes jisai mielaširdingas.“ Bet toki viltis yra beprotė ir užrustinanti Viešpatį Dievą. Nes Viešpats Dievas yra mielaširdingas tokiam nusidėjėliui, kurs gailisi už savo nusidėjimus ir tikrai nori pasitaisyti; tokiam gi ne, kurs už nusidėjimus nesigaili, nenori nuo jų atsitraukti ir drąsiai pildo kas kart daugiaus nedorybių.

*

Priėštaravimas pripažintai tikėjimo tiesai esti, niekinant kam tyčionis tiesas pripažintas šventos Bažnyčios. Šitą nusidėjimą papildo žmonės, kurie priešinasi krikščioniškai tiesai ne iš nežinių, bet per negerą norą. Papildo jį atskalunai nuo šventos Bažnyčios, nepripažindami Popežiaus už Bažnyčios Galvą, nors jie žino, jog Viešpats Jezus už Bažnyčios galvą padėjo šv. Petrą ir jo įpėdinius. Tokį nusidėjimą papildo ir išklydėliai iš švento tikėjimo, sakydami, jog visa šv. Bažnyčia galinti suklysti moksle, nors jie žino, jog Viešpats Kristus prižadėjo šv. Bažnyčiai nesuklydimą niekados tikėjimo ir krikščioniško gyvenimo moksle.

*

Pavydėjimas artimui Dievo mylistų ženklina neapykantą artimo už jo dievobaimingumą. Žmogui esant dievobaimingam per Viešpatiės Dievo mylistą, pavydėjimas kitam dievobaimingumo yra tai pavydėjimas Dievo mylistų, kurios jam yra duotos.

Pavydi gi artimui Dievo mylistos tasai, kurs nuliusta, regėdamas artimą dievobaimingą ir tikrai dorą. Toksai žmogus nuliusta regėdamas kitą vaikščiojant dažnai bažnyčion, gerai besimeldžiant, atsidėjusį klausant šv. mišių. Nemiela jam tankios kitų žmonių spaviednįs ir priėmimai švenčiausio Sakramento. Pikta jam regint tokį, kurs sergsi visokios neteisybės, kurs nepristoja į nepadorius juokus ir šnekas. Nepatinka, kad kitas gavėnias gavi, pavargėlius šelpia ir paguodžia nelaimingus. Nemalonu jam, kad kitas gyvena gerai ir darbščiai. Ir negana, kad nuliusta iš artimo dievobaimingumo, bet dar jo neapkenčia.

Už ką-gi jo neapkenčia? Už tai, kad geri darbai yra garbingi ir brangųs, kad jie augština dievobaimingą žmogų. Pavydėtojui gi regisi, jisai esąs pažemintas per gerus darbus dievobaimingo ir dėlto kremtasi nuliudimu ir neapkenčia dievobaimingojo.

Geri darbai dievobaimingo žmogaus primena kitiems žmonėms, jog ir jiems reikia buti dievobaimingais. Kas gi nenori krikščioniškai gyventi, tasai neapkenčia kito gyvenančio dievobaimingai, dėlto kad dievobaimingumas kito kaip ir peikia jo paties piktą gyvenimą. Todėl toksai žmogus nemėgia dievobaimingumo ir nekenčia žmogaus gyvenančio dievobaimingai. Toksai žmogus arba nori dievobaimingą žmogų atitraukti nuo švento gyvenimo, arba nori jį nužeminti, arba nors pavarginti. Apjuokia jį, nori, kad kiti žmonės jį niekintų; sako: jisai žmones apgaudinėjąs, bet nėsąs tikrai dievobaimingas. Plėšia jam šlovę, kaip įmanydamas ir dėlto arba pramano ant jo nebutus nusidėjimus, arba senovines kaltybes jau pataisytas tyčiomis apsakinėja, norėdamas teip jį nužeminti.

Toksai pavydėjimas esti labai didelė nedorybė, ir galima ją pavadinti velniška nedorybe.

*

Užkietėjimas griekuose esti, žmogui kietai įsitvėrus nusidėjimų ir nesiduodant niekaip pajudinti į pasitai-

symą. Toksai žmogus nesiketina perprašyti Dievo, nors Viešpats Dievas apšviećia jo protą ir nors judina jo širdį į gailestį už nusidėjimus. Toksai žmogus nors girdi pamokslus apie Dievo sudą, apie amzinas kančias, vienok nepasižadina prie Dievo baimės. Nors girdi apie Dievo malonybę, apie Dievo mielaširdystę grįžtantiems nusidėjėliams, vienok jo širdis neikiek nesusiminkština. Nors regi kitus žmones, besigailinčius už nusidėjimus ir pakutavojančius, vienok patsai nesusijudina. Nors Viešpats Dievas jį baudžia visokiomis nelaimėmis, visgi jisai nesusipranta. Nepataiso tokio žmogaus nei prašymai, nei grasymai. Nepriima jisai privedžiojimų nuo kitų ir neapkenčia tokių, kurie jam duoda gerus persergėjimus. Nesigėdi savo nusidėjimų ir dar jais giriasi, ir visiškai nesirupina, kaip jam bus po mirčiai.

*

A t i d ė j i m a s p a k u t o s i k i š m e r c i a i pasipildo per tai, kad žmogus nesižadina į gailestį už nusidėjimus ir į pataisymą savo gyvenimo; mislydamas sau, suskubsiąs tai padaryti mirdamas. Per tai nusidėjėlis labai sunkiai užrustina Dievą, norėdamas pasilikti nemylistoje Viešpaties Dievo per visą gyvenimą, norėdamas per visą gyvenimą buti Dievo neprieteliumi ir tiktai mirdamas teperprašyti Dievą.

Kas nedaro pakutos net lig mirčiai, tas regimai kyba ant amžinos prapulties; nes nežino, kada jam bus mirtis; koki bus jo mirtis. Gali numirti netikėtai, gali netikėtai sudegti, gali paskęsti, gali jį perkunas užmušti. Nors mirdamas ir turėtų numanymą, reikia, kad tada iš širdies geilėtųsi už nusidėjimus dėl Dievo meilės. Bet toksai žmogus prie gero gailesčio nesitaiso, neprašo Viešpaties Dievo tokio gailesčio, nesižadina niekados į Dievo meilę.

35. Apie nusidėjimus, šaukiančius į dangų atkeršymo.

Keturi yra tokie nusidėjimai, kurinos vadiname, šaukiančiais į dangų atkeršymo. Tų nusidėjimų piktybė yra prilyginta šauksmui. Nes kaip didis šauksmas girdisi iš tolo, ir žmones nuima baimė, teip kone lygiai sakoma, jog tie nusidėjimai šaukia, arba rėkia; ženklina tai, jog jų nedorybė yra labai didelė ir aiški. Ir šventajame Rašte pasakyta, jog tie nusidėjimai šaukiasi į Viešpatį Dievą ir reikalauja teisingo atkeršymo.

Šaukiasi į Dievą atkeršymo šitie nusidėjimai:

1. Užmušimas nekalto žmogaus.
2. Sodomiškas griekas (nusidėjimas).
3. Apsunkinimas vargdienių, našlių ir našlaičių.
4. Nutraukimas algos nekaltiems tarnams ir samdynikams.

Užmušimas nekalto žmogaus esti kam tyčiomis nušaunant kitą, pasmaugiant, arba nunuodijant, arba kitaip kaip jam gyvybę atimant. Yra tai kaltybė labai sunki. Nes žmogžudys vienu kartu išplėšia kitam visa tai, kas jam buvo brangu ir miela: išplėšia jam gyvastį, galėjimą pakutavoti už nusidėjimus, daryti gerus darbus, kuriais butų užsipelnęs dangų. Užmušdamas gi žmogų, esantį Dievo mylistoje, atima nuo jo galėjimą susikrauti didesnius nuopelnus pas Dievą, padauginti Dievo garbę ant žemės ir padauginti gėrybes kitiems žmonėms.

*

Sodomiškas nusidėjimas (griekas) ženklina paleistuvystės nusidėjimus priešingus žmogaus prigimimui. Tokios nedorybės budavo pildomos Sodomos mieste, sudegintame su visais gyventojais ugnimi, nukritusia iš dangaus.

*

A p s u n k i n i m a s v a r g d i e n i ų, n a š l i ų i r n a š l a i č i ų ženklina visokias skriaudas (krividas) ir varginimus neturtingų žmonių, arba tokių, kurie negali, arba nedrįsta gintis nuo užpuolimo; arba tokių, kurie nežino, kaip reikia gintis nuo neteisingo žmogaus piktybės.

Taigi neteisingas apkalimas, arba priplakimas nekalto žmogaus, negalinčio arba nedrįstančio gintis, yra tai nusidėjimas, šaukiąs į Dievą atkeršymo.

Jeigu turtingas prekiautojas išperka visur javus, teip kad žmonės, pristigę duonos, nebegauna niekur pirkti, kaip tiktai pas jį vieną, jisai gi per godulystę nežmoniškai brangiai parduoda, tada neturtingi žmonės visi nuskursta pirkdami grudus perbrangiai; kurie gi neturi iš ko pirkti, kenčia badą. Toksai prispaudimas artimo šaukiasi į dangų atkeršymo.

Tasai apsunkinimo nusidėjimas esti ir kam varant į kokius darbus, arba tarnavimus nuo jo neprigulinčius, arba reikalaujant nuo neturtingo kokio neteisingo mokesčio ir jį priimant.

Jeigu koksai žmogus, budamas skolingas moteriškei našlei, nenorėtų jai mokėti visos skolos, siulydamas tiktai dalį, toji gi našlė tiek tepriimtų, kiek siulo skolinįkas, nuleisdama jam kitą dalį dėlto, kad neturėtų vargo ir išlaidų, pradėjus su juo bylą (provą); tokiame karte skolinįkas papildytų nusidėjimą šaukiantį į Dievą atkeršymo.

Tasai nusidėjimas pasipildo ir kam prisisavinant slapčia pinigus, arba grudus, arba kitą kokį žemišką turtą, prigulintį našlaičiams. Lygiai šaukiasi į dangų nusidėjimas, neteisingai kam bylinėjantis (provojantis) su našlaičiais po sudus ir neteisingais liudytojais išgaunant dėl savęs našlaičių daiktus.

*

N u t r a u k i m a s a l g o s n e k a l t i e m s t a r n a m s i r s a m d y n į k a m s ženklina nu-

sidėjimus, kuriuos gali papildyti arba ponai, arba ukinįkai, arba prekėjai, arba amatnįkai.

Kas neduoda savo tarnui suderėtos algos, arba rubo, arba suderėtų grudų, arba kitos kokios maitnasties, toksai papildo nusidėjimą, šaukiantį į dangų atmonymo. Tokį nusidėjimą papildo ir tie, kurie savo tarnams nemoka algos suderėtame laike; per tai tarnai neturi iš ko gyventi, vargsta, sveikatą gadina.

Tokį pat nusidėjimą papildo ukinįkai nemokėdami algos savo šeimynai, ir amatnįkai, neduodami savo mokytiniams suderėto užmokesnio.

Jeigu kas nemoka suderėto mokesčio amatnįkui, gyvenančiam iš kasdieninio uždarbio, papildo skriaudą, šaukiančią į Dievą bausmės. Toki skriauda pasipildo, jeigu kas pasamdytam padieniui lauko darbams, daržovėms, arba namams statyti, neužmoka, kas buvo suderėta, arba ne mete, tai yra, liepdamas laukti kito laiko, ir per tai vargšas samdynįkas kenčia badą ir vargą.

36. Apie svetimuosius nusidėjimus (griekus).

Žmogus nukalsta svetimu nusidėjimu, duodamas tiems nusidėjimams priežastį, arba patsai kaip prisidėdamas į nusidėjimus, kitų žmonių papildomus.

Kas kitam, esančiam po savo valdžia, l i e p i a kokį piktą darbą, tasai duoda priežastį svetimam nusidėjimui. Nes kurs, lieptas savo vyresniojo, papildo nedorybę, jam prisakytą, pats esti kaltas nusidėjimo; bet ir liepėjas pikto darbo esti kaltas to paties nusidėjimo, dėlto kad tas nusidėjimas buvo papildytas iš jo liepimo.

Kaltas tampa svetimo nusidėjimo ir toksai žmogus, kurs kitam duoda p a t a r i m ą (rodą) piktai daryti. Nes toksai žmogus pakursto kitą į nedorybę, apie kurią jisai nebuvo mislijęs. Norint gi kam pačiam kokios nedorybės, bet dar nedrįstant jos pada-

dyti. kitas jį padrąsina ir pataria (rodija): tai ir toksai patarimo davėjas duoda priežastį svetimam nusidėjimui. Dėlto kad per savo nedorą patartį (rodą) pakursto jį. padrąsina jį į nusidėjimą.

Pakursto teipogi ir padrąsina į nusidėjimą tasai, kurs svetimus nusidėjimus g i r i a. Nes žmonės dažnai pamiršta Viešpatį Dievą. nori gi patikti kitiems žmonėms. Todėl dažnai žmonės piktai daro. norėdami pagyrimo kitų žmonių. Tai gyrėjas svetimo nusidėjimo pakursto nusidėjėlį ir vėl teip darytı; juoties dar gali jį padrąsinti. idant darytų dar nedoriaus.

Nedori žmonė giria svetimus nusidėjimus kartais dėlto, kad tie nusidėjimai jiems patinka: kartais gi giria tiktai prismeilindami, tai yra norėdami nusidėjėlui pasigerinti, girdami jo prasikaltimą. Bet ar giria svetimus nusidėjimus mėgdami, ar prisimeilindami. vis gi jiems sąžinę apsunkina tie svetimi nusidėjimai. į kurios jie pakurstė savo pagyrimais.

Ką padaro svetimos nedorybės pagyrimas, padaro tai ir išpeikimas gero darbo. Nes ne vienas liaujasi Dievą mylėjęs. bijodamas kitų žmonių peikimo ir išjuokos. Taigi kas savo peikimais arba apjuokimais atitraukia kita nuo dievobaimingo gyvenimo. tasai jo nusidėjimams duoda priežastį.

Ir tie nusikalsta svetimų nusidėjimų. kurie kitus tyčiomis jautrina ir erzina; per tai juos pakursto keikti, piktžodžiauti keršyti arba užsikietinti. Nes žmogus numanydamas. jog kitas gali įeiti rustybėn, ir aitrindamas jį įveda pyktin ir į visokius nusidėjimus, kurie imasi iš pykčio.

Jeigu kas p a d e d a kitam papildyti kokį nusidėjimą. tas teipogi ant sąžinės turı svetimą nusidėjimą. Nes ir patsai nusideda, padėdamas kitam piktai daryti; o ir pats kito nusidėjimas jam padedant papildytas teipogi jam krinta ant sąžinės. Nes jam nepadedant kitas nebutų to nusidėjimo papildęs, arba nors mažiaus pikto butų padaręs. Teip vagiui lipant augštyn vogtų. kas prituri kopečiais, kaltas esti jo

nusidėjimo. Dėlto kad be tokios pašalpos vagis nebutų galėjęs užlipti ton vieton, kur norėjo pavogti svetimą daiktą.

Teipogi kas pas save p r i i m t ų palaikyti vogtus daiktus, nors ir patsai iš to neturėtų pelno, vis gi butų šelpėju vagies jo vagystėje. Dėlto kad vagis, neturėdamas kur paslėpti vogtus daiktus, nedrįstų vogti, arba papildytų mažiaus vagysčių.

Kurie turi ant kitų vyresnybę nukalsta svetimu nusidėjimu, nesuturėdami savo pavaldinių nuo pikto darbo ir nebausdami jų už prasikaltimus. Nes nedori žmonės liautųsi pikta darę iš baimės bausmės. Regėdami vyresniuosius pataikaujančius jų nedorybėms, pasidrąsina į visokius nusidėjimus. Tie gi jų nusidėjimai slėgia sąžinę vyresniųjų pataikaujančių ir nereikalaujančių atsakymo nuo kaltinįkų.

Svetimų nusidėjimų kaltais tampa ir gimdytojai nebausdami savo prasikaltusių vaikų ir mokytojai duodami mokytinams valią piktai daryti.

Daug sunkesnė gi esti kaltybė tokių, kurie svetimiems nusidėjimams duoda apgynimą, tai yra, tų kurie negana kad nesipriešina kitiems žmonėms nusidedant, bet dar juos apgina ir išteisina.

Svetimi nusidėjimai apsunkina sąžinę ir žmogaus duodančio valią nusidėti. Davėju valios vadinasi tas, kurs kitiems nusidėti neliepia ir neduoda jiems negeros patarties: bet jiems norint piktai daryti jisai nesuturi, duoda valią. Teip jeigu bent trejatas žmonių bendrai prekiautų, ir dujen iš jų norėtų kokios suktybės prekystėje, trečiasis gi tos suktybės su jais daryti nenori, bet leidžia jiems patiems išpildyti tą suktybę. Tokiame karte, tasai žmogus, kurs savo bendrams duoda valią papildyti neteisybę, esti kaltas svetimo nusidėjimo, nes į svetimą nusidėjimą prisideda per savo n e p r i e š t a r a v i m ą.

Tokį žmogų, kurs prisideda į svetimą nusidėjimą, vadina dar n u s i d ė j i m o d a l i n į k u. Ženklina

tai, jog toksai žmogus turi savo dalį svetimame nusidėjime.

Sargai svetimo turto, ar miško, ar javų, ar pievų, teipogi namiškiai tarnai, jeigu regėdami kitus žmones darant kokią pragaištį jų ponams, arba ukinįkams, nieko nesako, negina ir nepraneša ukinįkams arba ponams, esti teipogi kalti svetimų nusidėjimų. Nes jų ponų arba ukinįkų turto žeidėjai nedrįstų daryti pragaišties, kad sargai ir tarnai gintų ir pasakytų gaspadoriams. Toksai gi tarnų ir sargų tylėjimas esti teip lygiai, kaip ir padėjimas nedoriems žmonėms daryti pragaištis.

KETVIRTOJI DALIS.

37. Apie doras.

Katalikui esant savo dvasioje nuolatos palinkusiam tikėti visa, kas Viešpaties Dievo apreikšta, toksai jo palinkimas vadinasi d o r a. Teipogi katalikui esant savo dvasioje nuolatos palinkusiam norėti to, ko Viešpats Dievas nori, ir tai vadinasi dora.

Reikia žinoti, jog toksai palinkimas tada tiktai teesti dora, kad esti nuolatos. Nors katalikas ne nuolatos mislija apie Dievo apreikštuosius daiktus, vienok jeigu dvasioje nuolatos yra palinkęs pripažinti už tiesą visa, ką Dievas apreiškė, tokiame katalike yra dora. Lygiai, nors katalikas ne nuolatos žadina savo valią į visus daiktus, kurių nori Viešpats Dievas, visgi jei jo valia yra nuolatos palinkusi į visa, kas Dievui patinka, tokiame katalike yra dora.

Tokio gi palinkimo nuolatos tikėti ir patikti Dievui žmogus negali įsigyti patsai iš savęs; gali gi jį tegauti iš Dievo mylistos.

Reikia dar žinoti. jog doromis vadinasi įvairųs geri darbai, jeigu jie esti dažnai pildomi.

Teip tat yra tokios doros, kurios vadinasi teologiškomis, kitos vadinasi kardinališkomis doromis arba didžiosiomis; kitos vadinasi doromis priešingomis didiesiems nusidėjimams; ant galo dar yra įvairųs geri darbai. Visa tai bus apsakyta skyrium tolesniuose pamoksluose.

38. Apie teologiškas doras.

Teologiškos doros yra trįs: 1. Tikėjimas, 2. Viltis, 3. Dievo meilė.

Tikėjimas yra tai tvirtas pripažinimas už tiesą viso to, kas Viešpaties Dievo apreikšta ir jo šventos Rymo-Katalikų Bažnyčios mums tikėti paduota. Tasai gi pripažinimas už tiesą yra tikriausis, dėlto kad toji Bažnyčia yra paties Dievo įstatyta ir tiktai mums teduoda tikėti tai, ką patsai Viešpats Dievas apreiškė, kursai negali apsirikti.

Viltis yra tai troškimas ir laukimas amžinos laimės danguje ir visokių pašalpų nuo Viešpaties Dievo užsidirbti dangui. Tasai laukimas yra stipras, dėlto kad visa tai pažadėta paties Viešpaties Dievo, kurs yra visagalįs, begal geras, begal mielaširdingas.

Meilė yra tai mylėjimas Viešpaties Dievo labjaus už visus daiktus, mylėjimas iš visos širdies ir iš visų pajiegų. Tasai gi mylėjimas yra dėl tos priežasties, kad Viešpats Dievas yra didžiausi, geriausi, begalinė gėrybė. Toki meilė daro, jog mums yra miela išpildyti Dievo prisakymus ir taikintiés prie jo valios.

Tikėjimas yra Viešpaties Dievo dovana, ir viltis yra Viešpaties Dievo dovana, ir meilė yra teipog Viešpaties Dievo dovana. Žmogus negali patsai įsigyti nei tikėjimo, nei vilties, nei meilės. Vienas tiktai Dievas tas doras patsai deda arba įpila žmogui dušion.

Tikėjimas, viltis ir meilė vadinasi *teologiškomis* doromis, arba stačiai siekiančiomis Dievą. Tas žodis „teologiškas“ yra imtas iš graikiškos kalbos ir ženklina, kaip kad sakytumėm: Dievui prigulįs. Vadiname šias tris doras teologiškomis, lygiai kaip ir sakytumėm, jog šitos doros priguli Dievui, arba Dievą atsiekia.

Visos krikščioniškos doros priguli Dievui, nes dievobaimingas katalikas visas savo mislis, kalbas ir darbus gręžia Dievui ant garbės. Bet tikėjimas, vil-

tis ir meilė stačiai siekia patį Viešpatį Dievą; ženklina tai, jog per tas tris doras musų dušia pirmiausiai gręžiasi į patį Viešpatį Dievą, pirmiausiai užsiima patimi tiktai Viešpatimi Dievu. Ir dėlto šios trįs doros vadinasi stačiai siekiančiomis Dievą, arba teologiškomis.

39. Apie kardinališkas, arba didžiasias doras.

Kardinališkos doros yra keturios: 1. Išmanymas, 2. Teisybė, 3. Tvirtybė, 4. Nusiturėjimas.

Žodis kardinališkos yra imtas iš lotyniškos kalbos ir ženklina zovieskinės. Teipgi šitos keturios doros vadinasi zovieskinėmis doromis; prilyginant į duris pakabintas ant zovieskų dėl varstymo; teip lygiai visos kitos doros turisi šitų keturių dorų, kaip durįs turisi zovieskų. Todėl jas vadiname didžiomis, arba kardinališkomis.

Jeigu šios keturios doros valdo kataliko apsiėjimą, tai geri jo darbai esti tikrai gerais ir vertais užmokesnio pas Viešpatį Dievą. Ir dėlto sakoma, jog tos keturios doros taikina krikščioniškus pasielgimus.

Išmanymas daro tai, jog žmogus nieko nedirba nepasimislijęs; bet gerai apsvarsto, ar išeis teip, kaip jisai nori, ketindamas ką daryti.

Kartais nesiseka geriausis daiktas, jei esti pildomas nežiurint įvairių aplinkybių. Dėlto gi žmogus, išmanąs žiuri, kokiame laike yra patogiaus ką sakyti, arba daryti. Žiuri ir vietos, ar patogi tokiai kalbai, arba darbui. Žiuri ir to, kas do žmonės, su kuriais jam yra reikalas.

Ir teip, pavyzdin, jeigu reiktų perkalbėti tokį žmogų, kurs yra labai perpykęs ir kurs nepriimtų perkalbėjimo, išmanymas liepia lukterėti tokios valandos, kurioje tas patsai žmogus nusiramins, dėlto gi kantriai išklausys geros patarties ir perkalbėjimo.

Lygiai reikiant kam dėl atilsio arba sveikatos pasivaikščioti lauke ir žinant kokią vietą, labai gerą

sveikatai; bet jeigu ton vieton eina begėdžiai paleistuvautų, tokiame karte išmanymas liepia tos vietos saugotis. Nes einant ton vieton ir be jokios piktos mislies, galėtų kitiems žmonėms regėtis, jog tenai eina dėl paleistuvystės.

Teipogi norint kam sakyti kokį gerą daiktą, bet tokį, kurio kitas klausydamas neišmano, ir neišmanydamas galėtų jį laikyti už priešingą religijai; tokiame karte išmanymas neduoda to daikto sakyti. Nes nors tas daiktas nėra priešingas religijai, vis gi tam neišmanančiam žmogui galėtų pasimatyti, jog jis yra religijai priešingas, ir dėlto pasipiktintų.

Kartais žmogui gailesčio arba linksmybės apimtam dedasi mislin apsižadėti Dievui kokias maldas, arba apieras, arba kokią pakutą; ir žmogus neišmanąs tuoj ketinasi ir apsižada ir nepamislija, ar galės išpildyti savo apžadą. Žmogus gi nesiskubina klausyti kiekvienos mislies. Gerai pasimislija ir žiuri, kad tas užmanymas neklιutų jo darbams, ir ar galės jį išpildyti.

Žmogus išmanąs neužmiršta, jog šiame pasaulyje visur pilna yra priežasčių nusidėjimo. Ir dėlto ne tik saugosi regimos nusidėjimo priežasties, bet atsargus esti ir tenai, kur aiškios nusidėjimo priežasties nesimato.

Atsitinka pasaulyje, jog žmonės bedieviai, apsimesdami dievobaimingais, nori visokiomis gudrybėmis atitraukti kitus nuo švento tikėjimo. Tokiame karte išmanymas duoda katalikui tokį atsargumą, kad nepasiduoda įpainioti į suvedžiotojų žabangus.

Žmogus išmanąs, norėdamas turėti nuopelnus pas Dievą, apsirenka tokius gerus darbus, kurie pritinka jo pašaukimui, pajiegoms ir mokslui.

Žmogus išmanąs kalboje ir darbuose visados sergisi, kad ko neužrustintų, ko nepažemintų, kam nepadarytų pragaišties. Jisai žiuri ne tiktai to, kas

tuoj išeis iš jo kalbos arba darbo, bet ir to, kas po tam galėtų išeiti.

*

Teisybė yra tai dora, palenkianti kataliką duoti Dievui, ką yra skolingas Dievui, duoti teipogi kiekvienam artimui, ką yra skolingas artimui; ir duoti sau pačiam, ką yra sau skolingas.

Viešpačiui Dievui nuo žmogaus priguli garbė, paklusnybė ir meilė. Teisingas žmogus ištikimai garbina Dievą, kaip to reikalauja tikroji religija; paklusnus yra Dievo įstatymui; ir mylėdamas Viešpatį Dievą, stengiasi jam pamėgti visomis savo mislimis, ir žodžiais, ir darbais.

Teisybė reikalauja to, kad gimdytojai rupestingai išmokytų savo vaikelius religijos, kad rupintųsi apie užlaikymą geros jų sveikatos, kad juos aprupintų tolesniam pragyvenimui.

Teišingas žmogus užmoka kaip reikia savo tarnams ir samdyninkams, negeidžia nuo jų perdidžio ir vargaus darbo, suteikia jiems reikalingą pailsį ir rupinasi, kad jo namiškiams netruktų kokios gyvenimo patogybės.

Teisybė liepia ištikimai išpildyti sąkalbas padarytas su kitais, neapgaudinėti nieko parduodant, nesakyti apie negerą parduodamą daiktą, jog geras; neparduoti brangiai pigaus daikto.

Jeigu koksai žmogus, parduodamas kokį savo daiktą iš neturto, pasiryžęs yra jį nuleisti pigiaus nekaip yra vertas, tokiame karte teisingas žmogus nenori sau pelno iš svetimos nelaimės, bet moka tiek, kiek tas daiktas yra vertas.

Teisybė liepia visą skolą išmokėti, kaip priguli. Teisybė neduoda didinti savo turtų per apgrajimą kitų.

Teisingas žmogus nenori apturėti kokios vyresnybės, jeigu tos pačios vyresnybės ieško kiti žmonės tokie, kurie tame dalyke daugiaus už jį prisimano.

Teisingas žmogus padėtas vyresniuoju ant kitų nejieško sau pelno, bet gerumo visiems.

Teisybė liepia su kitais apsieiti meiliai ir lipšniai; liepia kitus šelpti ir paspara duoti. Nes ir mes norime, kad gerai su mumis apsieitų kiti ir mus šelptų. Trumpai sakant teisybė reikalauja nedaryti kitam to, ko mes patįs nenorėtumėm pritirti nuo kitų, ir daryti tai kitiems, ko mes patįs norėtumėm pritirti nuo kitų.

Teisybė dar reikalauja davimo sau patiems, ką yra žmogus patsai sau kaltas. Reikia gi kiekvienam žmogui sergėtis nusidėjimo priežasčių; reikia apsaugoti savo gyvastį, sveikatą, negaišinti ant niekų turtų, Dievo Apveizdos suteiktų.

*

T v i r t y b ė yra tai dora, duodanti krikščioniui drąsumą ir galę išpildyti Dievo valią ir nesibijoti nei nemalonumų, nei pavojų.

Ir teip, pavyzdin, nors žmonės bedieviai apjuokia dievobaimingus, vienok tvirtas katalikas neapleidžia nei poterių, nei Bažnyčios pamaldų, nei pasnįkavimo pasnįkų.

Tvirtas katalikas pildo gerus darbus, nors gyvena terp tokių žmonių, kurie už tai ant jo pyksta. Nors už tai nuo jo atsitrauktų ir prieteliai, kad jisai tikrai dievobaimingas, nors ir geradariai dėl tos pačios priežasties liautųsi jam darę geradarystes, visgi jisai neatmaino savo švento gyvenimo. Jeigu iš tos pačios priežasties kiti žmonės atsitrauktų nuo jo ir jį niekintų, bet dar jeigu jam darytų visokius skaudžius sopulius, teipogi jeigu iš tos pačios priežasties reikėtų jam paleisti sveikatą ir turtus, arba ir gyvastį padėti, vienok jisai nesiliauja buvęs dievobaimingu ir tvirtai pildo visa tai, ko nuo jo geidžia Dievo ir artimo meilė.

Tvirtybė daro, jog žmogus kietai sutūri savo nedorus norus, nepasiduoda prikalbinėjimams nedorų žmo-

nių, stiprai ginasi nuo velnio pagundų. Ir teip, pavyzdin, jeigu kas pasijutęs savyje geidulį pasigerti, bet nenorėdamas užrustinti Dievo, iš visų pajiegų suturėtų šitą savo geidulį ir sergėtųsi visokios priežasties šito girtybės nusidėjimo, toksai žmogus yra tikras krikščionis.

Lygiai, kad kokį žmogų kiti nedori žmonės prikalbinėtų kokiame reikale parašyti melą, arba neteisingai liudyti prieš sudą; jisai gi regėdamas, jog per tai butų Dievo užrustinimas, stiprai tam priešinasi ir nesutinka ant nedorų prikalbinėjimų; toksai žmogus yra tvirtas krikščionis. Teip gi kad velnias savais pagundymais vestų žmogų, ar rustybėn, ar kerštan, tasai gi žmogus visomis pajiegomis nepasiduotų tiems pagundymams, kad neužrustinti Viešpaties Dievo, toksai žmogus yra tvirtas krikščionis.

*

Nusiturėjimas palenkia žmogų krikščionį naudotisi daiktais reikalingais šiam gyvenimui niekur neperdedant.

Nusituris žmogus nepersivalgo, negeria perdaug.

Nusiturėjimas liepia neperdėti nei rubuose, nei triobose, nei namų rakanduose. Bet suturi ir nuo šykštumo ir godulystės.

Nusituris žmogus nesigiria savo gerais darbais ir negeidžia, kad jį girtų kiti.

Nusiturėjimas neduoda to sakyti arba daryti, ko geidžia rustybė. Nusiturėjimas suturi nuo keršto. Nusiturėjimas padaro, kad žmogus su kitais apsieina ramiai, meilai, kad saugasi prieštaravimų ir užsikietinimo.

Žmogus nusituris, pritirdamas kokios nelaimės, nenuliusta perdaug; pritirdamas kokios laimės, nesidžiaugia perdaug.

Nusiturėjimas sergi kataliką nuo kuniškų nusidėjimų. Neprisileidžia nepadorybės ir juokų be gėdos nei darbais, nei žodžiais, ir ne tiktai vyriškių su

moteriškėmis, bet ir esant arba vieniems vyriškiams, arba esant vienoms moteriškėms. Saugo nuo nečystų geidulių ir mislių. Žmogus nusiturįs saugosi viso to, kas gali jį pažadinti į nečystatą. Neįsiduoda kalbon, pakurstančion kunišką geidulį. Jeigu koki daina arba muzika žadina bjaurias mislis, tai jisai jų neklauso. Išvydęs kokį nepadorų daiktą, akis nuo jo gręžia tolyn. Žmogus nusiturįs saugosi, kad jo rubuose nebutų kokio nepadorumo; kad jo krutėjime nebutų kokio nepriderėjimo; kad parodyme kitiems prietelystės ir geros širdies nebutų kokio negražumo.

40. Apie doras, priešingas didiesiems nusidėjimams.

Dorso, priešingos didiesiems nusidėjimams, yra šitos:

1. Žemybė—priešinga puikybei.
2. Duosnybė—priešinga godulystei.
3. Nusiturėjimas, arba blaivybė—priešinga apsiėijimui ir girtuoklystei.
4. Kantrybė—priešinga rustybei.
5. Dievobaimingumas—priešingas tingėjimui.
6. Cystata dušios ir kuno—priešinga nečystatai.
7. Meilė artimo—priešinga pavydėjimui.

Žemybė daro, jog žmogus visokį gerumą dvasišką ir žemišką pripažįsta Viešpačiui Dievui, ir patsai prisijaučia esąs silpnas, gležnas, palinkęs į nedorybę.

Taigi žmogus žemos širdies, pildydamas kokius dievobaimingus darbus, pripažįsta, jog tai darąs, padedant Dievo mylistai. Jeigu turi buklumą, išmanymą daiktų, jeigu turi mokslą, visa tai pripažįsta Viešpačiui Dievui. Jeigu turi turtą, pripažįsta, jog tasai turtas suteiktas jam Dievo Apveizdos.

Žmogus žemos širdies nesididžiuoja gražiais rubais, arba namais, arba sau duotaja vyresnybe, arba šlove prieš kitus žmones, žinodamas, jog iš tų visų daiktų jisai netampa geresnis prieš Dievą.

Žmogus žemos širdies nesigiria prieš kitus tuo, kad turi daug turto, arba kad moka kokį darbą ar

amatą, arba kad turi didelį mokslą, arba kad gimė iš šlovingų tėvų, gerai žinodamas, jog tie visi daiktai neturi jokio nuopelno prieš Dievą.

Žmogus žemos širdies netrokšta žemiškos garbės; juoties dar jos saugosi. Neniekina kitų, nelaiko kitų žmonių menkesniais už save; juoties dar patsai save skaito žemesniu už kitus žmones, tai yra, mislija sau, jisai mažiaus esąs vertas pas Dievą, ne kaip kiti žmonės.

Duosnybė daro, jog žmogus gausiai dalija savo turtą dėl gerumo, kitiems.

Ir teip, pavyzdin, atsitikus kokiai nelaimei kitų žmonių, ar gaisrui, ar vandens patviniui, arba iš kitos kokiōs priežasties, duosnus žmogus ne tiktai juos šelpia, bet dar duoda jiems gausią pasparą, kiek išsigalėdamas. Atsitinkant kokiai progai, jog galima esti padauginti bendrą gėrybę kitiems žmonėms, pavyzdin, jeigu galima padėti kitiems pigiaus nusipirkti maitnastį, rubus, lengviaus rasti uždarbį, naudingiaus parduoti grudus ar galvijus, arba nuo ligos gauti pigesnį vaistą, tokiame karte duosnus žmogus gausiai šelpia reikalaujantį, nesigailėdamas savo turto. Visa tai pasakyta apie tokį žmogų, kurs yra duosnus ir turtingas.

Bet toki pat duosnybė gali buti ir tokiame žmoguje, kurs nedaug teturi, dėlto ir nedaug tegali duoti. Nes jeigu jo dovana, nors ir nedidelė, bet sulig jo turtų gausi, tai ir toki dovana eina iš duosnybės doros.

Jeigu kas prašo paskolinti pinigų arba grudų, tai duosnus žmogus ir paskolina. Jeigu paskolindamas turi iš to kokią pragaištį, už kurią jam po teisybei priguli atlyginimas, tada galėtų to reikalauti nuo savo skolinįko, bet per duosnybę kartais ir to negeidžia.

Duosnus žmogus dažnai savo tarnams ir samdinįkams veikiaus duoda mokestį, ne kaip buvo suderėta; arba jiems uždarbį atiduoda patogiaus dėl jų,

ne kaip jie patįs butų geidę; arba kartais duoda daugiaus, ne kaip išpuola po teisybei.

Nusiturėjimas arba blaivybė yra tai didžioji kardinališka dora, apie kurią augščiaus pasakyta. Tenai jau buvo sakyta, jog žmogus nusiturįs nevalgo perdaug ir geria vidutiniškai. Dėlto tai nusiturėjimas vadinasi ir dora priešinga apsirijimui ir girtuoklystei.

Nusiturėjimas daro, jog žmogus nevalgo vien dėl smaguriavimo. Taigi nejieško skaniausių valgių; nesigarsiuoja mislydamas, kaip gardžiai valgysiąs, nesidžiaugia gardžiai pavalgęs.

Žmogus nusiturįs valgo tokius valgius, kaip pridera jo stoviui; nejieško tokių valgių, už kurįuos reikia mokėti brangiaus, ne kaip išneša jo turtai.

Žmogus nusiturįs saugosi tokių valgių, kurie jam nesveika.

Lygiai teipogi, žmogus nusiturįs, blaivus negeria vien dėl gardumo neidegtinės (arielkos), nei alaus, nei midaus, nei vyno, nei jokio kito geralo. Gerdamas kokį stiprą geralą, geria nedaug, tai yra, sergisi, kad nesugertų tiek, kiek pagal proto butų perdaug, nors ir nebutų dar girtas. Gerdamas kokį gardų geralą, nesidžiaugia ir nesigarsiuoja. Nesiperka tokių geralų, kurių ir lašelis jam nesveika.

Dievobaimingumas yra tai tobula meilė Viešpaties Dievo, daranti, jog katalikas pildo gerus darbus rupestingai, pamėgdamas ir dažnai. Teip gi dievobaimingumas neženklina jokios įpačios doros, bet ženklina visokių dorų pildymą rupestingą, su pamėgimu ir tankų.

Dievobaimingas žmogus su pamėgimu dirba visus savo darbus ir dirba juos gerai. Budamas tarnu, tarnauja ištikimai. Budamas ponu su pamėgimu pakelia visokius vargus, darydamas visiems teisybę: pristato kiekvienam tarnui visa, ko jam reikia gyvenimui, sveikatai ir patogumui. Budamas kokiu vyre-

sniuoju rupinasi apie dvasiškas ir kuniškas gėrybes savo priklausytojų, ir dėlto su pamėgimu ir rupestingai pildo savo valdinįkavimo darbus....

Dievobaimingas žmogus pildo dažnai mielaširdystės darbus ar lankydamas ligonis, ar šelpdamas pavargėlius, ar gelbėdamas artimą iš kokios nelaimės.

Trumpai sakant, dievobaimingumas yra tai pildymas viso to, ko nuo musų geidžia Viešpats Dievas; pildymas gi rupestingas, pamėgstant ir tankiai. Ir dėlto tai dievobaimingumas vadinasi dora, priešinga tingėjimui

Kantrybė yra tai dora, daranti, jog katalikas nesiliauja šventai gyvenęs, nors ir pritirdamas visokių nemalonumų; nesibijo kentėti, jeigu nekentėdamas galėtų užrustinti Viešpatį Dievą, ir nesiskųsdamas vargsta visokius vargus.

Žmogus teip yra gležnas, kad jam dažnai nusibosta geri darbai, ar tai maldos, ar klausymas šv. mišių, ar klausymas pamokslo. Turėdamas gi kantrybę priveikia tą savo nuobodį ir kantriai baigia pradėtą krikščionišką darbą. Lygiai, tarnaujant ligoniui, gali žmogui nusibosti tasai geras darbas, visgi jo nepameta, jei turi kantrybę.

Kas kitą žmogų mokina katekizmo, nekartą gali pajusti nuobodį, tam mokinimui vargiai einant; turėdamas gi kantrybę, nemeta to vargo, kolei nepadaro, kas yra galima.

Gali krikščioniui nusibosti gavėjimas, bet turėdamas kantrybę gavi lig galui.

Dažnai žmogui rodosi nubodu ir nemiela dirbant savuosius darbus, bet per kantrybę priveikia nuobodį ir atžagarumą, ir rupestingai pildo savo darbus.

Jeigu nuo žmogaus, neturinčio iš ko gyventi, reikalauja kas kokio nedoro daikto, žadėdamas jam už tai duoti visa, ko tik jam reikia, tokiame karte žmogus kantrus bevelija kentėti savo neturtą, ne ką papildyti nusidėjimą.

Kantrus žmogus, budamas neturtingas kenčia savo neturtą tylėdamas. Jieško sau uždarbių per valyvą.

triusą, negalėdamas gi iš triuso išmisti, prašo sau kitus žmones pašalpos. Neišmisdamas gi nei iš savo triuso, nei iš kalėdojimo, nenusimena ir tada ir nemurma ant Viešpaties-Dievo, bet nusižemindamas ir tylėdamas kantriai kenčia savo vargų padėjimą. Sunkiai susirgęs ir negaudamas jokio pagelbėjimo nesiskundžia už apleidimą nei ant Viešpaties Dievo, nei ant žmonių; visus gi savo sopulius, sielvartus ir nuobodžius atnašauja Viešpačiui Dievui.

Iš to, kas lig šiolei pasakyta apie kantrybę, pigu suprasti, kodėl ji vadinasi dora priešinga rustybei. Nes kantrus žmogus nerustauja karštai nei ant žmonių, nei ant savo nelaimių.

Todėl kantrus žmogus nekerštauja ant žmonių, apmelavusių jį neteisingai. Nepieteliams atleidžia, neatsisako su jais pasisveikinti, žmoniškai pasišnekėti; neatsako jiems reikale nei pašalpos, nei gelbėjimo. Kantrus žmogus neužsidega rustybe ant savo tarnų ir pavaldinių. Sergisi umaus rėksmo, bjauraus barimo, piktžodžiavimo ir keiksmo. Prireikus nubausti savo pavaldinius, nedaro to iš pykčio, bet iš reikalo, pagal proto, be smarkybės ir be keršto.

Kantrybė geidžia išpermanymo to, jog žmonės nelygūs: todėl liepia nepykti už tai, kad kiti žmonės ne teip moka, kaip mes norėtumėm; arba už tai kad jie darbuose nespartųs; arba kad jiems darbas nesiseka; arba kad jiems kalboje truksta buklumo.

Kantrus žmogus pildo tyliai ir maloniai visokius darbus, teip mažus kaip ir didžius. Jisai esti malonus visiems, teip svetimiems žmonėms, kaip ir namiškiams.

Č y s t a t a dušios ir kuno yra tai dora, apsauganti krikščionį nuo visokių kuniškų nusidėjimų darbuose, ir nuo visokių neprideriančių šnekų, ir nuo prisileidimo nečystų mislių.

Cystata dušios ženklina, jog žmogus savo dvasioje neprisileidžia jokio nečysto geidulio, nesiima galvon

bjauraus pasimislijimo. Tokio žmogaus dušia tampa panaši į aniolą.

Kame gi yra dušios čystata, ten yra ir čystata kuno. Tokiame žmoguje esti čystata regėjime, girdėjime ir kituose pajautimuose.

Ant to paveikslo, kaip šv. Rašte (Cant. Cantic.) Dievo Bažnyčia yra parodyta po prilyginimais, galima parodyti kataliką čystą po šituom prilyginimu.

Katalikas, gyvendamas čystatoje, turi akis tartum tokias, kaip karvelio; ausis kaip ir iš vieno aukso; nosį tartum iš tokio medžio, kurio kirminai negriaužia; lupas užrištas su raudonu kaspiniu; rankas ir visą kuną pilną myros.

Myra yra tai tokio medžio sultįs numireliams tepti, kad negestų. Tai kaip numirusio žmogaus kunas per myrą užsilaiko nuo gedimo, teip kone lygiai kunas žmogaus, gyvenančio čystatoje, neturi kuniškų nusidėjimų, kurie yra prilyginti bjauriems puliams.

Raudonas kaspinis ant lupų ženklina padorybę kalboje. Nes gėda pažadinta žmoguje pasirodo raudonavimu veido. Teip gi žmogus, gyvendamas čystatoje, tartum turi lupas užrištas raudonu kaspinu gėdos; ženklina tai, jog toksai žmogus nesako, ko krikščioniška gėda neduoda sakyti.

Nosis iš tokio medžio, kurio kirminai negriaužia, ženklina, jog žmogus čystos širdies sergisi ir to, kad pauostymo pajautimas nepažadintų jame nedoro kuniško jausmo, arba nečysto pamislijimo.

Ausįs iš vieno aukso ženklina, jog žmogus, gyvendamas čystatoje, sergisi, kad neišgirstų ko nepriderančio. Nes kaip auksas esti skaistus, ant kurio nesimato jokios dėmės, teip kone lygiai čystas žmogus sergisi, kad jo ausįs nesusiteptų nepriderančiais žodžiais kitų žmonių, arba jų nepriderančiomis dainomis.

Akįs karvelio reiškia tikrumą ir nekaltybę. Dėlto gi ir lyginama akįs čysto žmogaus į akis karvelio: per

tą-gi palyginimą išsireiškia, jog nekaltybė tokio žmogaus kreipia akis tolyn nuo begėdiškų, nepriderančių daiktų.

Meilė artimo apima visa tai, ko tik gero žmogus trokšta, arba daro kitiems žmonėms.

Meilė artimo neduoda daryti kitiems kokios nedorybės, neleidžia gadinti jų dvasiškos gėrybės, arba jų šlovės, arba mažinti jų turto. Neduoda nei norėti kitiems pikto.

Meilė artimo dar liepia norėti gero kitiems ir daryti jiems visa, ką tiktai galime dėl amžino jų išganymo ir dėl jų žemiškos laimės.

Taigi kas turi tikrą meilę artimo, tasai džiaugiasi iš laimės kitų. Miela jam regėti, jog kiti žmonės dievobaimingi. Džiaugsmas jį ima regint, jog jiems gera yra. Linksma jam matant, jog kiti moka kokius darbus arba amatą; arba jog kas yra mielas vyresnybei, arba jog turi prietelius, arba išgirdus jį giriant už gerus darbus. Gailu gi jam, kad kiti kenčia. Gailu kitų, pragaišinusių turtą, gailu žmonių neteisingai nuskriaustų, apiplėštų iš geros šlovės, paniekintų. Nuliusta jisai išgirdęs, jog kas liko apleistas savo giminių arba prietelių.

Dėlto gi kas turi tikrą artimo meilę, tasai nėgali jam pavydėti. Todėl ir artimo meilė vadinasi dora, priešinga pavydėjimui.

41. Apie pačius pirmuosius gerus darbus.

Patįs pirmieji geri darbai yra šitie: 1. Malda, 2. Pasnįkas, 3. Almužna.

Malda teip žodžių, kaip ir mislies yra geru darbu, nes per ją katalikas garbina Dievą, meldžia sau nusidėjimų atleidimo, dėkavoja už apturėtas geradarystes, prašo sau ir kitiems visokių gėrybių.

Malda yra teipogi pakutos darbas. Nes malda vargina mislį ir vargina kūną. Kas gerai meldžiasi ir savo maldą apieravoja Viešpačiui Dievui, ganada-

Malda yra teipogi nuopelno darbas. Kas, neprisijausdamas sunkaus nusidėjimo, gerai meldžiasi, toki malda esti verta užmokesnio pas Viešpatį Dievą.

Kokiai gi reikia buti maldai, idant butų geru darbu pakutos ir nuopelno, apie tai gana pasakyta augščiaus.

P a s n į k a s yra tai pamažinimas sau prigulinčio valgio,ganadarant už papildytus nusidėjimus ir pasistiprinant dvasią prieš pagundas. Žmogui nevalgant to, ko norėtų valgyti, arba valgant vėliaus, nekaip yra papratęs, arba valgant mažiaus, nekaip jam priguli, arba valgant ir geriant daiktus ne teip gardžius, kaip galėtų: visa tai jam daro nemalonumą ir vargina kuną. Jeigu tat katalikas patsai iš geros valios prisituri nuo valgymo ir tai atnašauja Viešpačiui Dievui už papildytus nusidėjimus, per tai save baudžia už nusidėjimus, arba daro pakutą. Ir toksai pasnįkas vadinasi krikščionišku pasnįku.

Katalikas dėl pakutos nevalgydamas gerai stiprinančių valgių, kokiais yra mėsiški valgiai, bet pasistiprindamas pieniškais valgiais, pertai vargina savo kuną ir gana daro Dievo teisybei už savo nusidėjimus. Jeigu nevalgo nei pieniško, tai jo pasivarginimas ir pakuta esti dar didesnė. Pasivarginimas esti dar didesnis, nevalgant nei žuvies; dargi vėl didesnis esti, nevalgant nei viralo neuždaryto, arba vienos duonos tekandant su vandenimi.

Teipogi kuo vėliaus kas valgo, tuo didesnis jo esti pasivarginimas. Gali buti didesnis pasivarginimas valgant ir su pienu, bet vieną kartą į dieną, ne kaip valgant bent keliatą kartų į dieną viralą be jokio uždaralo.

Didesnė ar mažesnė pasnįko vertybė išpuola iš įvairių aplinkybių. Žmonių sveikata sveikatai nelygi, nelygus smagurumas, nei kuno pajiegos. Kas vienam žmogui esti lengviaus, kitam tai esti gan vargu. Vis gi kiekvienas krikščionis turi atsiminti, jog per rydamas už savo nusidėjimus, tokią maldą nuo jo priima Viešpats Dievas kaipo pakutą.

visą savo gyvenimą reikia ką norint apieravoti Viešpačiui Dievui už pakutą.

Kas čia pasakyta apie didesnę ar mažesnę vertybę pasnįko, priguli tokiems pasnįkams, kuriuos katalikas patsai sau apsiima iš geros valios. Pasnįkus gi šv. Bažnyčios prisakytus reikia teip išpildyti, kaip reikalauja Bažnyčios parėdymai, arba katalikų užsilaikymai, patvirtinti Bažnyčios vyresnybių. Neužginta katalikui dienose prisakyto pasnįko pasivarginti labjaus, ne kaip reikalauja Bažnyčios parėdymai; ir tokiame karte žmogus turi didesnį pelną pas Dievą. Bet nevalia pasnįko dienose mažiaus savė varginti, nekaip liepia Bažnyčia, jeigu tam nėra teisingos priežasties. Jaugi buvo apie tai gana pasakyta, išguldant Bažnyčios prisakymus.

Pasnįkas teipogi stiprina dvasią prieš pagundymus. Gina jisai ir apsaugo nuo kuniškų nusidėjimų, nes vargindamas kuną, sutūri nečystus geidulius. Apgina jisai ir nuo kitų nusidėjimų.

Pasnįko vaisiai regimi yra iš apsirijimo ir girtuoklystės. Gramsdintojas savo širdies gardžiuose valgiuose ir girtuoklis tingi melstis, turi pramuštą galvą ant vaišių ir puotų, lepinasi ir trokšta kas kart daugiaus sukraut turto. Iš to imasi puikybė, pavydėjimas kitiems, turintiems bent kiek daugiaus už jį. Pasnįko gi vaisiai suvisu yra šitiems priešingi. Kas gerai gavi, tasai mėgia melstisi Viešpačiui Dievui, perkrato savo sąžinę, griaudena širdį į gailestį už nusidėjimus. Toksai žmogus mislija apie mirtį apie amžių amžius; pertai gi regi, jog žemiškiems turtams nebetoli galas, ir jog jų nereikia mėgti. Prisijaučia jisai savo menkumą, todėl nesikelia puikybėn. Toksai žmogus rupinasi mylėti artimą ir per tai šalin varo nuo savęs visokį pavydėjimą, ir dar patsai save raginasi šelpti pavargėlius ir paguosti nuliudusius.

Per pasnįką gali katalikai išmelsti nuo Viešpaties Dievo visokias mylistas ir geradarystes teip patįs sau, kaip ir kitiems.

Pasnįkas yra teipogi nuopelno darbas. Išganytojas Viešpats Jezus Kristus aiškiai mus pamokino, jog kurs pasnįkauja, norėdamas patikti Dievui, tasai gaus nuo Dievo užmokesnį (Mat. VI, 16—18).

A'lmužna yra tai mielaširdystės darbas, kuriuomi šelpiame pavargėlius jų reikaluose. Tikras katalikas duoda reikalaujančiam almužną, jo pasigailėdamas: pasigaili gi dėlto, kad Dievo prisakyta mylėti kiekvieną artimą.

Iš almužnos daug apturime pelno. Duodami almužną užmokame Dievui pakutos skolą, prigulinčią nuo musų už nusidėjimus; dėlto kad almužna yra pakutos darbu. Nes duodame almužną iš savo turto, taigi išleidžiame žemišką savo gėrybę; gelbėdami teipogi vargstančius savo artimus, varginame savo mislį ir varginame savo kuną.

Almužna teipogi duoda mums viltį, jog Dievas susimylės ant musų valandoje musų mirties. Nes Viešpats Kristus aiškiai mus pamokino, jog tie, kurie daro mielaširdystę savo artimams, apturės ir patįs mielaširdystę nuo Dievo (Mat. V, 7).

Duodamas almužną katalikas užsidirba pelną danguje. Nes Viešpats Kristus pranešė, jog ant paskutinio sudo sakysiąs geriesiems žmonėms, jog jų mielaširdingi darbai dėl artimo teip jam esą mieli, kaip kad butų jam pačiam padaryti, ir jog už tai jiems duosiąs dangaus karalystę (Mat. XXV, 34—40).

Almužna daroma yra artimams įvairiuose reikaluose, teip dvasiškuose, kaip ir kuniškuose. Galima yra gauti pelną mielaširdystės ir pasigailint artimo. Dėlto gi kai-kurie mielaširdystės darbai vadinasi mielaširdingais darbais dėl kuno ir dėl dušios; tai bus išguldyta sekančiuose pamoksluose.

42. Apie mielaširdingus darbus, pritinkančius kunui.

Kunui pritinka šitie mielaširdingi darbai.

1. Alkaną papenėti.

2. Trokštantį pagirdyti.
3. Nuogą pridengti.
4. Pakeleivį į namus priimti.
5. Kalinį šelpti ir išpirkti.
6. Ligonį aplankyti.
7. Numirusį palaidoti.

Šitie darbai dėlto vadinasi pritinkančiais kunui, kad jie palengvina kuno vargus.

A l k a n o p a p e n ė j i m a s esti duodant valgyti išalkusiam žmogui. Todėl šis geras darbas pildosi pavalgydinant pavargėlį, neturintį iš ko sau nusipirkti jokio maisto; arba duodant gausesnį maistą labai mažai turinčiam; arba duodant sveikesnį ir geresnį valgį turinčiam visai prastą.

Toji mielaširdystė išsipildo ir kam duodant pavargėliui tokius daiktus, iš kurių jis patsai gali pasitaisyti valgį, kaip kruopas, miltus, druską; arba grudus, daržoves, viralus; arba pinigus reikalingiems valgiams nusipirkti.

Galima padaryti tokią mielaširdystę ir turtingiems žmonėms, atsitikus jiems išalkti ir tame karte neturint ko pavalgyti. Nes tokiame karte duodant valgyti turtingam žmogui, esti mielaširdingas darbas; dėlto kad esti valgydinamas alkanas.

T r o k š t a n č i o p a g i r d y m a s esti duodant gerti dėl atvilgymo vidurių tokiam, kurs to reikalauja. Troškulys esti labai nemalonus, žmogų silpnina ir alpina. Tai pagirdymas ištroškusio labai jį atgauna, vaduodamas jį iš didžio kentėjimo.

Nors dažniausiai pigu rasti ko atsigerti, vis-gi kartais atsitinka ištroškusiam žmogui, jog gėrimo patsai negali pasiekti. Teip gali atsitikti pakeleiviui privargusiam arba sergančiam, jog pasilikęs ant kelio, nebeturi pajiegų pasijieškoti sau gėralo. Tokiame karte kas jį pasitikęs pagirdys, padarys jam mielaširdystę.

Atsitinka progą šitam mielaširdystės darbui ir žmonių susirinkime. Teip mieste, mugėje (kermo-

šiuje), arba ant atlaidų karštoje dienoje žmogus kartais negali atsitraukti nuo savo vežimo. Kas pagirdo tokį žmogų iš meilės artimo, tasai turi nuopelną mielaširdystės.

Esti tokių vietų, kur nėra kitokio vandens, kaip tiktai drumstas, dumblotas, nesveikas gerti žmogui pakeleiviui. Kas tokiam žmogui pajieško ir atneša tyro (čysto) vandens, tasai jam daro mielaširdystę, už kurią jam užmokės Viešpats Dievas.

Yra ir tokių pritaisytų gėralų, kurie veikiai aptildo troškulį, kaip va: sula, sunka iš kai-kurių vaisių. Kas tokius daiktus namie turėdamas, maloniai juos duoda trokštančiam žmogui, toksai pildo mielaširdingą darbą.

Teip gi galima pagirdyti trokštantį ne tiktai pavargėlį ir ligonį, bet nekartą ir turtingą, ir sveiką.

Apdengimas nuogo esti, duodant artimui daiktus reikalingus jam dangalui.

Gali rastis tokie žmonės, kuriems nėra jokio ir menkiausio rubo, kurie vaikščioja teip apdriskę skurliuose, netinkančiuose nei maža ką teturintiems. Yra ir tokių, kurie turi kasdieninius rubus, neturi gi išeiginių. Taigi šitas mielaširdystės darbas gali buti išpildytas: duodant beturčiui arba visa, ko jam truksta dangalui, arba duodant jam nors kokį rubą, ar autuvą, ar drobinį, ar vilnonį sulig jo reikalo.

Nors kas ir negalėtų pavargėlio apveizdėti visais daiktais, reikalingais jo apdengimui, vis gi išpildys šitą darbą mielaširdystės, duodamas jam, ką išsigali.

Galima išpildyti šitą mielaširdystę arba duodant beturčiui daiktus apsidengimui, arba duodant jam pinigus rubams nusipirkti.

Apdengimas nuogo esti dar duodant nuogam daiktus, iš kurių gali padaryti dangalą arba jis patsai, arba kas kitas, tai yra, duodant milą, kailį, siulus, vilną, linus ir k.

Kas patsai savom rankom dirba pavargėliui kokį rubą, ar marškinius, toksai ir nuogą apdengia ir dar gauna

nemažą nuopelną iš nusižeminimo. Nes tai darydamas tarnauja elgetai. Toki gi mielaširdystė suvienyta su žemybe bus užmokėta dangaus karalystėje.

Priglaudimas į namus pakeleivių esti priimant pas save kaip svečią žmogų, keliaujantį su kokiu žemišku reikalu, arba su dušios reikalu.

Tas mielaširdingas darbas pildosi duodant pakeleiviui įeiti vidun ir atsilsėti, duodant jam valgyti, pargulėti ir duodant jam patalą.

Vaišinimas pildos netiktai priimant patį pakeleivingą žmogų, bet ir priimant savo kieman ratus arba vežimą pakeleivio, pastatant savo pastogėn jo arklius arba jaučius ir duodant jiems pašarą ir patogumą.

Katalikas svetmylis rupinasi, kad jo namuose pakeleiviui butų gera ir patogu. Turėdamas, duoda jam vietą skyrium, pataiso viską padoriai, liepia namiškiams užsilaikyti tyliai, kad nakvodamas pakeleivis atsilsėtų.

Svečiuosna galima priimti ne tik pavargėlius, bet ir žmones turtingus. Nes gali atsitikti, jog turtingas žmogus keliaudamas atvyks tokion vieton, kur nėra jokios užeigos. Jeigu jį kas tada iš meilės artimo priims į savo namus ir gerai jį aprupins, bus tai mielaširdingas darbas. Toki mielaširdystė butų dar reikalingesnė, tam žmogui esant silpnam, arba važiuojant su mažais vaikais, kuriems vargu butų nakvoti užeigoje.

Esant užeigoje viso ko, tiktai nėsant kokio reikalingo pakeleiviui patogumo, jei kas duos, ko jam truksta, ir toksai užsidirbs nuopelną priėmime nakvynėn keleivio.

Reikia žinoti, jog užeigų valdytojai gali užsidirbti nemažą nuopelną pas Dievą, apsieidami su keleiviais teisingai, negeisdami per didžio mokesnio, ir savo vargus, neprimiegojimus ir kitus savo buvio nepatogumumus pakeldami iš meilės artimo, norėdami per tai patikti Viešpačiui Dievui. Nes teip darydami nuolatos pildo svetmylystės dorą.

Kas negali padaryti keleiviui viso to, ko jo patogumas reikalauja, gaus vienok nuopelną, darydamas, ką išsigali. Ir daiktai ant pažiuros nieko neverti turi nuopelną pas Dievą, jeigu esti išpildyti iš tikros meilės Viešpaties Dievo ir artimo: kaip įleidimas nušalusio pakeleivio grįčion susišildyti; arba vasaros karštyje įleidimas sušilusio kieman, arba triobon atsivedinti uksmėje.

Visa tai, kas čia pasakyta apie pakeleivius pritinka ir keliauninkams. Keliauninkais gi vadinasi tokie žmonės, kurie keliauja į šventas vietas: ar aplankyti Grabo Viešpaties Jezaus Kristaus Jeruzaliaus mieste, arba Ryman, arba kiton kokion vieton, kur yra šventųjų relikvijos, arba kokion stebuklingon vieton.

Kalinio išpirkimas esti duodant pinigus, arba kitas kokias dovanas tam, kurs laiko žmogų nelaisvėje, dėl išvadavimo to kalinio. Toksai išvadavimas belaisvių suprantama labjausiai apie išpirkimą katalikų, pakliuvusių į pagonių rankas ir priverstų jiems tarnauti ir kentėti kietą prispaudimą.

Tokį mielaširdingą darbą pildydavo keliautojai į tas šalis, kur budavo katalikai nelaisvėje pagonių, ir juos išpirkdavo.

Bet tą mielaširdystės darbą pildydavo ir tie, kurie duodavo almužnas išpirkti tiems belaisviams: teipogi ir davėjai aukų ant pragyvenimo ir kelionės šventiems zokonįkams, keliaudavusiems išpirkti krikščionis iš pagonių nelaisvės.

Toksai mielaširdystės darbas gali buti išpildytas ir katalikiškoje šalyje, atsitikus kokiam žmogui buti apsudytam kalėjiman už neapmokėjimą kitam skolos Nes užmokėtojas skolos tokio žmogaus iš krikščioniškos meilės išpildytų tokį darbą, kaip išpirkimas iš nelaisvės. Nes pasodinimas kalėjiman nors yra ne nelaisvė, bet teisinga bausmė, visgi žmogų privargina ir padaro jam nuobodį ir skausmą.

Kaliniui neturint ko valgyti, arba kuomi apsivilkti, apveizdėjimas jo valgiais ir rubais esti papenėjimu alkano ir apdengimu nuogo.

Esant gi kaliniui sveikam, sočiam, apsidengusiam, patsai jo aplankymas ir geras pakalbinimas palinksmina jį ir dėlto esti mielaširdystės darbu.

Aplankymas ligonių esti vaikščiojant tyčiomis vieton, kur serga koks žmogus. Lankyti gi ligonis reikia dėl palengvinimo jų skausmų.

Ateinant gi kam iš mielaširdystės pas ligonį, jau pats toksai atėjimas duoda ligoniui šiokį tokį palengvinimą. Nes ligonis regi, jog jo aplankytojas jo pasigaili. Tasai palengvinimas eina didyn, jeigu lankytojas kalbina jį ir pastiprina gerais žodžiais.

Katalikas, kalbindamas ligonį, sako, kad atsiduotų Dievo valiai ir sopulius kantriai kentėtų.

Kas yra tikrai mielaširdingas, tam negana pasigailėti ligonies gerais žodžiais; bet jį aprupina kiek išsigalėdamas. Žiuri, kad ligoniui butų patogu, kad butų, ko valgyti, kad butų reikalingas vaistas. Negalėdamas gi patsai pristatyti viso, apveizdi nors tiek, kiek gali.

Gali keliaujant atsitikti žmogui ligonis ant kelio. Nors pakeleivis negali sergančiam padėti tiek, kiek reikia; vis gi jį nors tiek pagelbės, kad jį parveš į jo namus, arba pas jo gimines, arba nors artimesnian miestan, ar kaiman.

Jeigu pakeleivis, aptikęs ant kelio ligonį, neturėdamas ko daryti, pasamdo jam prižiurėtoją savais pinigais, tada jis tikrai gelbi ligonį, lygiai kaip kad patsai jam tarnautų.

Ir tai esti gelbėjimas ligonies gaunant kam dėl jo vietą ligonbutyje.

Ta mielaširdystė išsipildo ir gaivinant žmogų alpstantį, arba apsvaigusį, arba sužeistam aprišant žaizdą, arba ligoniui patogiaus pataisant patalą, arba jam padedant patogiaus atsišlieti, pakeliant ar jį patį, ar jo galvą, arba apverčiant jį ant kito šono, kad jam butų lengviaus atgauti kvapą.

Kas aplankydamas ligonį, gerai aprupintą ir aptarnautą ar ligonbutyje, arba kokiuose namuose, vie-

nok jam paduoda ar valgį. ar vaistą, ar kitaip kaip jam patarnauja, ir tai esti mielaširdingas darbas. Nes nors nėra reikalo tai daryti, dėlto kad tam yra kiti žmonės, visgi tai darydamas iš krikščioniškos meilės, turi už tai nuopelną pas Dievą.

Palaidojimas numirusio ženklina vargą, pakeltą laidojant numirėlį, rupesnį darytą, idant butų palaidotas, arba pinigus, išduotus ant pakasynų. Teip gi pildo šitą mielaširdingą darbą mazgotojai numirėlio, aprėdytojai jo rubais, nešėjai bažnyčion arba į kapus, ir padėjėjai šituose darbuose, ir duobiakasiai.

Tą mielaširdystę daro ir pristatytojai grabo, žvakių, sukvietėjai žmonių laidojimui reikalingų ir davėjai pinigų nupirkti numirėliui rubus; teipogi davėjai arklių, ar vežimo nuvežti numirusio lavonui.

Kas gi negalėdamas padaryti viso, ko reikia prideračiam numirusio palaidojimui, prisideda kiek išsigalėdamas ar pinigais, ar darbais, ar nors duodamas menką kokią pašalpą pakasynoms, jeigu tai daro iš krikščioniškos meilės, tai turi nuopelną laidojimo numirusio.

43. Apie mielaširdingus darbus, pritinkančius dušiai.

Dušiai teipogi pritinka šitie mielaširdingi darbai:

1. Klystantį persergėti.
2. Nemokantį pamokyti,
3. Abejojančiam duoti gerą rodą (patartį.)
4. Nuliudusį palinksminti.
5. Nusidėjusiam atleisti.
6. Skriaudas (krividas) sau padarytas kantriai nukentėti
7. Melstis už gyvus ir numirusius.

Tie darbai vadinasi pritinkančiais dušiai dėlto, kad jais darome artimui dvasišką gėrybę.

Klystantį persergėti yra tai prikalbėti artimą, kad liautųsi Dievą užrustinęs nusidėjimais.

Tai kas regėdamas kitą pripratusį pasigerti, parodo jam geruoju, jog jis per tai užrustina Dievą, taiso patsai sau amžiną prapultį ir prikalbinėja jį liautis nuo šito nusidėjimo ir sergėtis jo priežasčių; toksai klystantį persergėja ir veda ant gero kelio. Teipgi darydamas pildo mielaširdingą darbą. Nes prikalbinėtojas nusidėjėlio pasigaili jo nelaimės ir trokšta jo išgelbėjimo nuo amžinos prapulties.

Lygiai pažįstant žmogų vagiantį, arba gaišinantį svetimą turtą, jeigu jam parodysime, jog jam guli ant sąžinės artimo skriaudos, jog jisai negalės buti išganytas, jeigu nesiliaus pildęs tą nusidėjimą; teip darydami pildome mielaširdingą darbą. Nes dėlto jį draudžiame nuo neteisybės, kad nepražutų amžinai.

Toji pat mielaširdystė išsipildo, privedžiojant kam svetimoteriaujantį liautis tuojau nuo šitos nedorybės.

Lygiai veda klystantį ant gero kelio ir toks, kurs kitą geru persergi, kad liautųsi nuo neapykantos, keršto, Dievo vardo minavojimo, keiksmo arba nuo kitų kokių nusidėjimų.

Nors privedžiojamasis ir nenorėtų paklausyti persergėjimo ir geros patarties (rodos), nei pasitaisytų iš nusidėjimo, neprapuls per tai musų mielaširdystės nuopelnas, jeigu tiktai iš tikros širdies ir krikščioniškos meilės norime jį vesti į gerą kelią.

Nemokančio pamokymas esti pamokinant kitą daiktų, reikalingų amžinam išganymui. Toksai mokymas yra mielaširdystė, padaryta artimui. Nes nežinojimas tikėjimo dalykų ir nežinojimas kaip gyventi, kad gauti dangų, yra tai tikra varguolystė ir nelaimė.

Taigi daro mielaširdystę ir tasai, kurs nemokantį mokina poterių, kurs jį mokina katekizmo, kurs jam išguldinėja katekizmo atsakymus.

Jei kas, nemokėdamas pats išguldyti katekizmo atsakymų, nemokančiam priesakų skaito tokią kningą, kurioje yra išguldymas krikščioniško mokslo, toksai turi nuopelną pas Dievą, kaip ir kad mokytų nemokantį.

Galima dar ir kitaip turėti nuopelną iš šito mielaširdingo darbo. Kas paprašo kunigą arba šiaip jau žmogų, gerai mokantį religijos, kad išmokytų nemokantį, tasai turi pas Dievą tokį nuopelną, kaip kad pats butų išmokęs nemokantį.

Tasai mielaširdingas darbas pildosi ir duodant nemokančiam kningą krikščioniško mokslo, idant patsai skaitydamas pažintų tas tiesas, kurių neišmano, arba kurias nevisiškai išmano.

Dėlto gi galima sakyti, jog nemokančius mokina davinėtojai gerų katalikiškų kningų žmonėms jų neturintiems; ir davėjai pinigų tokioms knyngoms nusipirkti, arba išspausdinti dėl nemokančių apšvietimo; ir įtaisytojai krikščioniškų mokslinyčių ir užlaikytojai mokytojų ir mokslus einančių vaikų

Geros rodos (patarties) davimas abejojantiems esti duodant tikrą ir gerą patarimą norinčiam padaryti kokį daiktą, bet tikrai nežinančiam, ar teip išpuola, ar ne? arba kam galint padaryti keliatą gerų darbų ir tiktai nežinant, kurs iš tų darbų bus jo išganymui gerėsnis.

Kartais žmogui regisi, jog tai bus gerai, ką jis ketina daryti; bet to dar visiškai tikrai nežino; dėlto gi bijosi, kad teip darant nebutų nusidėjimo.

Ir teip pavyzdin, jeigu kas butų radęs pinigus, nežinodamas kieno, ir mislytų sau, jog gerai bus tuos pinigus išdalijus beturčiams, vienok tikrai nežinotų, ar teip reikia daryti, bene reikia klausinėtis, kieno tie pinigai, ir jam juos sugrąžinti? Toksai nežinojimas butų abejojimu. Tokiam žmogui klausiančiam ką daryti, reikia duoti gerą patarimą sulig Dievo įstatymų, idant klausinėtųsi, kieno tie pinigai, ir patyręs jam juos sugrąžintų; arba kad juos padėtų už

rankų pas vyresnybę dėl atidavimo tam, kas atsišauks juos pametęs.

Lygiai, kokiam jaunikaičiui ketinant eiti į kunigus, kad turėtų iš ko šelpti neturtingus gimdytojus, bet tikrai nežinant, ar bus teip gerai, dėlto kad neprisijaučia tikro pašaukimo į dvasišką stoną; toksai nežinojimas yra abejojimas. Tokiam jaunikaičiui klausiant, kaip daryti, reikia pasakyti, jog einant į kunigus yra reikalingas tikras noras pakelti vargus dėl garbės Dievo ir dėl išganymo artimų, ir jog reikia buti tokiam, kaip reikalauja šitas pašaukimas: dėltogi jei jis tokio noro neturi ir nepritinka tam stonui, tegul nedrįsta eiti į kunigus. Gimdytojus gi galės šelpti gerai dirbdamas ir svietiškame stone.

Norint gi duoti kitam gerą patarimą, reikia mums patiems tuos daiktus gerai išmanyti, apie kuriuos musų klausiasi kitas. Todėl nereikia duoti jokios patarties daiktuose, kurių nežinome, arba kurių gerai neišmanome.

Nors gi negali kiekvienas žmogus viską žinoti, vis gi ne vienas gali išmanyti daugelį daiktų; dėlto gi nekartą gali abejojančiam duoti gerą patartį. Ir nežinant to, apie ką yra klaustas, gali vienok žmogus pildyti šitą mielaširdingą darbą. Nes galime mes patįs pasiklausti tokį žmogų, kurs tai išmano, ir jo atsakymą suteikti abejojančiam. Galime ir abejojančiam patarti, idant patsai pasiklaustų apie savo abejonę kitus šviesius ir dievobaimingus žmones.

N u l i u d u s i o p a l i n k s m i n i m a s ženklina pasigailėjimą žmogaus nuliudusio ir palengvinimą jo skausmo.

Pildome tat šitą mielaširdingą darbą linksmindami nuliudusį žmogų gerais žodžiais, kurių jis pats sau nepamislijo, arba paduodami jam viltį, kurios jisai nebuvo pajutęs; arba parodydami jam, jog priežastis nuliudimo yra menkas daiktas, netikras; arba linksmindami kitaip kaip priderančiai, ir tai iš krikščioniškos meilės.

Jeigu tat koksai nekaltas žmogus butų sunkiai nuliudęs iš to, kad neprietelis jam šlovę neteisingai nuplėšė, tokiame karte bus nuliudusiam mielaširdystė, jei sakysime, jog ta pramanyta kalba nieko jam nekliuva, dėlto kad Viešpats Dievas regi jo nekaltybę ir gausiai jam danguje atlygins nuplėštą šlovę prieš žmones, ir jog šlovė pamažinta pas žmones, gali jam grįžti, kaip paskui pasirodys visur jo nekaltybė.

Nuliudus kam iš neturto ir vargo, bus dėl jo mielaširdystė, parodant jam, jog jo vargingas padėjimas gali virsti kitaip, jog Dievo apveizda duoda pašalpą netikėtai; norint gi Viešpačiui Dievui laikyti jį visados neturte ir varge, gausiai bus apdovanotas po mirčiai, jeigu tik jisai nemurmėdamas iškentės kantriai savo vargus.

Nuliudus kam, kad jam pasimirė tėvas, arba motina, arba kas iš jo giminių, prablaiviname jam mislis lankydami jį ir kalbindami ir gerais kokiais daiktais maldydami jo nuliudimą; darome jam per tai mielaširdystę.

Ta mielaširdystė labai sukuria dvasišką gėrybę nuliudusio žmogaus. Dėlto kad nuliudimas iš žemiškų nelaimių žmogų atitraukia nuo dievobaimingo gyvenimo ir traukia jį nusiminiman. Tai kas teip nuliudusį palinksmina, tasai jį sutur nuo piktų vaisių tokio nuliudimo.

Geras gi esti nuliudimas, kurs imasi iš pasigailėjimo pavargėlio, ligonies, arba kitoje kokioje nelaimėje esančio musų artimo.

Teipogi geras yra nuliudimas už papildytą nusidėjimą.

Bet ir tokiame nuliudime raminimas artimo esti mielaširdingu darbu. Dėlto gi jei kas griaužiasi perdaug iš skausmo kito, reikia sakyti jam kokius protingus žodžius, kurie jį galėtų apmaldyti, kad per tai jį užlaikyti nuo perdidžio širdies gėlimo. Jei kas vargsta, sąžinės kremtamas, reikia parodyti jam, jog krikščioniškas gailestis už nusidėjimus turi buti su-

jungtas su viltimi atleidimo, jog Viešpats Dievas nenori amžinos nusidėjėlio pražuties; nori gi idant jisai pasitaisytų ir šventai gyventų, ir teip užsipelnytų amžiną laimę danguje.

Dažnai nuliudimas randasi iš nesveikatos, arba imasi iš didelio galvos sukimos iš didelio vargo. Tai kas tokiame karte iš krikščioniškos meilės prikalbinėja nuliudusį savo galvai duoti pailsį, pasišnekėti gražiai su kitais žmonėmis ir padoriai ben kiek pasilinksminti, tasai teipogi pildo mielaširdingą darbą.

N u s i d ė j u s i a m   a t l e i s t i yra tai dovanoti žmogui, kurs mus užrustina išniekinimais, apjuokimais, bjauriais žodžiais.

Jeigu prastai apsirėdžiusio žmogaus paklaustas apie kokį daiktą žmogus puikus žvilgterėtų tiktai į jį niekindamas ir nieko jam neatsakytų, butų tai klausiančiam žmogui skaudus pažeminimas. Tokiame karte dovanojimas to apmaudo,, nelaikymas sirdyje neapykantos prieš tą žmogų, bus tai darbas mielaširdingas.

Gali atsitikti, jog žmonių buryje, atsiras toksai žmogus, kurs išjuokos žodžiais parodo, jog kitą niekina. Toksai apjuokimas užgėdina prieš žmones ir veda į pyktį. Atleidimas viso to esti mielaširdingu darbu.

Lygiai, kas kito išniekintas negražiais žodžiais, pavyzdin: eik tu, liurbi, kvaily ir k., arba kitais kokiais panašiais žodžiais, vienok užtai nekeršija, nelaiko savo dvasioje neapykantos ir tokį paniekinimą dovanoja, toksai teipogi pildo mielaširdingą darbą.

Kas įvedė kitą į apmaudą, turi už tą apmaudą ganadaryti. Jeigu paniekintasis žmogus dėl Dievo meilės atleidžia apmaudą ir nebereikalauja už jį ganadarymo, daro per tai savo apmaudėjui tikrą mielaširdystę ir užsidirba pas Dievą užmokesnį.

K a n t r u s   n u k e n t ė j i m a s   s k r i a u d ų (pažeidų) neteisingai sau padarytų neženklina nukentėjimo neteisybės ir pragaisčių ant turtų arba ant

šlovės, bet ženklina nukentėjimą svetimų silpnybių ir netobulumų.

Žmonės turi įvairias silpnybes. Esti žmonių ilgaliežuvių, tai yra, šnekančių perdaug, sakančių nereikalingus daiktus. Esti žmonių šiurkščių nesigerinančių kitiems. Esti žmonių prieštaraujančių, užsikietinančių savo žodyje. Esti žmonių umių, užsideganćių už menką daiktą. Esti žmonių veikiai peikiančių kitus be tikros priežasties. Su tokiais žmonėmis nemeilu gyventi. Tai kas gyvendamas su tokiais žmonėmis kantriai nukenčia jų silpnybes ir nesiliauja jiems buti geras, malonus, tasai pildo mielaširdingą darbą, dėlto kad pasigaili tokių žmonių silpnybės.

Kas kantriai nukenčia nemielas įpatas, tas ne tiktai turi nuopelną pas Dievą už mielaširdystę; bet dar suteikia tokioms įpatoms dvasiškas gėrybes, dėlto kad gerais ir maloningais apsiėjimais su jomis palengva apglosto jų šiurkštumą ir pataiso jų silpnybes. Nes tokie žmonės palengvėl nupranta nuo savo silpnybių, pradeda ir patįs sekti jo švelnumą, gerumą ir mielumą.

Pasimeldimas už gyvus ir numirusius esti prašant Viešpatį Dievą dvasiškų gėrybių žmonėms, gyvenantiems ant šios žemės, ir atleidimo kančių dušioms, esančioms čysčiuje.

Tai šitą mielaširdingą darbą pildome, melsdamies už musų artimus, pripratusius pildyti kokį nusidėjimą. Nes už juos meldžiamės pasigailėdami nelaimės, kurioje jie buna per savo prieprotį.

Jei kas serga, mes gi meldžiamės Viešpačiui Dievui, idant jam duotų kantrybę ir pilną atsidavimą ant Dievo valios, darome per tai mielaširdystę. Nes dėlto prašome Viešpatį Dievą, kad ligonis nebutų be pelno iš savo nesveikatos. Tasai iš ligos pelnas yra atsiteisimas iš pakutos skolos ir nuopelnas kantrybės.

Jei kas yra arti mirties, arba jau merdija, mes gi meldžiamės Viešpačiui Dievui, idant jam duotų

gerą ir laimingą mirtį, darome jam mielaširdystę. Nes dėlto prašome šios mylistos, kad tasai žmogus butų užlaikytas nuo amžinos prapulties ir gautų dangų.

Jei kas yra doras, prašome gi Viešpatį Dievą, idant jį užlaikytų savo mylistoje, darome mielaširdystę. Nes dėlto prašome, kad tasai žmogus nepragaišintų Dievo mylistų ir neliktų paskandintas.

Jeigu prašome Viešpatį Dievą, idant atskalunai nuo šv. Bažnyčios, arba išklydėliai iš švento tikėjimo, arba žydai, ar kiti pagonįs grįžtų šventan tikėjiman, darome mielaširdystę. Nes dėlto meldžiame jiems atsivertimo, kad jie neliktų be amžino išganymo, kuriam reikalingas yra šventas tikėjimas.

Melsdamies gi už numirusius, tai yra, už dušias čysčiuje esančias, darome teipogi mielaširdingą darbą. Nes Viešpats Dievas priima musų maldas už tas dušias ir trumpina jų kentėjimą; per tai gi tos dušios veikiaus gauna laimę danguje.

PENKTOJI DALIS.

44. Apie evangėliškasias rodas (patartis).

Yra tokie geri darbai, kurių Viešpats Kristus visiems žmonėms neprisakė; tiktai juos patarė, kaipo vedančius išganyman ir duodančius danguje didesnį garbės pelną.

Reikia gerai suprasti, jog kiekvienas žmogus turi užlaikyti Viešpaties Dievo ir Bažnyčios prisakymus; šitie gi gerieji darbai, kuriuos Viešpats Kristus tik patarė, atiduota žmogui ant valios.

Kas neužlaiko prisakymų, tasai pražus ant amžių, kas gi nepildo patarimų, tasai nebus baustas. Kas užlaiko prisakymus, tam bus amžina garbė danguje; kas gi išpildo ir patartis (rodas) Viešpaties Kristaus, tokiam yra pritaisyta danguje didesnė garbė, nekaip kitiems žmonėms, užlaikiusiems tiktai prisakymus.

Tokie tat geri darbai, kurių Viešpats Kristus neprisakė visiems, nesivadina prisakymais; vadinasi jie **patartimis** (**rodomis**), dėlto kad juos Išganytojas tiktai tepatarė.

Tos patartįs aprašyta šv. Evangėlijos kningose; vadinasi gi evangėliškomis patartimis dėlto, kad jos yra Viešpaties Kristaus moksle, vadinamame teipogi **Evangėlija**.

Evangėliškos patartįs skaitoma trįs; yra gi šitos:

1. Ubagystė (neturtas) iš geros valios.
2. Čystata lig mirčiai.
3. Tobula paklusnybė po dvasiškų valdytojų.

N e t u r t a s (u b a g y s t ė) iš g e r o s v a l i o s ženklina, jog katalikas patsai iš geros valios išleidžia savo turtą ir nori buti neturtėliu dėlto, kad gauti didesnį nuopelną pas Dievą.

Tai šitą evangėlišką patartį (rodą) pildo toksai kurs savo žemiškas gėrybes išdalija beturčiams arba ligonbučiams, arba apverčia jas ant kitų kokių gerų darbų; patsai gi neturtc gyvena atsiskyręs nuo žmonių, arba tampa zokonįku (vienuoliu), arba pasilikdamas terp žmonių vargais pelnosi duoną.

Č y s t a t a lig mirčiai ženklina, jog kas pats iš geros valios apsižada neitį stonan moterystės net lig mirčiai.

Tokį apsižadėjimą čystatos lig mirčiai daro musų katalikiškoje Bažnyčioje visi tie, kurie eina pas vyskupą, priimti subdijakono pašventimą, ir visi tie vyrai, kurie patįs iš geros valios apsirenka sau zokonįkų stoną; teipogi ir moterįs, kurios pačios savaimi nori buti zokonįkėmis. Bet esti ir tokių vyriškų arba moteriškų įpatų, kurios gyvendamos terp žmonių, pačios iš geros valios, apsižada neiti moterystės stonan, kad per tai daugiaus nusipelnytų pas Dievą.

Visi tat tokie pildo evangėlišką patartį apie čystatą lig mirčiai, tai yra, apie jos užlaikymą net lig mirčiai.

T o b u l a p a k l u s n y b ė dvasiškam valdytojui ženklina paklusnybę iš geros valios savo dvasiškam valdytojui, arba perdėtiniui ir tokiuose daiktuose, kuriuose butu žmogui valia apsieiti, kaip sau nori.

Tokia tobulą paklusnybę pildydavo pustelnįkai (atsiskyrėliai), paklusnųs budami savo perdėtiniui visuose daiktuose teip, kaip maži vaikai, kurie tai tiktai tesako, tai tiktai tedaro, ką jiems tėvas arba mokytojas liepia arba leidžia. Tokią pat paklusnybę pildo zokonįkai ir zokonįkės, klausydami savo vyresnybių visuose daiktuose, ir menkuose paliktuose žmogui ant valios; ir tą paklusnybę iškilmingai apsižada prieš Viešpatį Dievą, priimdami patįs iš geros valios zokonįkų stoną.

Bet ir įpatos, gyvenančios terp žmonių, pildo tą tobulą paklusnybę, apsirinkdamos pačios iš savo valios sau dvasišką valdytoją, tai yra, apsižadėdamos klausyti visuose daiktuose kokio vyskupo. arba kunigo, ir nieko nedaryti pagal savo valios, bet tiktai jam liepiant arba leidžiant.

Toki paklusnybė neprisakyta tiktai tėra patariama, kaipo labai gera dėl išganymo. Taigi kas apsižada tokią paklusnybę, tasai pildo evangėlišką patartį apie tobulą paklusnybę.

45. Apie šventosios Dvasios dovanas.

Dovanos šv. Dvasios yra septynios:

1. Išmintis. 2. Protas. 3. Roda (Patartis), 4. Tvirtybė, 5. Mokslas, 6. Maldingumas (Nobažnumas), 7. Baimė Dievo.

Šv. Dvasia pati mus apšviečia, duoda mums galę išbuti gerame, persergi mus, kur galėtumėm nusidėjiman įpulti. duoda mums išganingą baimę. Mes patįs negalime nei to turėti, nei įsigyti savo pajiegomis. Jeigu tat turime Dievo baimę, arba supratimą dieviškų daiktų, arba jeigu tvirtai turimės prieš pagundymus; vistai mums esti duota iš mylistos ir dovanota šv. Dvasios. Išmintis, protas, roda, tvirtybė, mokslas, maldingumas ir Dievo baimė vadinasi šv. Dvasios dovanomis.

I š m i n t i s yra tai didžiausi šv. Dvasios dovana ir ženklina tokią tobulybę. kokią tiktai žmogus gali turėti ant šios žemės. Išmintingas žmogus yra tasai, kurs visados atmena, jog jį Dievas sutvėrė dėl savo garbės; dėlto gi visais savo darbais visame savo gyvenime artinasi į vieną tiktai Viešpatį Dievą. To tiktai vieno telaukia ir trokšta, idant regėtų Viešpatį Dievą ir mylėtų per amžius.

P r o t a s yra tai dovana, per kurią šv. Dvasia duoda žmogui giliai išmanyti tikėjimo paslaptis ir vi-

są krikščionišką mokslą; ir tai tiek, kiek jam reikia dėl jo amžino išganymo.

Roda ženklina prisimanymą, saugantį žmogų nuo apsirinkimo tokių darbų, kuriems nėra nuopelno pas Dievą, nors ant pažiuros išrodo, esą vertais užmokesnio. Šita šv. Dvasios dovana daro ir tai, jog žmogus gerai supranta, kur gali gauti daugiaus pelno savo amžinam išganymui.

Tvirtybė stiprina žmogų, idant nesiliautų gyvenęs dorai, nors ir jį užtiktų nuobodis, nors pritirtų vargo, darydamas gerus darbus, arba dvasioje pajustų neramumą nuo pagundymų, arba nors ji apgultų kokie pavojai ant šio svieto, arba jisai įkristų nuskurdiman.

Mokslas daro, jog žmogus supranta, kas do daiktas yra šventas gyvenimas, kaip galime patikti Viešpačiui Dievui ir nusipelnyti dangų.

Maldingumas (nobažnumas) yra tai šv. Dvasios dovana, daranti, jog žmogus turi džiaugsmą ir pamėgimą žodžių maldoje, ir mislijime apie Viešpatį Dievą ir Bažnyčios pamaldose (nobaženstvoje).

Baimė Dievo yra tai sudrebėjimas ir išgąstis dušios iš to, kad už mirtinus nusidėjimus pritaisytos yra pragare amžinos ir neapsakomos kančios. Bet prie tam išgąsčiui yra draug noras, daugiaus nebeužrustinti Viešpaties Dievo.

Iš šv. Dvasios dovanų išeina tikroji meilė Viešpaties Dievo, taigi ir visos krikščioniškos doros, ramybė ir linksmybė dvasios

Ant ko tat šv. Dvasia išpila septynias savo dovanas, tasai myli Viešpatį Dievą labjaus už visus daiktus ir iš visų savo pajiegų, myli gi artimą, kaipo patsai save. Tarnauja jisai Viešpačiui Dievui su pamėgimu ir linksmai. Užlaiko dušios ramumą terp sumišimų, kilstančių iš nedorybės kitų žmonių, ir terp visokių priepuolių. Kantriai kenčia visokius vargus. Tvirtai laukia amžino išganymo. Niekam nedaro pikto, nori visiems gero. Jo malonumas padrąsina

artimą ir prie jo pratina; daro jo kalbą mielą; ir užlaiko ribas visame jo apsiėjime su kitais. Toksai žmogus suturi savo rustingus jausmus ir dėlto esti tylus ir malonus pagyvenime. Ištikimai išpildo žadėjimus, daromus artimams, teipogi ir visokias sąkalbas, padarytas su kitais. Jisai yra padorus; ir dėlto savo kunui nepriduoda puikios išreiškos, jo kalboje nerasi pasididžiavimo, ir jo žvilgsėjime nesimato niekinimo kitų. Jisai nusituri valgydamas ir gerdamas, ir nepapildo jokios nedorybės. Yra jame teipogi čystata dušios ir kuno.

Visi tie daiktai yra tai vaisiai šv. Dvasios; ženklina tai, jog kaip vaisius eina iš sėklos, teip visa, kas čia aprašyta, ateina žmogui nuo šv. Dvasios.

Tie šv. Dvasios vaisiai išreikšta šventajame Rašte šiteip: „O vaisius Dvasios yra meilė, ramybė, kantrybė, molonybė, geradarystė, lengvaširdystė, neveikumas, tylybė, tikėjimas, romumas, nusiturėjimas, čystata“ (Gal. V, 22. 23).

46. Apie evangėliškus palaiminimus.

Žmonės, kurie nesirupina apie amžiną išganymą, vadina laimingu tokį, kurs turi turtus, kurs gali visa, ko nori, kurs turi šlovę prieš žmones, kurs mirksta kuno džiaugsmuose.

Bet pagal Viešpaties Kristaus mokslo laimingi, arba palaiminti yra tie, kurie yra neturtėliais dvasioje, tai yra, tokie, kurie nepririša širdies į turtus, ir tokie, kurie dvasioje yra žemais. Nes tai juos priruošia į išpildymą Dievo įstatymų ir per tai priruošia juos į apturėjimą dangaus karalystės.

Palaiminti teipogi yra tie, kurie yra tylųs, tai yra, tokie, kurie, gerai sutinka su visais, saugosi priežasties barnių, prieštaravimų, ir už pikta atmoka geru. Nes teip darydami įsigija sau meilę kitų žmonių ir per tai tarsi valdo šią žemę; po mirčiai gi jų laukia žemė gyvųjų, arba dangus.

Palaiminti yra, kurie verkia, tai yra, kurie gailisi už savo nusidėjimus, ir pakutavoja; kure liudi dėl nedorybės kitų žmonių, kuriems yra liudna dėl vargų artimo. Nes tokie bus nuraminti ant šios žemės per Dievo mylistą; po mirčiai gi bus pripildyti neapsakoma ir amžina linksmybe. Teipogi, kurie verkia ligoje, neturte ir visokiuose varguose, bet nesiskundžia ant Viešpaties Dievo ir atsiduoda ant jo valios; ir jie bus palinksminti dangaus karalystėje

Palaiminti yra tokie, kurie alksta ir trokšta teisybės, tai yra, tie, kurie mokinasi patroškę pažinti religijos tiesas ir išpildyti valią Viešpaties Dievo; ješko gi to mokslo teip atsidėję, kaip žmonės alkani ir patroškę ješko valgio, arba gėralo. Nes tokius žmones Viešpats Dievas pasotins žiniomis religijos tiesų ir mylistomis, padedančiomis šventai ir teisingai gyventi.

Palaiminti yra mielaširdingi, tai yra, kurie, kiek galėdami, pavargėlius šelpia, nuliudusius guodžia, nemokančius mokina, atleidžia apmaudus ir pildo kitus mielaširdingus darbus. Nes tokiems žmonėms prižadėjo Viešpats Kristus, jog jie apturės mielaširdystę, tai yra, jog Dievas juos sudys pagal savo didžios mielaširdystės.

Palaiminti yra žmonės nesuteptos širdies, tai yra, tokie, kurie savo dvasioje nesiketina ir netrokšta daiktų priešingų Dievo įstatymams, kurie neįleidžia širdin nečystų mislių ir norų. Tokie zmonės tampa vertais regėti Viešpatį Dievą ir regės jį dangaus karalystėje.

Palaiminti yra žmonės darytojai ramybės, tai yra tokie, kurie gyvena sutikdami su kitais, kurie užlaiko sątaiką su žmonėmis umiais ir karštais, kurie kitus žmones, nesutinkančius terp savęs, veda ir lenkia vienybėn. Tokie žmonės užsidirba, kad butų vadinami sunumis Dievo; dėlto kad Viešpats Dievas šventajame Rašte vadinamas yra Dievu ramybės.

Palaiminti yra tie. kurie kenčia persekiojimą dėl teisybės, tai yra tokie, kurie už šventą tikėjimą, arba už dievobaimingą gyvenimą lieka kitų žmonių paniekinti. arba apleisti, arba apiplėšti iš turto, arba ir didžiau vargan įvaryti; kurie už šventą tikėjimą, arba už dievobaimingą gyvenimą įstumti kalėjiman, arba varginami esti visokiomis kančiomis, arba užmušti. Palaiminti yra tokie, nes jų laukia neišmanoma laimė dangaus karalystėje.

Šitos tiesos apsakyta musų Viešpaties Jezaus Kristaus, įrašyta kningon šv. Evangėlijos ir paskirstyta į aštuonias dalis. Prasidedant gi kiekvienai daliai nuo šito žodžio: Palaiminti, vadiname šitas tiesas aštuoniais palaiminimais.

47. Apie paskučiausius daiktus.

Katalikui pažinus, kiek reikia, ką turi tikėti ir kaip gyventi, idant užsipelnytų dangų, pasilieka dar jam persergėjimas, padėtas šventajame Rašte šiais žodžiais: Atsitrauk nuo pikto ir daryk gerai (Ps. XXXVI. 27), tai yra, saugokis nusidėjimo ir gyvenk šventai.

Saugotis gi nusidėjimo ir gyventi šventai labai padeda atsiminimas paskučiausių daiktų, tai yra mirties, sudo Dievo, pragaro ir dangaus.

Šitie daiktai vadinasi paskučiausiais iš tos priežasties, kad terp to viso, kas gali žmogui atsitikti, šitie keturi daiktai yra paskutiniais. Gyvenimas baigiasi mirštant; numirus tuoj esti sudas Dievo; po sudui geriems žmonėms dangus; piktiems gi — pragaras. Nes nors kai-kurios dušios eina čysčiun, vienok visos tos dušios iškentėjusios čysčiaus kančias eis dangun. Bus dar pasaulio pabaigoje paskutinis sudas visų draug žmonių, ant kurio Viešpats Dievas nebeatmainys dekreto (nutarimo), koks jau jo buvo išduotas po kiekvieno žmogaus mirčiai.

Mirtis negali neateiti. Jai gi atėjus, tuoj mus apleis visi daiktai. Tada pavirs niekais visa tai, kuomi žmogus naudojosi ne sulig Dievo įstatymų, visa tai, kame ješkojo nuodėmingo (griešno) pamėgimo, visa, ką tiktai nuodėmingai turėjo; ir visa tai išnyks, kaip sapnas.

Regėdamas tai pasimislys sau žmogus, jog šlovė. turtai ir kuno pamėgimai yra tuštybė, ir jog į juos nereikia rišti savo širdies.

Bet mirštant, išnykus visiems tuštiesiems daiktams, dar tai ne galas. Po mirčiai žmogui yra amžina laimė, arba amžina prapultis. Tai numirus žmogus mirtiname nusidėjime, nebebus jam kaip išsigelbėti nuo pragaro kančios.

Toksai mąstymas apie mirtį labai pajudina ir nugąsdina ir dėlto suturi žmogų nuo papildymo nusidėjimo.

Dievo sudas esti tuoj po mirčiai kiekvieno žmogaus. Tasai sudas yra labai kietas ir labai smarkus. Tenai bus apsudyta visi musų darbai, žodžiai, mislįs, norai, ketinimai. Bus tenai apsudyta ir apleidimas tų daiktų, kurie žmogui reikė buvo išpildyti.

Pasimislykim sau, jog musų sudžia bus Viešpats Dievas, nuo kurio galybės ir valdžios nėra kaip išsilenkti. Pasimislykim sau, jog jo išmintíes nėra kaip apgauti. Pasimislykim sau, jog jisai regėjo visa, visa girdėjo ir visa tikriausiai žino.

Reikia ir tai gerai suprasti, jog žmogus stos ant Dievo sudo be jokios pašalpos, jog prieš tą sudą žmogaus neužtars niekas; jog žmogus niekaip negalės išsiteisinti iš savo nedorybės.

Reikia dar atsiminti jog Dievo dekretas bus teisingas; to-gi dekreto niekas negalės nei pamainyti, nei pamažinti. Jeigu tat žmogus išeis is šio pasaulio mirtiname nusidėjime, bus apsudytas ant amžinų kančių.

Ir paskučiauso sudo diena bus baisi kiekvienam žmogui, mirusiam mirtiname nusidėjime. Tą dieną šv. Raštas vadina didžia ir baisia diena (Joel. II, 31). Nes apie tą dieną parašyta Joelio pranašystėje šitie žodžiai: Saulė pavirs tamsybe, mėnuo gi krauju, pakol ateis didi ir baisi Viešpaties diena.

Mąstymas apie Dievo sudą suima žmogų baimė ir suturi nuo nusidėjimų tvirtai.

P r a g a r a s yra tai vieta amžinų kankinimų. Tenai yra baisiausios kančios, pranešančios musų nuomonę. Tos baisiausios kančios neturės niekados galo, nei jokios paliovos.

Apsudyti pragaran yra Dievo prakeikti. Niekados jie nemylės Dievo, niekados nebebus Dievo mylėti. Prarado jie Dievą ant amžių. Jaus jie savo didžiausią nelaimę ir žinos, jog ji nesibaigs niekados.

Taigi reikia gerai apmąstyti, kas tai yra praradimas Dievo ant amžių; kas yra likti prakeiktu pragaro ugnin draug su velniais, be jokios menkiausios vilties, pasilikti visados klaikiausiame nusiminime ir krimtime.

Šitos baisios gąsdinančios mislįs didžia baime nuima žmogaus dušią ir nuo nusidėjimų tvirtai suturi.

D a n g u s yra tai vieta amžinos laimės, kurioje Aniolai ir visi Šventieji regi Viešpatį Dievą. Tenai yra laimė didžiausi, tobuliausi, neapsakoma ir niekados nasibaigsianti.

Viešpaties Dievo apreikšta, jog danguje yra tobula ir amžina laimė, vienok negalima suprasti, kas tai do laimė.

Šis pasaulis, kuriame gyvename, kaipgi stebėtinai yra gražus! nors mums jis yra ašarų pakalnė. Veizdėdami dvasios ramybėje giedrioje dienoje į visa, ką akįs pasiekia, į mėlyną dangų, į puikiausią saulės šviesą, į nesuskaitomas žolių, žolynų ir medžių daugybes, į augštus kalnus, į marguliuojančius dirvų ir

pievų plotus pajuntame džiaugsmą iš tokios gražybės. Bet ar tokius gi daiktus regėsime danguje? Suvis netokius. Nes amžinoji dangiška laimė praneša musų nuomonę.

Nėra danguje jokio neramumo, jokios baimės; nėra jokios liudnasties, nei nuobodžio; nėra tenai pavydėjimo, nėra jokio sopulio.

Pasimislykim sau, kas do laimė esant visados be jokio vargo, be jokio prislėgimo, ištrauktam esant ir išvaduotam ant amžių nuo visokio persekiojimo piktų žmonių, neišmanant ant amžių jokio pagundymo, neturint ant amžių jokio nusidėjimo, nepritiriant jokios silpnybės, nei skausmo, nei mirties, tikrai regint, jog ant amžių nebėra ko bijotis! Visa tai gaus dievobaimingi žmonės danguje. Ir apie tai pasakyta šventajame Rašte šiteip: apšluostys Dievas visokią ašarą nuo jų akių; o mirties daugiaus nebebus; nei verksmo, nei rėksmo, nei sopulio daugiaus nebebus; nes pirmieji daiktai praėjo (Apok. XXI, 4).

Amžinoji laimė išveikslinta yra tiktai per prilyginimus, rodančius jos didybę. Aprašytas yra dangus kaipo miestas, statytas iš brangių akmenų ir skaistaus aukso. Tasai aprašymas padėta šv. Rašte šitais žodžiais: „Pastatymas jo murų iš jaspiso akmens, o pats miestas tikras auksas, lygus čystam stiklui. O miesto muro pamatai papuošti visokiu brangiu akmenimi... O dvylika vartų yra dvylika perlų, kiekviena įpačiai, o kiekvienos durįs buvo iš vienos perlos: o miesto gatvė čystas auksas, kaip stiklas perregimas“ (Apk. XXI, 18. 19. 21). Didumas to miesto apima keliatą dešimtų mylių: jo murų augštumas begal didelis. Tokie daiktai teip dideli, teip išpuošti, teip gražųs, teip brangųs, reiškia, jog dangus praneša musų nuomonę.

Garbė danguje yra labai didi. Nes Viešpats Kristus ištarė šituos žodžius: Žibės teisieji, kaip saulė jų Tėvo karalystėje (Mat. XIII, 43). Kas pergalės, duosiu jam sedėti su savim ant mano sosto, kaipo ir

aš pergalėjau ir sėdausi su mano Tėvu ant jo sosto (Apok. III, 21).

O kaip tai didis dziaugsmas kiekvienam esančiam danguje, regint nesuskaitomą daugybę Aniolų ir visų Šventųjų laimingiausių ir esančių neapsakomoje garbėje! Kiekvienas tenai myli visus, ir jį tikriausiai myli visi. Kiekvienas tenai džiaugiasi iš laimės visų, visi gi linksminas iš jo laimės. Kaip gi labai Šventuosius linksmina garbė ir išaugštinimas švenčiausios Marijos Panos, Motinos musų Išganytojo! Kaip gi tenai kiekvieną pripildo linksmybe meilė švenč. Panos Marijos, Aniolų ir Šventųjų, garbinančių ir šlovinančių Dievą!

Šventieji danguje regi patį Viešpatį Dievą. Regi Viešpatį Dievą skaisčiai, myli jį tobulai, augština ir šlovina. Yra tai laimė pilna, tobuliausi ir neapsakoma. Yra tai mielumas, kurio Šventieji yra pasotinti, aptekę ir jame paskendę.

Šventieji dangaus gyventojai jaučia savo didžiausią laimę ir nebegali trokšti nieko daugiaus, turėdami tokią laimę. Jaučia visugeriausią savo laimę ir tikrai regi, jog tai laimei niekados nebus galo.

Bet dangus yra ne mirštantiems mirtiname nusidėjime. Tai mąstymas apie dangų padeda žmogui sergėties užrustinimo Viešpaties Dievo.

*

Teipgi atsiminimas paskučiausių daiktų labai žmogų suturi nuo nusidėjimo. Aiškiai tai pasakyta šv. Rašte šitais žodžiais: Visuose tavo darbuose atsimink paskutinius tavo daiktus, tai ant amžių nenusidėsi (Ekkl. VII, 40).

O kadangi yra nusidėjimas, netikta kada žmogus daro pikta, bet ir jei nedaro gerų daktų Viešpaties Dievo prisakytų; išpuola, jog reikia siergėtis to, kas Viešpaties Dievo užginta, ir išpildyti, kas Viešpaties Dievo prisakyta; tai bus apsisaugojimas nuo nusidėjimo.

Taigi apmąstymas paskučiausių daiktų padeda žmogui saugotis nusidėjimų ir per tai šventai gyventi. Mąstymas apie paskučiausius daiktus žadina musų širdyje ir Dievo baimę, žadina musų širdyse ir Dievo meilę, esančią išpildymu jo prisakymų.

Visi pamokslai apie šventą gyvenimą, užpelnantį dangų tilpsta šituose švento Rašto žodžiuose: Dievo bijokis ir sergėk jo prisakymus (Ekkl. XII 13).

Galas.

Turinys.

TREĆIOJI DALIS.

KETVIRTOJI DALIS.

PENKTOJI DALIS.

LAUS DEO!.

SVARBESNĖSĖS SPAUDOS KLAIDOS.

			Atspausdinta:	Turi buti:
Pusl. 10,	eil. 3	nuo apač.	sat	tat
„ 16,	„ 17	„	neturėjimo	neturėjo
„ 47,	„ 3	nuo virš.	ketalikų	katalikų
„ 107,	„ 8	„	graužimą	griaužimą
„ 109,	„ 12	„	tikį	tokį
„ 135,	„ 3	„	nusidėjimą	kaltinimą
„ 158,	„ 25	„	nad	kad
„ 166,	„ 1	„	po žodžio kunigystė	reikia pridėti: ir moterystė
„ 188,	„ 19	„	Kuna	Kunas
„ 191,	„ 24	„	Komunijos	Komunijai
„ 195,	„ 5	„	Kristaus	Kristus
„ 206,	„ 12	„	šinoma	žinoma
„ 241,	„ 12	nuo virš.	nusimina	nusimena
„ 254,	„ 10	„	akis	ausis
„ 275,	„ 11	„	gatvą	galvą
„ 284,	„ 5	„	stonam	stonan
„ 294,	„ 1	„	kos	kas
„ 297,	„ 5	nuo apač.	dešimtuoju	devintuoju
„ 301,	„ 4	„	kursai	—
„ 321,	„ 6	nuo virš.	tikras	tvirtas

„ 328, apačioje reikia pridėti paskutini dvi eiluti iš 329. pusl.

15,–